

NÉPESSÉG, KÖZEGÉSZSÉG

A haláloki nemzetközi nomenklatúra V. revíziója.

La Ve Révision de la nomenclature internationale des causes de décès.

A haláloki nemzetközi nomenklatúra a halálokok olyan rendszere, mely különböző országok haláleseteinek, a halottképek által jelentett halálokoknak csoportosítására és statisztikai kimutatására alkalmas s amelyet ma már majdnem minden ország statisztikai szolgálata alkalmaz, hogy a közegészségi viszonyok alakulása tekintetében oly fontos haláloki statisztika nemzetközi összehasonlítását az egyes országok vonatkozó statisztikájának rendszertani és technikai különbségei ne zavarják. Hazánk 1929-ben, a IV. revízió alkalmával, Párizsban, a revíziós ülésen bejelentette e francia kezdeményezésre még 1899-ben elkészített rendszerhez való csatlakozását s 1930 óta a magyar statisztika hazánk népének halálkait már e nomenklatúra szerint közli.

Amikor nyolc esztendővel ezelőtt Szemlénkben a haláloki nemzetközi nomenklatúra IV. revíziójáról számoltunk be,¹⁾ már vázoltuk e nomenklatúra történetét, az orvostudományok fejlődése miatt időnkint szükséges revíziót, mely jelenleg tízévenként ismétlődik meg. Most van küszöbön e nemzetközi névjegyzék V. revíziója; az erre hivatott nemzetközi vegyesbizottság folyó év őszén, október 5—10-e között, fog Párizsban a francia kormány meghívására összeülni. Egy évvel előbb, mint régebben tervezve volt, hogy a század negyvenes éveinek haláloki statisztikája már az V. revízió is átesett új nemzetközi haláloki nomenklatúra szerint készülhessen el. A revíziós ülések mindig terjedelmes köteteket kitevő, francia nyelven szövegezett határozatait, a betegségeknek ugyancsak francianyelvű rendszerét és betűrendes jegyzékét az egyes országok nyelvébe átültetni, az illető országban szokásos halottkémlési rendszerhez és haláloki elnevezéshez alkalmazni ugyanis bizonyos időt igényel. Az a tapasztalat, hogy erre egy év kevés, ezért történik nem 1939-ben, ahogy tervezve volt, hanem még egy évvel előbb, már 1938-ban, az V. revízió,

amely munkálat eredményeinek figyelembevételével fognak készülni az 1940—49. évek országos haláloki statisztikai kimutatásai.

Az V. revízió alkalmából tekintsük át röviden a IV. revízió átesett, jelenleg alkalmazásban lévő nemzetközi haláloki nomenklatúrát, a hazai statisztikában való alkalmazási módját s a magyar statisztikának az Országos Közegészségügyi Tanács orvostatisztikai bizottságában megtárgyalt módosító terveit. E nomenklatúra keletkezésének, történetének s eddigi revíziójának újabb ismertetésétől jelenleg eltekintünk s utalunk e tekintetben a már fentebb említett cikkekre, nemkülönben a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában hazánkfiáról, Kőrösy Józsefről, a Székesfővárosi Statisztikai Hivatal megalapítójáról és első igazgatójáról megjelent értekezésre,¹⁾ amely e kiváló magyar statisztikusnak a nemzetközi haláloki nomenklatúra megtervezésénél és annak első revíziójakor való közreműködésénél szerzett érdemeivel foglalkozik.²⁾

A francia országos statisztikai hivatalnak az V. revízió ügyében való állásfoglalást és véleményadást kérő átiratára a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Közegészségügyi Tanács a jelenleg használatban lévő nemzetközi haláloki nomenklatúra megvizsgálására, a módosító javaslatok elkészítésére és megvitatására és a teendő javaslatok kellő előkészítése céljából bizottságot alakított. A bizottsági ülések még a múlt év őszén a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem II. sebészeti klinikájának (VIII., Baross u. 25) könyvtárában folytak le. A bizottság elnöke: Scholtz Kornél nyug. államtitkár; tagjai: Korányi Sándor báró, Orsos Ferenc, Frigyesi József, Benedek László, Hainiss Elemér, Balogh Ernő orvostanár, Szinyei József főorvos, Davida Lajos

¹⁾ L. Szél (Saile) T.: „Kőrösy József hatása a statisztika fejlődésére“ (Budapest, 1927). Értekezések a filozófiái és társadalmi tudományok köréből. II. kötet, 9. sz.

²⁾ L. Szél T. i. m. 2. §.: „Kőrösy hatása a statisztikai módszer technikai részének fejlődésére.“ 44. L. 49. s. k. l.

¹⁾ L. Szél T.: „A haláloki nemzetközi nomenklatúra IV. revíziója.“ Magyar Statisztikai Szemle 1930. évi I. kötet 1. lap.

nyug. miniszteri osztályfőnök és Dobrovits Sándor miniszteri tanácsos. Az előadói javaslatot jelen sorok írója, e bizottságnak 1928 óta megválasztott tagja és előadója terjesztette elő. A bizottság által elfogadott főbb magyar javaslatok — amelyeket még 1937 decemberében továbbítottunk Párisba a nemzetközi haláloki nomenklátúra V. revízióját előkészítő nemzetközi vegyes bizottsághoz — egészen röviden kivonatolva a következők:

A jelenleg tizennyolc csoportra oszló halálokok csoportbeosztását illetőleg módosító javaslat nincsen. Tíz évvel ezelőtt, a IV. revízió alkalmával, ugyan az volt a magyar statisztika álláspontja, hogy az „élősdiek, vagyis a makroparaziták“ által okozott betegségek, ill. halálokok különválasztva mutattassanak ki. Az 1929. évi IV. revíziós párizsi ülés azonban elvetette ezt a javaslatot, de a bélférgek és egyéb élősdiek által okozott haláleseteket a fertőző, ill. járványos betegségek csoportjába, vagyis a nemzetközi haláloki nomenklátúra I. csoportjába olyképpen osztályozta be, hogy azok a fertőző betegségektől elkülönítve, *külön is kimutathatók*. A csoportszerű különválasztás statisztikailag, t. i. az idetartozó halálesetek csekély számára tekintettel, nem indokolt.

Egységesen és csak etiológiai alapon, a műveltség mai állása mellett, a halálokok csoportbeosztása még nem lehetséges. Még a kultúra legmagasabb fokán álló államok — a jelenleg legkedvezőbb általános népműveltségű északnyugateurópai kis államok — sem tudnák ezt keresztülvinni, még kevésbé volna ez lehetséges Kelet- vagy Dél-Európában, Oroszországban vagy a Balkánon. A halottképek rendszerint nem tudják és az egyszerű halottkémlési eszközök használata mellett rendszerint nem is lehet megállapítani, hogy a szervek halálhozó betegségét, gyulladását, hurutját, stb. melyik bacillus, vajjon coccus, influenzabacillus, stb. okozta-e? E megállapításhoz mikroszkópos vagy serológiai vizsgálat, mikroszkópos készítmény készítése, festése, nagyító, boncolás és esetenként váltakozóan a legkülönbözőbb tudományos eszközök, laboratóriumi, histológiai, prosecturái stb. vizsgálatok volnának szükségesek. Jelenleg az országos statisztikákban még nem lehet az évente sokszázezres — vagy nagyobb országokban éppen milliós — halálesetek halállokait csak a kór-

okozók szerint részletezni. *Egyelőre* fenn kell tartanunk a mai vegyes csoportbeosztást, amely csak részben etiológiai alapú, pl. a fertőző betegségeknél vagy az ismeretlen okú ráknál, de másrészt szervek (pl. légző-, vérkeringésbeli-, idegrendszeri-, húgyivar-, stb.), avagy életkorszakok (pl. méhmagzati kor, ill. az abból származó hibák, újszülöttkor, aggság) vagy különleges fiziológiai állapotok (pl. terhesség, szülés, gyermekágy) szerint halad.

Az Országos Közegészségügyi Tanács orvosstatisztikai albizottságában szó volt arról is, hogy a haláloki nemzetközi nomenklatúrától a *nemzetközi betegségek nomenklátúra* teljesen különválasztassék és így az egyes felsorolásokból, különösen pedig a betűrendes mutatóból — amely a legkülönbözőbb haláloki elnevezéseknél kimutatja, hogy az a részletes névjegyzék kétszáz pontja közül melyikbe tartozik — a halált hozni nem képes betegségek nevei (pl. coryza, acne, conjunctivitis, blepharitis, stb.) kihagyassanak. Minthogy azonban e javaslattal már a IV. revíziós nemzetközi ülés is foglalkozott és úgy döntött, hogy a két rendszer együttesen tárgyalassék és a betegségek nomenklátúra a haláloki nomenklátúra bővítésével — az eltérések meghatározásával — adassék meg, az orvosstatisztikai bizottság úgy találta, hogy a teljes különválasztásra vonatkozó előterjesztéssel 1939 őszén, Párizsban, az V. revízió alkalmával újból előlépni nem volna még időszerű.

A halálokok I. fertőző csoportjában az orvosstatisztikai bizottság ajánlja a 17. tételszám címének javítását Enkephalitis (epidémica, letargica)-ra, mert az eddigi cím a jelzőket „vagy“ szóval választotta el egymástól.

Ugyancsak az I. csoportban ajánlja a bizottság a 35. tételszámnak (egyéb nemi betegségek) kettéosztását, mert ezidőszertől együtt mutatja ki a kankó és egyéb nemi betegségek által okozott haláleseteket, itt legalább a kankót kellene a többi nemi betegségtől elválasztani. Tehát lenne: 35.a) kankó által okozott fertőzések, b) egyéb nemi betegségek. A 35.b)-be volna teendő a „granuloma inguinale“ a jelenlegi 138. és 139d) pontból (férfiaknál, nőknél).

A bizottság következtelen eljárásnak tartja, hogy a trachoma a szem betegségeinek körébe soroltatott, mert ha az egyik fertőző szembetegség (pl. kankós szemgyulladás) az I. csoportban van, a másik-

nak is oda kell kerülnie, tehát a trachomának a 44. pontba.

A további nevezetesebb észrevételek még a következők: A halálokok II. csoportjában, mely „Rák és egyéb daganatok” címet visel, a *húgyszervek* (vese, hólyag, ureter és urethra) rákjai külön nem mutathatók ki. Nőknél a húgyszervek rákjára nincs is külön rovat, csak a nemzőszervekéire, de erre kettő is a 48. és 49. A nők húgyszerveinek rákja az 53. pontba kerül „az egyéb és külön meg nem nevezett szervek rákja és egyéb rosszindulatú daganatai” közé. A férfiaknál a húgyszervek rákja az ivarszervekéivel együtt van kimutatva. Célszerű volna e keretben némi átcsoportosítással a húgyszervek rákos eseteinek kimutatására módot nyújtani. Az ajánlott mód a következő lenne:

A 49., „egyéb női nemzőszeri rák” című pont különállása megszűnnék és a 48. pont lenne a női nemzőszeri rákja *a)* és *b)* albetűzéssel. Az *a)* a méh, a *b)* egyéb női nemzőszeri rákja egymástól elkülönítve lennének kimutatandók. A jelenlegi 50. pont lenne a mellrák, 49-es számmal. A jelenlegi 51. pont lenne az 50-es és a férfi nemzőszeri rákos haláleseteit foglalná magában. Az 51. pontba jönne a húgyszervek rákja *a)* és *b)* albetűzéssel, *a)* a vesék rákja, *b)* egyéb húgyszervi rákok. A mellékvesék rákja (glandula suprarenalis) az 53. „egyéb” pontba lenne sorozandó.

A bizottság a III. csoport 57. pontjának bővítését ilyképpen javasolja: rheuma, osteoarthritis cronica, hypertrophica, atrophica, proliferativa. Ide kellene venni a primär progressiv polyarthritist, a spondylitis infectiosát, a Still-féle és a Bechterew-féle betegséget is. E csoport 69. pontjába volna beosztandó *a)* és *b)* albetűzéssel az intoxicatio alimentaris, a decompositio, etc., mert bár e betegségek bétünetekkel járnak, azok nemcsak a táplálkozás betegségei, hanem általános betegségek. A 69-es pont így alakulna:

69. Egyéb általános betegségek.

- a)* táplálkozási zavarok (1 éven alul);
- b)* egyéb.

A nemzetközi haláloki nomenklátúra kórisméinek IV. csoportja: „A vér és vérképzőszeri betegségei.” Itt nincs magyar részről új módosító javaslat.

Az V. csoport címe nem elég világos: „Idült mérgezések” a cím, de ajánlatos volna hozzátenni „erőszakos halálesetek

nélkül”. E csoport 75. pontjában, mely a *szeszmergezés* eseteit foglalja magába, az országos haláloki statisztika túlkeves halálesetet mutat ki. Célszerű volna az alkohol hatására visszavezethető haláleseteket, melyek nem tartoznak ide, idevonni s albetűzést alkalmazni. Lenne:

75. Idült vagy heveny szeszmergezés:

- a)* elmebajjal;
- b)* májzsugorral;
- c)* egyéb.

Erre az albetűzésre azért van szükség, mert a nomenklátúra jelenlegi helyzetében enélkül következtelen. Ugyanis, az alkohol májbeli ártalmait elvonja a 75. pontból, de pl. az alkoholos psychosis-t, a delirium tremenst nem sorozza az elmebajok közé. Éppen ezért indokolt az előbb említett átcsoportosítás s ennek előnye, hogy az alkohol közvetlen hatására visszavezethető haláleseteket szabatosabban, együvé csoportosítva kapjuk meg.

A VI. csoport: *Az idegrendszer és az érzékszervek betegségei*. Az alkoholos alapon fejlődő betegségeknek a 75. pontba történő csoportosításával a 82.a)-ból az *apoplexia* alkoholabusus miatt (cerebralis congestio alcoholica), a 87.a)-ból a *neuritisek*, melyek alkoholos alapon fejlődtek és az *alkoholos paralysis* is oda osztandók. Célszerű volna e csoportnál a 84.b) „egyéb elmebaj” rovatot 86. szám alatt önállósítani, ezzel szemben a 86. pontot megszüntetni és az eclampsiat e rovatból a 87.e)-be osztani, ahová a többi eclampsia tartozik. A „görcsök”-nél a bizottság ajánlja megkísérteni annak kiderítését, hogy az tetánias, uremiás, stb.-e? Ha ez nem nyomozható ki, az illető haláleset a 200. pontba (külön meg nem nevezett vagy rosszul meghatározott okból beállott halálesetek) sorozandó. A görcsöknek halálokként való megjelölése ugyanis nagyon megduzzasztja a VI. csoport haláleseteit s már éppen itt volna az ideje e semmitmondó *takaródiagnózis* megszüntetésének. E csoportban a következő hiányzó diagnózisok pótlása volna szükséges: Morbus X. polyneticus (78.b), disseminált meningoencephalomyelitis (79.) hereditär sclerosis (81.) psychosis infectiosa és delirium acutum (83.b).

A VII. csoport: *A vérkeringési szervek betegségei* körében a mai beosztás mellett nincs mód a „vitiumok” által okozott elhalálozások külön számszerű kimutatására. A bizottság a következő módosítást ajánlja: a 91. pont lenne: Endocarditis *a)*

heveny, *b*) idült s ha van billentyűhiba (insufficiencia v. stenosis) az a 92. pontba jönne. A 92. pont az eredeti fenntartása esetén is lehetne *a*) szívhibával, *b*) szervi baj nélkül, *c*) k. m. n. A 95.*a*)-ba sorolt szívpitvarlebegés (fibrillatio) organikus eredetű is lehet, ezért mindig megkérdendő volna, nem forgott-e fenn a szervi szívbjaj esete, ha igen, az illető haláleset a 92. pontba osztandó. A szív egyéb betegségeinél a 95. pont albetűzése felesleges és homályos. Nem jellegzetes a különválasztás. Hiányzik a vérkeringési szervek betegségeinél a *hemopericardium* szó. Ez azonban csak akkor tartoznék ide, a 90. pontba, ha nem traumás eredetű. Tehát, ha az ok aneurysma vagy a vér közvetítette a savós-véres külső szívburoklob létrejöttét. A 102. pont az *idiopathiás vérnyomási rendellenességek* *a*) (hypertensio), *b*) (hypertonia) albetűzéssel szétválasztandó.

A VIII. csoportban a *légzőszervek betegségeinél* a 112.-nek felsorolt halálok az asthma, itt az okot kellene megkérdetni. Sok más betegség: vesebaj, mérgezés, stb. lehet az ok.

A IX. csoport: az *emésztőszervek betegségeinél* a 115. pont (pharyngitis, tonsillitis) nem tartozik az emésztőszervi betegségek közé, inkább a légzőszervi csoportba volna sorolandó. Ez a csoport tehát a 116. ponttal, a bárzsing betegségeivel kezdődnék. A bizottság a 119. pont kettéválasztását javasolja olyképpen, mint a 120. pontnál, hogy a bélfekély itt is kimutatható legyen.

A X—XV. csoportban részünkről nincs módosító javaslat. (Ide tartoznak a húgyivarszervek, a terhesség, a szülés és gyermekágy, a bőr és a bőralatti kötőszövet, a csontok és a mozgatószervek betegségei, a veleszületett fejlődési hibák és az újszülöttek betegségei.)

A XVI. csoport: Az *aggság bajai*. E csoportba oszthatóság 60 éves korhatárát fel kellene emelni; a bizottság ajánlja, hogy legalább a 65. életévre emeltessék fel. Csehországban e halálok halottkémi jelentését a 70. életéve előtt meghalt egyénnél nem fogadják el. A 60. év körüli korban még rendszerint könnyen ki lehet mutatni a halált okozó betegséget, mert az elaggás ily korban még nem olyan nagyfokú, hogy feltétlen a „marasmus” takaró diagnózisához kelljen nyúlni. A korhatár feleme-

lésével csökkenne az idesorozott halálesetek nagy száma.

XVII. *Erőszakos halálesetek, balesetek*. A 183. és a 186. pontokban a közlekedési baleseteket albetűzéssel kellene részleteznünk és pedig: a 183. pontban a folyadékbafulladásos halálesetek körében:

- a*) hajózási balesetek;
- b*) egyéb vízbefulladás;
- c*) megfulladás egyéb folyadékban.

A 186. pontban (gázolás, beomlás, esés) aszerint, hogy a gázolást:

- a*) vasút;
- b*) lovaskocsi;
- c*) automobil;
- d*) repülőgép;
- e*) egyéb jármű;
- f*) egyéb esés, beomlás okozta-e.

Végül a bizottság hozzájárult a többes halálokoknál követendő eljárás nemzetközi szabályozása céljából előadó által megtervezett 200 táblázatnak a nemzetközi ülésen való előterjesztéséhez, mely táblázatok az ily többes halálokok beosztásánál helyesnek ismert elvek szemmeltartásával minden halálok-kombináció beosztásáról döntenének. Elfogadásuk az ily esetekben követendő eljárásnak nemzetközileg egységes módját biztosítaná.

E módosítások és több kisebb jelentőségű, ehelyütt bővebben nem részletezhető stílári változtatások, sorrendmódosítások stb. kiküszöbölnék a halálokok és betegségbeosztások hibáit és tovább alkalmazzák az új halálloki rendszert a fejlődő orvostudományok követelményéhez. Más országok orvosai és statisztikusai további más változások terveivel fognak jönni s természetesen azok felett is a nemzetközi ülés fog szavazni. Nyilvánvaló, hogy az V. revízió szakszerűbb, orvosi és orvosstatisztikai következtetésekre jobban alkalmazható, szabatosabb és helyesebb rendszerhez fog vezetni.

Az V. revízió után ismét új korszak nyílik meg a halálloki statisztika történetében. Lehetségessé válik majd az új nomenklatúrával a rendkívüli átdolgozást jelentett IV. revízió hibáitól is mentes, bármely ország viszonyaira alkalmazható, úgy az orvosi, mint a statisztikai tudományok mai modern színvonalán álló és minden régi halálloki nomenklatúrájánál haladottabb rendszertani alapon álló, beható halálloki statisztika készítése.

Szél Tivadar dr.

SZOCIÁLIS VISZONYOK

Halálos kimenetelű balesetek 1937-ben.

Les accidents mortels notés en Hongrie en 1937.

Résumé. Le nombre des accidents mortels, montant de 2.313 en 1936 à 2.617 en 1937, accusait l'année dernière plus d'augmentation que pendant les 5 années précédentes (1931—1936), où il avait passé de 2.038 à 2.313. Dans toutes les catégories d'âges et de professions, il s'est élevé en 1937, surtout pour les gens de plus de 40 ans et les professions industrielles et commerciales.

Dans la plupart des accidents mortels (52·0%, 1.311 victimes), la mort a été causée par une fracture. Les autres cas se répartissaient ainsi: asphyxie, 622 (23·8%); brûlure, ébouillement, 242 (9·3%); empoisonnement, 215 (8·2%).

*

Egy évvel ezelőtt azt írtuk, hogy a halálos kimenetelű balesetek száma évről-évre emelkedik, mert az 1936-ot megelőző öt esztendő alatt fokozatosan 2.038-ról 2.313-ra nőtt meg a számuk. 1936-ról 1937-re azonban, vagyis egyetlen esztendő alatt csaknem ugyanannyival szaporodtak meg, mint amennyivel az előző öt év alatt, mert 1937-ben a halálos kimenetelű balesetek száma hirtelen ugrással 2.617-re szökött fel.

A halálos kimenetelű balesetek számának egyetlen esztendő alatt ilyen jelentős emelkedését látva, az a kérdés nyomul előtérbe, hogy vajjon általános volt-e ez az emelkedés, vagy pedig csupán bizonyos viszonylatokban romlott meg erősebben a helyzet. Az előző évi adatokkal való összevetés azt mutatja, hogy a halálos kimenetelű balesetek mind a kor, mind a foglalkozások, mind a baleset színhelye szerint való megoszlásukat tekintve, általánosan megsokasodtak, mégis kivételesen erős aránylagos szaporodásukkal a kor szerinti megoszlásnál a 41—60 éveseknél, a színhely szerinti megoszlásukat tekintve a műhely-, gyár- és bányatelepeken találkozunk. Ezekben a viszonylatokban majdnem egy negyedrésszel több halálos baleset mutatkozott 1937-ben, mint egy évvel előbb, míg a többi viszonylatokban az emelkedés legfeljebb 10% körül mozog. Eddigi adatgyűjtésünk tanúságai szerint éppen a 41—50 és 51—60 éves korcsoportbeliek látszottak a legjobban megkímélve a halálos baleset veszélyétől; most ezeknél mutatkozik a kedvezőtlen

irányban való legnagyobb arányú eltolódás. Ennek megfelelő a műhelyekben, gyárakban, bányákban előfordult halálos balesetek igen magas arányban való megnövekedése, mert hiszen a fenti két 10 éves korcsoporthoz tartozókból kerül ki a műhelyek, gyárak, bányák munkásainak jelentékeny hányada is. Nincs azonban egyetlen 10 éves korcsoport, melyben ne lenne több halálos baleset, mint egy évvel ezelőtt; ugyanilyen a helyzet akár a foglalkozás, színhely, vagy bármily más megoszlás szerint nézzük is az adatokat. Ennek illusztrálására egymás mellé állítva bemutatjuk az 1936. és 1937. évi számszerű és aránylagos megoszlást feltüntető adatokat.

Megnevezés	Halálos kimenetelű balesetek			
	1936		1937	
	szám szerint	%	szám szerint	%
Életkor szerint: ¹⁾				
10 éven aluli	558	24·4	591	22·8
11—20 éves	260	11·3	288	11·1
21—30 „	337	14·7	373	14·3
31—40 „	274	12·0	293	11·3
41—50 „	221	9·7	283	10·9
51—60 „	217	9·5	279	10·7
60 éven felüli	421	18·4	490	18·9
A baleset színhelye szerint:				
Lakóház	694	30·0	768	29·3
Út, országút	556	24·1	622	23·8
Folyó-, tópart	379	16·4	438	16·7
Műhely, gyár, bánya	259	11·2	342	13·1
Termőföld, erdő	221	9·5	236	9·0
Vasúti átjáró, állomás	109	4·7	131	5·0
Egyéb	95	4·1	80	3·1
Foglalkozás szerint:				
Östermelés	573	24·8	700	26·8
Ipar, forgalom	640	27·7	755	28·8
Tanuló, gyermek	653	28·2	690	26·4
Egyéb	447	19·3	472	18·0
Összesen:	2.313	100·0	2.617	100·0

¹⁾ Az ismeretlen korúak nélkül.

Bár minden 10 éves korcsoportban több halálos baleset fordult elő 1937-ben mint az előző évben, az egyes 10 éves korcsoportokra eső aránylagos megoszlásban bizonyos nivellálódás jött létre a 40 éven aluli korcsoportok előnyére és az idősebbek

rovására; ugyanis mint már előbb is kimutattuk, a halálos balesetek számának hatalmas megnövekedése éppen a 40 éven felüliek nagyarányú részesedésében nyilatkozik meg.

A *baleset színhelyét* tekintve — bár minden kategóriában növekedés mutatkozik — a sorrend nem változott, a balesetgyakoriság szempontjából ma is első helyen áll a családi otthon és a főközlekedési terület; ezeken a helyeken történt a halálos baleseteknek több mint a fele. A halálos baleseteknek a leggyakoribb baleseti színhelyekre eső arányai ellenben a műhelyek, gyártelepek kivételével jóval alacsonyabban, mint 1936-ban.

A főbb *foglalkozások* közül is — bár az östermelőkre eső arány legerőteljesebb növekedését látjuk — az iparforgalmi foglalkozásúakra eső arányszám szintén jóval magasabb, mint egy esztendővel korábban.

Rendkívül fontos kérdés, hogy 1936-ról 1937-re éppen a 40 évnél idősebb korcsoportbeliek és ezzel egyezően az iparforgalmi foglalkozásúak, valamint a műhelyekben, gyárakban előfordult balesetek arányainak ilyen *feltűnő növekedését mi okozhatta*.

A műhelyekben, gyárakban előfordult balesetekről az üzemi balesetek statisztikájából szerezhetünk tájékoztatást. Az üzemi balesetek száma pedig adataink tanúsága szerint 1936-ról 1937-re több mint hat-ezerrel növekedett meg, holott az előző években az évi növekedés csak háromezer körüli volt. Az iparforgalmi foglalkoztatottság mértékéről az iparforgalmi biztosítottak évi átlagos taglétszámáról gyűjtött adataink tájékoztatnak, melyek szerint az évi átlagos taglétszám szaporulata 1934-ről 1935-re 40.000-et, az utolsó két évben ezzel szemben 140.000-et tett ki. Ez a két adat eléggé megmagyarázza a halálos kimenetelű baleseteknél 1936-ról 1937-re tapasztalt nagyobb aránybeli eltolódásokat is.

A halálos balesetek számának más viszonylatokban való általános emelkedésével azonban az imént felhozott adatok nem állanak összefüggésben, már pedig igen erős számbeli és aránylagos emelkedést látunk kivált az östermelési foglalkozású baleseti áldozatoknál.

A *sérülés nemét* tekintve a legutóbbi évben a leggyakoribb sérülési nem: a törés, koponyaalapi törés, roncsolás, zúzódás, már a halálos baleseteknek abszolút többségét, 52·0%-át tette ki, holott egy évvel előbb még ez a sérülési nem az 50·0% alatt ma-

radt. A következő leggyakoribb halálnem: a fulladás aránya szintén emelkedett (22·9%-ról 23·8%-ra) és már erősen megközelelti a halálos balesetek egy negyedét. Aránylag sok áldozatot követel még az égés-forrázás (9·3%) és a mérgezés (8·2%). A sérülés egyéb nemei (marás, szúrás, vágás, lövés, villámcsapás, villamos áramütés, napszúrás, megfagyás stb.) még összességükben is csak igen kis hányadot (3·7%) alkotnak.

Ezen adatgyűjtésünknek főcélja az, hogy rámutathassunk a leggyakoribb halálhozó veszedelmekre, azok bekövetkeztének módjaira, előidézésüknek legvalószínűbb okaira, hogy mindezek ismeretében jobban és jobban felvértezzük az emberi társadalmat az ellenük való védekezésre. Sorra vesszük ezért a *leggyakoribb sérülési nemeket* és azok csoportjain belül — már amennyire ilyen szűk keretek között mód nyílik — igyekszünk közelebb férközni az esetek részletesebb boncolgatásához.

Kezdjük a *törések-roncsolásokon*, amely módon 1937-ben 1.311-en váltak halálos balesetek áldozataivá. E sérülési nemeknek közel a felét (626-ot) járműbalesetek, negyedét (326-ot) esések, egy tizedét (120-at) föld, kő, fa és más tárgyak omlása, dőlése, jó huszadát házi állatok (ló, bika stb.) idézték elő. A járműbalesetek között első helyen állnak a géperejű járművek által okozott balesetek (220), azután a vonat (120) és villamos (51) által és a lófogatú szekerek (186) által okozott balesetek. A géperejű közúti, valamint a síneken járó járművek által előidézett balesetek túlnyomó részében a járműveknek fenntartott útesten szabálytalanul és kellő elővigyázat nélkül közlekedő gyalogjárók voltak az áldozatai, a lovasszekerek által előidézett balesetek túlnyomó részében pedig maguk a járművek hajtói vagy e járműveken közlekedők. Különösen a teherrel megrakott lovas szekerekről való leesés volt közvetlen okozója a halálos balesetnek. Az egyes esetek leírásából megdöbbentő módon bontakozik ki annak a képe, hogy sokszor milyen könnyelműség és hozzá nem értés uralkodik a lovas járművek hajtói között, mert igen gyakori az ittasan és aludva való hajtás, a lovak gyeplőjének kézben nem tartása és hasonló szabálytalanságok. A vasúti és villamos balesetek legtöbbször a vasúti síneken való — bár tiltott — járás-kezelés, a vasúti átjárók könnyelmű keresztezése, a tolatásoknál előírt szabályok be-

Halálos kimenetelű balesetet szenvedett egyének egyes személyi viszonyai az 1937. évben.

Données sur les personnes ayant eu en 1937 un accident mortel.

Halálos kimenetelű balesetet szenvedett Victimes d'accidents mortels	Foglalkozási főcsoportok — Grandes catégories de professions									
	Östermelés — Production du sol	Bányászat — Mines	Ipar, forgalom Industrie, commerce, crédit, transports, voies de comm.	Közfoglalkoztatás és szabad fogl., védő, nyugdíjas, tőkepénzes Services publics, professions libérales, défense nationale, retraités et rentiers	Háztartásbeli Femmes ne faisant pas de travaux salariés	Tanuló, gyermek, csecsemő Écoliers et autres enfants, y compr. les nourrissons	Házicseleg — Domestiques	Egyéb — Autres	Ismeretlen — Habitants de profession inconnue	Összesen — Total
Összesen — Au total	700	41	714	182	197	690	21	51	21	2.617
Életkora — Leur âge										
1 éven alul — moins de 1 an	—	—	—	—	—	54	—	—	—	54
1—5 éves — ans	—	—	—	—	—	403	—	—	—	403
6—10 "	—	—	—	—	—	134	—	—	—	134
11—15 "	34	—	24	4	—	72	1	1	—	136
16—20 "	48	6	58	1	10	20	8	—	1	152
21—30 "	110	8	174	43	21	6	5	1	5	373
31—40 "	95	17	137	16	22	—	1	1	4	293
41—50 "	99	5	102	25	45	—	1	6	—	283
51—60 "	114	3	99	25	28	—	3	6	1	279
60 éven felül — plus de 60 ans	197	2	114	67	70	—	2	35	3	490
ismeretlen — âge inconnu	3	—	6	1	1	1	—	1	7	20
Családi állapota — Leur état matrimonial:										
nőtlen — Célibataires	96	8	238	58	26	690	16	15	4	1.151
házas — Mariés	512	32	400	68	118	—	1	13	3	1.147
elvált — Divorcés	6	—	11	3	1	—	1	2	—	24
özvegy — Veufs	81	1	57	52	51	—	3	18	1	264
ismeretlen — état matrim. inconnu	5	—	8	1	1	—	—	3	13	31
Eltartott gyermekeinek száma Nombre d'enfants à leur charge										
gyermektelen — accidentés n'ayant pas d'enfant	397	13	487	149	145	690	20	48	20	1.969
1 gyermek — enfant	77	12	84	11	13	—	1	1	—	199
2 " enfants	75	9	66	8	22	—	—	—	—	180
3 " "	61	3	36	8	6	—	—	—	1	115
4 " "	33	—	16	4	6	—	—	—	—	59
5 " "	13	1	12	1	1	—	—	—	—	28
5-nél több — plus de 5 enfants	25	3	11	1	4	—	—	1	—	45
ismeretl. - ceux pour lesquels il n'y a pas de données	19	—	2	—	—	—	—	1	—	22
Egyéb eltartottja Autres personnes à la charge des accidentés										
feleség, férj — épouse ou époux	258	27	195	38	6	—	—	3	—	527
szülők (após-anyós) — parents (beau-père et belle-mère compr.)	29	5	23	1	2	—	—	—	—	60
egyéb — autres	1	—	5	—	1	—	—	1	—	8
Baleset esetén biztosítva Accidentés assurés										
nem volt — non assurés	643	22	636	172	197	690	21	51	21	2.453
volt — assurés	57	19	78	10	—	—	—	—	—	164
ebből: — dont:										
m. kir. B. ü. min. alá tartozó bizt. int.-nél — aux caisses d'assurance placées sous la haute autorité du ministère de l'Intérieur	17	16	46	1	—	—	—	—	—	80
orsz. mezőgazd. biztosító intézetnél — à la caisse générale d'assurance agricole	33	—	13	—	—	—	—	—	—	46
egyéb magánintézetnél — à d'autres compagnies d'assurance	7	3	19	9	—	—	—	—	—	38

nem tartása, valamint a mozgó járművekre való fel- és leugrás okozták.

Az *esések* által előidézett halálos balesetek legtöbbje (118) egyszerű elesésből, különösen síkos, csúszós, göröngyös, különféle tárgyakkal eltorlaszolt és kellően ki nem világított helyeken, járdákon, sőt a lakás belső szobáiban való elcsúszásból, botlásból származott.

Padlásfeljáróról (27) és létráról (30) való leesés is számos áldozatot követelt, továbbá fáról (48) és kazalról (22) való leesés is. A többi, zuhanással kapcsolatos baleset között sok az állványokról, tetőkről, emeleti ablakokból, továbbá a kutakba, liftaknába való esés, legtöbbször a szükséges és előírt védőberendezések használatának mellőzése miatt. Az állatok körüli szolgálatoknál szükséges elővigyázatosság elhanyagolása következtében nagyszámú a lórúgás (50) és a bika, tehén, sertés általi felökklés, megtiprás (32) okozta halálos baleset.

A sorban másodiknak következő sérülési nem: a *fulladás*, 622 áldozatot követelt. A fulladással járt halálos kimenetelű balesetek közül csak jó kétharmadrész volt a vízbe fulladás, még pedig legtöbbször fürdés közben való vízbe fulladás (249). Nem lehet eléggé sokszor ráirányítani a figyelmet arra, hogy milyen veszedelmeket rejt magában kivált a tilos helyeken való fürdőzés. Érdekes, hogy túlnyomórészt éppen azok kockáztatták meg a tilos helyen, erős vízsodrások helyeken a fürdőzést, akik úszni sem tudtak. Különösen sok a fürdés közben vízbe fulladt között a felnőtt férfi (199). A vízbe fulladásnak többi esetei közül kiemelkedő a partról folyóba, tóba, árokba, vizes gödörbe való beleesés, belecsúszás (135), mely esetek túlnyomórésze (78) felügyelet nélkül hagyott 10 éven aluli gyermekekkel történt. Kútbaesés (32), csónakázás közbeni felborulás (30) és gyenge jégkéregre való korcsolyázás, járáskelés (9) is sok esetben okozott vízbefulladás. A nem vízbe való fulladások közül első helyen a homok, föld, egyéb tárgyak omlása, dőlése említendő, mely 42 esetben végződött fulladással, különösen a homokbányák gondatlan, előírás ellenes aknázása, valamint a gyermekeknek homokos partokon való játszadozása idézte elő a katasztrófát. A légszűrőbe került idegen szilárd test 34 eset-

ben járt fulladással, különösen gyermekek-nél (23). Az egészen kis gyermekek a szülői gondoskodás felületessége okából még 20 esetben akként is szenvedtek fulladásos halált, hogy ágyuk vagy bölcsőjük párnái és dunyhái zárták el előlük a levegőt.

Égés, forrázás 242 halálos áldozatot követelt. Ez a baleseti halálmeghal az egészen kicsiny gyermekek közül szedi legnagyobb adóját, mert 98 felnőttet ért balesettel szemben 137 volt a gyermekáldozat. Ez a 137 elégett és leforrázott gyermek a szülői gondatlanságnak, hanyagságnak akkora mértékét, de egyben a népet ilyen értelemben felvilágosítani, nevelni hivatott intézkedéseknek olyan hiányát tárja elénk, amilyen-nél még csak majd alább, a lúgmérgezések-nél találkozunk. 64 gyermek pl. akként lelte halálát, hogy anyja által a konyha, szoba, pitvar *földjére letett forró* folyadékot tartalmazó edénybe esett bele, 54 gyermek pedig a szülői gondatlanság következtében forró folyadékkal telt edényt rántott magára, végül 28 gyermek ruháját ugyancsak a szülők bűnös gondatlansága miatt a tűzhelyből kipattanó szikra borította lángba.

Vegyük most végül sorra a *mérgezéseket*. A mérgezések által előidézett 215 halálos baleset közül 109 ért felnőttet és majdnem ugyanannyi (106) egészen kicsi gyermeket. 215 ilyen baleset közül 92 lúgmérgezés; a 92 áldozat közül 84 a gyermek. Ennek a 84 gyermeknek gondatlan szülője a lúggal telt bögrét, csuprot, lábast a gyermek által könnyen hozzáférhető helyen hagyta. A másfajta mérgezések inkább a felnőttek közül szedték az áldozatokat. Ezek közül a gombamérgezéseket (35), a must gázának mérgezéseit (29), a heveny alkohalmérgezéseket (13), az ételmérgezéseket (12) és a szénegázmérgezéseket (11) kell kiemelni.

A halálos kimenetelű balesetek részletes adatainak felsorolása után megint megismételjük azt, amit előző évekbeni beszámolóinkban annyit hangoztattunk, hogy t. i. iskolákban való vagy iskolán kívüli népi előadásokkal, oktatásokkal, sürgősen megindítandó balesetelhárítási propaganda-intézkedésekkel sok-sok életet és kivált fiatal életet lehetne évente megmenteni a sokszor igen borzalmas halálmeghalaktól.

Mozolovszky Sándor dr.

Munkaviszályok 1937-ben.

Conflits du travail en Hongrie en 1937.

Résumé. Ce qui caractérisait par rapport à 1936 les conflits du travail de l'année dernière, c'est qu'il y eut moins de conflits de cette sorte et plus de grévistes et d'établissements en grève. Toutefois, les ouvriers ayant participé aux grèves eurent moins de pertes en salaire et journées de travail, car les conflits ont été moins longs qu'en 1936.

La plupart des grandes grèves avaient pour but des augmentations de salaires. En général, elles ont eu du succès, sauf dans l'industrie du bois.

✱

Múlt esztendei beszámolóinkban jeleztük, hogy a munkaviszályok, melyek a mélypontot mutató 1933. év óta lassú ütemben bár, de egyre sokasodtak, 1935-ről 1936-ra hirtelen erősen megsaporodtak, 1937-ben ugyan jóval *kevesebb munkaviszály*-eset fordult elő (89), mint egy évvel korábban, ellenben a telepek, üzemek száma, melyekre a munkaviszályok kiterjedtek, továbbá a munkaviszályok tartama alatt szünetelő munkások száma lényegesen meghaladja az előző éveket; viszont a szünetelők által elvesztett munkanapok száma, valamint a szünetelő munkások által elvesztett munkabér összege jóval alacsonyabb, mint az előző évben. Az 1937. évi munkaviszályokat ugyanis az előző évkével szembeállítva az jellemezte, hogy bár több üzemre és telepre terjedtek ki és több munkás vett részt bennük mint 1936-ban, de a munkaviszályok aránylag sokkal rövidebb időtartamúak voltak, miáltal a veszteség-adatok kisebbek a tavalyiaknál. Az 1937. évi munkaviszályok ugyanis egy egészen elhanyagolható töredéktől eltekintve, mind egy hónapra belül lezajlottak, sőt jó kétharmadrészük két hétig sem tartott.

Az 1936. évben aránylag csendes volt a szénbányák környéke; 1937 február és március havában ellenben a Pécskörnyéki szénbányákban a napilapokban is sokat szerepelt földalatti sztrájkok lángoltak fel, melyeknek egyike kizáráshoz is vezetett. Amíg azonban a bányászati munkaviszályok egyetlen bányavidékre és egyetlen nagyüzemre lokalizálódtak, az ipari sztrájkok között sok volt az olyan, mely egyszerre több üzemre kiterjedő általános jellegű sztrájkoknak nevezhető. Ilyenek voltak Debrecenben a timároknak augusztus utolsó és szeptember első napjaiban, a csizmadia- és cipész-

iparosoknak ugyanazon időben Debrecenben, Szombathelyen és Zalaegerszegen, a szabó kisiparosoknak Debrecenben április hóban és ugyanakkor az asztalosoknak Újpesten és Rákospalotán lezajlott sztrájkjai. Ez utóbbi sztrájk emeli oly magasra a fa- és csontipari sztrájkokban résztvevő szünetelők számát, mert a másik négy sztrájkban együttesen alig haladta meg a szünetelők száma a százat. A fonó- és szövőipar még nagyobb munkástömegeket érintő sztrájkmozgalmai — melyekben túlnyomórészt női munkások vettek részt —, főleg a fővárosi és fővároskörnyéki üzemekben folytak, de több vidéki nagyobb textilgyárra is kiterjedtek. A legnagyobb munkástömegekre kiterjedő építőipari sztrájkok közül ki kell emelni az 1937. évi április havában Budapesten, június havában Miskolcon és augusztus havában Debrecenben kitört szobafestő- és mázóipari sztrájkokat, valamint a június hóban Budapesten, Pécsen és Kaposváron, a július hóban Szegeden, Szolnokon és Nagykanizsán, augusztus hóban Kecskeméten és Debrecenben megindult nagyobb arányú, sok telepre és nagy munkástömegekre kiterjedő építőipari sztrájkokat. A legnagyobb tömeget a szeptember havában lezajlott — s a 8 órás munkaidő behozatala érdekében indított — tüntető munkabeszüntetés mozgatta meg, mely azonban nem vezetett a sztrájkolóknak által óhajtott eredményhez. Amint az imént felsorolt esetekből is kitetszik, 1937-ben különösen Debrecenben igen mozgalmas sztrájkélet volt, egyébként is a munkaviszályok száma és intenzitása tekintetében a főváros előtt a vidéké a kétesértékű elsőség.

A munkaviszályok többnyire a *bérekérdés vitáiból* eredtek. A nagyobb arányú sztrájkok közül a textiliparban a sztrájkok fele végződött sikerrel a sztrájkolóknak szempontjából, az építőiparban a sztrájkolóknak túlnyomórésze eredmény nélkül zárta a harcot, a faipari sztrájkok ezzel szemben túlnyomórészt sikerrel jártak. Már említettük, hogy az 1937. évi munkaviszályok aránylag rövid lefolyásúak voltak. Az összes szünetelők közül majdnem negyedrészt (23·2%) csupán egy napig, további jó harmadrészt (37·8%) 2—6 napig, 8·6% egy és két hét közötti időben és közel egyharmadrészt (29·9%) két hét és egy hónap közötti időben nem dolgozott.

Munkaviszályok 1937-ben. —

Foglalkozási csoport, terület	A munkaviszályok — <i>Conflits du travail</i>			Az érintett telepeken a munkaviszály kitörése napján alkalmazott munkások <i>Ouvriers y employés le jour du com- mencement du conflit</i>	A munkaviszály tartama alatt — <i>Pendant les con- flits du travail, combien</i>			Az összes szünetelő az alkalmazott munká- sok %-ában — <i>Total des ouvriers n'ayant pas travaillé pendant les conflits du travail, par rapport aux ouvriers employés, %</i>	A sztrákoló (kizárt) — <i>Grévistes (ou ouvriers exclus):</i>	A kénytelenségből nem dolgozó — <i>Non grévistes oblig. de cesser le travail:</i>	Az összes szünetelő — <i>Ouvriers ayant cessé le travail:</i>		
	A munkaviszályok által érintett — <i>touchés par eux</i>	Ex- ploi- ta- tions	Éta- blisse- ments		a sztrákoló (kizárt) — <i>de grévistes (ou ouvriers exclus)?</i>	a kénytelenségből nem dolgozó <i>de non grévistes obligés de cesser le travail?</i>	az összes szünetelő — <i>d'ouvriers ayant cessé le travail?</i>						
												üzé- mek	tele- pek
száma — <i>nombre</i>				munkások száma			munkások által elvesztett munkanapok száma - <i>nombre des journées perdues par eux</i>						
Sztrájkok													
<i>Bányászat és kohászat</i>													
Köszén- és barnaszénbányá- szat	3	3	5	4.459	2.877	724	3.601	80.8	22.788	2.219	25.007		
<i>Ipar</i>													
I. Vas- és fémipar	3	3	3	349	110	—	110	31.5	1.302	—	1.302		
II. Gépgy., villamossági ipar stb.	4	4	4	313	158	—	158	50.5	1.583	—	1.583		
III. Kő-, föld-, agyag-, asz- beszt- és üvegipar . . .	4	5	5	324	231	25	256	79.0	1.415	150	1.565		
IV. Fa- és csontipar	5	157	157	2.312	1.736	306	2.042	88.3	21.790	4.196	25.986		
V. Bőripar	1	19	19	97	75	4	79	81.4	448	24	472		
VI. Fonó- és szövőipar . . .	33	40	40	6.783	5.106	614	5.720	84.3	41.505	3.471	44.976		
VII. Ruházati ipar	13	81	81	625	516	36	552	88.3	4.894	126	5.020		
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyárt.	4	4	4	192	168	5	173	90.1	1.042	15	1.057		
XI. Építőipar	16	335	476	12.893	8.685	908	9.593	74.4	30.532	4.121	34.653		
Együtt	83	648	789	23.888	16.785	1.898	18.683	78.3	104.511	12.103	116.614		
Összesen	86	651	794	28.347	19.662	2.622	22.284	78.6	127.299	14.322	141.621		
Kizárás													
<i>Bányászat és kohászat</i>													
Köszén- és barnaszénbányá- szat	1	1	3	3.544	3.113	—	3.113	87.8	10.502	—	10.502		
<i>Ipar</i>													
VI. Fonó- és szövőipar . . .	1	1	1	339	316	23	339	100.0	5.517	297	5.814		
VII. Ruházati ipar	1	1	1	128	117	—	117	91.4	2.617	—	2.617		
Együtt	2	2	2	467	433	23	456	97.7	8.134	297	8.431		
Összesen	3	3	5	4.011	3.546	23	3.569	88.9	18.636	297	18.933		
Mindössze	89	654	799	32.358	23.208	2.645	25.853	79.9	145.935	14.619	160.554		
1936	122	648	663	26.725	18.539	2.208	20.747	77.6	210.981	21.641	232.622		
1935	50	484	557	23.996	12.612	4.062	16.674	69.5	83.508	27.459	110.967		
1934	49	310	312	19.597	12.291	471	12.762	65.1	83.483	8.673	92.156		
1933	31	233	260	14.598	8.533	1.834	10.367	71.0	106.419	18.759	125.178		
Munkaviszályok terület szerint													
Budapest	számszerint	39	248	377	13.148	9.107	595	9.702	73.8	32.638	2.152	34.790	
	%-ban . . .	43.8	37.9	47.2	40.6	39.3	22.5	37.5	—	22.4	14.7	21.7	
Budapestet környező községek	számszerint	9	158	158	4.003	3.002	256	3.258	81.4	29.595	2.516	32.111	
	%-ban . . .	10.2	24.2	19.8	12.4	12.9	9.7	12.6	—	20.3	17.2	20.0	
Egyéb vidék	számszerint	41	248	264	15.207	11.099	1.794	12.893	84.4	83.702	9.951	93.653	
	%-ban . . .	46.0	37.9	33.0	47.0	47.8	67.8	49.9	—	57.3	68.1	58.3	

Les conflits du travail en Hongrie en 1937.

A sztrájkoló (kizárt) — Grévisztes (ou ouvriers exclus)	A kénytelenségből nem dolgozó Non grévisztes obligés de cesser le travail	Az összes szünetelő — Total des ouvriers ayant cessé le travail	Átlag esett — Proportion moyenne						A munkaviszályok folytán elmaradt termelés ér- téke pengőben — Valeur, en pengős, de ce qui aurait pu être produit pendant les conflits du travail	Catégories de professions et régions
			egy munkaviszályra pour 1 conflit du travail			egy szünetelőre pour 1 ouvrier ayant cessé le travail				
			szünetelő — des ouvriers n'ayant pas travaillé	elvesztett munkanap — des jour- nées perdues	bérvészteség pengőben — des per- tes de salaires, en pengős	elvesztett munkanap — des journées perdues	bérvészteség pengőben — des pertes de salaires, en pengős			
munkások által elvesztett munkabér összege P-ben salaires perdus par eux du fait des conflits du travail, en pengős										
101.451	8.648	110.099	1.200	8.336	36.700	7.0	31	548.713	Grèves Mines et hauts fourneaux Mines de houille et de lignite	
7.022	—	7.022	37	434	2.340	11.9	64	27.500	Industrie	
7.230	—	7.230	39	396	1.808	10.0	46	29.500	I. Sidérurgie et mét.	
3.493	200	3.693	62	391	923	6.1	14	5.580	II. Constr. mécanique, ind. électr., etc.	
82.945	12.224	95.169	408	5.197	19.034	12.7	47	287.415	III. Ind. de la pierre, pote- rie, ind. de l'asbeste, verrerie	
1.577	72	1.649	79	472	1.649	6.0	21	5.902	IV. Ind. du bois et de l'os	
115.331	13.535	128.866	173	1.363	3.905	7.9	23	1,314.973	V. Ind. du cuir	
17.518	403	17.921	42	386	1.380	9.0	32	69.173	VI. „ textile	
3.434	30	3.464	43	264	866	6.1	20	19.980	VII. „ du vêtement	
135.954	12.769	148.723	600	2.166	9.295	3.6	16	389.275	IX. Fabric. d'objets d'ali- ment. et de boissons	
374.504	39.233	413.737	224	1.405	4.985	6.2	22	2,149.298	XI. Ind. du bâtiment	
475.955	47.881	523.836	259	1.647	6.091	6.4	24	2,698.011	Ensemble	
									Totaux	
45.797	—	45.797	3.313	10.502	45.797	3.4	15	232.990	Lock-outs Mines et hauts fourneaux Mines de houille et de lignite	
20.653	2.490	23.143	339	5.814	23.143	17.1	68	88.200	Industrie	
10.468	—	10.468	117	2.617	10.468	22.4	90	50.000	VI. Ind. textile	
31.121	2.490	33.611	228	4.216	16.806	18.5	74	138.200	VII. „ du vêtement	
76.918	2.490	79.408	1.190	6.311	26.469	5.3	22	371.190	Ensemble	
552.873	50.371	603.244	290	1.804	6.778	6.2	23	3,069.201	Totaux	
676.387	67.422	743.809	170	1.907	6.097	11.2	36	5,022.842	Total général	
319.978	87.719	407.697	333	2.219	8.154	6.6	24	1,617.126	1936	
346.854	22.748	369.602	260	1.881	7.543	7.2	29	1,594.378	1935	
514.465	63.041	577.506	334	4.038	18.629	12.1	56	1,941.192	1934	
									1933	
144.683	7.667	152.350	249	892	3.906	3.6	16	682.035	Conflits du travail par régions	
26.1	15.2	25.3	—	—	—	—	—	22.2	Budapest { en nombres %	
107.760	11.970	119.730	362	3.568	13.303	9.9	37	598.415	Communes { en nombres %	
19.5	23.8	19.9	—	—	—	—	—	19.5	de la région budapestoise	
300.430	30.734	331.164	314	2.284	8.077	7.3	26	1,788.751	Autr. régions { en nombres %	
54.4	61.0	54.8	—	—	—	—	—	58.3		

KERESKEDELEM, KÖZLEKEDÉS

Nemzetközi külkereskedelmi forgalom.

Sorszám	O r s z á g	Bevitel — Importations				Kivitel — Exportations			
		1934	1935	1936	1937	1934	1935	1936	1937
		1, 0 0 0. 0 0 0 p e n g ő — p e n g ő s							
1	Nagy-Britannia	11.689	11.659	13.231	15.942	6.801	7.086	7.410	8.714
2	Amerikai Egy. Áll.	5.580	6.885	8.189	10.177	7.163	7.575	8.172	11.131
3	Németország	5.978	5.664	5.747	7.433	5.599	5.814	6.497	8.040
4	Franciaország	5.177	4.699	5.163	5.739	4.001	3.471	3.149	3.230
5	Japán	2.272	2.362	2.652	3.627	2.156	2.391	2.583	3.040
6	Kanada	1.786	1.863	2.158	2.740	2.639	2.828	3.477	3.801
7	Belgium	2.178	2.099	2.442	3.121	2.152	1.950	2.239	2.908
8	Németalföld	2.387	2.151	2.196	2.886	1.636	1.551	1.608	2.136
9	Brit-India	1.618	1.683	1.553	1.880	1.916	1.970	2.293	2.698
10	Olaszország	2.240	2.180	1.458	2.460	1.527	1.464	1.294	1.854
11	Argentína	1.116	1.176	1.175	1.630	1.453	1.570	1.816	2.560
12	Délafrikai Unió	1.175	1.290	1.496	1.781	1.363	1.650	1.863	2.076
13	Ausztrália	1.131	1.294	1.465	1.677	1.360	1.513	1.727	1.965
14	Svédország	1.155	1.266	1.415	1.818	1.150	1.114	1.313	1.719
15	Brit-Maláj Államok	934	912	1.001	1.344	1.096	1.111	1.241	1.761
16	Cseh-Szlovákia	915	949	1.056	1.294	1.047	1.045	1.073	1.411
17	Holland-Kelet-India	669	639	625	916	1.125	1.040	1.170	1.752
18	Dánia	1.001	955	1.083	1.225	901	901	996	1.150
19	Brazília	708	763	837	1.130	981	918	1.087	1.184
20	Svájc	1.559	1.386	1.250	1.393	907	873	884	995
21	Szovjet-Unió	684	710	909	865	1.231	1.081	914	1.106
22	Kína	1.184	1.141	947	944	614	697	710	831
23	Norvégia	630	683	773	1.068	492	500	570	681
24	Ausztria	726	768	797	921	540	569	606	771
25	Új-Zéland	423	476	589	746	627	590	740	886
26	Lengyelország	512	552	643	805	626	593	657	767
27	Korea	526	634	747	835	471	537	582	630
28	Mexikó	316	382	432	572	608	707	729	835
29	Algír	802	637	651	643	589	585	718	749
30	Finnország	363	391	460	673	469	459	536	692
31	Egyiptom	505	533	525	636	548	587	567	662
32	Mandzsúria	596	580	632	749	427	362	464	503
33	Románia	453	331	313	471	468	502	538	775
34	Cuba	250	322	349	436	367	432	524	668
35	Ir szabad állam	666	616	662	727	313	326	370	372
36	Magyarország	345	402	437	476	404	452	504	589
37	Curaçao	356	377	430	551	371	416	440	512
38	Venezuela	127	140	180	286	647	615	653	772
39	Csile	149	205	241	292	320	323	382	664
40	Fülöp-szigetek	282	286	340	367	375	317	460	563
41	Jugoszlávia	269	280	310	400	299	312	340	488
42	Iran	149	156	209	271	431	377	452	543
43	Görögország	281	340	376	465	175	226	229	292
44	Formosa	218	256	287	309	309	341	381	428
45	Törökország	234	238	249	306	249	259	317	370
46	Ceylon	251	256	241	279	312	289	311	391
47	Francia Indó-Kína	205	202	200	213	238	291	345	344
48	Portugália	308	348	304	353	142	140	157	185
49	Kolumbia	182	204	232	315	321	272	304	349
50	Peru	135	149	170	203	237	253	282	316
51	Uruguay	171	164	178	212	190	260	244	263
52	Bulgária	93	122	129	204	105	133	161	207
53	Sziám	152	162	162	164	244	225	270	242
54	Tunisz	280	232	204	230	151	173	173	166
55	Francia-Marokkó	292	255	234	237	150	139	160	155
56	Lettország	103	110	116	153	93	107	130	173
57	Litvánia	79	73	88	121	84	87	109	119
58	Esztország	53	63	81	103	65	74	78	98
59	Bolivia	58	59	47	58	113	124	117	144
60	Spanyolország	943	966	.	.	674	644	.	.
61	Egyéb államok	2.883	3.255	3.523	4.374	2.609	2.861	3.281	4.056
Összesen		68.502	69.931	.	.	64.671	66.072	.	.
Össz. Spanyolorsz. nélk.		67.559	68.965	74.589	92.246	63.997	65.428	71.397	87.482

Le commerce international.

Beviteli (—) vagy kiviteli (+) többlet — <i>Excédent des imp. sur les exp. (—) ou des exp. sur les imp. (+)</i>				Összes forgalom <i>Commerce total</i>				P a y s	
1934	1935	1936	1937	1934	1935	1936	1937		
1,000.000 pengő — pengős				0/0					
— 4.888	— 4.573	— 5.821	— 7.228	13.9	13.9	14.1	13.7	Royaume-Uni	1
+ 1.583	+ 690	— 17	+ 954	9.6	10.8	11.2	11.9	États-Unis	2
— 379	+ 150	+ 750	+ 607	8.7	8.6	8.4	8.6	Allemagne	3
— 1.176	— 1.228	— 2.014	— 2.509	6.9	6.1	5.7	5.0	France	4
— 116	+ 29	— 69	— 587	3.3	3.5	3.6	3.7	Japon	5
+ 853	+ 965	+ 1.319	+ 1.061	3.3	3.5	3.9	3.6	Canada	6
— 26	— 149	— 203	— 213	3.3	3.0	3.2	3.3	Belgique	7
— 751	— 600	— 588	— 750	3.0	2.8	2.6	2.8	Pays-Bas	8
+ 298	+ 287	+ 740	+ 818	2.7	2.7	2.6	2.6	Inde Britannique	9
— 713	— 716	— 164	— 606	2.8	1.9	1.9	2.4	Italie	10
+ 337	+ 394	+ 641	+ 930	1.9	2.0	2.0	2.3	Argentine	11
+ 188	+ 360	+ 367	+ 295	1.9	2.2	2.3	2.2	Union Sud-Afric.	12
+ 229	+ 219	+ 262	+ 288	1.9	2.0	2.2	2.0	Australie	13
— 5	— 152	— 102	— 99	1.7	1.8	1.9	2.0	Suède	14
+ 162	+ 199	+ 240	+ 417	1.5	1.5	1.5	1.7	Malaisie Brit.	15
+ 132	+ 96	+ 17	+ 117	1.5	1.5	1.5	1.5	Tchéco-Slovaquie	16
+ 456	+ 401	+ 545	+ 836	1.4	1.3	1.2	1.5	Indes Néerlandaises	17
— 100	— 54	— 87	— 75	1.4	1.4	1.4	1.3	Danemark	18
+ 273	+ 155	+ 250	+ 54	1.3	1.2	1.3	1.3	Brésil	19
— 652	— 513	— 366	— 398	1.9	1.7	1.5	1.3	Suisse	20
+ 547	+ 371	+ 5	+ 241	1.4	1.3	1.2	1.1	U. R. S. S.	21
— 570	— 444	— 237	— 113	1.4	1.4	1.1	1.0	Chine	22
— 138	— 183	— 203	— 387	0.8	0.9	0.9	1.0	Norvège	23
— 186	— 199	— 191	— 150	1.0	1.0	1.0	0.9	Autriche	24
+ 204	+ 114	+ 151	+ 140	0.8	0.8	0.9	0.9	Nouvelle-Zélande	25
+ 114	+ 41	+ 14	— 38	0.9	0.8	0.9	0.9	Pologne	26
— 55	— 97	— 165	— 205	0.8	0.9	0.9	0.8	Corée	27
+ 292	+ 325	+ 297	+ 263	0.7	0.8	0.8	0.8	Mexique	28
— 213	— 52	+ 67	+ 106	1.0	1.0	0.9	0.8	Algérie	29
+ 106	+ 68	+ 76	+ 19	0.6	0.6	0.7	0.8	Finlande	30
+ 43	+ 54	+ 42	+ 26	0.8	0.8	0.7	0.7	Egypte	31
— 169	— 218	— 168	— 246	0.8	0.7	0.8	0.7	Mandchourie	32
+ 15	+ 171	+ 225	+ 304	0.7	0.6	0.6	0.7	Roumanie	33
+ 117	+ 110	+ 175	+ 232	0.5	0.5	0.6	0.6	Cuba	34
— 353	— 290	— 292	— 355	0.7	0.7	0.7	0.6	État libre d'Irlande	35
+ 59	+ 50	+ 67	+ 113	0.6	0.6	0.6	0.6	Hongrie	36
+ 15	+ 39	+ 10	— 39	0.5	0.6	0.6	0.6	Curaçao	37
+ 520	+ 475	+ 473	+ 486	0.6	0.6	0.6	0.6	Venezuela	38
+ 171	+ 118	+ 141	+ 372	0.4	0.4	0.4	0.5	Chili	39
+ 93	+ 31	+ 120	+ 196	0.5	0.4	0.5	0.5	Iles Philippines	40
+ 30	+ 32	+ 30	+ 88	0.4	0.4	0.4	0.5	Yougoslavie	41
+ 282	+ 221	+ 243	+ 272	0.4	0.4	0.5	0.5	Iran	42
— 106	— 114	— 147	— 173	0.3	0.4	0.4	0.4	Grèce	43
+ 91	+ 85	+ 94	+ 119	0.4	0.4	0.5	0.4	Formose	44
+ 15	+ 21	+ 68	+ 64	0.4	0.4	0.4	0.4	Turquie	45
+ 61	+ 33	+ 70	+ 112	0.4	0.4	0.4	0.4	Ceylan	46
+ 33	+ 89	+ 145	+ 131	0.3	0.4	0.4	0.3	Indo-Chine française	47
— 166	— 208	— 147	— 168	0.3	0.3	0.3	0.3	Portugal	48
+ 139	+ 68	+ 72	+ 34	0.4	0.4	0.4	0.4	Colombie	49
+ 102	+ 104	+ 112	+ 113	0.3	0.3	0.3	0.3	Pérou	50
+ 19	+ 96	+ 66	+ 51	0.3	0.3	0.3	0.3	Uruguay	51
+ 12	+ 11	+ 32	+ 3	0.1	0.2	0.2	0.2	Bulgarie	52
+ 92	+ 63	+ 108	+ 78	0.3	0.3	0.3	0.2	Siam	53
— 129	— 59	— 31	— 64	0.3	0.3	0.3	0.2	Tunisie	54
— 142	— 116	— 74	— 82	0.3	0.3	0.3	0.2	Maroc français	55
— 10	— 3	+ 14	+ 20	0.1	0.2	0.2	0.2	Lettonie	56
+ 5	+ 14	+ 21	— 2	0.1	0.1	0.1	0.1	Lithuanie	57
+ 12	+ 11	— 3	— 5	0.1	0.1	0.1	0.1	Estonie	58
+ 55	+ 65	+ 70	+ 86	0.1	0.1	0.1	0.1	Bolivie	59
— 269	— 322	—	—	1.2	1.2	—	—	Espagne	60
— 274	— 394	— 242	— 318	4.1	4.3	4.7	4.7	Autres pays	61
— 3.831	— 3.859	—	—	100.0	100.0	—	—	Total	
— 3.562	— 3.537	— 3.192	— 4.764	98.8	98.8	100.0	100.0	Total sans l'Espagne	

A Népszövetség adatgyűjtése szerint a világ külkereskedelmi forgalma (Spanyolország nélkül) 1937-ben 179·7 milliárd pengőt tett az előző évi 146·0 milliárd pengővel szemben. Minthogy 1936-ról 1937-re a nemzetközi árszínvonal 1929 = 100 alapon 43·5-ről 47·5-re emelkedett, a világ külforgalmának mennyiségben történt emelkedése valamivel kisebb mértékű, mint az értékadatok mu-

tatják. Míg ugyanis 1929 = 100 alapon a külkereskedelem értéke 37·4-ről 46·2-re növekedett, a külkereskedelem mennyiségének ugyanily alapon számított indexe 85·9-ről 97·6-ra ment fel. A külforgalom országok szerinti alakulását táblázatunk mutatja. (A Népszövetség által aranydollárban közölt adatokat a hivatalos árfolyamon számítottuk át pengőre.)

Vámhatárainkon át közlekedett gépjárművek forgalma 1937-ben.

Les véhicules à moteur entrés ou sortis par les frontières hongroises en 1937.

Résumé. Le nombre des véhicules à moteur étrangers venus en Hongrie a accusé, ces cinq dernières années, une augmentation remarquable. Quant aux automobiles pour le transport des personnes, il a monté de 67·8%; quant aux motocyclettes, de 63·0%. Le nombre des véhicules à moteur hongrois sortis du pays a presque doublé pendant cette période.

Dans l'année 1937, 49.288 véhicules à moteur étrangers sont venus en Hongrie et 16.417 véhicules à moteur intérieurs ont quitté le pays pour l'étranger. Par rapport à l'année précédente, on constate un accroissement de 9·4% pour les véhicules étrangers et de 17·0% pour les véhicules hongrois. Parmi les pays étrangers, c'est de l'Autriche limitrophe (15.094) et de la Tchécoslovaquie (10.286) que la plupart des véhicules à moteur transportant des personnes sont venus. Puis suivent l'Allemagne avec 2.855 véhicules, la Roumanie avec 2.307, la Grande-Bretagne avec 1.886, la France avec 1.643. Le plus grand nombre de véhicules étrangers sont venus en Hongrie pendant les mois de juillet et d'août. Le nombre des camions étrangers accusait aussi un accroissement, tandis que le nombre des motocyclettes étrangères baissait (de 13·1%).

*

A magyar vámhatárokon át közlekedő külföldi és hazai gépjárművek forgalmában az utóbbi években észlelt állandó emelkedés az 1937. évben is folytatódott. Ha az utolsó öt év forgalmi adatait nézzük, örömmel állapíthatjuk meg, hogy évről-évre nő a hazánkat felkereső külföldi kocsik száma, de hasonló arányban emelkedik a külföldet felkereső magyar kocsiké is. Az utolsó öt év forgalmi adatait az 1. sz. táblázat tartalmazza. A hazánkat felkereső külföldi személykocsik száma öt év alatt 67·8%-kal, utasainak száma pedig 85·7%-kal növekedett. A teherkocsiknál az emelkedés 142·6%-ot, a mótorkerékpárok-

nál pedig 63·0%-ot tett. Az összes belépő külföldi gépjárművek száma öt év alatt 72·9%-os növekedést ért el. A külföldi járműveknek ez a nagyarányú emelkedése világosan mutatja, hogy azok az erőfeszítések, amelyek hazánknak a külföld által való megismerését célozták, nem voltak hiábavalók és sikerült Magyarországra a külföld figyelmét felhívni. A forgalom növekedésének azonban másik és nem kevésbé fontos oka nemzetközi útvonalainak az utóbbi években történt kiépítése és jókarbantartása, amelyekről a külföldi turisták állandóan csak a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoznak.

A Magyarországot felkereső külföldi gépjárművek száma az 1937. évben az előző évhez viszonyítva több mint 4 ezer darab-

1. Vámhatárainkon átlépő gépjárművek száma.

Nombre des véhicules à moteur ayant passé la frontière douanière hongroise.

Év Années	N o m b r e d e s				
	Személykocsik autob. pour le trans- port des per- sonnes	Személykocsik utasainak occupants de ces automo- biles	Teherkocsik camions	Mótorkeré- párok — moto- cyclettes	Összes gép- járművek — véhicules au total
	s	z	á	m	a
a) Magyarországba belépő külföldi gépjárművek. <i>Véhicules à moteur étrangers entrés en Hongrie</i>					
1933	23.223	79.487	2.129	3.159	28.511
1934	25.095	90.067	2.307	3.516	30.918
1935	28.481	106.001	2.847	4.974	36.302
1936	35.911	139.019	3.197	5.927	45.035
1937	38.972	147.617	5.166	5.150	49.288
b) Külföldre távozó magyar gépjárművek. <i>Véhicules à moteur hongrois sortis</i>					
1933	7.153	28.226	283	1.246	8.682
1934	8.383	33.583	239	1.420	10.042
1935	9.424	37.485	281	1.202	10.907
1936	12.580	47.437	292	1.164	14.036
1937	15.151	53.766	288	978	16.417

A Népszövetség adatgyűjtése szerint a világ külkereskedelmi forgalma (Spanyolország nélkül) 1937-ben 179·7 milliárd pengőt tett az előző évi 146·0 milliárd pengővel szemben. Minthogy 1936-ról 1937-re a nemzetközi árszínvonal 1929 = 100 alapon 43·5-ről 47·5-re emelkedett, a világ külforgalmának mennyiségben történt emelkedése valamivel kisebb mértékű, mint az értékadatok mu-

tatják. Míg ugyanis 1929 = 100 alapon a külkereskedelem értéke 37·4-ről 46·2-re növekedett, a külkereskedelem mennyiségének ugyanily alapon számított indexe 85·9-ről 97·6-ra ment fel. A külforgalom országok szerinti alakulását táblázatunk mutatja. (A Népszövetség által aranydollárban közölt adatokat a hivatalos árfolyamon számítottuk át pengőre.)

Vámhatárainkon át közlekedett gépjárművek forgalma 1937-ben.

Les véhicules à moteur entrés ou sortis par les frontières hongroises en 1937.

Résumé. Le nombre des véhicules à moteur étrangers venus en Hongrie a accusé, ces cinq dernières années, une augmentation remarquable. Quant aux automobiles pour le transport des personnes, il a monté de 67·8%; quant aux motocyclettes, de 63·0%. Le nombre des véhicules à moteur hongrois sortis du pays a presque doublé pendant cette période.

Dans l'année 1937, 49.288 véhicules à moteur étrangers sont venus en Hongrie et 16.417 véhicules à moteur intérieurs ont quitté le pays pour l'étranger. Par rapport à l'année précédente, on constate un accroissement de 9·4% pour les véhicules étrangers et de 17·0% pour les véhicules hongrois. Parmi les pays étrangers, c'est de l'Autriche limitrophe (15.094) et de la Tchécoslovaquie (10.286) que la plupart des véhicules à moteur transportant des personnes sont venus. Puis suivent l'Allemagne avec 2.855 véhicules, la Roumanie avec 2.307, la Grande-Bretagne avec 1.886, la France avec 1.643. Le plus grand nombre de véhicules étrangers sont venus en Hongrie pendant les mois de juillet et d'août. Le nombre des camions étrangers accusait aussi un accroissement, tandis que le nombre des motocyclettes étrangères baissait (de 13·1%).

*

A magyar vámhatárokon át közlekedő külföldi és hazai gépjárművek forgalmában az utóbbi években észlelt állandó emelkedés az 1937. évben is folytatódott. Ha az utolsó öt év forgalmi adatait nézzük, örömmel állapíthatjuk meg, hogy évről-évre nő a hazánkat felkereső külföldi kocsik száma, de hasonló arányban emelkedik a külföldet felkereső magyar kocsiké is. Az utolsó öt év forgalmi adatait az 1. sz. táblázat tartalmazza. A hazánkat felkereső külföldi személykocsik száma öt év alatt 67·8%-kal, utasainak száma pedig 85·7%-kal növekedett. A teherkocsiknál az emelkedés 142·6%-ot, a mótorkerékpárok-

nál pedig 63·0%-ot tett. Az összes belépő külföldi gépjárművek száma öt év alatt 72·9%-os növekedést ért el. A külföldi járműveknek ez a nagyarányú emelkedése világosan mutatja, hogy azok az erőfeszítések, amelyek hazánknak a külföld által való megismerését célozták, nem voltak hiábavalók és sikerült Magyarországra a külföld figyelmét felhívni. A forgalom növekedésének azonban másik és nem kevésbé fontos oka nemzetközi útvonalainak az utóbbi években történt kiépítése és jókarbantartása, amelyekről a külföldi turisták állandóan csak a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoznak.

A Magyarországot felkereső külföldi gépjárművek száma az 1937. évben az előző évhez viszonyítva több mint 4 ezer darab-

1. Vámhatárainkon átlépő gépjárművek száma.

Nombre des véhicules à moteur ayant passé la frontière douanière hongroise.

Év Années	N o m b r e d e s				
	Személykocsik autob. pour le trans- port des per- sonnes	Személykocsik utasainak occupants de ces automo- biles	Teherkocsik camions	Mótorkeré- párok — moto- cyclettes	Összes gép- járművek — véhicules au total
	s	z	á	m	a
a) Magyarországba belépő külföldi gépjárművek. <i>Véhicules à moteur étrangers entrés en Hongrie</i>					
1933	23.223	79.487	2.129	3.159	28.511
1934	25.095	90.067	2.307	3.516	30.918
1935	28.481	106.001	2.847	4.974	36.302
1936	35.911	139.019	3.197	5.927	45.035
1937	38.972	147.617	5.166	5.150	49.288
b) Külföldre távozó magyar gépjárművek. <i>Véhicules à moteur hongrois sortis</i>					
1933	7.153	28.226	283	1.246	8.682
1934	8.383	33.583	239	1.420	10.042
1935	9.424	37.485	281	1.202	10.907
1936	12.580	47.437	292	1.164	14.036
1937	15.151	53.766	288	978	16.417

bal, 9·4%-kal emelkedett. Az emelkedés nagyobbik része a személykocsikra esett, amelyek száma 8·5%-kal növekedett. A szállított utasoknál a növekedés 6·2%-ot ért el.

Az 1937. évben 20·4%-kal több magyar személygépkocsi távozott külföldre, mint az előző évben, az általuk szállított utasoknál azonban a növekedés csak 13·3%-ot tett. A legtöbb személygépkocsi júliusban és augusztusban a nyaralás két legfontosabb hónapjában hagyta el az országot. A kilépő tehergépkocsik száma alig változott, viszont a motorkerékpároké 16·0%-kal visszaesett. Az összes külföldre kilépett magyar gépkocsik száma 17·0%-kal volt több, mint az előző évben. A külföldet felkereső hazai személygépkocsik az utolsó öt év alatt több mint kétszeresére, utasainak száma pedig majdnem kétszeresére emelkedett. Ezzel szemben a külföldre távozó tehergépkocsik száma alig változott, a kilépő motorkerékpárok pedig 1934 óta határozottan csökkenő irányzatot mutatnak.

A külföldi államok közül a két szomszédos országból, Ausztriából és Cseh-Szlo-

2. Magyar gépjárművek forgalma havonként.

Véhicules à moteur intérieurs sortis de Hongrie, par mois.

Hónap Mois	A magyar vámterületről kilépett belföldi gépjárművek <i>Véhicules à moteur intérieurs sor- tis du territoire douanier hongrois</i>					
	közül — dont				összes total des véhi- cules	
	személykocsik automob. pour le trans- port des per- sonnes		teherkocsik — camions automob.	motorkeré- kpárok motocyc- lettes		
	összes - nombre total de ces automob.	utasainak leurs voyageurs				
száma — en nombres						
Január — Janvier .	501	1.589	6	6	513	
Február — Février .	541	1.791	7	5	553	
Március — Mars .	1.083	3.818	16	36	1.135	
Április — Avril . .	832	2.603	16	49	897	
Május — Mai . . .	1.385	5.603	27	162	1.574	
Június — Juin . . .	1.480	5.465	30	126	1.636	
Július — Juillet . .	2.236	7.863	37	162	2.435	
Augusztus — Août .	2.247	8.629	52	152	2.451	
Szept. — Sept. . . .	1.536	5.338	32	104	1.672	
Október — Octobre	1.564	5.652	23	102	1.689	
November — Novembre	857	2.426	17	41	915	
December — Décembre	889	2.989	25	33	947	
Össz. — Total	1937	15.151	53.766	288	978	16.417
	1936	12.580	47.437	292	1.164	14.036

3. Külföldi gépjárművek forgalma országonként.

Véhicules à moteur étrangers venus en Hongrie, suivant les pays.

Származási ország <i>Pays d'origine</i>	A magyar vámterületre belépett külföldi gépjárművek <i>Véhicules à moteur étrangers entrés sur le territoire douanier hongrois</i>					
	közül — <i>dont</i>				összes <i>total des véhi- cules</i>	
	személykocsik <i>automob. pour le transport des personnes</i>		teherkocsik <i>camions</i>	motorkerékpárok <i>motocyclistes</i>		
	összes <i>nombre total de ces auto- mobiles</i>	uta- sainak <i>leurs voyageurs</i>				
	száma — <i>en nombres</i>					
Ausztria - <i>Autriche</i>	15.094	68.179	4.904	4.715	24.713	
Belgium - <i>Belgique</i>	373	1.933	—	2	375	
Bulgária - <i>Bulgarie</i>	154	476	—	—	154	
Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slov.</i>	10.286	31.777	259	109	10.654	
Franciaország - <i>France</i>	1.643	6.425	—	8	1.651	
Jugoszl. - <i>Yougosl.</i>	932	2.579	—	15	947	
Lengyelország - <i>Pologne</i>	151	463	—	6	157	
Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>	1.886	5.414	—	19	1.905	
N.-alföld - <i>Pays-Bas</i>	677	2.557	—	14	691	
Németország - <i>Allemagne</i>	2.855	12.250	—	207	3.062	
Olaszország - <i>Italie</i>	1.007	3.653	—	10	1.017	
Románia - <i>Roumanie</i>	2.307	7.035	2	23	2.332	
Svájc - <i>Suisse</i>	496	1.489	—	14	510	
Egyéb európai országok <i>Autr. pays d'Eur.</i>	580	1.853	1	7	588	
Am. Egy. Államok <i>Etats-Unis</i>	148	443	—	1	149	
Egyéb am. államok <i>Autr. pays amér.</i>	15	36	—	—	15	
Egyéb országok <i>Autres pays</i>	368	1.055	—	—	368	
Össz. - <i>Total</i>	1937	38.972	147.617	5.166	5.150	49.288
	1936	35.911	139.019	3.197	5.927	45.035

vákiából kereste fel hazánkat a legtöbb személyautóval rendelkező utas az 1937. évben: a gépkocsik 38·7%-a, az utasoknak 46·2%-a Ausztriából, az autók 26·4% és az utasok 21·5%-a pedig Cseh-Szlovákiából jött. Harmadik helyet Németország foglalja el az autók 7·3%-os, illetve az utasok 8·3%-os részesedésével. Ezt követi Románia, Nagy-Britannia, Franciaország és Olaszország. Az előző évvel szemben az emelkedés legnagyobb volt az osztrák, román, jugoszláv, német, angol és francia rendszámú kocsiknál.

A külföldről érkező teherkocsik száma egy év alatt 61·6%-kal emelkedett, a növekedés teljesen az osztrák viszonylatból származott. A hazánkba irányuló motorkerékpárforgalom évek óta tartó emelkedő irányzata az 1937. évben megállott, sőt 13·1%-

4. Külföldi gépjárművek forgalma havonként.

Véhicules à moteur étrangers venus en Hongrie, suivant les mois.

Hónap Mois	A magyar vámterületre belépett külföldi gépjárművek <i>Véhicules à moteur étrangers entrés sur le territoire douanier hongrois</i>				
	közül — dont				összes total des véhi- cules
	személykocsik <i>automob. pour le transport des personnes</i>		teherkocsik <i>camions</i>	motorkerékpárok <i>motocyclistes</i>	
	összes nombre total de ces automo- b les	uta- sainak leurs voya- geurs			
száma — en nombres					
Január — Janvier	1.318	4.400	148	79	1.545
Február — Février	1.167	3.619	169	74	1.410
Március — Mars	2.281	8.446	242	239	2.762
Április — Avril	2.487	8.191	320	223	3.030
Május — Mai	4.485	18.442	459	783	5.727
Június — Juin	3.829	15.126	571	687	5.087
Július — Juillet	5.164	20.568	461	856	6.481
Aug. — Août	6.163	24.057	678	827	7.668
Szept. — Sept.	4.800	18.814	777	635	6.212
Október — Octobre	3.396	13.193	749	542	4.687
November — Nov.	2.158	6.892	308	141	2.607
December — Déc.	1.724	5.869	284	64	2.072
Összesen 1937	38.972	147.617	5.166	5.150	49.288
Total 1936	35.911	139.019	3.197	5.927	45.035

kal csökkent. Legnagyobb volt a külföldi személygépkocsik forgalma augusztus, július, szeptember és május hónapokban, a teherkocsiké pedig szeptember és október hónapokban.

Az 1937. év folyamán Ausztria felől 22,

Cseh-Szlovákia felől 20, Románia felől 10, Jugoszlávia felől pedig 9 állomáson át léphették át határainkat a gépjárművek. A külföldi rendszámú gépkocsik legnagyobb forgalma az alábbi határállomásokon állapítható meg:

Határállomás	Személykocsi		Teher- kocsi	Motor- kerék- pár	Együtt
	darab	utas			
1. Ausztria felől:					
Horvátjárfalu- Bécsi-út	12.253	47.866	929	1.182	14.364
Sopron	5.116	26.532	1.226	1.283	7.625
2. Cseh-Szlovákia felől:					
Horvátjárfalu- Pozsonyi-út	2.720	8.116	6	126	2.852
Esztergom	1.480	4.710	—	7	1.487
Balassagyarmat . .	1.213	3.918	13	3	1.229
3. Románia felől:					
Ártánd	1.497	4.456	2	26	1.525
4. Jugoszlávia felől:					
Röszke	783	2.154	—	44	827
Letenye	364	1.202	—	12	376

A határállomások külföldi gépjárműforgalma emelkedő irányzatot mutat, különösen az Ausztria felőli két határállomáson volt jelentékeny a növekedés. Románia felől Ártándon, Jugoszlávia felől pedig Röszkén erős élénkülés észlelhető. Cseh-Szlovákia irányából azonban mindhárom határállomás forgalma visszaesett.

Petrichevich-Horváth Miklós br. dr.

ÁRAK, PÉNZÜGY

A magyar nemzeti vagyon nagysága és megoszlása az adóstatistikák alapján.

L'importance et la répartition de la fortune nationale hongroise, d'après les statistiques des impôts.

Résumé. Contrairement à ce qu'on croit en général, les statistiques des impôts offrent une bonne base pour se faire une idée de la fortune nationale. Il faut tenir compte du fait que les services des impôts contrôlent les déclarations des contribuables, faisant pour ainsi dire des relevés individuels. De sorte que les chiffres fournis par eux nous renseignent mieux que les statistiques concernant des phénomènes se produisant en grand nombre; ils sont bien propres à contrôler les calculs relatifs à la fortune nationale. Selon M. de Fellner, la fortune nationale de la Hon-

grie représentait en 1927 32 milliards de pengős. D'après une évaluation fondée sur les statistiques des impôts, la fortune imposable était à la même date de 10 à 15 milliards de pengős; le total des fortunes privées exemptes d'impôts, de 4 à 8 milliards; la fortune publique exempte d'impôt, de 5 à 10 milliards. Ainsi donc, les deux sources s'accordent très bien. Ajoutons que les statistiques des impôts permettent de précieuses études détaillées sur les conditions de différentes catégories de fortunes et de professions.

4. Külföldi gépjárművek forgalma havonként.

Véhicules à moteur étrangers venus en Hongrie, suivant les mois.

Hónap Mois	A magyar vámterületre belépett külföldi gépjárművek <i>Véhicules à moteur étrangers entrés sur le territoire douanier hongrois</i>				
	közül — dont				összes total des véhi- cules
	személykocsik <i>automob. pour le transport des personnes</i>		teherkocsik <i>camions</i>	motorkerékpárok <i>motocyclistes</i>	
	összes nombre total de ces automo- b les	uta- sainak leurs voya- geurs			
száma — en nombres					
Január — Janvier	1.318	4.400	148	79	1.545
Február — Février	1.167	3.619	169	74	1.410
Március — Mars	2.281	8.446	242	239	2.762
Április — Avril	2.487	8.191	320	223	3.030
Május — Mai	4.485	18.442	459	783	5.727
Június — Juin	3.829	15.126	571	687	5.087
Július — Juillet	5.164	20.568	461	856	6.481
Aug. — Août	6.163	24.057	678	827	7.668
Szept. — Sept.	4.800	18.814	777	635	6.212
Október — Octobre	3.396	13.193	749	542	4.687
November — Nov.	2.158	6.892	308	141	2.607
December — Déc.	1.724	5.869	284	64	2.072
Összesen 1937	38.972	147.617	5.166	5.150	49.288
Total 1936	35.911	139.019	3.197	5.927	45.035

kal csökkent. Legnagyobb volt a külföldi személygépkocsik forgalma augusztus, július, szeptember és május hónapokban, a teherkocsiké pedig szeptember és október hónapokban.

Az 1937. év folyamán Ausztria felől 22,

Cseh-Szlovákia felől 20, Románia felől 10, Jugoszlávia felől pedig 9 állomáson át léphettek át határainkat a gépjárművek. A külföldi rendszámú gépkocsik legnagyobb forgalma az alábbi határállomásokon állapítható meg:

Határállomás	Személykocsi		Teher- kocsi	Motor- kerék- pár	Együtt
	darab	utas			
1. Ausztria felől:					
Horvátjárfalu- Bécsi-út	12.253	47.866	929	1.182	14.364
Sopron	5.116	26.532	1.226	1.283	7.625
2. Cseh-Szlovákia felől:					
Horvátjárfalu- Pozsonyi-út	2.720	8.116	6	126	2.852
Esztergom	1.480	4.710	—	7	1.487
Balassagyarmat . . .	1.213	3.918	13	3	1.229
3. Románia felől:					
Ártánd	1.497	4.456	2	26	1.525
4. Jugoszlávia felől:					
Röszke	783	2.154	—	44	827
Letenye	364	1.202	—	12	376

A határállomások külföldi gépjárműforgalma emelkedő irányzatot mutat, különösen az Ausztria felőli két határállomáson volt jelentékeny a növekedés. Románia felől Ártándon, Jugoszlávia felől pedig Röszkén erős élénkülés észlelhető. Cseh-Szlovákia irányából azonban mindhárom határállomás forgalma visszaesett.

Petrichevich-Horváth Miklós br. dr.

ÁRAK, PÉNZÜGY

A magyar nemzeti vagyon nagysága és megoszlása az adóstatistikák alapján.

L'importance et la répartition de la fortune nationale hongroise, d'après les statistiques des impôts.

Résumé. Contrairement à ce qu'on croit en général, les statistiques des impôts offrent une bonne base pour se faire une idée de la fortune nationale. Il faut tenir compte du fait que les services des impôts contrôlent les déclarations des contribuables, faisant pour ainsi dire des relevés individuels. De sorte que les chiffres fournis par eux nous renseignent mieux que les statistiques concernant des phénomènes se produisant en grand nombre; ils sont bien propres à contrôler les calculs relatifs à la fortune nationale. Selon M. de Fellner, la fortune nationale de la Hon-

grie représentait en 1927 32 milliards de pengős. D'après une évaluation fondée sur les statistiques des impôts, la fortune imposable était à la même date de 10 à 15 milliards de pengős; le total des fortunes privées exemptes d'impôts, de 4 à 8 milliards; la fortune publique exempte d'impôt, de 5 à 10 milliards. Ainsi donc, les deux sources s'accordent très bien. Ajoutons que les statistiques des impôts permettent de précieuses études détaillées sur les conditions de différentes catégories de fortunes et de professions.

A magyar gazdaságstatisztika talán egy téren sem mutathat fel akkora nemzetközi sikereket, mint éppen a nemzeti vagyon és jövedelem kiszámítása tekintetében. Ezek a nemzetközi sikerek *Fellner Frigyes* dr. nevéhez fűződnek. *Fellner Frigyes* dr. e téren kifejtett igen érdemes munkássága egészen az 1893. évig visszanyúlik és aligha véletlen, hogy ezt a munkát a nemzeti vagyon kiszámításával kezdte meg. A nemzeti vagyon kiszámításának elsőbbségét a nemzeti jövedelem kiszámításával szemben vitatta például legutóbb *Simiand F.* is a *Royal Statistical Society* 1934. évi nagy nemzetközi vitájában.¹⁾

A magyar nemzeti vagyonnak *Fellner Frigyes* által az 1927. évre megállapított 32·08 milliárdos összegében a következő vagyontárgyak részesednek:²⁾

	Milliárd P
I. A mezőgazdasági földbirtok értéke	11·25
A mezőgazdasági épületek értéke	1·58
A mezőgazdasági üzemi tőke értéke	2·28
II. A házbirtok értéke	6·61
III. A bányák és kohók értéke	1·46
IV. A közlekedési utak és eszközök értéke	2·92
V. Az ingó javak értéke	8·24
Összesen:	34·34
Le a külföldi követelések és tartozások egyenlege	2·26
Marad	32·08

A magyar vagyonadóról az 1926—1927. évtől kezdődően közzétett adóstatistikában az 1928 és 1936 közé eső kilenc évről vannak használható adatok. Az adóstatisztika a magyar vagyonadóalapot a következő vagyontárgyakra osztva csoportosítja. A tételekhez az 1929. évi — mint legmagasabb — értékeket írjuk hozzá (a másodfokú kivetés szerint):

	Milliárd P
1. A mezőgazdasági ingatlanok értéke	5·08
A mezőgazdasági üzemi tőke értéke	0·70
2. A házbirtok értéke	3·72
3. A bányák és kohók értéke	0·02
4. Az iparüzemek üzemi tőkéje	0·52
A kereskedelmi üzlet üzemi tőkéje	0·57
5. Tőkevagyon	0·41
6. Egyéb vagyon	0·05
Tőketartozások levonása nélkül összesen	11·07
Tőketartozások levonása után marad	10·14

A vagyonadóstatisztika értékeinek a *Fellner* adataival való összehasonlításnál

¹⁾ Journal of the Royal Statistical Society. New Series. Vol. XCVII. Part. III. 1934. 457—458. l.

²⁾ Csonkamagyarország nemzeti vagyona. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. 1929. 71 lap.

természetesen nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a vagyonadóalaphoz hiányoznak az adómentes vagyonok és pedig magánosoknál az 5.000 pengőnél kisebb, sőt a jövedelemadót nem fizető közalkalmazottaknál és a véderőnél már a 25.000 pengőnél kisebb vagyonok is, továbbá az adómentes közvagyon egész összege, végül a vagyonadóalapot az adóeltitkolások és leértékelések címén még emelni is kell. Ha mindezeket figyelembe vesszük, megállapítható, hogy a vagyonadóstatisztika a *Fellner*-féle nemzeti vagyonbecslés nagyságrendjét meglehetősen igazolja és egyben azt is mutatja, hogy az adóstatisztika vagyonadóalapa a nemzeti vagyonnak igen számottevő részét magában foglalja. Ez annál érdekesebb, mert a vagyonadószáma a népességnek csak egészen kis hányadát teszi ki és amikor a legnagyobb volt, 1928-ban, akkor is csak a népesség 3·1%-ára rúgott, azóta pedig évről-évre esett, úgyhogy már 1929-ben is csak 3% volt és 1936-ig leesett 1·6%-ra, amely számokat ugyan a vagyonadó szabályai értelmében a vagyonadószók vagyonos hozzátartozóinak számával emelni kell, mert ezek vagyona után is a háztartások fejei adóztak. A nemzeti vagyonnak ellenben az 1928-ban és 1929-ben egyaránt 10 milliárd pengőt meghaladó vagyonadóalap a *Fellner*-féle becsértékhez képest legalább egyharmadát tette ki; ha pedig a vagyonadóalapot a szokásos 50%-kal emeljük adóeltitkolás, illetve leértékelés címén, akkor a vagyonadószók vagyona a nemzeti vagyonnak már közel felét érné el. Ezenkívül figyelembe kell venni, hogy a vagyonadó szabályai értelmében adómentesek a vagyonadószók háztartási vagyona és műtárgyai. Érdemes kísérletet tenni annak megállapítására, hogy az adómentes vagyonok mekkora összegeket tehetnek ki.

Ehhez mindenekelőtt meg kell kísérelnünk, hogy a vagyonosok számát megállapítsuk. Erre a magyar foglalkozási statisztika bizonyos támpontokat nyújt. Megállapítható ugyanis az 1930. évi magyar foglalkozási statisztikából, hogy hány embernek volt földbirtoka, továbbá, hogy hány nem földbirtokos volt földbérlő, hányan voltak a házbirtokosok, akik sem földbirtokosok, sem bérlők nem voltak, továbbá megállapítható a sem földdel, sem házzal nem bíró önálló iparosok, bányászok, kereskedők, hitelüzlettel foglalkozók, közlekedési vállalkozók, szabad és egyéb foglalkozásúak száma. Az egyéb foglalko-

1. Az adózók száma és a vagyonadóalap nagysága foglal-
Nombre des contribuables et importance de la base de l'impôt sur la fortune,

Vagyonadózők	Adózők száma Nombre des contribuables ayant une fortune imposable		Bruttó adóalap millió pengőben Base brute totale de l'impôt, en millions de pengős, pour les fortunes imposables		Nettó adóalap millió pengőben Base nette totale de l'impôt, en millions de pengős, pour les fortunes imposables		Adózők száma Nombre des contribuables ayant une fortune imposable		Bruttó adóalap millió pengőben Base brute totale de l'impôt, en millions de pengős, pour les fortunes imposables		
	200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon		
	alul-in- férieure	felül-su- périeure	alul-in- férieures	felül-su- périeures	alul-in- férieures	felül-su- périeures	alul-in- férieure	felül-su- périeure	alul-in- férieures	felül-su- périeures	
	à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		
Országos eredmény — Résultats pour le pays entier										B u d a -	
1933											
Földbirtokosok	87.210	1.329	2.475.4	1.207.4	2.234.0	875.5	582	337	55.0	276.3	
Földbérlők	1.538	27	45.0	11.2	37.6	9.1	143	4	4.7	2.6	
Egyéb haszonbérlők	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Házbirtokosok	23.318	1.576	1.210.1	706.8	1.090.3	628.5	7.345	1.280	515.1	612.7	
Iparosok	23.204	248	562.3	80.9	510.7	72.1	7.425	205	215.3	68.3	
Gyárosok	385	125	27.6	77.6	24.2	72.0	220	86	15.1	52.9	
Bányászok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kereskedők	21.855	489	614.7	163.1	564.8	152.8	7.936	361	237.4	127.3	
Tőketulajdonosok	558	33	27.6	17.9	26.9	16.9	323	21	16.3	12.3	
Tantiémeselek	52	18	3.3	6.0	2.6	5.3	29	18	2.3	6.0	
Járadékosok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Orvosok	1.970	84	73.1	30.1	65.1	28.0	713	80	33.3	29.1	
Ügyvédek	1.873	100	90.5	39.5	76.0	36.2	801	86	44.2	34.2	
Egyéb értelmiségiek	2.210	119	100.7	47.6	89.0	40.3	1.045	107	55.7	43.6	
Szolgálati viszonyban állók	9.867	459	375.4	202.6	333.5	173.7	5.345	404	246.5	180.8	
Egyéb foglalkozásúak	1.288	77	49.8	48.3	45.7	38.3	771	58	35.6	22.9	
Összesen	175.328	4.684	5.655.5	2.639.0	5.100.4	2.148.7	32.678	3.047	1.476.5	1.469.0	
1934											
Földbirtokosok	68.178	1.191	2.035.3	1.176.5	1.806.6	851.6	632	309	51.7	283.0	
Földbérlők	1.559	25	45.9	10.7	37.6	8.1	162	5	4.7	2.1	
Egyéb haszonbérlők	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Házbirtokosok	22.723	1.489	1.205.6	582.9	1.091.5	526.9	8.167	1.282	571.1	509.7	
Iparosok	21.799	199	530.0	72.4	484.0	66.3	7.420	155	210.6	58.9	
Gyárosok	488	98	32.8	69.8	29.5	65.1	256	62	17.5	44.4	
Bányászok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kereskedők	21.508	327	586.2	132.7	538.7	122.5	7.803	232	230.2	101.6	
Tőketulajdonosok	719	48	36.7	20.8	34.2	18.8	406	33	23.2	13.8	
Tantiémeselek	59	—	2.2	0.0	1.8	0.0	46	—	1.6	0.0	
Járadékosok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Orvosok	2.076	66	72.0	25.0	63.6	23.3	746	64	34.4	24.5	
Ügyvédek	1.896	82	85.8	32.3	70.4	28.1	826	66	44.9	26.4	
Egyéb értelmiségiek	2.289	113	101.4	53.1	88.9	45.6	1.142	107	57.4	51.3	
Szolgálati viszonyban állók	9.876	376	352.3	173.1	311.1	154.2	4.938	336	214.0	156.6	
Egyéb foglalkozásúak	2.131	63	86.9	23.3	76.6	22.3	1.567	60	72.2	20.9	
Összesen	155.301	4.077	5.173.1	2.372.6	4.634.5	1.932.8	34.111	2.711	1.533.5	1.293.2	
1935											
Földbirtokosok	60.766	1.094	1.858.7	1.116.8	1.709.2	2.021.2	611	220	50.3	249.5	
Földbérlők	1.446	26	43.1	10.4	37.8	10.2	121	1	3.2	0.6	
Egyéb haszonbérlők	89	—	2.9	—	2.6	—	19	—	1.2	—	
Házbirtokosok	19.508	1.186	1.073.3	499.4	1.019.2	581.2	8.566	1.060	594.1	453.7	
Iparosok	22.137	187	555.1	68.8	529.8	76.9	7.290	148	207.8	56.6	
Gyárosok	485	112	36.9	95.6	34.0	154.2	231	68	16.9	66.1	
Bányászok	38	6	1.8	2.5	1.8	3.2	1	1	0.0	0.3	
Kereskedők	21.827	364	624.4	147.9	596.9	176.6	7.794	265	240.4	114.1	
Tőketulajdonosok	762	50	36.7	22.4	36.5	27.4	513	31	25.1	14.5	
Tantiémeselek	74	3	3.2	1.5	2.8	1.7	53	3	2.4	1.5	
Járadékosok	615	22	22.0	8.7	21.1	10.1	408	20	16.5	7.5	
Orvosok	2.235	62	82.4	21.9	75.0	24.7	776	55	37.2	19.1	
Ügyvédek	1.962	80	91.9	33.5	78.5	38.3	806	68	44.7	29.1	
Egyéb értelmiségiek	2.282	78	97.0	36.9	87.7	42.8	1.129	68	53.7	34.5	
Szolgálati viszonyban állók	11.273	382	409.0	186.1	372.1	222.6	5.506	334	251.9	166.6	
Egyéb foglalkozásúak	560	27	17.5	18.2	17.9	16.1	185	3	6.3	1.8	
Összesen	146.059	3.679	4.955.9	2.270.6	4.622.9	3.407.2	34.009	2.345	1.551.7	1.215.5	

közési ágankint kis és nagy adózók szerint elkülönítve.

suivant les professions, en séparant les petits et les gros contribuables.

Nettó adóalap millió pengőben <i>Base nette totale de l'impôt, en millions de pengős, pour les fortunes im- posables</i>		Adózók száma <i>Nombre des contri- buables ayant une fortune imposable</i>		Bruttó adóalap millió pengőben <i>Base brute totale de l'impôt, en mil- lions de pengős, pour les fortunes imposables</i>		Nettó adóalap millió pengőben <i>Base nette totale de l'impôt, en millions de pengős, pour les fortunes im- posables</i>		Contribuables assujettis à l'impôt sur la fortune
200.000 pengő adó- alapon		200.000 pengő adó- alapon		200.000 pengő adó- alapon		200.000 pengő adó- alapon		
alul — in- férieures	felül — su- périeures	alul — in- férieure	felül — su- périeure	alul — in- férieures	felül — su- périeures	alul — in- férieures	felül — su- périeures	
à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		
p e s t		V i d é k — P r o v i n c e						
1933								
40·9	221·5	86.628	992	2.420·4	931·1	2.193·2	653·9	Propriétaires fonciers
4·5	2·1	1.395	23	40·3	8·7	33·1	7·0	Fermiers de terres
—	—	—	—	—	—	—	—	Autres preneurs à bail
449·4	543·4	15 973	296	695·1	94·2	640·9	85·1	Propriétaires de maisons
195·9	60·6	15.779	43	347·0	12·7	314·8	11·6	Industriels, artisans
13·6	48·5	165	39	12·5	24·6	10·6	23·6	Fabricants
—	—	—	—	—	—	—	—	Mineurs
222·1	119·0	13.919	128	377·3	35·8	342·6	33·8	Marchands
15·9	11·3	235	12	11·4	5·6	11·1	5·6	Capitalistes
1·7	5·3	23	—	0·9	0·0	0·8	0·0	Contribuables recevant des tantièmes
—	—	—	—	—	—	—	—	Rentiers
29·6	27·1	1.257	4	39·8	0·9	35·5	0·9	Médecins
36·2	31·4	1.072	14	46·2	5·3	39·8	4·8	Avocats
48·1	36·5	1.165	12	45·0	3·9	40·9	3·8	Autr. membr. de la classe dite instruite
217·1	155·9	4.522	55	128·9	21·8	116·4	17·8	Employés
32·7	21·0	517	19	14·2	25·4	13·0	17·2	Contribuabl. exerçant d'autres profes.
1.307·7	1.283·6	142.650	1.637	4.179·0	1.170·0	3.792·7	865·1	Total
1934								
40·0	218·2	67.546	882	1.983·6	893·4	1.766·6	633·4	Propriétaires fonciers
4·2	1·8	1.397	20	41·2	8·6	33·3	6·3	Fermiers de terres
—	—	—	—	—	—	—	—	Autres preneurs à bail
508·4	459·4	14.556	207	634·6	73·2	583·1	67·5	Propriétaires de maisons
193·6	53·9	14.379	44	319·4	13·6	290·5	12·4	Industriels, artisans
16·2	40·6	232	36	15·3	25·4	13·2	24·5	Fabricants
—	—	—	—	—	—	—	—	Mineurs
215·5	93·1	13.705	95	356·0	31·1	323·2	29·5	Marchands
21·1	11·9	313	15	13·6	7·0	13·1	6·9	Capitalistes
1·4	0·0	13	—	0·6	0·0	0·5	0·0	Contribuables recevant des tantièmes
—	—	—	—	—	—	—	—	Rentiers
30·1	22·9	1.330	2	37·5	0·5	33·5	0·5	Médecins
35·4	22·9	1.070	16	40·8	5·9	35·0	5·2	Avocats
49·9	43·8	1.147	6	44·0	1·8	39·0	1·7	Autr. membr. de la classe dite instruite
185·4	140·3	4.938	40	138·3	16·5	125·7	13·9	Employés
63·2	19·8	564	3	14·7	2·4	13·4	2·4	Contribuabl. exerçant d'autres profes.
1.364·4	1.128·6	121.190	1.366	3.639·6	1.079·4	3.270·1	804·2	Total
1935								
40·3	384·0	60.155	874	1.808·5	867·4	1.669·0	1.637·2	Propriétaires fonciers
3·3	0·8	1.325	25	40·0	9·8	34·4	9·4	Fermiers de terres
1·0	—	70	—	1·7	—	1·6	—	Autres preneurs à bail
552·6	528·3	10.942	126	479·2	45·6	466·6	52·8	Propriétaires de maisons
199·2	63·7	14.847	39	347·3	12·3	330·6	13·2	Industriels, artisans
15·9	104·5	254	44	20·0	29·4	18·1	49·7	Fabricants
0·0	0·4	37	5	1·8	2·2	1·8	2·9	Mineurs
231·6	137·7	14.033	99	384·0	33·8	365·3	38·9	Marchands
25·0	18·3	249	19	11·6	7·9	11·5	9·1	Capitalistes
2·2	1·7	21	—	0·7	—	0·6	—	Contribuables recevant des tantièmes
15·6	8·4	207	2	5·6	1·2	5·5	1·7	Rentiers
33·3	22·2	1.459	7	45·2	2·7	41·7	2·5	Médecins
37·2	33·7	1.156	12	47·2	4·4	41·3	4·7	Avocats
47·4	40·1	1.153	10	43·3	2·5	40·3	2·7	Autr. membr. de la classe dite instruite
223·4	202·1	5.767	48	157·0	19·5	148·7	20·4	Employés
7·0	2·3	375	24	11·1	16·4	10·9	13·8	Contribuabl. exerçant d'autres profes.
1.435·0	1.548·2	112.050	1.334	3.404·2	1.055·1	3.187·9	1.859·0	Total

zásúak 20.498 főnyi maradékát azonban az idetartozók foglalkozásához képest leg-helyesebb kihagyni. Az előbbiekhöz ellenben még hozzá kell adni a kimutatott 6.549 tőkepénzes közül azokat, akiknek sem földjük, sem házuk nem volt. Mivel ez csak a nyugdíjasokból, járadékosokból és hasonlókból álló főcsoportjukra van ki-mutatva, s e főcsoportbeliek közül 56·4%-nak háza vagy földje volt, ezért ezt az utóbbi százalékot számítottuk a tőkepénze-sekre is, minélfogva 3.694-nek számítottuk a házzal vagy földdel bíró tőkepénzeseket és a többit állítottuk be a vagyonosok közé, mint még más címen számításba nem vett vagyonos elemet. Ezen az alapon végered-ményben *a termelő vagyonnal bírók szá-mát* Magyarországon az 1930. évre 1,950.328 főnek találtuk, amely szám az alábbiak szerint még bizonyos, de szám-szerűen meg nem határozható kiegészítésre szorulna. Már *a fogyasztási vagyonnal bírók számát* egészen más alapon és össze-tételben kell elképzelnünk és ez utóbbiak számát a lakott lakások számával, vagyis 2,102.949-cel vettük azonosnak. Kétsége-len, hogy egy lakott lakásra több vagyonos egyén is esik, úgyhogy feltételezhető, hogy az összes magyar vagyonosak száma az utóbbi számot meghaladja. A fogyasztási vagyonosok számának nagyrésze ellenben csekély vagyonértékénél fogva elhanyagol-ható. Ezért ezt a számot megközelítő becs-lés gyanánt és kereken 2,000.000 fővel vesszük egyenlőnek. Ezt a számot kell a foglalkozási statisztika szerinti 3,999.242 keresővel, valamint a *Thirring* Lajos dr. igen érdemes vizsgálataiból adódó családok (fogyasztási egységek) 2,800.000-nyi szá-mával szembeállítani.¹⁾

Az előadottak alapján *a magyar vagy-onosok száma* a következőképen alakul:

I. Az összes földbirtokosok száma . . .	1,282.035
II. A földbérlők, akiknek földbirtokuk nincsen	54.912
III. A házbirtokosok, akiknek földjük és bérletük nincsen	413.596
IV. Az üzemi tőkések föld és ház nélkül:	
Az önálló iparosok és bányászok . .	122.271
Az önálló kereskedők és hitelüzlettel foglalkozók	54.616
Az önálló közlekedési vállalkozók . .	5.615
Az önálló szabadfoglalkozásúak . . .	14.428
V. Tőkepénzesek föld és ház nélkül . . .	2.855

Termelési vagyonnal bírók összesen: . . 1,950.328

¹⁾ Magyar Statisztikai Szemle 1937. évi 1. szám 1—6. lap és 2. szám 67—70. lap, különösen 68. lap.

Ezekhez még hozzászámítandók volná-nak az önálló egyéb foglalkozásúak közül az életjáradékosok (535), mutatónyosok (995), mozgóképszínházások (201), vala-mint egyebek (832) egyrésze, továbbá a takarékbetétbirtokosok (2,472.759) egy-része, akik a fentiek közt még felvéve nin-csenek és az utóbbiaknál még, akiknek betétei egy minimális összeget (500—1.000 P.) meghaladnak, tehát elsősorban az 1.000 P-nél nagyobb betéttel bírónak (192.018) a fentiek közt még fel nem sorolt része. A fenti számhoz még hozzáadandók volná-nak a szolgálati viszonyban levő érték-papírbirtokosok közül azok is, akiknek ér-tékpapírjaikon kívül egyéb vagyonuk nincs. Feltehető azonban, hogy ezek száma csekély.

A *fogyasztási vagyonnal bírók* számát, mint említettük, a lakott lakások száma alapján 2,102.949-re becsültük, úgyhogy az *összes vagyonosak* számát egészben 2 milliónak vettük, az előbb kifejtettek alapján. A vagyonosoknak ezzel a száma-val kell *azokat szembeállítanunk, akik a vagyonadóstatistika szerint vagyonadóval meg voltak róva*. Ezeknek a száma az 1928—1936. évi vagyonadóra vonatkozólag alább közölt legfontosabb adatokból kitűnik:

Év	Adókötelesek		Adóalap ¹⁾ összege		Adó ²⁾ összege millió pengő	
	száma	az összes népesség %-ában	bruttó	nettó		
			millió pengőben			
1928	261.576	3·1	10.689·3	10.063·6	13·4	—
1929	263.862	3·0	11.069·9	10.144·8	13·2	—
1930	244.011	2·8	10.915·6	9.813·5	12·7	—
1931	233.075	2·7	10.604·0	9.402·6	12·0	—
1932	211.156	2·4	9.327·9	8.135·0	10·1	20·1
1933	180.012	2·0	8.264·6	7.143·0	9·0	17·8
1934	159.378	1·8	7.493·9	6.440·4	8·1	16·3
1935	149.738	1·7	7.226·6	6.170·6	8·0	15·8
1936	147.748	1·6	7.181·2	6.146·9	7·9	15·9

¹⁾ Az adóalapok a másodfokú kivetés szerint vannak feltüntetve.

²⁾ Az adók első hasábjában az eredeti adókulcs és az elsőfokú kivetés szerint, a második a felemelt adókulcs és a másodfokú kivetés helyesbített év-végi előírása szerint van feltüntetve.

Az adóköteleseknek fent kimutatott szá-mához a vagyonadó szabályai értelmében hozzá kell adni azokat a vagyonosokat, akik a vagyonadózók háztartásához tartoznak. Az így adódó mintegy 400.000 személy az összes vagyonosak számából levonandó, ha meg akarjuk állapítani, hogy a vagyon-adóból hiányzó magánvagyonok tulajdono-

sai hány főt tesznek ki. Mivel az összes vagyonosak számát csak megközelítő becslés útján és kerek számban állapítottuk meg, a leghelyesebb, ha a *vagyonadóval meg nem rótt vagyonosak számát is* ilyen kerek számmal 1,600.000 léleknek mondjuk. Ezeknek a *vagyonát* kell most már megbecsülni. Erre a vagyonadó szabályai bizonyos támpontot nyújtanak annyiban, hogy az adómentes vagyon felső határa általában 5.000 pengőben, a jövedelemadó alól menteseknél pedig 25.000 pengőben van megállapítva. Ha az 5.000 pengőnek felét vesszük a vagyonadó alól mentes, 1,600.000 vagyonos személy vagyonának fejátlaga gyanánt, akkor az *adómentes magánvagyonok kerek összege* mintegy 4 milliárd pengőt tenne ki. Ezt az összeget elfogadhatjuk az adómentes magánvagyonok alsó értékhatára gyanánt. A felső értékhatár megállapításához figyelembeveendő, hogy az adómentesen maradó magánvagyon egyrésze tulajdonképpen adó alá tartoznék, tehát értékösszege az 5.000 pengő fölé esik. Az adómentes magánvagyonoknak nem csekély része pedig még a 25.000 pengő fölé is eshetik, mert a közalkalmazottak és a véderő magánvagyonja egészen 25.000 pengőig adómentes. Ha ezt a nagyobb adómentességet élvező réteget is számításba vesszük, akkor az adómentes magánvagyonok értékének felső hataraképpen 8 milliárd pengőt állítunk be a becslésünkbe.

Az adómentes magánvagyonok értékelésénél figyelemmel kell lennünk arra, hogy a földbirtokosok egész számának (1,282.035), valamint a házbirtokosok egész számának (1,370.704) túlnyomó többsége mentes a vagyonadó alól. A postatakarékpénztárnál fennállott takarékbetétek (1930-ban 1,414.476) és az összes többi hitelintézeteknél fennállott takarékbetétek (1930-ban 1,058.283) birtokosai túlnyomórészen szintén a vagyonadómentesek közé tartoznak.

Most következnek a *közvagyon értéke*nek becslése. A közvagyon egyes részei a köztulajdonban levő földbirtokok, a középületek és egyéb házbirtokok, a közutak és közlekedési vállalatok, mindenekelőtt a vasút és a posta, a közüzemek, köztük elsősorban a dohányjövedék, továbbá az állami bányák, kohók, vas- és gépgyárak, aztán a kórházak, iskolák, közhivatalok, kaszárnyák, fegyintézetek felszerelése és berendezése, végül a közkönyvtárak és egyéb közgyűjtemények. Ezek értékére nézve csak néhány megközelítő becslést lehetett végezni, mert az erre vonatkozóan rendelkezésre álló adatok igen hézagosak, de az utóbbi évek állami zárszámadásaiban különösen az állami üzemek vagyonára vonatkozó értékadatok bizonyos tájékoztatást mégis nyújthatnak. Ugyanígy vannak adatok a városok vagyonáról is. Ezért csak a megközelítő becslés eredményét közöljük,

2. Vagyonadó 1936. Országos eredmény.
Impôt sur la fortune, 1936. Résultats pour le pays entier.

V a g y o n t á r g y <i>Biens imposés</i>	Adókötelesek száma <i>Nombre des contribuables possédant une fortune imposable</i>		Bruttó adóalap millió pengőben - <i>Base brute totale de cet impôt, en millions de pengős, pour les fort. imposables</i>		Vagyonadó ezer pengőben — <i>Impôt sur la fortune, en milliers de pengős, mis sur les fortunes.</i>	
	200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon		200.000 pengő adóalapon	
	alul <i>inférieure</i>	felül <i>supérieure</i>	alul <i>inférieures</i>	felül <i>supérieures</i>	alul <i>inférieures</i>	felül <i>supérieures</i>
	à 200.000 pengős		à 200.000 pengős		à 200.000 pengős	
Mezőgazdasági ingatlan — <i>Propriétés agric.</i>	81.496	1.813	1.613·7	873·8	1.519	1.592
Mezőgazdasági üzemi tőke — <i>Capitaux d'exploitations agricoles</i>	67.710	1.359	177·4	77·8	167	116
Házbirtok — <i>Maisons</i>	116.221	3.388	2.325·1	870·9	2.162	991
Kézműipari üzemi tőke — <i>Capitaux d'industries manuelles</i>	30.400	746	219·2	51·3	203	69
Gyáripari üzemi tőke — <i>Capitaux d'exploitation d'industries manufacturières</i>	376	125	15·5	36·1	14	52
Bányászati üzemi tőke — <i>Capitaux d'exploitation d'établissements miniers</i>	177	37	3·0	15·2	3	44
Kereskedelmi üzleti tőke — <i>Capitaux d'exploitations commerciales</i>	25.753	654	312·1	77·2	287	97
Tőkevagyon — <i>Fortune en capitaux</i>	12.102	1.916	194·8	255·9	178	351
Egyéb vagyon — <i>Autres fortunes</i>	9.198	1.723	24·0	12·6	22	16
Összesen — Total	(144.036)	(3.712)	4.884·8	2.270·8	4.555	3.328

mint olyat, amely a legfőbb értéktételek nagyságával meglehetősen plauzibilissá tehető.

Az előadottak figyelembevételével az 1927. évi értékekre vonatkoztatva, és a *Fellner-féle* nemzeti vagyonbecslés párhuzamos értékeképpen a magyar nemzeti vagyont három csoportba osztva, felső és alsó értékhatárral a következőképpen értékeljük:

1. A vagyonadókötelesek vagyona 10—15 milliárd pengő.

2. Az adómentes magánvagyonok értéke 4—8 milliárd pengő.

3. Az adómentes közvagyon értéke 5—10 milliárd pengő.

Mint látható, a vagyonadóstatistikából kiinduló értékelésünk a *Fellner-féle* nemzeti vagyonértékkel nagyon jó összhangban van. A vagyonadóstatistika azonban további szolgáltatásokat is tehet a gazdaságstatisztikai kutatásnak. Miután megállapítható, hogy a vagyonadóalap a nemzeti vagyonnak igen számottevő részét teszi ki, az *adóstatisztikai részletek számos további felvilágosítással szolgálhatnak a nemzeti vagyon megoszlására nézve*. Az adóstatistikákat ugyan le szokás becsülni, mert az adók elsősorban az adózók vallomásain alapulnak, akik az adóteher alól ki akarják vonni magukat és így a valóságnak meg nem felelő adatokat szolgáltatnak. Azt a tényt, hogy az adóalapok az adózóképességet nem híven tükröztetik vissza, tagadni nem lehet, de ez azért még nem teszi értéktelenné az adóstatisztikai adatokat, mert ezek az adóeltitkolási kísérletek ellenére is még jó megközelítési értékek maradnak, amelyek még megfelelően korrigálhatók is. Gondoljunk csak arra, hogy az adóhatóságok a vallomásokat ellenőrzik, úgyszólván egyéni felvételeket készítenek, aminek a költségeit semmilyen statisztikai felvétel el nem bírná. A statisztikai adatgyűjtés tömegmunkájával szemben az adóztatási eljárás folyamán egyéni elbírálás történik, ami az adóstatisztikai eredményeket a vagyon- és jövedelemmegoszlás szempontjából úgyszólván felbecsülhetetlen értékű kísérletekké emeli. Képzeljünk csak el egy olyan kísérletet, amely a nemzeti vagyont és nemzeti jövedelmet a népszámlálás keretében bevallás útján akarná megállapítani, hogy ez az adóztatás céljaira való minden felhasználás minden veszélye nélkül is milyen eredménnyel járna, ha a bevallott adatokat az adatgyűjtő semmi-

lyen ellenőrzésnek nem vetné alá és hogy ez az ellenőrzés nem kielégítő eredmény mellett is mekkora költséggel járna. Az adóhatóság pedig a maga adatgyűjtő és ellenőrző munkáját úgyszólván évről-évre megismétli. Az adóstatisztikai adatokat tehát még akkor is igen magasra kell értékelni, ha azok sok fogyatkozásban is szenvednek, mert akkor is nagy előnyeik maradnak a tömegfelvételekkel és különösen az általánosságokban megmaradni kényszerülő pusztá becslésekkel szemben.

A *vagyonadókötelezettek megoszlása az adóalap nagysága szerint* azt mutatja, hogy az adózók túlnyomórésze a kisebb jövedelműek közül kerül ki, még pedig 10.000 pengő évi jövedelemnél kevesebbje van a vagyonadózók 95%-ának. Az 1929—1933. évek között az adóstatistika a jövedelem nagysága szerint csoportosítja a vagyonadózókat és pedig 10.000 pengőnél nagyobb és kisebb jövedelműekre, az 1933—1936. években ellenben 200.000 pengős vagyon az értékhatár, ami arra vall, hogy az adóhatóságok ezt a vagyont veszik az előbbi értékhatárral egyenlőnek. Mivel azonban az új csoportosítás szerint még kevesebben és pedig 1933-ban, mely évre mindkét csoportosítás megvan, félannyian esnek a felső csoportba, megállapítható, hogy a két csoport nem felel meg teljesen egymásnak. Az új csoportosítás óta különben a vagyonosak további felosztása is lehetségessé vált, amit úgy akarunk hasznosítani, hogy az adózókat 1 millió pengős vagyonon felül és alul is elválasztjuk. Ezzel szemben az 1928. évi vagyonadóstatistika csak az 50.000 pengőn felüli jövedelemmel bíró vagyonadózókat tünteti fel hét nagyságcsoportban, és pedig 999 adózót a 261.576 adóköteles közül. Ezért először csak az 1929. évtől kezdődően 1933-ig mutatjuk be a két adózócsoportot, azután pedig 1933-tól 1936-ig a két, majd három csoportot.

Az 1929—1933 közti eredmény a következő:

Vagyonadózók száma	1929	1930	1931	1932	1933
10.000 pengőn aluli jövedelemmel . . .	247.953	229.768	220.187	199.831	170.707
10.000 pengőn felüli jövedelemmel . . .	15.909	14.243	12.888	11.325	9.305
Összesen .	263.862	244.011	233.075	211.156	180.012

Ezzel szemben az új csoportosítás szerint 1933—1936 közt ezt kapjuk:

Vagyondózők száma	1933	1934	1935	1936
200.000 pengő adó-alapig	175.322	155.301	146.059	144.036
200.000 pengő adó-alapon felül . . .	4.684	4.077	3.679	3.712
Visszamenőleg adózó	6	.	.	.
Összesen . . .	180.012	159.378	149.738	147.748

Ha most már a vagyondózőkat három csoportba soroljuk, akkor az eredmény az 1933. és 1936. év közt a következő:

Vagyondózők száma	1933	1934	1935	1936
200.000 pengő adó-alapig	175.322	155.301	146.059	144.036
200.000—1.000.000 pengő között . . .	4.389	3.808	3.417	3.449
1.000.000 pengőn felül	295	269	262	263
Visszamenőleg adózó	6	.	.	.
Összesen . . .	180.012	159.378	149.738	147.748

Ugyanezekre a vagyondókra nézve az 1933., 1934. és 1935. évben a *bruttó és nettó vagyondóalap* is ki van mutatva. Érdekes összehasonlítani az adózők számának és vagyondóalapjának *százalékos megoszlása* között jelentkező természetes különbséget a vagyonosabbak javára, amit alább állítunk szembe egymással:

É v	Adózó csoport			Visszamenőleg adózó	Összesen	
	—200.000	200.000— 1,000.000	1,000.000—			
	pengő adóalap					
	%o-ban					
1933	Adózók . .	97·4	2·4	0·2	—	100·0
	Bruttó } adó- alap	68·2	21·5	10·3	0·0	100·0
	Nettó } adó- alap	70·4	20·9	8·7	0·0	100·0
1934	Adózók . .	97·4	2·4	0·2	—	100·0
	Bruttó } adó- alap	68·5	20·6	10·9	0·0	100·0
	Nettó } adó- alap	70·5	20·2	9·2	0·1	100·0
1935	Adózók . .	97·5	·3	0·2	—	100·0
	Bruttó } adó- alap	68·5	19·4	12·0	0·1	100·0
	Nettó } adó- alap	70·1	20·1	9·7	0·1	100·0
1936	Adózók . .	97·5	2·3	0·2	—	100·0
	Bruttó } adó- alap	67·2	20·5	12·2	0·1	100·0
	Nettó } adó- alap	70·0	20·2	9·7	0·1	100·0

Ugyanezeknek a csoportoknak a vagyondóalapja *abszolút számokban* és pedig *bruttó értékben*, vagyis a *teher tételek* levonása nélkül, továbbá *nettó értékben*, vagyis a *teher tételek* levonásával a következő volt:

É v	Adózó csoport			Visszamenőleg adózó	Összesen	
	—200.000	200.000— 1.000.000	1.000.000—			
adóalap						
millió pengőben						
1933	Bruttó adóalap	5.654·93	1.787·51	851·53	0·52	8.294·49
	Nettó "	5.099·87	1.515·76	632·95	0·47	7.249·05
1934	Bruttó "	5.170·41	1.551·82	820·83	2·64	7.545·70
	Nettó "	4.632·10	1.328·98	603·80	2·42	6.567·30
1935	Bruttó "	4.951·39	1.475·74	794·89	4·50	7.226·52
	Nettó "	4.393·08	1.255·58	609·58	4·28	6.262·52
1936	Bruttó "	4.884·87	1.470·98	795·25	4·54	7.155·64
	Nettó "	4.326·99	1.636·63	203·57	4·31	6.171·50

Az itt feltüntetett adatok az illető évekre vonatkozó elsőfokú kivetésekől származnak. A másodfokú kivetés eredményéről részletezések nincsenek.

A vagyondóstatistika legtanulságosabb adatai azonban az *adóalap tárgyi és személyi megoszlásának különböző arányait* tüntetik fel. A tárgyi vagyondómegoszlás adatai egészen 1928-ig visszamenően rendelkezésre állanak, a személyi vagyondómegoszlásra vonatkozó adatok ellenben csak az 1933—1935. évekre terjednek ki. Ezek az adatok azt mutatják, ami különben elvileg is csak eléggé természetes, hogy az egyes adókötelezetteknek igen különböző tárgyú adóalapjaik vannak és amíg például a házbirtok és a tőkevagyon részesedése a vagyondóalapból sokkal nagyobb, mint a házbirtokosok vagy tőkések gyanánt felvett adózőké, addig a mezőgazdaság és a földbirtokosok-földbérlők aránya majdnem egybeesik, a többiekénél pedig a személyi hányad sokkal nagyobb, mint a tárgyi.

A tárgyi és személyi vagyondómegoszlás adatainak az 1933—1936. évre való összehasonlítása az elsőfokú kivetés alapján a következő lapon lévő tábla szerinti eredménnyel jár (millió pengőben).

A *tárgyi vagyondómegoszlás* adatai, amelyekről említettük, hogy egészen az 1928. évig visszamenően megvannak, világosan mutatják a mezőgazdaság csökkenő vagyondóalapját, míg a többiek közül különösen a tőkevagyon, a bányászat és a házbirtok az, amely a vagyondóalapját meg

Adózó csoport	1933		1934		1935		1936	
	Tárgyi	Sze- mélyi	Tárgyi	Sze- mélyi	Tárgyi	Sze- mélyi	Tárgyi	Sze- mélyi ¹⁾
v a g y o n m i l l i ó p e n g ő b e n								
Mezőgazdaság	3.423·7	—	2.979·8	—	2.810·9	—	2.742·8	—
Földbirtokosok és földbérlők	—	3.739·0	—	3.268·3	—	3.029·2	—	—
Egyéb haszonbérlők	—	—	—	—	—	2·9	—	—
Házbirtok	3.679·1	—	3.387·6	—	3.249·0	—	3.196·0	—
Házbirtokosok	—	1.917·0	—	1.788·6	—	1.572·6	—	—
Ipar és bányászat	356·0	—	355·8	—	343·0	—	340·3	—
Iparosok és gyárosok	—	748·4	—	704·9	—	760·7	—	—
Kereskedelem	380·6	—	370·1	—	365·5	—	389·3	—
Kereskedők	—	777·8	—	718·9	—	772·4	—	—
Tőkevagyon	417·6	—	414·3	—	421·2	—	450·7	—
Tőkések és tantiémesek	—	54·8	—	59·8	—	63·7	—	—
Járadékosok	—	—	—	—	—	30·8	—	—
Egyéb vagyon	37·5	—	38·1	—	36·9	—	36·5	—
Orvosok, ügyvédek, egyéb értelmiségiek, szolgál- lati viszonyban állók, egyéb foglalkozásúak	—	1.057·5	—	1.005·2	—	994·2	—	—
Összesen	8.294·5	8.294·5	7.545·7	7.545·7	7.226·5	7.226·5	7.155·6	—

¹⁾ Az adóstatistikából hiányzik.

tudta tartani. Az adatok milliárd pengőkben a következők:

Év	Mezőgaz- dasági		Házbirtok	Bá- nyák	Ipar	Keres- kedők	Tőke- vagyon	Egyéb vagyon
	ingat- lan	üzemi tőke		üzemi tőkéje				
1928	5·07	0·72	3·37	0·03	0·52	0·57	0·37	0·04
1929	5·08	0·70	3·72	0·02	0·52	0·57	0·41	0·05
1930	4·82	0·66	3·94	0·02	0·50	0·50	0·42	0·05
1931	4·50	0·60	4·10	0·02	0·43	0·49	0·42	0·05
1932	3·65	0·46	3·90	0·02	0·38	0·43	0·44	0·04
1933	3·11	0·35	3·65	0·02	0·33	0·37	0·41	0·04
1934	2·72	0·29	3·35	0·02	0·33	0·35	0·40	0·04
1935	2·59	0·27	3·23	0·02	0·32	0·35	0·41	0·04
1936	2·55	0·26	3·18	0·02	0·31	0·38	0·44	0·04

Az irányzatot még jobban mutatja, ha az adatok százalékos megoszlását tüntetjük fel. Úgy a fenti adatok, mint a százalékos megoszlás az illető évekre vonatkozó másodfokú megállapításon alapszanak. Százalékosan a megoszlás a következő:

Év	Mezőgaz- dasági		Házbirtok	Bá- nyák	Ipar	Keres- kedők	Tőke- vagyon	Egyéb vagyon
	ingat- lan	üzemi tőke		üzemi tőkéje				
1928	47.4	6.7	31.5	0.3	4.8	5.4	3.5	0.4
1929	45.9	6.3	33.6	0.2	4.7	5.2	3.7	0.4
1930	44.1	6.0	36.1	0.2	4.6	4.6	3.9	0.5
1931	42.6	5.6	38.7	0.1	4.1	4.6	3.9	0.4
1932	39.2	5.0	41.8	0.2	4.1	4.6	4.7	0.4
1933	37.6	4.3	44.2	0.2	4.0	4.4	4.9	0.4
1934	36.3	3.9	44.7	0.2	4.4	4.7	5.3	0.5
1935	35.8	3.7	44.7	0.2	4.9	4.5	5.7	0.5
1936	35.5	3.6	44.3	0.3	4.4	5.3	6.1	0.5

Az adóstatistikának a vagyonalap egész összegének *személyi megoszlására* vonatkozóan csak az 1933—1935. évre vannak adatai. Az összes *vagyonadózó* abszolút száma és százalékos arányszáma az említett három év alatt a következőképen alakult:

Vagyonadózó	1933		1934		1935	
	Adózók száma	%	Adózók száma	%	Adózók száma	%
Földbirtokosok	88.539	49·19	69.369	43·53	61.860	41·31
Földbérlők	1.565	0·87	1.584	0·99	1.472	0·98
Egyéb haszonbérlők	—	—	—	—	89	0·06
Házbirtokosok	24.894	13·83	24.212	15·19	20.694	13·82
Iparosok	23.452	13·02	21.998	13·80	22.324	14·91
Gyárosok	510	0·28	586	0·37	597	0·40
Bányászok	—	—	—	—	44	0·03
Kereskedők	22.344	12·41	21.835	13·70	22.191	14·82
Tőketulajdonosok	591	0·33	767	0·48	812	0·54
Tantiémesek	70	0·04	59	0·04	77	0·05
Járadékosok	—	—	—	—	637	0·43
Orvosok	2.054	1·14	2.142	1·34	2.297	1·54
Ügyvédek	1.973	1·10	1.978	1·24	2.042	1·36
Egyéb értelmiségiek	2.329	1·29	2.402	1·51	2.360	1·58
Szolgálati viszony- ban állók	10.326	5·74	10.252	6·43	11.655	7·78
Egyéb foglal- kozásúak	1.365	0·76	2.194	1·38	587	0·39
Összesen	180.012	100·00	159.378	100·00	149.738	100·00

Ugyanezeknek az adózóknak *vagyonadóalapja* a *bruttóvagyon* abszolút száma és a vagyonalap százalékos megoszlása szerint az 1933—1935. évben az elsőfokú megállapítás alapján a következő volt, az abszolút számoknál millió pengőkben:

Vagyonadózők	1933		1934		1935	
	Adó-alap	%	Adó-alap	%	Adó-alap	%
Földbirtokosok . . .	3.682·8	44·40	3.211·7	42·57	2.975·6	41·18
Földbérlők	56·2	0·68	56·6	0·75	53·6	0·74
Egyéb haszonbér- lők	—	—	—	—	2·9	0·04
Házbirtokosok . . .	1.917·0	23·11	1.788·6	23·70	1.572·6	21·76
Iparosok	643·2	7·75	602·4	7·98	623·9	8·63
Gyárosok	105·2	1·27	102·5	1·36	132·5	1·83
Bányászok	—	—	—	—	4·3	0·06
Kereskedők	777·8	9·38	718·9	9·53	772·4	10·69
Tőketulajdonosok . .	45·6	0·55	57·6	0·76	59·0	0·82
Tantiémeselek	9·2	0·11	2·2	0·03	4·7	0·07
Járadékosok	—	—	—	—	30·8	0·43
Orvosok	103·1	1·24	97·0	1·28	104·3	1·44
Ügyvédek	130·0	1·57	118·1	1·57	125·4	1·74
Egyéb értelmiségek .	148·3	1·79	154·5	2·05	133·9	1·85
Szolgálati viszony- ban állók	578·0	6·97	525·4	6·96	595·0	8·23
Egyéb foglal- kozásúak	98·1	1·18	110·2	1·46	35·6	0·49
Összesen	8.294·5	100·00	7.545·7	100·00	7.226·5	100·00

A nettó vagyonadóalap csak az 1933-1934. évről van kimutatva, ezért az 1935. évre ehelyett a kivetett vagyonadó százalékos megoszlását közöljük a köv. hasábon.

Végül összehasonlítást teszünk az 1933-1935. évi vagyonadóstatisztika adatai között az adózók száma és az adóalap nagysága tekintetében foglalkozási ágankint, kis és nagy adózók szerint elkülönítve országosan, Budapesten és a vidéken. Ezeket az össze-

Vagyonadózők	1933		1934		1935 Adó %·a
	Adóalap	%	Adóalap	%	
Földbirtokosok . . .	3.109·5	42·90	2.658·2	40·48	46·46
Földbérlők	46·7	0·65	45·7	0·69	0·60
Egyéb haszon- bér- lők	—	—	—	—	0·03
Házbirtokosok . . .	1.718·7	23·71	1.618·4	24·64	19·93
Iparosok	582·9	8·04	550·4	8·38	7·55
Gyárosok	96·3	1·32	94·5	1·44	2·34
Bányászok	—	—	—	—	0·06
Kereskedők	717·6	9·90	661·3	10·07	9·63
Tőketulajdonosok . .	43·9	0·61	53·0	0·81	0·80
Tantiémeselek	7·8	0·10	1·8	0·03	0·06
Járadékosok	—	—	—	—	0·39
Orvosok	93·1	1·28	86·9	1·32	1·24
Ügyvédek	112·1	1·55	98·5	1·50	1·46
Egyéb értelmi- ségi- ek	129·3	1·78	134·4	2·05	1·63
Szolgálati viszony- ban állók	507·2	7·00	465·3	7·08	7·41
Egyéb foglal- kozásúak	84·0	1·16	98·9	1·51	0·41
Összesen	7.249·1	100·00	6.567·3	100·00	100·00

hasonlításokat adja a nagy táblázat. Az 1936. évi adóstatisztikából ezek helyett csak egy sokkal kevesebb tájékoztatást nyújtó összeállítás volt készíthető.

Neubauer Gyula dr.

EGYÉB TÁRGYÚ TANULMÁNYOK

A nemzeti jövedelem és adóstatisztika problémái.

A Magyar Statisztikai Társaság szakértekezlete.

Les problèmes du revenu national et de la statistique des impôts.

Conférence tenue à la Société Hongroise de Statistique.

A Magyar Statisztikai Társaság Konkoly Thege Gyula elnök kezdeményezésére szakértekezletet hívott össze a nemzeti jövedelem és az azzal kapcsolatos kérdések megvitatására. A szakértekezlet lefolyásáról már Szemlénk korábbi számában megemlékeztünk,¹⁾ valamint közölte és jelen számában is közli folyóiratunk a Társaság által kiírt pályázat feltételeit is. Ezúttal az ankét gazdag anyagának vázlatos ismertetésére szorítkozunk, utalással arra, hogy a Magyar Statisztikai Társaság készülő különkiadványa fogja közölni az ankét teljes anyagát.

*

A szakértekezlet első ülése 1938 március 22-én. Konkoly Thege Gyula megnyitó szavaiban utalt a nemzeti jövedelem és adóstatisztika problémakörének rendkívül nagy fontosságára. Rámutatott arra, hogy e munkaterületen a magyar tudomány több vonatkozásban kezdeményező is volt. Bejelentette, hogy az ankét lezárása után a Magyar Statisztikai Társaság pályázatot fog kitűzni a nemzeti jövedelemre vonatkozó számítások és az adóstatisztika terén Magyarországon megvalósítandó feladatok rendszeres kidolgozására. Az adóstatisztikára vonatkozó és teljesnek talált munkára a pénzügyminisztérium figyelmét is felhívna a Társaság, a nemzeti jövedelmi számítások helyesnek elfogadott új rendszerét pedig a Köz-

¹⁾ M. Stat. Szemle. 1938. évf. 685—686. 1.

Vagyonadózők	1933		1934		1935	
	Adó-alap	%	Adó-alap	%	Adó-alap	%
Földbirtokosok . . .	3.682·8	44·40	3.211·7	42·57	2.975·6	41·18
Földbérlők	56·2	0·68	56·6	0·75	53·6	0·74
Egyéb haszonbér- lők	—	—	—	—	2·9	0·04
Házbirtokosok . . .	1.917·0	23·11	1.788·6	23·70	1.572·6	21·76
Iparosok	643·2	7·75	602·4	7·98	623·9	8·63
Gyárosok	105·2	1·27	102·5	1·36	132·5	1·83
Bányászok	—	—	—	—	4·3	0·06
Kereskedők	777·8	9·38	718·9	9·53	772·4	10·69
Tőketulajdonosok . .	45·6	0·55	57·6	0·76	59·0	0·82
Tantiémeselek	9·2	0·11	2·2	0·03	4·7	0·07
Járadékosok	—	—	—	—	30·8	0·43
Orvosok	103·1	1·24	97·0	1·28	104·3	1·44
Ügyvédek	130·0	1·57	118·1	1·57	125·4	1·74
Egyéb értelmiségek .	148·3	1·79	154·5	2·05	133·9	1·85
Szolgálati viszony- ban állók	578·0	6·97	525·4	6·96	595·0	8·23
Egyéb foglal- kozásúak	98·1	1·18	110·2	1·46	35·6	0·49
Összesen	8.294·5	100·00	7.545·7	100·00	7.226·5	100·00

A nettó vagyonadóalap csak az 1933-1934. évről van kimutatva, ezért az 1935. évre ehelyett a kivetett vagyonadó százalékos megoszlását közöljük a köv. hasábon.

Végül összehasonlítást teszünk az 1933-1935. évi vagyonadóstatisztika adatai között az adózók száma és az adóalap nagysága tekintetében foglalkozási ágankint, kis és nagy adózók szerint elkülönítve országosan, Budapesten és a vidéken. Ezeket az össze-

Vagyonadózők	1933		1934		1935 Adó %·a
	Adóalap	%	Adóalap	%	
Földbirtokosok . . .	3.109·5	42·90	2.658·2	40·48	46·46
Földbérlők	46·7	0·65	45·7	0·69	0·60
Egyéb haszon- bér- lők	—	—	—	—	0·03
Házbirtokosok . . .	1.718·7	23·71	1.618·4	24·64	19·93
Iparosok	582·9	8·04	550·4	8·38	7·55
Gyárosok	96·3	1·32	94·5	1·44	2·34
Bányászok	—	—	—	—	0·06
Kereskedők	717·6	9·90	661·3	10·07	9·63
Tőketulajdonosok . .	43·9	0·61	53·0	0·81	0·80
Tantiémeselek	7·8	0·10	1·8	0·03	0·06
Járadékosok	—	—	—	—	0·39
Orvosok	93·1	1·28	86·9	1·32	1·24
Ügyvédek	112·1	1·55	98·5	1·50	1·46
Egyéb értelmi- ségi- ek	129·3	1·78	134·4	2·05	1·63
Szolgálati viszony- ban állók	507·2	7·00	465·3	7·08	7·41
Egyéb foglal- kozásúak	84·0	1·16	98·9	1·51	0·41
Összesen	7.249·1	100·00	6.567·3	100·00	100·00

hasonlításokat adja a nagy táblázat. Az 1936. évi adóstatisztikából ezek helyett csak egy sokkal kevesebb tájékoztatást nyújtó összeállítás volt készíthető.

Neubauer Gyula dr.

EGYÉB TÁRGYÚ TANULMÁNYOK

A nemzeti jövedelem és adóstatisztika problémái.

A Magyar Statisztikai Társaság szakértekezlete.

Les problèmes du revenu national et de la statistique des impôts.

Conférence tenue à la Société Hongroise de Statistique.

A Magyar Statisztikai Társaság Konkoly Thege Gyula elnök kezdeményezésére szakértekezletet hívott össze a nemzeti jövedelem és az azzal kapcsolatos kérdések megvitatására. A szakértekezlet lefolyásáról már Szemlénk korábbi számában megemlékeztünk,¹⁾ valamint közölte és jelen számában is közli folyóiratunk a Társaság által kiírt pályázat feltételeit is. Ezúttal az ankét gazdag anyagának vázlatos ismertetésére szorítkozunk, utalással arra, hogy a Magyar Statisztikai Társaság készülő különkiadványa fogja közölni az ankét teljes anyagát.

*

A szakértekezlet első ülése 1938 március 22-én. Konkoly Thege Gyula megnyitó szavaiban utalt a nemzeti jövedelem és adóstatisztika problémakörének rendkívül nagy fontosságára. Rámutatott arra, hogy e munkaterületen a magyar tudomány több vonatkozásban kezdeményező is volt. Bejelentette, hogy az ankét lezárása után a Magyar Statisztikai Társaság pályázatot fog kitűzni a nemzeti jövedelemre vonatkozó számítások és az adóstatisztika terén Magyarországon megvalósítandó feladatok rendszeres kidolgozására. Az adóstatisztikára vonatkozó és teljesnek talált munkára a pénzügyminisztérium figyelmét is felhívna a Társaság, a nemzeti jövedelmi számítások helyesnek elfogadott új rendszerét pedig a Köz-

¹⁾ M. Stat. Szemle. 1938. évf. 685—686. 1.

ponti Statisztikai Hivatal is alkalmazni fogja. Ezután *Fellner* Frigyes egyetemi tanárt kérte fel a szakértekezlet elnöki tisztének átvételére.

Fellner Frigyes elnöki megnyitójában ismertette a nemzeti jövedelmi számítások eddigi fejlődéstörténetét, ebben a magyar tudósok szerepét, hivatkozott saját ilyirányú munkásságára, a Nemzetközi Statisztikai Intézet ismértelt tárgyalásaira és főbb vonalaiban megrajzolta annak az elméleti vitának a menetét és keretét is, amely a nemzeti jövedelem kérdésében még mindig folyik. Hangsúlyozta, hogy bár újabban is vannak, akik a nemzeti jövedelmi számítások gyakorlati megbízhatóságában, reálításában kételkednek, maga az élet mindjobban követeli ezeket a számításokat és sok tudósnak és sok statisztikai intézetnek közös fáradozása a módszereket egyre tökéletesíti.

Szigeti Gyula, a szakértekezlet előadója utalt azokra a kapcsolatokra, amelyek a statisztikai módszerek között és a nemzeti jövedelem elméletének, valamint gyakorlati számításainak kialakulása között fennállanak. Hangoztatta, hogy bármilyen nagy ennek a kérdésnek az elméleti jelentősége, a nemzeti jövedelem-számításnak mindig *gyakorlati céljai* vannak. A különböző módszerek részletkérdéseinél utalt arra, hogy a *személyi módszerek* legfontosabb forrása az adóstatistika és ezért kellett a nemzeti jövedelem problémáinak kutatásába mindjárt az adóstatistikát is a maga teljességében bekapcsolni. A jövedelmi adóstatistika korlátait a nemzeti jövedelem számításával kapcsolatban legelsősorban az adórendszerek szabják meg. A *tárgyi módszerek* külön nehézsége az, hogy alig lehet beilleszteni körébe a nem anyagi természetű javak értékelését. Fontos forrása a nemzeti jövedelmi statisztikának a *társadalombiztosítási szerveknél folyó adatgyűjtés*, valamint az *érdekképviseleti statisztika* is. Részletesen foglalkozott továbbá az előadó azokkal a kérdésekkel, hogy vajjon mi mindent kell bevonni a nemzeti jövedelem körébe. Felvetette azt a kérdést, hogy vajjon helyes-e az, ha egyes hazai szerzők a *közszolgálatból* származó jövedelmet egyszerűen kikapcsolják a nemzeti jövedelem alkotó elemei közül és azt csak a nemzeti jövedelem elosztásának vizsgálatánál veszik figyelembe. Rámutatott a díjazásban nem részesülő *háztartási munka* értékelésének jelentőségére is, bár megállapította azt, hogy a gazdasági fejlődés során ennek a munkakörnek jelentősége bizonyos mértékben egyre csökkenőben van. Foglalkozott az előadó azokkal a szempontokkal, illetve nehézségekkel is, amelyek az adatok időbeli és térbeli összehasonlíthatóságára való törekvésnél figyelembe veendőek. Rendkívül fontos probléma az, hogy a tárgyi módszereknél a számbavett javakat az *áralakulás* láncolatának melyik pontján kell megállapítani. Igen nagy itt a különbség aszerint, hogy vajjon a fogyasztói árakat vesszük tekintetbe, vagy a

termelői árakat. Bizonyos tekintetben ellentmondást jelent, ha a számításoknak egyik fele a fogyasztói árakból indul ki, a másik fele pedig például az östermelő népességnek saját szükségleteire fordított termelvényeinél az önköltségi árat alkalmazza. A nemzeti jövedelem problémaköre átvezet a *nemzeti vagyon* problémakörébe is, és ennek a kettőnek egymással való kapcsolatait is vizsgálni kell.

A meginduló vita első felszólalója, *Szádeczky-Kardoss Tibor* fontosnak tartja, hogy a *nem anyagi természetű javakat* is bevonjuk a nemzeti jövedelemre vonatkozó számításokba és e célból alkalmazzuk a *személyi módszert* is. Rámutatott a magyar jövedelemadóstatistika hiányosságaira és arra, hogy a nemzeti jövedelem becslésénél tekintettel kell lenni a nemzeti vagyon *tőkeállagának* változásaira is. A nemzetközi összehasonlítás nehézségeit csaknem áthidalhatatlanoknak látja.

Ihrig Károly hozzászólásában rámutatott arra, hogy az értékelés mindig *árak* alapján történik. Itt pedig nagy a különbség a nemzeti vagyon és a nemzeti jövedelem között, mert a vagyonnak rendkívül fontos alkotó elemei egyáltalában nem is kerülnek forgalomba, forgalmi értékelésük tehát *nem reális*. Amellett a szabad javak értékét nem is lehet megállapítani. Mindez a nemzetközi összehasonlítás tekintetében is igen nagy akadályt jelent. Mint-hogy a nemzeti jövedelem tulajdonképpen nem azonos valamennyi állampolgár egy évi keresetével, ellentmondásosnak látja a *fogyasztói árakon* történő számítást. Egyszerűbb volna a termelői árakat alkalmazni, abból a kettősből azonban, hogy részben fogyasztói árakat, részben termelői árakat alkalmazunk az következik, hogy az *östermelésnek a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulása* a valóságosnál kisebbnek tűnik fel. Ebből az is következhetné, hogyha pl. Magyarországon egy gyökeres földreform következtében a földtulajdon elaprozódna, ennek folytán a kisgazdák a piacra való termelése legalább egy átmeneti időre összezsugorodna, a nemzeti jövedelem ezen az alapon a réginél kisebbnek tünne fel, pedig tulajdonképpen az östermelő népesség átlagos életszínvonala az átalakulás során *megjavult* volna. A háztartási munka értékelésénél hasonló nehézségek vannak, annyira, hogy csak önkényes számokkal lehet operálni. Egyébként is a *nem díjazott munka* fogalma széles kaput nyit minden irányban. A közszolgáltatásokkal kapcsolatban az államnak azt a szerepét nem lehet elvitatni, hogy a nemzeti jövedelmet a közszolgáltatások által fokozza. Ha a kereskedő értéktermelő, akkor bizonyára az állam értéktermelő szerepét is el kell ismernünk. A nemzeti vagyon és a nemzeti jövedelem statisztikája mellett bizonyos kiegészítő felvételek is szükségesek. Így ki kellene dolgozni a *nemzeti vagyonleltár* rendszerét, amely-

ben a vagyontárgyak eredeti *jószágmi voltukban* szerepelnének.

A szakértekezlet második ülése 1938 március 29-én. Varga István elemezte a nemzeti jövedelem megállapításának személyi és tárgyi módszereit és kifejtette, hogy Magyarországon főként a felhasználható adatokra való tekintettel a *tárgyi módszer* ezidőszereint nem mellőzhető. Bizonyos fokig tekintettel kell lenni a nemzeti vagyónra is, ez ugyanis a nemzeti jövedelem kiszámításánál tekintetbe veendő, egyfelől miután a nemzeti jövedelemnek bizonyos elemei közvetlenül tőkévé válnak és mert másfelől a nemzeti vagyon használásából és kopásából származó leírásokkal a nemzeti jövedelmet csökkenteni kell. Az *adóteher* tekintetében az a felfogása, hogy ez voltaképpen csak egy része a *köztehernek*. A *közkölcsönök* is adózási jellegű terhet jelentenek a közösségre nézve. A nemzeti jövedelem nagysága szempontjából közömbösnek kell lennie a módszernek, mert ha a nemzeti jövedelem fogalmát jól határoztuk meg, akkor az eredménynek ugyanannak kell lennie akár személyi, akár tárgyi módszer szerint járunk el. A *nemzeti jövedelem* meghatározott összeg, amely lényegében egyenlő a *bizonyos idő alatt termelt javak és szolgáltatások összegével*. Az értékelést *pénzben* és *fogyasztói áron* kell végrehajtani; a közszolgáltatás értéke szerint *nem része* a nemzeti jövedelemnek, ez ugyanis mint ártényező már szerepel a fogyasztói árban. A közoktatásra fordított kiadások lényegükben *felújítási* költségeknek tekinthetők. A *háztartási munka* is része a nemzeti jövedelemnek; elismeri azonban, hogy ennek a számbavételére nincsenek megfelelő eszközök. Az östermelésnek saját termeléséből elfogyasztott javaira, véleménye szerint, szintén a *fogyasztói árat* kell alkalmazni, csak hogy itt a fogyasztói ár lényegesen alacsonyabb, mint a piacon, tekintettel arra, hogy az otthon elfogyasztott javak árából hiányzik a *szállítás költsége*, hiányzanak bizonyos *közterhek* és általában a *kereskedelmi értéknövelés tényezője* is. Nagyon fontosnak tartaná a nemzeti jövedelemben történő változások reális nagyságának megállapítását. Erre a volumen számítást tartja alkalmasnak. Befejezésül hangsúlyozta, hogy a nemzeti jövedelmi számításoknak csak *jelszámértékük* van s ezekből főként a nemzeti jövedelem tekintetében beállott hullámzásokat lehet megítélni, vagyis a nemzeti termelés eredményességének jelentőségét mérni. Az időszak tekintetében a kiszámítás keretétül nálunk a *gazdasági évet* tartja helyesnek, ipari államokban azonban a naptári év alkalmazása felel meg. A terminológia kérdését nem tartja fontosnak, fontos azonban az, hogy a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyonszámítások eredményét gazdaságpolitikailag helyesen értékeljék.

Neubauer Gyula a magyar *adóstatistikával* foglalkozva rámutatott annak több *hiányosságára*.

A nemzeti jövedelem számításánál alkalmazott módszer kérdése egyébként a gazdasági elmélet történelmi fejlődésével függ össze, a tárgyi módszer még az Adam Smith-féle közgazdasági elméletre nyulik vissza, amely csak az anyagi javak termelését ismerte el hasznos közgazdasági tevékenységnek; ezzel szemben a *szolgáltatásokat is értékelő* személyi módszer a *modernebb* felfogásnak felel meg. A maga részéről azt tartja, hogy mind a két módszert alkalmazni kellene, mert a kettő egymást ellenőrzi és kiegészíti. Szerinte a nemzeti jövedelem a *nemzeti termelés évi eredménye*. Ezt részletesen nem az egyének, hanem a fogyasztóegységek, főként a családok szempontjából kellene elemezni, mert a *jövedelem* voltaképpen nem egyéni, hanem *családi*. Állást foglal a közszolgáltatás termelékeny volta mellett; ha pl. a közszolgáltatás azt biztosítja, hogy az östermelésnek a jövedelme meg is maradjon és annak rendelkezésére álljon, akkor ezáltal már részes is lett ebben a jövedelemben és annak tényezőjévé vált. A háztartási munka, a lakás hasznértéke szerinte figyelembe veendő. A nemzeti vagyon statisztikájának egészen külön és önálló problémái vannak.

A szakértekezlet harmadik ülése 1938 április 5-én. Vejthey Ferenc a hazai *adóstatistika* kialakulásának történetét ismertette. A kilencvenes évek elején az adóreform munkálataival egyidejűleg kezdetét vette az adóstatistika feldolgozása. Az adóreformot 1909-ben törvénybe iktatták és ezután nem sok idővel az egyenesadó-statisztikai osztályt feloszlatták. A háború alatt minden ilyenmű munka szünetelt. *Jövedelmi adót* a háború alatt vetettek ki nálunk első ízben, de ez már nem támaszkodhatott tényleges statisztikai eredményekre. A háború után az adóvallomási ívek már nem voltak többé alkalmasak a statisztikai feldolgozásra, így pl. nem lehetett, illetve csak túlnagy munkával lehetett volna az adózóknak különböző forrásból származó jövedelmeit egymástól elkülöníteni. 1924 óta kezdték tökéletesíteni a vallomási íveket és ezzel megteremteni az adóstatistika lehetőségét. 1928-ban megkezdődött a hazai adóstatistika rendszeres művelése. Így jelent meg a pénzügyminisztérium házi feldolgozásában az új adóstatisztikai sorozat első füzeté, amely az 1928. évi adatokat foglalta magában.

Vargha Imre (a Vejthey Ferenc által bemutatott hozzászólásában) utalt arra, hogy a nemzeti jövedelem számszerű megállapítása tekintetében a nehézségek igen nagyok. Az *adóstatistika* fontosságát ebben a vonatkozásban elismeri és őt magát is szüntelenül foglalkoztatta a jó adóstatistika kérdése. Hangsúlyozza azonban, hogy az egyenesadóstatistika nem elegendő, mert a *többi közterhek* statisztikai feldolgozására is szükség van. Sajnos, a forgalmi adó terén a *fázisrendszer* teljes átalakulást teremt, úgyhogy a forgalmi adókról emiatt most nem is lehetne statisztikát készíteni. De fontosak az

illetékek is. Ezekről készült is egy statisztikai feldolgozás, de ezt a pénzügyminisztérium nem tette közzé, mert nem találta kielégítőnek. Itt a kivetés reformja vált szükségessé s ez a munkalat folyamatban is van.

Lengyel Géza a gyáripari termeléssel kapcsolatos részletkérdésekkel foglalkozva rámutatott arra, hogy szükséges lenne, ha a bányai és kohóvállalatokról is ugyanolyan értelmű statisztika készülné, mint a gyáriparról, hogy a kettő között a határvonalat világosan lehessen látni. A kisipari termelés statisztikájánál is a tárgyi módszer kiépítését tartaná fontosnak.

Heller Farkas hangsúlyozta, hogy nézete szerint a nemzeti jövedelem számításánál az immateriális javakat és szolgáltatásokat mellőzni kellene, mert úgyszólván *lehetetlen megfelelő alapot találni értékelésükre*. A kereskedelem értéktermelő tevékenysége is nehezen mérhető. Ha abból indulunk ki, hogy a kereskedelem termelésének ellenértéke az a különbség, ami a javak termelői és fogyasztói ára között van, akkor oda jutunk, hogy minél nagyobb ez a különbség, a kereskedelem értékelése annál nagyobb. Mikor tehát *lánckereskedelem* volt, akkor nagyobb volt ez az érték, mint ma, mert hosszabb volt az út a termelő és a fogyasztó között. Hajlik *Fellner* Frigyes felfogása felé, mert ez a felfogás a megfogható elemek talaján áll. Meg kell maradni az *anyagi javak* termelésének értékszámítása mellett, szűkíteni kell a vizsgálat területét, hogy szilárdabb lehessen az alap.

Matolcsy Mátyás a nemzeti jövedelemszámításnak statisztikai megalapozottsága tekintetében tapasztalható hiányosságokra mutatott rá. Az östermelés eredményéből például megbízható statisztikai adatok csak a kalászosokra és kapásokra vannak, de ezek együtt az östermelés termelési értékének csak körülbelül az egy-negyedrészt jelentik. Helyesnek tartaná, ha egyszeri, nehezen keresztülvihető és alig ellenőrizhető országos felvételek helyett különböző *reprezentatív adatgyűjtéseket* szerveznének. Ez megbízhatóbb eredményt ígér. Hasonló problémák vannak főként a *kisiparral* kapcsolatban, de a *kereskedelem* értéktermelésének mértéke is hiányzik. Nézete szerint a *lakáshasználat* értéke és a *háztartási munka* értéke is beszámítandó a nemzeti jövedelembe. A számítási módokat egyébként az ellenőrzés szempontjából tartja fontosnak és hasznosnak. Az *adóstatistika* szerint még fogyatékosabb, mint amilyennek azt az eddigi felszólalások feltüntették. Fontos lenne, ha az *adóstatistika* kiterjedne valamennyi közteherjellegű bevételre.

A szakértekezlet negyedik ülése 1938 április 22-én. Surányi-Unger Tivadar hangsúlyozta, hogy a nemzeti jövedelem fogalma nem gazdasági és nem is szociológiai fogalom, hanem *statisztikai*. A statisztika tudománya alakította azt ki és különleges statisztikai célokat szolgál vele. Meg kell maradnunk a *materiális jó-*

szágtermelés körén belül, miután egyebet statisztikailag nem tudunk megfogni. Mivel a nemzeti jövedelem esetében statisztikai feladatot akarunk megoldani, kétségtelen, hogy annál szilárdabb talajon mozgunk majd, minél *szűkebb* területet jelölünk ki a kutatás számára.

György Ernő hangsúlyozta, hogy a kereskedelemnek a nemzeti jövedelem szempontjából való megítélésére bizonyos reformokra lenne szükség a statisztikában. Ezeknek fő tagjai: az *adóstatistika* reformja, a *népszámlálások* megfelelő kiegészítése és végül a külön megszervezett *üzemi felvételek*, amelyeknek azonban pontos határvonalat kellene vonniuk a kereskedelmi üzemek között és azok között az ipari üzemek között, amelyek egyúttal saját áruik értékesítésével is foglalkoznak. Végül nagyon fontos lenne a *fogyasztási* statisztika kiépítése.

Téri Tihamér szerint az elvi kérdéseket háttérbe kell szorítani s a helyes eljárás az, ha gondos adatgyűjtések alapján induktíve járunk el.

Móricz Miklós felszólalásában arra mutatott rá, hogy a módszer kérdése összefügg egyfelől a gazdasági elmélet fejlődésével, másfelől a kutatás céljával. A nemzeti vagyonstatisztikának jellemző erejét még kisebbnek tartja, mint azét a nemzeti jövedelemstatisztikáét, amely csak a jószágtermelésre szorítkozik. A nemzet igazi vagyona a *népesség* a maga konkrét kultúrállapotában, munkakedvében és munkakészségében: ez a forrása a nemzeti jövedelemnek és a nemzeti vagyonnak egyformán. Ezt pedig nem lehet értékelni.

Szigeti Gyula az ankét előadója rámutatott arra, hogy ha a nemzet *gazdasági erőállapotának*, vagyis *jólétének* fontos tényezőiről, e tényezőinek változásáról statisztikai vázlatot akarunk nyújtani, ezt a képet aligha lehet megfelelőbb keretben adni, mint a nemzeti jövedelemnek nevezett számítások keretében. Természetesen ebből a statisztikai vázlatból kimaradnak a jólétnek számba nem vehető elemei, de a számítások így is tanulságosak. Kifejtette, hogy a felszólalások tanulsága szerint nem lehet gyakorlati célul kitűzni, olyan számítások gyakorlati alapjainak a lefektetését, amelyek Magyarország nemzeti jövedelmének az összes fontosabb társadalmi kategóriák szerint való megoszlásáról elég kimerítő felvilágosítást adhatnának. Ehhez kétségtelenül az *adóstatistika* gyökeres átalakítása volna szükséges, amihez viszont a fennálló magyar adórendszer lényeges megváltoztatása kellene. Erre azonban a mostani ankét ki sem terjeszkedhetett.

Konkoly Thege Gyula zárószavai után *Fellner* Frigyes dr. elnöki záróbeszédében hangsúlyozta, hogy az anyagi jószágtermelés szerint sem meríti ki a nemzeti jövedelem fogalmát, ezt még a külföldi gazdasági kapcsolatok anyagi eredményeivel is ki kell egészíteni. Ő nemzeti jövedelem alatt nem a

nemzeti jólét mértékét érti, hanem az ország gazdasági erejét és teljesítőképességét. Nézete szerint nem volna helyes, ha a nemzeti jövedelem fogalmára mi jogi kategóriát alkalmaznánk, mert ez statisztikai vagy közgazdasági fogalom. Maradjunk a számszerű eredmények kutatása mellett, ez pedig a kutatások körét az anyagi jószágtermelésre korlátozza. A maga részéről a termelés helyén kialakult árat tartja fontosnak, miután a szállítás és a kereskedelem folytán előálló jövedelemtöbblet már ezeknek a foglalkozási ágaknak eredményeképpen jelentkezik. Előnye ennek az eljárásnak az is, hogy a termelői ár alkalmazása esetében nem kell kutatni, vajjon a termelő mit használt fel a saját maga céljaira és mi alakult át piaci áruvá. Az értékállandóság kérdése fontos, ezt legjobban az aranyértékben való számítás útján lehet biztosítani, bár ez is változik. Szükséges az indexszámítás alkalmazása is, amikor nagyon gondosan kell elemeznünk azt, hogy milyen változások származtak árnövekedésből és milyenek a termelés kereteinek kiszélesedé-

séből. A nemzetközi összehasonlítás nehéz, miután a pénz vásárlóereje nem azonos; a leghelyesebb megítélést a nemzeti jövedelem fejátlagának és a közteherátlagnak összehasonlítása biztosíthatja, de vigyázni kell arra, hogy a számítások azonos módszer szerint történjenek. Az adóstatistikára nézve megállapítja, hogy a hazai adóstatistika nemzetközi viszonylatban úttörőnek is mondható és a szakkutatónak, aki ezeknek a számoknak igazi értékét ismeri és az adórendszerben járatos, kimeríthetetlen kincsesbányájául szolgál. Ő például nélkül az adóstatistika nélkül meg sem kezdhette volna az egyes termelési ágaknak a nemzeti jövedelemben való részesedése mértékére irányuló számításokat. Ezután, mint az ankét elnöke megállapítja, hogy határozathozatalnak nincsen helye, sőt voltaképpen kívánalmak kifejezésére sincs mód, mert az ankét célja az eszmék tisztázása volt. Ezt az ankét igen nagy mértékben szolgálta és ezért a felszólalóknak, valamint a közönségnek is köszönetét fejezve ki, az ankétot bezárja.

IRODALMI SZEMLE

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

(C'est le Journal de la Société Hongroise de Statistique qui rend compte en français, dans sa „revue des publications hongroises“, des ouvrages statistiques publiés en Hongrie.)

vitész Surányi-Unger Tivadar: Budapest szerepe Magyarország gazdasági életében. 1925—1934. II. kötet.

Théodore Surányi-Unger: Le rôle de Budapest dans la vie économique de la Hongrie, 1925—1934. IIe volume.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti Illyefalvi I. Lajos dr.) 85. kötet, 4. sz. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi.) 85e volume, numéro 4. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1933. 458 l. — p.

A szerző e kötetében folytatja és befejezi a munkája I. felében¹⁾ maga elé tűzött azt a célját, hogy megmutassa, milyen súllyal szerepelt az ország közgazdaságában a gazdasági élet hullámmozgásának minden fázisát feltüntető 1925 és 1934 közötti évek Budapestje. A munka I. kötetében a termelés három főágának: a mezőgazdaságnak, az iparnak és a kereskedelemnek felmerülő problémáit tárgyalta, míg e kötetet a gazdasági élet többi kérdéseinek vizsgálatára szenteli.

¹⁾ vitész Surányi-Unger Tivadar: Budapest szerepe Magyarország gazdasági életében. 1925—1934. I. köt. Ismertette a Magyar Stat. Szemle 1937. évi 8. számában a 763. lapon.

Először a főváros forgalmi jelentősége felé irányítja figyelmét, mert a forgalom a termelés és a fogyasztás között álló és ezt is, azt is serkentő közgazdasági művelet. A forgalom legfontosabb eszköze a hitel; éppen azért legelőbb azt a sokirányú kölcsönhatást teszi alapos vizsgálat tárgyává, mely a termelés és hitel között fennforog. Hogy Budapest hiteléleti jelentőségéről teljes képet tudjon nyújtani, a hitelintézetek mindenféle tevékenységét, tehát a passzív és aktív ágazatait tételesen vizsgálja Magyarország, Budapest és vidék elkülönítésben. Statisztikai adatai és azok gondos, kimerítő elemzése nemcsak Budapestnek hiteléletünkben játszott kimagasló szerepét, de hitelviszonyainknak a tárgyalt időszak alatti teljes történetét is vázolja.

A fővárosnak a különleges hitelintézetek (Magyar Nemzeti Bank, Postatakarékpénztár) tevékenységében játszott szerepe után Budapestnek a biztosítás terén elfoglalt helyzetét ismerteti. Szerző itt a tágabb értelemben különleges hitelintézeteknek tekinthető biztosító vállalatok fővárosi és vidéki megoszlását vizsgálja számuk, majd tevékenységük alakulása alapján és mérlegeik megfelelő elemzése útján. Vizsgálódásainak eredménye

nemzeti jólét mértékét érti, hanem az ország gazdasági erejét és teljesítőképességét. Nézete szerint nem volna helyes, ha a nemzeti jövedelem fogalmára mi jogi kategóriát alkalmaznánk, mert ez statisztikai vagy közgazdasági fogalom. Maradjunk a számszerű eredmények kutatása mellett, ez pedig a kutatások körét az anyagi jószágtermelésre korlátozza. A maga részéről a termelés helyén kialakult árat tartja fontosnak, miután a szállítás és a kereskedelem folytán előálló jövedelemtöbblet már ezeknek a foglalkozási ágaknak eredményeképpen jelentkezik. Előnye ennek az eljárásnak az is, hogy a termelői ár alkalmazása esetében nem kell kutatni, vajjon a termelő mit használt fel a saját maga céljaira és mi alakult át piaci áruvá. Az értékállandóság kérdése fontos, ezt legjobban az arányértékben való számítás útján lehet biztosítani, bár ez is változik. Szükséges az indexszámítás alkalmazása is, amikor nagyon gondosan kell elemeznünk azt, hogy milyen változások származtak árnövekedésből és milyenek a termelés kereteinek kiszélesedé-

séből. A nemzetközi összehasonlítás nehéz, miután a pénz vásárlóereje nem azonos; a leghelyesebb megítélést a nemzeti jövedelem fejátlagának és a közteherátlagnak összehasonlítása biztosíthatja, de vigyázni kell arra, hogy a számítások azonos módszer szerint történjenek. Az adóstatistikára nézve megállapítja, hogy a hazai adóstatistika nemzetközi viszonylatban úttörőnek is mondható és a szakkutatónak, aki ezeknek a számoknak igazi értékét ismeri és az adórendszerben járatos, kimeríthetetlen kincsesbányájául szolgál. Ő például nélkül az adóstatistika nélkül meg sem kezdhette volna az egyes termelési ágaknak a nemzeti jövedelemben való részesedése mértékére irányuló számításokat. Ezután, mint az ankét elnöke megállapítja, hogy határozathozatalnak nincsen helye, sőt voltaképpen kívánalmak kifejezésére sincs mód, mert az ankét célja az eszmék tisztázása volt. Ezt az ankét igen nagy mértékben szolgálta és ezért a felszólalóknak, valamint a közönségnek is köszönetét fejezve ki, az ankétot bezárja.

IRODALMI SZEMLE

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

(C'est le Journal de la Société Hongroise de Statistique qui rend compte en français, dans sa „revue des publications hongroises“, des ouvrages statistiques publiés en Hongrie.)

vitész Surányi-Unger Tivadar: Budapest szerepe Magyarország gazdasági életében. 1925—1934. II. kötet.

Théodore Surányi-Unger: Le rôle de Budapest dans la vie économique de la Hongrie, 1925—1934. IIe volume.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti Illyefalvi I. Lajos dr.) 85. kötet, 4. sz. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi.) 85e volume, numéro 4. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1933. 458 l. — p.

A szerző e kötetében folytatja és befejezi a munkája I. felében¹⁾ maga elé tűzött azt a célját, hogy megmutassa, milyen súllyal szerepelt az ország közgazdaságában a gazdasági élet hullámmozgásának minden fázisát feltüntető 1925 és 1934 közötti évek Budapestje. A munka I. kötetében a termelés három főágának: a mezőgazdaságnak, az iparnak és a kereskedelemnek felmerülő problémáit tárgyalta, míg e kötetet a gazdasági élet többi kérdéseinek vizsgálatára szenteli.

¹⁾ vitész Surányi-Unger Tivadar: Budapest szerepe Magyarország gazdasági életében. 1925—1934. I. köt. Ismertette a Magyar Stat. Szemle 1937. évi 8. számában a 763. lapon.

Először a főváros forgalmi jelentősége felé irányítja figyelmét, mert a forgalom a termelés és a fogyasztás között álló és ezt is, azt is serkentő közgazdasági művelet. A forgalom legfontosabb eszköze a hitel; éppen azért legelőbb azt a sokirányú kölcsönhatást teszi alapos vizsgálat tárgyává, mely a termelés és hitel között fennforog. Hogy Budapest hiteléleti jelentőségéről teljes képet tudjon nyújtani, a hitelintézetek mindenféle tevékenységét, tehát a passzív és aktív ágazatait tételesen vizsgálja Magyarország, Budapest és vidék elkülönítésben. Statisztikai adatai és azok gondos, kimerítő elemzése nemcsak Budapestnek hiteléletünkben játszott kimagasló szerepét, de hitelviszonyainknak a tárgyalt időszak alatti teljes történetét is vázolja.

A fővárosnak a különleges hitelintézetek (Magyar Nemzeti Bank, Postatakarékpénztár) tevékenységében játszott szerepe után Budapestnek a biztosítás terén elfoglalt helyzetét ismerteti. Szerző itt a tágabb értelemben különleges hitelintézeteknek tekinthető biztosító vállalatok fővárosi és vidéki megoszlását vizsgálja számuk, majd tevékenységük alakulása alapján és mérlegeik megfelelő elemzése útján. Vizsgálódásainak eredménye

szerint ugyan Budapest országos jelentősége magánbiztosító szervezetünk decentralizálódása folytán e vonatkozásban csekélyebb, mint az egyéb hitelintézeteknél, mégis a lakosság aránya alapján megillető országos szerepét e téren is jóval felülmúlja, ami szintén Budapest nagyobb tökeerejéről tanuskodik.

A *hitelbiztonság* fővárosi és vidéki szerepének általános körvonalairól már a hitelintézetek üzletágazatainak vizsgálata során is nyújtott némi támpontot a hátralékos, óvatolt és perelt váltók tárgyalásánál; a továbbiakban a probléma mélyére hatol a fizetéseképtelenségek alakulásának részletes vizsgálatával. Budapestre az ország összes fizetéseképtelenségeinek számából az egész évtized folyamán $\frac{1}{3}$ -nál is kisebb rész jutott. A fővárosnak a fizetéseképtelenségekben való csekély részesedése azzal magyarázható, hogy a budapesti gazdasági egységek egyrészt általában erősebb alapon álltak, másrészt a hitelpolitika védelmében jobban részesültek. A fizetéseképtelenségbe kerültek tartozásainak és követeléseinek elemzése már nem mutat ilyen kedvező képet a főváros javára. A tartozásokból nagyobb rész jutott a fővárosra az évtized utolsó évéig, mint a követelésekből; ez arra vall, hogy a budapesti fizetéseképtelenségek minőségileg súlyosabbak voltak, mint a vidékiek.

A termelésnek és a forgalomnak eddig kapott képéből Budapest országos gazdasági szerepe már tisztán áll előttünk. A fogyasztás, a jövedelemeloszlás és a közületi háztartás vizsgálatának eredményei már inkább csak kiegészíthetik ezt a képet. Ennek megfelelően szerző további vizsgálódásaiban az eddig nyújtott képnek plasztikusabbá, világosabbá tételére törekszik, mert gazdasági életünkről teljesebb képet kaphatunk, ha azt nemcsak a gazdasági folyamatok kezdeténél: a termelésnél, hanem azok végénél: a fogyasztásnál is szemléljük. *Fogyasztási statisztikánk* hiányossága miatt itt le kellett mondania a teljességről és rendszerességről. Így is a hús, baromfi, bor, sör fogyasztásának rendelkezésre álló adataiból Budapest nagyobb jóléte, a gépkocsihasználatból Budapest túlsúlya tűnik ki. Az újságolvasás, rádió-, lakáshasználat, továbbá a kultúrzsükségleti és fényüzési fogyasztás terén felsorakoztatott adatai is Budapest fölényes helyzetét tárják elénk.

A *jövedelemeloszlás* c. fejezetben azt vizsgálja, hogy a különböző társadalomgazdasági osztályok milyen arányban oszlanak meg a főváros és vidék között. A fogalmi nehézségek tisztázása után közvetett módszerrel, az adóstatisztika alapján igyekszik a társadalmi rétegződésre s annak fővárosi és vidéki megoszlására fényt deríteni. A rendelkezésre álló jövedelmi és vagyonadó, föld- és házadó, majd a kereseti adó-statisztikai eredmények szembeállításával Budapestnek társadalmi rétegződé-

sünkben kimagasló színvonaláról tanuskodik és újból megmutatja azt a termelés oldaláról nézve már korábban látott szerepet, melyet Budapest az ország gazdasági életében betölt. Itt kitér szerző a munkanélküliek megoszlásának vizsgálatára és arra a megállapításra jut, hogy a harmincas évek első felének általános gazdasági válsága vidéken súlyosabb munkanélküliséget szült, mint a fővárosban. A munkaviszályokat is, mint a jövedelemeloszlás másik függvényét, itt tárgyalja. Statisztikailag megalapozott fejtegetései e téren a budapesti munkásság árnyalatilag nagyobb társadalmi gyengeségére engednek következtetni. E fejezet befejezésként a társadalompolitika áldásaiban való részesültség országos és fővárosi megoszlása és ennek e téren mutatózó változások kerültek ismertetésre.

Miután a szerző a *szabad gazdaság* minden lehető összefüggése alapján bemutatta már Budapest szerepét az ország gazdasági életében, munkája utolsó részében a *közületi gazdaság* síkjáról tárja elénk Budapest országos gazdasági helyzetét. A közületi kiadásoknak és bevételeknek, továbbá a közületi adósságoknak és vagyonnak megoszlásából s az évtized folyamán bekövetkezett változásából is Budapest országos gazdasági túlsúlya és jelentőségének növekedése állapítható meg.

Befejezésül a szerző az olvasó számára maradandó képet alkotó tartalmas összefoglalásban, számos beszédes grafikon kíséretében adja érdekes vizsgálatainak eredményeit. G. G. dr.

Magyar statisztikusok dolgozatai a nemzetközi problémák békés rendezésének lehetőségéről Középeurópában.

Etudes de statisticiens hongrois sur la possibilité de régler pacifiquement certains problèmes internationaux de l'Europe Centrale.

A Conférence Permanente des Hautes Etudes Internationales rendezésében Párisban 1937 június 28-tól július 3-ig szakértekezletet tartottak a nemzetközi kérdések békés rendezéséről és annak lehetőségeiről. A konferencia megszervezését a Szellemi Együttműködés Nemzetközi Intézete vállalta magára. A szakértekezlet anyagának összeállítására az egyes államokban alakult tanulmányi bizottságokat kérték föl, ezekbe a bizottságokba pedig az egyes államok nemzetközi kérdésekkel foglalkozó tudományos intézeteit és szakembereit vonták be. A tanulmányi bizottságok feladata az volt, hogy a világpolitikában nézeteltérésre és surlódásokra vezető kérdéseket tisztán tudományos alapon vizsgálják meg és dolgozzanak ki olyan lehetőségeket, amelyek alkalmassak a surlódásokat békés úton eliminálni.

A konferencia érdeklődésének középpontjában természetesen a világpolitikát érdeklő nagy

szerint ugyan Budapest országos jelentősége magánbiztosító szervezetünk decentralizálódása folytán e vonatkozásban csekélyebb, mint az egyéb hitelintézeteknél, mégis a lakosság aránya alapján megillető országos szerepét e téren is jóval felülmúlja, ami szintén Budapest nagyobb tökeerejéről tanuskodik.

A *hitelbiztonság* fővárosi és vidéki szerepének általános körvonalairól már a hitelintézetek üzletágazatainak vizsgálata során is nyújtott némi támpontot a hátralékos, óvatolt és perelt váltók tárgyalásánál; a továbbiakban a probléma mélyére hatol a fizetéseképtelenségek alakulásának részletes vizsgálatával. Budapestre az ország összes fizetéseképtelenségeinek számából az egész évtized folyamán $\frac{1}{3}$ -nál is kisebb rész jutott. A fővárosnak a fizetéseképtelenségekben való csekély részesedése azzal magyarázható, hogy a budapesti gazdasági egységek egyrészt általában erősebb alapon álltak, másrészt a hitelpolitika védelmében jobban részesültek. A fizetéseképtelenségbe kerültek tartozásainak és követeléseinek elemzése már nem mutat ilyen kedvező képet a főváros javára. A tartozásokból nagyobb rész jutott a fővárosra az évtized utolsó évéig, mint a követelésekből; ez arra vall, hogy a budapesti fizetéseképtelenségek minőségileg súlyosabbak voltak, mint a vidékiek.

A termelésnek és a forgalomnak eddig kapott képéből Budapest országos gazdasági szerepe már tisztán áll előttünk. A fogyasztás, a jövedelemeloszlás és a közületi háztartás vizsgálatának eredményei már inkább csak kiegészíthetik ezt a képet. Ennek megfelelően szerző további vizsgálódásaiban az eddig nyújtott képnek plasztikusabbá, világosabbá tételére törekszik, mert gazdasági életünkről teljesebb képet kaphatunk, ha azt nemcsak a gazdasági folyamatok kezdeténél: a termelésnél, hanem azok végénél: a fogyasztásnál is szemléljük. *Fogyasztási statisztikánk* hiányossága miatt itt le kellett mondania a teljességről és rendszerességről. Így is a hús, baromfi, bor, sör fogyasztásának rendelkezésre álló adataiból Budapest nagyobb jóléte, a gépkocsihasználatból Budapest túlsúlya tűnik ki. Az újságolvasás, rádió-, lakáshasználat, továbbá a kultúrzsükségleti és fényüzési fogyasztás terén felsorakoztatott adatai is Budapest fölényes helyzetét tárják elénk.

A *jövedelemeloszlás* c. fejezetben azt vizsgálja, hogy a különböző társadalomgazdasági osztályok milyen arányban oszlanak meg a főváros és vidék között. A fogalmi nehézségek tisztázása után közvetett módszerrel, az adóstatisztika alapján igyekszik a társadalmi rétegződésre s annak fővárosi és vidéki megoszlására fényt deríteni. A rendelkezésre álló jövedelmi és vagyonadó, föld- és házadó, majd a kereseti adó-statisztikai eredmények szembeállításával Budapestnek társadalmi rétegződé-

sünkben kimagasló színvonaláról tanuskodik és újból megmutatja azt a termelés oldaláról nézve már korábban látott szerepet, melyet Budapest az ország gazdasági életében betölt. Itt kitér szerző a munkanélküliek megoszlásának vizsgálatára és arra a megállapításra jut, hogy a harmincas évek első felének általános gazdasági válsága vidéken súlyosabb munkanélküliséget szült, mint a fővárosban. A munkaviszályokat is, mint a jövedelemeloszlás másik függvényét, itt tárgyalja. Statisztikailag megalapozott fejtegetései e téren a budapesti munkásság árnyalatilag nagyobb társadalmi gyengeségére engednek következtetni. E fejezet befejezésként a társadalompolitika áldásaiban való részesültség országos és fővárosi megoszlása és ennek e téren mutatózó változások kerültek ismertetésre.

Miután a szerző a *szabad gazdaság* minden lehető összefüggése alapján bemutatta már Budapest szerepét az ország gazdasági életében, munkája utolsó részében a *közületi gazdaság* síkjáról tárja elénk Budapest országos gazdasági helyzetét. A közületi kiadásoknak és bevételeknek, továbbá a közületi adósságoknak és vagyonnak megoszlásából s az évtized folyamán bekövetkezett változásából is Budapest országos gazdasági túlsúlya és jelentőségének növekedése állapítható meg.

Befejezésül a szerző az olvasó számára maradandó képet alkotó tartalmas összefoglalásban, számos beszédes grafikon kíséretében adja érdekes vizsgálatainak eredményeit. G. G. dr.

Magyar statisztikusok dolgozatai a nemzetközi problémák békés rendezésének lehetőségéről Középeurópában.

Etudes de statisticiens hongrois sur la possibilité de régler pacifiquement certains problèmes internationaux de l'Europe Centrale.

A Conférence Permanente des Hautes Etudes Internationales rendezésében Párisban 1937 június 28-tól július 3-ig szakértekezletet tartottak a nemzetközi kérdések békés rendezéséről és annak lehetőségeiről. A konferencia megszervezését a Szellemi Együttműködés Nemzetközi Intézete vállalta magára. A szakértekezlet anyagának összeállítására az egyes államokban alakult tanulmányi bizottságokat kérték föl, ezekbe a bizottságokba pedig az egyes államok nemzetközi kérdésekkel foglalkozó tudományos intézeteit és szakembereit vonták be. A tanulmányi bizottságok feladata az volt, hogy a világpolitikában nézeteltérésre és surlódásokra vezető kérdéseket tisztán tudományos alapon vizsgálják meg és dolgozzanak ki olyan lehetőségeket, amelyek alkalmassak a surlódásokat békés úton eliminálni.

A konferencia érdeklődésének középpontjában természetesen a világpolitikát érdeklő nagy

kérdések állottak, így a koloniális kérdés és a nyersanyagok helyes elosztásának ügye; de mint elsőrendű téma szerepelt a népesedés kérdése és ezen belül a túlnépesedési és vándorlási problémák. Ez utóbbi téma a középeurópai kisebb államokat is különösen érdekelte, bár ők „dunai kérdés” címen mint külön probléma is szerepelt a konferencia programján. Magyarország szempontjából a tárgysorozatnak az a pontja is fontos volt, mely a nemzetiségi kérdés és etnikai viszonyok és problémák megvitatását ígérte. Ennek a programpontnak a keretében — elsősorban Mauco G. francia professzor kezdeményezésére — az asszimiláció típusait, előfordulási formáit, előzményeit, okait, következményeit óhajtotta a konferencia rendezősége megtárgyalatni.

A konferenciát előkészítő magyar bizottság 12 memorandumot dolgoztatott ki azokról a nemzetközi kérdésekről, amelyek Magyarországot közelibbről érdeklik; e dolgozatok közül 5 statisztikai témát tárgyalt.

Az 5 statisztikai jellegű magyar memorandum közül 2 általános demográfiai témakörben mozgott, a további 3 pedig a nemzetiségi kérdés és az asszimiláció problémáit dolgozta fel. Az első csoportba tartozik Thirring Lajos dr. tanulmánya a túlnépesedés kérdéséről Magyarországon és Rónai András dr. tanulmánya a középeurópai népmozgalmi és vándorlási viszonyokról. A nemzetiségi kérdéskomplexumba tartozó dolgozatok voltak: Hollós István dr. tanulmánya a nemzetiségi asszimiláció típusairól; Kardos Béla dr. tanulmánya az asszimilációról általában és annak érdekes megnyilvánulási formáiról a mai Szlovákia és Svájc területén; végül Teleki Pál gróf és Rónai András dr. közös tanulmánya a nemzetiségi keveredés típusairól Közép- és Keleteurópában.

Az egyes dolgozatok gondolatmenetének rövid ismertetését az alábbiakban adjuk:

1. Thirring Lajos: — *Louis Thirring: Contributions à l'étude du problème et de la situation démographiques de la Hongrie au point de vue du surpeuplement et de l'espace pour la vie et le travail de la nation.*

Mémoire Hongrois. No 8. Budapest, 1937. 45 l. — pages. (Hollós István közreműködésével. — En collaboration avec Etienne Hollós.)

A túlnépesedés kérdésének tágabb körülhatárolásban, a nemzeti (népi) élettér és munkatér keretében való magyarországi megvilágítása a memorandum szerint nemcsak azért szükséges, mert bizonyos viszonylagos túlnépesedettséggel vagy túlnépesedési érzéssel hazánkban is tagadhatatlan, hanem mivel aggályos népességi helyzetünk a békés változtatások gondolatával homlokegyenest ellentétes hirtelen és erőszakos (háborús) államterületmegváltozás tipikus esetének a következménye. A túlnépesedés fogalmának bizonytalan-

sága, formáinak és neveinek sokfélesége, meghatározásának elvi és gyakorlati nehézségei miatt Magyarország esetében is helyesebb a túlnépesedés kérdése helyett a *népességi problémát* tenni vizsgálat tárgyává: a békés változtatások szellemében megoldandó népességi kérdésekről élethű kép csak így alakul ki.

Népességi problémánk nemcsak az erőszakos és roppant nagymérvű államterületváltoztatás következtében nyerte el speciális magyar vonását, hanem a Magyarbirodalom gazdaságföldrajzilag kiegyensúlyozott belső összetételének és az osztrák-magyar monarchiában elfoglalt kielégítő helyének, — melyből a megmaradt terület erőszakkal szakított ki, — elvesztése miatt is; továbbá azért, mert a Közép-Európában évszázadok óta a legállandóbb határokkal bíró ország a kialakult — centripetális — népességi és gazdasági folyamatait megszakító békeszerződés után egyoldalúbb mezőgazdasági színezetet nyert, holott ugyanakkor biztos agrárpiacait elvesztette. Ipara ugyan az osztrák tartományok erősebb iparának versenyétől részben mentesült, ezt az előnyt azonban nyersanyagai, ásványi kincsei javarésznél elszakítása ellensúlyozta, míg az amúgy is tökeszegény nemzet tökeképződését az összeomlás és a megszükkített területen szükségessé vált gazdasági újraberendezkedés akadályozta.

A világháború előtt a népességfejlődés a mai országterületen erősebb volt, mint az egész Magyarbirodalomban; üteme a békekötés óta — részben a népességi probléma kieleződése miatt — megcsappant, a népsűrűség azonban így is 1936-ig km²-kint 96,6-re nőtt, ami az ország agráradottságaira való tekintettel a sűrűnlakottság meglehetősen magas fokára mutat. A népesedési mozgalom alakulásának vizsgálatából az is kitűnik, hogy a népsűrűség továbbemelkedésére, a népességi feszültség fokozódására — bár meglasló ütemben — továbbra is számítani kell. A mai Magyarország agrársűrűség szempontjából nemzetközi összehasonlításban ugyan még szomszédaihoz hasonlóan közepes helyen áll, a foglalkozásilag differenciált népsűrűségi adatsorokból azonban az tűnik ki, hogy az ország így is elég nagy agrársűrűsége mellett csaknem az östermelő réteggel egyenlően népes más foglalkozású elemet tart el, holott megszükkített élet- és munkatérén nyersanyag- és egyéb erőforrásai csak mezőgazdasági téren kielégítőek. A népességi helyzet kedvezőtlenebbé válásához hozzájárul többek közt a koreltolódás, vagyis az is, hogy a keresők, a munkabírókorúak egy négyzetkilométerre jutó átlagszáma fokozottabban duzzadt meg, mint az egész lakossága. A népességstruktúra egyébként más szempontból is kedvezőtlenül módosult; így nem előnyös tünet Budapest (Nagy-Budapest) népességi súlyának megnövekedése, valamint egyes

kérdések állottak, így a koloniális kérdés és a nyersanyagok helyes elosztásának ügye; de mint elsőrendű téma szerepelt a népesedés kérdése és ezen belül a túlnépesedési és vándorlási problémák. Ez utóbbi téma a középeurópai kisebb államokat is különösen érdekelte, bár ők „dunai kérdés” címen mint külön probléma is szerepelt a konferencia programján. Magyarország szempontjából a tárgysorozatnak az a pontja is fontos volt, mely a nemzetiségi kérdés és etnikai viszonyok és problémák megvitatását ígérte. Ennek a programpontnak a keretében — elsősorban *Mauco G.* francia professzor kezdeményezésére — az asszimiláció típusait, előfordulási formáit, előzményeit, okait, következményeit óhajtotta a konferencia rendezősége megtárgyalatni.

A konferenciát előkészítő magyar bizottság 12 memorandumot dolgoztatott ki azokról a nemzetközi kérdésekről, amelyek Magyarországot közelibbről érdeklik; e dolgozatok közül 5 statisztikai témát tárgyalt.

Az 5 statisztikai jellegű magyar memorandum közül 2 általános demográfiai témakörben mozgott, a további 3 pedig a nemzetiségi kérdés és az asszimiláció problémáit dolgozta fel. Az első csoportba tartozik *Thirring Lajos* dr. tanulmánya a túlnépesedés kérdéséről Magyarországon és *Rónai András* dr. tanulmánya a középeurópai népmozgalmi és vándorlási viszonyokról. A nemzetiségi kérdéskomplexumba tartozó dolgozatok voltak: *Hollós István* dr. tanulmánya a nemzetiségi asszimiláció típusairól; *Kardos Béla* dr. tanulmánya az asszimilációról általában és annak érdekes megnyilvánulási formáiról a mai Szlovákia és Svájc területén; végül *Teleki Pál* gróf és *Rónai András* dr. közös tanulmánya a nemzetiségi keveredés típusairól Közép- és Keleteurópában.

Az egyes dolgozatok gondolatmenetének rövid ismertetését az alábbiakban adjuk:

1. Thirring Lajos: — *Louis Thirring: Contributions à l'étude du problème et de la situation démographiques de la Hongrie au point de vue du surpeuplement et de l'espace pour la vie et le travail de la nation.*

Mémoire Hongrois. No 8. Budapest, 1937. 45 l. — pages. (Hollós István közreműködésével. — En collaboration avec Etienne Hollós.)

A túlnépesedés kérdésének tágabb körülhatárolásban, a nemzeti (népi) élettér és munkatér keretében való magyarországi megvilágítása a memorandum szerint nemcsak azért szükséges, mert bizonyos viszonylagos túlnépesedettséggel vagy túlnépesedési érzéssel hazánkban is tagadhatatlan, hanem mivel aggályos népességi helyzetünk a békés változtatások gondolatával homlokegyenest ellentétes hirtelen és erőszakos (háborús) államterületmegváltozás tipikus esetének a következménye. A túlnépesedés fogalmának bizonytalan-

sága, formáinak és neveinek sokfélesége, meghatározásának elvi és gyakorlati nehézségei miatt Magyarország esetében is helyesebb a túlnépesedés kérdése helyett a *népességi problémát* tenni vizsgálat tárgyává: a békés változtatások szellemében megoldandó népességi kérdésekről élethű kép csak így alakul ki.

Népességi problémánk nemcsak az erőszakos és roppant nagymérvű államterületváltoztatás következtében nyerte el speciális magyar vonását, hanem a Magyarbirodalom gazdaságföldrajzilag kiegyensúlyozott belső összetételének és az osztrák-magyar monarchiában elfoglalt kielégítő helyének, — melyből a megmaradt terület erőszakkal szakított ki, — elvesztése miatt is; továbbá azért, mert a Közép-Európában évszázadok óta a legállandóbb határokkal bíró ország a kialakult — centripetális — népességi és gazdasági folyamatait megszakító békeszerződés után egyoldalúbb mezőgazdasági színezetet nyert, holott ugyanakkor biztos agrárpiacait elvesztette. Ipara ugyan az osztrák tartományok erősebb iparának versenyétől részben mentesült, ezt az előnyt azonban nyersanyagai, ásványi kincsei javarésznél elszakítása ellensúlyozta, míg az amúgy is tökeszegény nemzet tökeképződését az összeomlás és a megszükkített területen szükségessé vált gazdasági újraberendezkedés akadályozta.

A világháború előtt a népességfejlődés a mai országterületen erősebb volt, mint az egész Magyarbirodalomban; üteme a békekötés óta — részben a népességi probléma kieleződése miatt — megcsappant, a népsűrűség azonban így is 1936-ig km²-kint 96,6-re nőtt, ami az ország agráradottságaira való tekintettel a sűrűnlakottság meglehetősen magas fokára mutat. A népesedési mozgalom alakulásának vizsgálatából az is kitűnik, hogy a népsűrűség továbbemelkedésére, a népességi feszültség fokozódására — bár meglasló ütemben — továbbra is számítani kell. A mai Magyarország agrársűrűség szempontjából nemzetközi összehasonlításban ugyan még szomszédaihoz hasonlóan közepes helyen áll, a foglalkozásilag differenciált népsűrűségi adatsorokból azonban az tűnik ki, hogy az ország így is elég nagy agrársűrűsége mellett csaknem az őstermelő réteggel egyenlően népes más foglalkozású elemet tart el, holott megszükkített élet- és munkatérén nyersanyag- és egyéb erőforrásai csak mezőgazdasági téren kielégítőek. A népességi helyzet kedvezőtlenebbé válásához hozzájárul többek közt a koreltolódás, vagyis az is, hogy a keresők, a munkabírókorúak egy négyzetkilométerre jutó átlagszáma fokozottabban duzzadt meg, mint az egész lakossága. A népességstruktúra egyébként más szempontból is kedvezőtlenül módosult; így nem előnyös tünet Budapest (Nagy-Budapest) népességi súlyának megnövekedése, valamint egyes

foglalkozási ágak (közszolgálat, nyugdíjasok) számbeli arányának emelkedése sem; mindenekelőtt pedig az, hogy mindezen elváltozásoknak a munka- és élettér erőszakos megszűkülése az előidézője.

A memorandum végül a túlnépesedés, helyesebben a népességi probléma súlyosbodása elleni védekezési módokat vizsgálja magyar szemszögből és különösen azt emeli ki, hogy a mai Magyarország népesedési problémájának igazi megoldásánál nagyobb életegységek újból való kialakításának, a munka- és élettér növelésének van a legfontosabb jelentősége.

2. Rónai András: — *André Rónai: Mémoire sur les mouvements démographiques et migratoires de la population de l'Europe Centrale et les embarras observés dans ces mouvements.*

Mémoire hongrois. No 10. Budapest, 1937. 27 l. — p.

A vándormozgalom intenzitása az élet fejlődésétől, a természetes népszaporodástól, a gazdasági fejlődéstől és a terület népességeltartó erejétől függ.

A kis távolságra irányuló vándorlások az időszaki vándorlások, a szezonmunkákra való vándorlás és a városbatömörülés ma Középeurópában a legjelentősebb vándormozgalmak. Ezeknek a természetes folyamatoknak ma akadályai vannak.

A memorandumhoz csatolt első ábra a volt Monarchia területén mutatja be a vándormozgalmak élénkségét 1900 és 1910 között, az egyes területek népsűrűségének szemléltetése mellett. A második ábra a régi Magyarország belső vándorlásának volumenét és irányait mutatja be. Érdekes, hogy aránylag a terméketlenebb területeken magasabb a természetes népszaporodás; az elvándorlás részben ennek következménye. A Magyar Medence jó példa erre. A kis eltartóerejű peremvidékekről az erősen szaporodó népesség levándorolt a jóval sűrűbb lakosságú alföldi tájak felé. A régi monarchiabeli nagy városok népességvonzó szerepét és a vonzás irányait szintén térkép szemlélteti. A gazdasági tájak és egységek kialakulása a vándorlások irányából kiolvasható, sőt jelentőségük is jól megítélhető. A Magyar Medence népsűrűségét és népszaporodását 1869—1910 között ábrázoló diagrammok szemléltetően mutatják, hogy Magyarország magas hegyekkel, mint természetes határokkal körülvett területe, a központ felé irányuló természetes utakkal és folyókkal egységes és zárt terület volt, melyen a vándorlási mozgalmak határozott szabályszerűségeket és a földrajzi viszonyokkal való szerves összefüggéseket mutattak.

A középeurópai népek különböző szaporasága az egyes etnikai csoportok fejlődésére is hatással van; de ezt a vándorlás is befolyásolja. A más

etnikai területre vándorló könnyen elveszti nemzetiségét. Erre vonatkozó középeurópai statisztikák birtokában megállapítható, hogy a nagytömegű asszimilálódás mindig vándorlás következménye. A nyelvhatár is rendszerint ott változik, ahol a belső vándorlás a legélénkebb. Községek etnikuma ritkán és nagyon lassan módosul, viszont a nagyváros valóságos olvasztótégelye a különböző nemzetiségeknek. A városi rétegek asszimilációjának az is lélektani oka, hogy nincs gyökerük a városban.

A memorandum ötödik ábrája Erdély népeinek keveredését s a vándorlásoknak a keveredésre való hatását ábrázolja. A népcsoportok mozgásban vannak, változik az egyes csoportok helyzete és súlya; a kisebbségi jogok gyakorlásának meghatározott népi arányszámokhoz való kötése ezért helytelen, nem beszélve arról, hogy az ilyen szabályozást a közigazgatási határok megállapításával, népszámlálási visszaélésekkel stb. könnyűszerrel ki lehet játszani.

A magyar Alföld és az azt körülvevő hegyvidék közti vándorlást, — mely népáramlást gazdasági szükségszerűség idézte elő, — az új határok meggátolták. A gazdasági egyensúlyt biztosító és a fejlődést elősegítő vándormozgalom megszűnése pangást idéz elő a különböző termelési ágakban. A vándorlás legcélszerűbb iránya az, melyen haladva a munkakeresők a legkisebb távolságra legkisebb költséggel találhatnak megélhetést. Ezt a tendenciát az új trianoni határok gátolják. A vándorlással kapcsolatban az áruk, a tőke és a szellemi javak forgalmát is meg kell könnyíteni.

3. Hollós István: — *Etienne Hollós: Mémoire sur les modes caractéristiques et les types principaux de l'assimilation nationale.*

Mémoire hongrois. No. 11. Budapest, 1937. 64 l. — p.
(Thirring Lajos közreműködésével. — En collaboration avec Louis Thirring.)

A munka három részre oszlik. Az első rész az asszimiláció főbb jelenségeivel, a második a nemzeti kisebbségek erőszakos asszimilációjával, a harmadik az erőszakos asszimiláció elleni védekezés módjaival foglalkozik.

Az asszimilációt a különböző népek között a vándorlások mozdítják elő elsősorban. A távolsági vándorlások szerepe e téren kisebb jelentőségű, mint az állandó népességáramlás, amely a kedvezőbb települési helyek és a városok irányában folyik. Az asszimilációs folyamatot a különböző népek kultúrnívója közötti különbség is elősegíti. A magasabb kultúrájú faj az alacsonyabb kultúrájúra vonzó erővel bír. Ezt a társadalmi kapillaritás is elősegíti; a társadalmi ranglétrán fölemelkedő kisebbségi egyének természetszerűleg a többségbe olvadnak be. Így tört elő a háború előtti Magyarországon a városokban a magyarság, egyes nemzetiségű vidékeken, ahol a kultúrnívó-

foglalkozási ágak (közszolgálat, nyugdíjasok) számbeli arányának emelkedése sem; mindenekelőtt pedig az, hogy mindezen elváltozásoknak a munka- és élettér erőszakos megszűkülése az előidézője.

A memorandum végül a túlnépesedés, helyesebben a népességi probléma súlyosbodása elleni védekezési módokat vizsgálja magyar szemszögből és különösen azt emeli ki, hogy a mai Magyarország népesedési problémájának igazi megoldásánál nagyobb életegységek újból való kialakításának, a munka- és élettér növelésének van a legfontosabb jelentősége.

2. Rónai András: — *André Rónai: Mémoire sur les mouvements démographiques et migratoires de la population de l'Europe Centrale et les embarras observés dans ces mouvements.*

Mémoire hongrois. No 10. Budapest, 1937. 27 l. — p.

A vándormozgalom intenzitása az élet fejlődésétől, a természetes népszaporodástól, a gazdasági fejlődéstől és a terület népességtartó erejétől függ.

A kis távolságra irányuló vándorlások az időszaki vándorlások, a szezonmunkákra való vándorlás és a városbatömörülés ma Középeurópában a legjelentősebb vándormozgalmak. Ezeknek a természetes folyamatoknak ma akadályai vannak.

A memorandumhoz csatolt első ábra a volt Monarchia területén mutatja be a vándormozgalmak élénkségét 1900 és 1910 között, az egyes területek népsűrűségének szemléltetése mellett. A második ábra a régi Magyarország belső vándorlásának volumenét és irányait mutatja be. Érdekes, hogy aránylag a terméketlenebb területeken magasabb a természetes népszaporodás; az elvándorlás részben ennek következménye. A Magyar Medence jó példa erre. A kis eltartóerejű peremvidékekről az erősen szaporodó népesség levándorolt a jóval sűrűbb lakosságú alföldi tájak felé. A régi monarchiabeli nagy városok népességvonzó szerepét és a vonzás irányait szintén térkép szemlélteti. A gazdasági tájak és egységek kialakulása a vándorlások irányából kiolvasható, sőt jelentőségük is jól megítélhető. A Magyar Medence népsűrűségét és népszaporodását 1869—1910 között ábrázoló diagrammok szemléltetően mutatják, hogy Magyarország magas hegyekkel, mint természetes határokkal körülvett területe, a központ felé irányuló természetes utakkal és folyókkal egységes és zárt terület volt, melyen a vándorlási mozgalmak határozott szabályszerűségeket és a földrajzi viszonyokkal való szerves összefüggéseket mutattak.

A középeurópai népek különböző szaporasága az egyes etnikai csoportok fejlődésére is hatással van; de ezt a vándorlás is befolyásolja. A más

etnikai területre vándorló könnyen elveszti nemzetiségét. Erre vonatkozó középeurópai statisztikák birtokában megállapítható, hogy a nagytömegű asszimilálódás mindig vándorlás következménye. A nyelvhatár is rendszerint ott változik, ahol a belső vándorlás a legélénkebb. Községek etnikuma ritkán és nagyon lassan módosul, viszont a nagyváros valóságos olvasztótégelye a különböző nemzetiségeknek. A városi rétegek asszimilációjának az is lélektani oka, hogy nincs gyökerük a városban.

A memorandum ötödik ábrája Erdély népeinek keveredését s a vándorlásoknak a keveredésre való hatását ábrázolja. A népcsoportok mozgásban vannak, változik az egyes csoportok helyzete és súlya; a kisebbségi jogok gyakorlásának meghatározott népi arányszámokhoz való kötése ezért helytelen, nem beszélve arról, hogy az ilyen szabályozást a közigazgatási határok megállapításával, népszámlálási visszaélésekkel stb. könnyűszerrel ki lehet játszani.

A magyar Alföld és az azt körülvevő hegyvidék közti vándorlást, — mely népáramlást gazdasági szükségszerűség idézte elő, — az új határok meggátolták. A gazdasági egyensúlyt biztosító és a fejlődést elősegítő vándormozgalom megszűnése pangást idéz elő a különböző termelési ágakban. A vándorlás legcélszerűbb iránya az, melyen haladva a munkakeresők a legkisebb távolságra legkisebb költséggel találhatnak megélhetést. Ezt a tendenciát az új trianoni határok gátolják. A vándorlással kapcsolatban az áruk, a tőke és a szellemi javak forgalmát is meg kell könnyíteni.

3. Hollós István: — *Etienne Hollós: Mémoire sur les modes caractéristiques et les types principaux de l'assimilation nationale.*

Mémoire hongrois. No. 11. Budapest, 1937. 64 l. — p.
(Thirring Lajos közreműködésével. — En collaboration avec Louis Thirring.)

A munka három részre oszlik. Az első rész az asszimiláció főbb jelenségeivel, a második a nemzeti kisebbségek erőszakos asszimilációjával, a harmadik az erőszakos asszimiláció elleni védekezési módjaival foglalkozik.

Az asszimilációt a különböző népek között a vándorlások mozdítják elő elsősorban. A távolsági vándorlások szerepe e téren kisebb jelentőségű, mint az állandó népességáramlás, amely a kedvezőbb települési helyek és a városok irányában folyik. Az asszimilációs folyamatot a különböző népek kultúrnívója közötti különbség is elősegíti. A magasabb kultúrájú faj az alacsonyabb kultúrájúra vonzó erővel bír. Ezt a társadalmi kapillaritás is elősegíti; a társadalmi ranglétrán fölemelkedő kisebbségi egyének természetszerűleg a többségbe olvadnak be. Így tört elő a háború előtti Magyarországon a városokban a magyarság, egyes nemzetiségű vidékeken, ahol a kultúrnívó-

beli különbség kevésbé mutatkozott, igen gyakran a nemzetiségek nyertek helyet.

A párizskörnyéki békeszerződések 40 millió embert taszítottak kisebbségi sorba, akiket az uralkodó népelemek erőszakosan igyekeznek beolvasztani. Ennek során a kisebbségeket elsősorban a létalapjukat képező anyanyelvüktől akarják megfosztani. Ehhez járul a kisebbségi oktatás megbénítása, illetőleg tönkretétele. A kisebbségi iskolákat sok helyt elkobozzák vagy bezárják s a gyermekeket az államnyelvű iskolába kényszerítik át. Az is előfordul, hogy a kisebbségeket erőszakkal igyekeznek az uralkodó többség vallásfelekezetére áttéríteni, a kisebbségi egyházak vagyonát és templomait pedig elkobozzák. A memorandum az erőszakos disszimiláció kérdésével kapcsolatban a székelyek román eredetéről szóló legenda valótlanásával, majd a zsidók és a szatmári svábok disszimilációjával foglalkozik és kimutatja azt, hogy mindezen „mozgalmak” valódi célzata a magyarság gyöngítése. Valóban a népszámlálások — az asszimilációs eredményeknek e számszerű mérlegei — a kisebbségek katasztrofális csökkenését mutatják.

A kisebbségeknek a beolvasztási törekvésekkel szemben való védelmét a Nemzetek Szövetsége volna hivatva intézményesen biztosítani. A jelenleg követett gyakorlat azonban a kisebbségek védelmét egyáltalában nem biztosítja és részint ezért, részint a visszahatástól való félelem következtében a kisebbségek a védelmet nem is veszik igénybe, ami azt a hiedelmet kelti, hogy azok sorsukkal meg vannak elégedve. A Nemzetek Szövetségének olyan reformjára van szükség, amelynek keretében a kisebbségek védelmét szolgáló eljárás megreformálása is megtörténik. A reform a következő főbb intézkedéseket kellene, hogy magába foglalja: 1. A Nemzetek Szövetsége kebelében állandó kisebbségi bizottságot kell létesíteni. 2. A kisebbségi petíciós eljárást bírói jellegűvé kell tenni. 3. A nemzetek közötti bizalom és békülékenység szellemének elterjesztése. 4. Interparlamentáris kisebbségi bizottság létesítése. 5. A kisebbségek lakta területek közigazgatási tisztviselőinek kiképzése. 6. A túlnyomóan kisebbségek lakta és vegyes lakosságú területekből autonóm egységek létesítése. 7. Határos államok kisebbségeinek kölcsönös kicserélése. 8. A békeszerződések rendelkezésének revíziója.

4. Kardos Béla: — Béla Kardos: Memorandum on possibilities of peaceful change in the present trends of assimilation, dissimilation, re-assimilation. Reduction of the large surfaces of friction between nationalities. A comparison between Switzerland and Slovakia.

Hungarian memorandum. No 9. Budapest, 1937. 24 l. — pages, 6 térkép — cartes.

A memorandum I. része ismerteti a kelet-középeurópai utódállamok magyar, német, stb.

kisebbségeit érintő asszimilációs, disszimilációs és reasszimilációs folyamatokat. Párhuzamot von Svájc, Észtország stb. területén végbemenő hasonló jelenségekkel és azt bizonyítja, hogy a nemzetiségi kérdést helyesen megoldó államokban e jelenségek nem adnak surlódási felületeket.

A II. rész a nyelvszigetek, a nyelvhatárok keletkezésével és földrajzi helyzetével, okaival és az itt előforduló surlódások törvényeivel foglalkozik (pl. a kisebbségek helyzetével, ha az államhatalom az asszimiláció érdekében nyomást gyakorol rájuk, stb.).

A III. rész a 17. és 18. századvégi vándormozgalom történetéről, okairól és következményeiről ad képet; ennek kapcsán ismerteti az Alföld benépesítését a török uralom megszűnése után. Majd a svájci német és olasz nyelvszigetek asszimilációjának folyamatát méltatja a „Dictionnaire Géographique de la Suisse” adatai alapján. A magyarországi tótok asszimilációjára vonatkozó adatokat a „Soznam miest na Slovensku” 1920. adatai alapján, a cseh-szlovákiai magyarok asszimilációjának folyamatát az 1930. évi cseh-szlovák népszámlálás adatai szerint közli. A svájci kisebbségek és a cseh-szlovákiai kisebbségek asszimilációjának összehasonlításából megállapítja, hogy ahol két nemzetiség településterülete érintkezik, a természetes fejlődés a surlódási felületek csökkenésén dolgozik, míg az erőszakos asszimilációs próbálkozások a nyelvhatárokat bizonytalanná, a surlódási felületeket szélesebbé teszik. A memorandum végül a békés rendezésre vonatkozólag tesz javaslatokat.

A tanulmányt számos nemzetiségi nyelvsziget és nyelvhatár térképe és ábrája, valamint részletes statisztikai kimutatás egészíti ki.

5. Teleki Pál gróf és Rónai András: — Comte Paul de Teleki et André Rónai: Memorandum on the different types of ethnic mixture of population.

Hungarian Memorandum No 5. Budapest, 1937. 30 l. — pages + 30 térkép — cartes.

A nemzetiségi kérdés eddigi elég bőséges irodalma főleg elméleti és sematikus fejtegetéseket ölel fel. Szükségesnek látszik ezért Európának nemzetiségi szempontból legérdekesebb területén: Keletközépeurópában részletesebb vizsgálat alá venni az egyes nemzetiségi csoportok települését, egymással való keveredését és azokat a speciális körülményeket, melyek a problémának békés rendezése érdekében nem sematikus, hanem individuális megoldásokat követelnek meg.

A memorandum bemutatja Keletközépeurópa kevert nemzetiségi területeit, majd egyes területrészeket vesz sorra és községenkénti részletezéssel mutatja be a nemzetiségek elhelyezkedését. Példákat mutat be az éles és tiszta nemzetiségi

beli különbség kevésbé mutatkozott, igen gyakran a nemzetiségek nyertek helyet.

A párizskörnyéki békeszerződések 40 millió embert taszítottak kisebbségi sorba, akiket az uralkodó népelemek erőszakosan igyekeznek beolvasztani. Ennek során a kisebbségeket elsősorban a létalapjukat képező anyanyelvüktől akarják megfosztani. Ehhez járul a kisebbségi oktatás megbénítása, illetőleg tönkretétele. A kisebbségi iskolákat sok helyt elkobozzák vagy bezárják s a gyermekeket az államnyelvű iskolába kényszerítik át. Az is előfordul, hogy a kisebbségeket erőszakkal igyekeznek az uralkodó többség vallásfelekezetére áttéríteni, a kisebbségi egyházak vagyona és templomait pedig elkobozzák. A memorandum az erőszakos disszimiláció kérdésével kapcsolatban a székelyek román eredetéről szóló legenda valótlanásával, majd a zsidók és a szatmári svábok disszimilációjával foglalkozik és kimutatja azt, hogy mindezen „mozgalmak” valódi célzata a magyarság gyöngítése. Valóban a népszámlálások — az asszimilációs eredményeknek e számszerű mérlegei — a kisebbségek katasztrofális csökkenését mutatják.

A kisebbségeknek a beolvasztási törekvésekkel szemben való védelmét a Nemzetek Szövetsége volna hivatva intézményesen biztosítani. A jelenleg követett gyakorlat azonban a kisebbségek védelmét egyáltalában nem biztosítja és részint ezért, részint a visszahatástól való félelem következtében a kisebbségek a védelmet nem is veszik igénybe, ami azt a hiedelmet kelti, hogy azok sorsukkal meg vannak elégedve. A Nemzetek Szövetségének olyan reformjára van szükség, amelynek keretében a kisebbségek védelmét szolgáló eljárás megreformálása is megtörténik. A reform a következő főbb intézkedéseket kellene, hogy magába foglalja: 1. A Nemzetek Szövetsége kebelében állandó kisebbségi bizottságot kell létesíteni. 2. A kisebbségi petíciós eljárást bírói jellegűvé kell tenni. 3. A nemzetek közötti bizalom és békülékenység szellemének elterjesztése. 4. Interparlamentáris kisebbségi bizottság létesítése. 5. A kisebbségek lakta területek közigazgatási tisztviselőinek kiképzése. 6. A túlnyomóan kisebbségek lakta és vegyes lakosságú területekből autonóm egységek létesítése. 7. Határos államok kisebbségeinek kölcsönös kicserélése. 8. A békeszerződések rendelkezésének revíziója.

4. Kardos Béla: — Béla Kardos: Memorandum on possibilities of peaceful change in the present trends of assimilation, dissimilation, re-assimilation. Reduction of the large surfaces of friction between nationalities. A comparison between Switzerland and Slovakia.

Hungarian memorandum. No 9. Budapest, 1937. 24 l. — pages, 6 térkép — cartes.

A memorandum I. része ismerteti a kelet-középeurópai utódállamok magyar, német, stb.

kisebbségeit érintő asszimilációs, disszimilációs és reasszimilációs folyamatokat. Párhuzamot von Svájc, Észtország stb. területén végbemenő hasonló jelenségekkel és azt bizonyítja, hogy a nemzetiségi kérdést helyesen megoldó államokban e jelenségek nem adnak surlódási felületeket.

A II. rész a nyelvszigetek, a nyelvhatárok keletkezésével és földrajzi helyzetével, okaival és az itt előforduló surlódások törvényeivel foglalkozik (pl. a kisebbségek helyzetével, ha az államhatalom az asszimiláció érdekében nyomást gyakorol rájuk, stb.).

A III. rész a 17. és 18. századvégi vándormozgalom történetéről, okairól és következményeiről ad képet; ennek kapcsán ismerteti az Alföld benépesítését a török uralom megszűnése után. Majd a svájci német és olasz nyelvszigetek asszimilációjának folyamatát méltatja a „Dictionnaire Géographique de la Suisse” adatai alapján. A magyarországi tótok asszimilációjára vonatkozó adatokat a „Soznam miest na Slovensku” 1920. adatai alapján, a cseh-szlovákiai magyarok asszimilációjának folyamatát az 1930. évi cseh-szlovák népszámlálás adatai szerint közli. A svájci kisebbségek és a cseh-szlovákiai kisebbségek asszimilációjának összehasonlításából megállapítja, hogy ahol két nemzetiség településterülete érintkezik, a természetes fejlődés a surlódási felületek csökkenésén dolgozik, míg az erőszakos asszimilációs próbálkozások a nyelvhatárokat bizonytalanná, a surlódási felületeket szélesebbé teszik. A memorandum végül a békés rendezésre vonatkozólag tesz javaslatokat.

A tanulmányt számos nemzetiségi nyelvsziget és nyelvhatár térképe és ábrája, valamint részletes statisztikai kimutatás egészíti ki.

5. Teleki Pál gróf és Rónai András: — Comte Paul de Teleki et André Rónai: Memorandum on the different types of ethnic mixture of population.

Hungarian Memorandum No 5. Budapest, 1937. 30 l. — pages + 30 térkép — cartes.

A nemzetiségi kérdés eddigi elég bőséges irodalma főleg elméleti és sematikus fejtegetéseket ölel fel. Szükségesnek látszik ezért Európának nemzetiségi szempontból legérdekesebb területén: Keletközépeurópában részletesebb vizsgálat alá venni az egyes nemzetiségi csoportok települését, egymással való keveredését és azokat a speciális körülményeket, melyek a problémának békés rendezése érdekében nem sematikus, hanem individuális megoldásokat követelnek meg.

A memorandum bemutatja Keletközépeurópa kevert nemzetiségi területeit, majd egyes területrészeket vesz sorra és községenkénti részletezéssel mutatja be a nemzetiségek elhelyezkedését. Példákat mutat be az éles és tiszta nemzetiségi

nyelvhatárookra, az egymásbafolyó nemzetiségi területekre, valamint a két vagy több nemzetiség által egészen kevert módon lakott területekre. Bemutatja egy-egy területen a nemzetiségi erőviszonyoknak bizonyos időperiódus alatt való eltolódását is; ennél a kérdésnél a városok és falvak népességének különböző sorsára is rámutat. A memorandum a nemzetiségi térképek szerkesztési módjainak és a nemzetiségi statisztikák fogyatékoságainak tudományos bírálatára is kiterjeszkedik. Tanulságként megállapítja végül, hogy az eddigi nemzetiségi statisztikák és térképek messze vannak attól, hogy megbízható és értelmes képet adjanak egy-egy vidék népcsoportjainak egymásközi kapcsolatairól, rokonsági viszonyáról, egy-egy közös lélettéren egymásbafolyó életükről és kölcsönös behatások alatt kifejlődött karakterükről. Éppen ezért Középeurópának a nyelvi térképek alapján — természetesen tökéletlenül — végrehajtott politikai rendezése olyan hibákra vezetett, amelyeknek jóvátétele nélkül békés fejlődés el sem képzelhető. A helyzet javításánál nagyobb figyelmet kell fordítani az egyes nemzetiségi csoportok között az anyanyelvi különbségek mellett fennálló származási, történelmi, földrajzi, gazdasági és egyéb kapcsolatokra. Jobban el kell mélyedni magának az emberi életnek a tanulmányozásában és üres formuláknak nem szabad annyi szerepet adni. Ahhoz, hogy ide elérkezzünk, tervszerűen kell nevelnünk az egyes államok és nemzetek kiválóbb egyéneit, esetleg nemzetközi intézmények keretében. Az egyes nemzetiségi csoportoknak mint egységeknek és a különböző nemzetiségekhez tartozó egyéneknek szabadságát és jólétét addig is haladéktalanul és intézményesen biztosítani kell.

A memorandum szövegét 30, többnyire színes térkép egészíti ki.

*

A memorandumokkal kapcsolatban szükséges még megemlíteni, hogy a konferencia lefolyása azt mutatta, hogy a felgyülemlett óriási anyag leforgatására néhány nap nem elegendő. A viták általános keretekben mozogtak s csak egyes kérdésekben — főként a további kutatások tudományos módszereinek egységesítése tekintetében — lehetett határozott eredményeket elérni. A konferencia sikere azonban nem is annyira a tárgyalások eredményeiben mutatkozik, hanem egyfelől abban a hatalmas anyagban, amelyet az egyes országok tudományos bizottságai a tárgyalások céljából összegyűjtöttek és feldolgoztak; másfelől abban a körülményben, hogy magas nivójú és az egész világon nagy tekintéllyel bíró nemzetközi egyesületek és intézmények adtak ösztönzést a tudományos világnak arra, hogy a nemzetközi surlódások

eliminálásával és a mai egészségtelen status quo békés úton való rendezésének kérdésével komolyan foglalkozzanak.

R. A. dr.

Doros Gábor dr.: Családvédelem. Küzdelem a születéscsökkenés ellen.

Dr Gabriel Doros: La protection de la famille. La lutte contre la dénatalité.

Kiadja a Magyar Családvédelmi Szövetség.

Publié par la Société Hongroise pour la Protection de la Famille.

Budapest, 1938. 160 l.—p.

A családvédelem, kivált a születéscsökkenés elleni társadalmi küzdelem érdekében a közelmúltban létrehívott ill. újjászervezett Magyar Családvédelmi Szövetség hasznos munkát végzett, amikor Doros Gábor dr.-nak értékes s az ország népesedéspolitikai helyzetének alapos ismeretéről tanuskodó tanulmányát közreadta. A könyv nem kimondottan tudományos mű és nem is egyszerű publicisztikai alkotás: mindkét szempontból a középúton halad s így szakember számára is nyújt figyelemreméltót, a társadalmi családvédelemre felkészülő egyének és szervek számára pedig gördülékeny stílusban megírt s fényképekkel és statisztikai ábrákkal is tetszetősebbé tett kézikönyv. Széll József előszava, valamint Ravasz László dr. és Hodossy Gedeon dr. bevezetése után Doros először a születések csökkenésének magyarországi folyamatáról ad történeti távlatba vetített statisztikai helyzetrajzot. Majd a születéscsökkenés okaival és a különböző idevágó elméletekkel s gyakorlati tapasztalatokkal foglalkozik. Ezután részletvizsgálatokban és helyszíni megfigyelésekben bő fejezet vázolja az egy-gyermekrendszer következményeit a Dunántúl falvaiban. A következő két fejezet egyrészt a népesedéspolitika és családvédelem hatósági feladatait, másrészt a Magyar Családvédelmi Szövetségnek a születéscsökkenés elleni küzdelemre vonatkozó célkitűzéseit és társadalmi eszközeit taglalja. Kiemelhetjük, hogy Doros mindig bőven és általában szakszerűen idézi a témakörébe vágó hazai statisztikai irodalmat s legtöbb fejezetében sorakozó megállapításait kielégítően gazdag számanyagra építi. E helyütt az élveszületések számának 1886—1936. évi alakulását előtáró becses táblázatán kívül, mint új anyagra, a függelék 19 oldalas felsorolására utalunk; ez a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak a könyvet kiadó szervezet részére készített számítása alapján egyrészt az „egykés jellegű“ (20%-en aluli élveszületési arányszámú), másrészt a szapora lakosságú (35%-nél nagyobb élveszületési hányadosú) községek és városok 1935-re kiszámított lélekszámát és 1934—1936. évi átlagos élveszületési ezreléket közli törvényhatósági sorrendben. Magyarország e — szerző meghatározása szerint sorvadó népességű és bősziporosságú — helyiségeinek területi megoszlását a

nyelvhatárookra, az egymásbafolyó nemzetiségi területekre, valamint a két vagy több nemzetiség által egészen kevert módon lakott területekre. Bemutatja egy-egy területen a nemzetiségi erőviszonyoknak bizonyos időperiódus alatt való eltolódását is; ennél a kérdésnél a városok és falvak népességének különböző sorsára is rámutat. A memorandum a nemzetiségi térképek szerkesztési módjainak és a nemzetiségi statisztikák fogyatékoságainak tudományos bírálatára is kiterjeszkedik. Tanulságként megállapítja végül, hogy az eddigi nemzetiségi statisztikák és térképek messze vannak attól, hogy megbízható és értelmes képet adjanak egy-egy vidék népcsoportjainak egymásközi kapcsolatairól, rokonsági viszonyáról, egy-egy közös lélettéren egymásbafolyó életükről és kölcsönös behatások alatt kifejlődött karakterükről. Éppen ezért Középeurópának a nyelvi térképek alapján — természetesen tökéletlenül — végrehajtott politikai rendezése olyan hibákra vezetett, amelyeknek jóvátétele nélkül békés fejlődés el sem képzelhető. A helyzet javításánál nagyobb figyelmet kell fordítani az egyes nemzetiségi csoportok között az anyanyelvi különbségek mellett fennálló származási, történelmi, földrajzi, gazdasági és egyéb kapcsolatokra. Jobban el kell mélyedni magának az emberi életnek a tanulmányozásában és üres formuláknak nem szabad annyi szerepet adni. Ahhoz, hogy ide elérkezzünk, tervszerűen kell nevelnünk az egyes államok és nemzetek kiválóbb egyéneit, esetleg nemzetközi intézmények keretében. Az egyes nemzetiségi csoportoknak mint egységeknek és a különböző nemzetiségekhez tartozó egyéneknek szabadságát és jólétét addig is haladéktalanul és intézményesen biztosítani kell.

A memorandum szövegét 30, többnyire színes térkép egészíti ki.

*

A memorandumokkal kapcsolatban szükséges még megemlíteni, hogy a konferencia lefolyása azt mutatta, hogy a felgyülemlett óriási anyag leforgatására néhány nap nem elegendő. A viták általános keretekben mozogtak s csak egyes kérdésekben — főként a további kutatások tudományos módszereinek egységesítése tekintetében — lehetett határozott eredményeket elérni. A konferencia sikere azonban nem is annyira a tárgyalások eredményeiben mutatkozik, hanem egyfelől abban a hatalmas anyagban, amelyet az egyes országok tudományos bizottságai a tárgyalások céljából összegyűjtöttek és feldolgoztak; másfelől abban a körülményben, hogy magas nivójú és az egész világon nagy tekintéllyel bíró nemzetközi egyesületek és intézmények adtak ösztönzést a tudományos világnak arra, hogy a nemzetközi surlódások

eliminálásával és a mai egészségtelen status quo békés úton való rendezésének kérdésével komolyan foglalkozzanak.

R. A. dr.

Doros Gábor dr.: Családvédelem. Küzdelem a születéscsökkenés ellen.

Dr Gabriel Doros: La protection de la famille. La lutte contre la dénatalité.

Kiadja a Magyar Családvédelmi Szövetség.

Publié par la Société Hongroise pour la Protection de la Famille.

Budapest, 1938. 160 l.—p.

A családvédelem, kivált a születéscsökkenés elleni társadalmi küzdelem érdekében a közelmúltban létrehívott ill. újjászervezett Magyar Családvédelmi Szövetség hasznos munkát végzett, amikor Doros Gábor dr.-nak értékes s az ország népesedéspolitikai helyzetének alapos ismeretéről tanuskodó tanulmányát közreadta. A könyv nem kimondottan tudományos mű és nem is egyszerű publicisztikai alkotás: mindkét szempontból a középúton halad s így szakember számára is nyújt figyelemreméltót, a társadalmi családvédelemre felkészülő egyének és szervek számára pedig gördülékeny stílusban megírt s fényképekkel és statisztikai ábrákkal is tetszetősebbé tett kézikönyv. Széll József előszava, valamint Ravasz László dr. és Hodossy Gedeon dr. bevezetése után Doros először a születések csökkenésének magyarországi folyamatáról ad történeti távlatba vetített statisztikai helyzetrajzot. Majd a születéscsökkenés okaival és a különböző idevágó elméletekkel s gyakorlati tapasztalatokkal foglalkozik. Ezután részletvizsgálatokban és helyszíni megfigyelésekben bő fejezet vázolja az egy-gyermekrendszer következményeit a Dunántúl falvaiban. A következő két fejezet egyrészt a népesedéspolitika és családvédelem hatósági feladatait, másrészt a Magyar Családvédelmi Szövetségnek a születéscsökkenés elleni küzdelemre vonatkozó célkitűzéseit és társadalmi eszközeit taglalja. Kiemelhetjük, hogy Doros mindig bőven és általában szakszerűen idézi a témakörébe vágó hazai statisztikai irodalmat s legtöbb fejezetében sorakozó megállapításait kielégítően gazdag számanyagra építi. E helyütt az elveszületések számának 1886—1936. évi alakulását előtáró becses táblázatán kívül, mint új anyagra, a függelék 19 oldalas felsorolására utalunk; ez a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak a könyvet kiadó szervezet részére készített számítása alapján egyrészt az „egykés jellegű” (20%-en aluli elveszületési arányszámú), másrészt a szapora lakosságú (35%-nél nagyobb elveszületési hányadosú) községek és városok 1935-re kiszámított lélekszámát és 1934—1936. évi átlagos elveszületési ezreléket közli törvényhatósági sorrendben. Magyarország e — szerző meghatározása szerint sorvadó népességű és bősziporosságú — helyiségeinek területi megoszlását a

Szemlénk 1934. évfolyamában az 1928—1931. évekről közölt kartogrammhoz hasonló elgondolású, de sajnos az „egykés” községek nagyarányú elterjedéséről számot adó statisztikai térkép is szemlélteti (ez a térkép azonban a függelékben felsorolt kedvezőtlen elveszületési arányszámú községek közül csak a vastag betűvel szedett 15%-en aluli — vagyis minősítetten „egykés” — községeket ábrázolja).

Réthy Antal dr. és Bacsó Nándor: Időjárás—Éghajlat és Magyarország éghajlata.

Dr Antoine Réthy et Ferdinand Bacsó: Conditions météorologiques; Climat; Climat de la Hongrie.

A Magyar Meteorológiai Társaság kiadványa 3. kötet.
Publications de la Société Hongroise de Météorologie,
3e volume.

Budapest, 1938. IX + 404 l. — p.

Ez a számos ábrával és táblával tarkított, igen tartalmas könyv elsősorban a főiskolai hallgatók, valamint a művelt közönség számára készült. Ehhez mérten I. részében Bacsó Nándor az időjárásról, a II.-ban Réthy az éghajlatról, a III.-ban pedig ugyancsak Réthy Magyarország éghajlatáról könnyen olvasható és érthető szövegezésben általános, elvi és részletes, gyakorlati szempontokból szinte mindent elmond, amit nemcsak a jövő meteorológusának kell tudnia, hanem amire a nagyközönségnek, sőt az időjárás és az éghajlat ismereteire rászoruló egyéb tudománysszakok művelőinek is szüksége lehet. Az igen értékes és hasznos mű hazai szempontokból az időjárás—éghajlat mezőgazdasági vonatkozásait különösen behatóan taglalja. A statisztika számára főleg ebből a szempontból van sok becses mondanivalója, hiszen kivált az agrárstatisztika az időjárási viszonyok ismeretét igazán nem nélkülözheti. (Erre mutat többek közt az is, hogy az ú. n. kormányjelentések a közállapotokat taglaló részében a mezőgazdasági fejezet mindig a megfelelő időszak időjárási viszonyainak az ismertetésével kezdődik.) De a statisztika más ágaiban (pl. a népmozgalmi, kivált a halandósági, az idegenforgalmi stb. statisztikában) is szükség van az éghajlat és az időjárás mind általános sajátosságainak ismeretére, mind pedig rendkívüli tüneteinek feljegyzésére, vagyis állandó figyelemmel kísérésére is. A statisztikusoknak, a Szemle olvasóinak figyelmét főleg

ez okból hívjuk fel a Magyar Meteorológiai Társaság értékes kiadványsorozatában napvilágot látott s bevezető jellege mellett egyben forrásértékel is bíró könyvre és kivált Magyarország éghajlatának Réthy által ritka helyi és szakismertekkel megírt ismertetésére.

Dr. Elisabeth Maresch: Ehefrau in Haushalt und Beruf.

Eine statistische Darstellung für Wien auf Grund der Volkszählung vom 22. März 1934. Schriften des Institutes für Statistik insbesondere der Minderheitsvölker an der Universität Wien. (Herausgegeben von Wilhelm Winkler.) Reihe C. Nr. 2. 40 l. — pages.

Ez az ötletes, gondos és részben újszerű tanulmány az 1934. évi osztrák népszámlálás bécsi anyagából készült reprezentatív feldolgozás eredményeit taglalja. A feldolgozás 8.808 férjes asszonyra terjeszkedett ki; közülük 1.620 folytatott keresőtevékenységet. Kellő adatcsoporthozítások segítségével többek közt a következő — nem meglepő, de statisztikailag eddig csak részben bizonyított — megállapításokra nyílt mód: a nő keresőtevékenysége megkönnyíti a korai házasságkötést; főleg 35 éven túl azonban egyre gyakoribb a keresőtevékenység abbahagyása és a háziasszony-munkakörre való áttérés; a kereső nők férjei körében gyakoribb a munkanélküliség s miután foglalkozási részletmegfigyelések szerint csak részben áll az, hogy nő foglalja el a férfi munkahelyét, a férjes asszony keresőtevékenysége az eseteknek legalább mintegy negyed részében a kimaradt férfigereset pótlása szempontjából egyenesen nélkülözhetetlen; a háztartásvezetés módja és a férfi munkanélkülisége közt egyébként is megállapítható az összefüggés; a kereső férjes asszonyok leszármazottainak száma kisebb, mint a csupán a háztartásban tevékenykedő nőké; statisztikailag is megfigyelhető, hogy a többgyermekessé váló férjes asszony lehetőleg visszatér a házi tűzhelyhez, bár az ellenkező eset sem ritka: az t. i., hogy éppen a gyermekek nagyobb száma miatt a feleség is kénytelen kenyérkereső tevékenységet vállalni; a háztartásban segédkezők, valamint a házi cselédek száma aránylag azokban az esetekben a legnagyobb, melyekben a férjes nő mint kereső munkálkodik és így erre a segítségre leginkább rászorul. A kis dolgozat e csupán röviden összefoglalt tanulságaira a népszámlálási feldolgozások megtervezésénél is érdemes ügyelni.

Th. L. dr.

Nedkoff, Boris: Development of the financial system of Bulgaria during the last decade. XVII+363 l. Sofia. 1938. (Publications of the Statistical institute for economic research. 1937. III/IV.)

Chile. (Chili.) — *Finanzas, bancos y cajas sociales*, 1936. Dirección general de estadística. Santiago.

Cseh-Szlovákia. (Tchéco-Slovaquie.) — *Aussenhandel der Čechoslovakischen Republik*, 1937. I. rész. *Spezialhandel*. Statistisches Staatsamt. Prag. (Čechoslovenká statistika. 154.)

Statistik der unmittelbar gezahlten Einkommensteuer, der Besoldungssteuer von höheren Bezügen, der unmittelbar gezahlten Rentensteuer, der allgemeinen und besonderen Erwerbsteuer, 1932. Statistisches Staatsamt. Prag. (Čechoslovakische Statistik. 138.)

Statistik der Zivilgerichtsbarkeit, 1932/1933. Statistisches Staatsamt. Prag. (Čechoslovakische Statistik. 136.)

Dánia. (Danemark.) — *Ejendoms-, Beboelses- og Huslejeforholdene i Koebenhavn, Frederiksberg og Gjenkøfte Kommune*, 1935. Koebenhavns statistiske Kontor. Koebenhavn.

Le Danemark, 1938. Ministère royal des affaires étrangères et le Département des statistiques. Copenhague.

Statistique sur l'agriculture, 1937. *Emploi de la terre, récoltes, bétail, personnel de l'agriculture*. Département de statistique. Koebenhavn. (Statistiske Meddelelser. IV. 106. IV.)

Egyiptom. (Egypte.) — *Annual return of shipping, cargo and passenger traffic in the ports of Egypt and Suez canal transits*, 1936. Statistical department Cairo.

Annual statement of the foreign trade, 1936. II. köt. Statistical department. Cairo.

Finances publiques, 1928/1937. Société des nations. Genève.

Vital statistics, 1936. Statistical department. Cairo.

Horthy Miklós ifj. vitéz: *Egyiptom az angolokkal való megállapodás idején*. 37 l. Budapest. 1937. (Cobden könyvtár. 86.)

Finnország. (Finlande.) — *Aperçu statistique de l'état des établissements d'instruction secondaire en Finlande*, 1936/7. Bureau central de sta-

tistique. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. IX. 63.)

Commerce extérieur, 1937. Bureau central de statistique. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. I. A. 57.)

Finances des villes, 1936. Bureau central de statistique. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. XXXI. A. 13.)

Statistique des caisses d'épargne de Finlande, 1937. Bureau central de statistique. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. VII. A. 48.)

Nurmiähti, V. P.: *Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz*. VIII+338 l. Helsinki. 1937.

Franciaország. (France.) — *Statistique du mouvement de la population*, 1935. II. rész. *Les causes des décès*. Statistique générale et de la documentation. Paris.

Görögország. (Grèce.) — *Statistique de l'enseignement*, 1933/4. A. rész. *Enseignement primaire*. Statistique générale de la Grèce. Athènes.

Holland-India. (Indes Néerlandaises.) — *Jaaroversicht van den in- en uitvoer van Nederlandisch-Indië*, 1936. IV. rész. (Gewestelijke statistiek der buitengewesten.) Centraal kantoor voor de statistiek. Batavia.

Postspaarbank in Nederlandsch-Indië. Verslag, 1937. Batavia.

Indokína. (Indochine.) — *Tableau du commerce extérieur de l'Indochine*, 1936. Administration des douanes et régies. Hanoï.

Izland. (Islande.) — *Élections au parlement*, 1937. Bureau de statistique de l'Islande. Reykjavík.

Statistique de l'agriculture, 1936. Bureau de statistique de l'Islande. Reykjavík.

Statistique de la pêche, de la chasse aux phoques et de l'oisellerie, 1935. Bureau de statistique de l'Islande. Reykjavík.

Japán. (Japon.) — *Finances publiques*, 1928/1937. Société des nations. Genève.

The annual report of Bureau of post office life insurance, 1936/7. Board of insurance. Tokyo.

Jugoszlávia. (Yougoslavie.) — Busshoff, Lotte: *Wandlungen im Landschafts- und Siedlungsbild der Banater Schwäbischen Heide*. 139 l.+ táblák. München. 1938. (Veröffentlichungen des Instituts zur Erforschung des deutschen Volkstums im Süden und Südosten. 17.)

Folyóiratszemele. — Revues.

Bulletin Périodique (37. évf. 111. sz., Liège 1938, fr.). — Messerschmitt P.: Algir fejlődése és jövője. — Coni A. E.: Az argentiniai gabonakivitel megoszlása. — Sheid C.: A kereskedelmi tengerészet helyzete Belgiumban. — Aly Emin Yehia: Egyiptom külkereskedelme. — Hurl M.: Észtország és a belga-luxemburgi gazdasági unio kereskedelmi kapcsolatai. — Knoellinger C. E.: Finnország gazdaságpolitikája és a konjunkturahullámzások. — Blondel G.: Az Anschluss következményei. — Rivoire Ph.: A francia-belga kereskedelmi kapcsolatok Lyon vidéke szempontjából. — Drossopoulos J.: Görögország gazdasági helyzete 1937-ben. — Federzoni L.: Az új gyarmatosító Itália. — Rygg N.: Néhány jellemző adat Norvégia gazdasági fejlődéséről 1937-ben. — Vitelles H.: A citrus kultúra Palesztinában. — Bajer Ch.: A lengyel textilipar és Gdynia kikötője. — Marchwinski A.: Lengyelország kereskedelmi poli-

tikája. — Muller E.: Svájc gazdasági helyzete. — Macek J.: Csehszlovákia küzdelme a gazdasági válsággal. — Celal Sarc O.: A török pénzügyek utolsó tíz éve. — Stanarevic N.: A jugoszláv pénzügyminisztérium tevékenysége.

Der Deutsche Volkswirt (12. évf. 37. sz., Berlin 1938, német.). — Aust H. W.: Németország és a délkelet. — Osthold P.: A kooperatív hadigazdaság Angliában. — (38. sz.) — Stahl G.: Németország légiforgalmának terjeszkedése. — Leberke B.: Az amerikai hadiszállítások az 1914—1917. években I. — (39. sz.) — Lahr R.: Az ausztriai kivitel. — Pechartschek K.: A német iparstatisztika. — Leberke B.: Az amerikai hadiszállítások 1914—1917. II. — Ausztrália iparosítása. — (40. sz.) — Regul R.: Műszaki mozgósítás a francia energiagazdaságban. — (41. sz.) — Ausztria kereskedelem politikai bekebelezése. — (42. sz.) — Antoine H.: A gazdaságpolitika bü-

rokratizálása ellen. — Manns W.: A családi hitbizományok megszűnése.

Die Volkswirtschaft (11. évf. 6. sz., Bern 1938, ném.). — A szarvasmarha- és sertésállomány 1938 ápr. 21-én. — A nyersfa-árstatistika alapjai és számítási módszere. — A svájci vasutak üzemi bevételei 1937-ben.

Földrajzi Közlemények (66. köt. 4—5. sz., Budapest 1938, m.). — Rónai A.: Magyarok elterjedése a Földön. — Kakas J.: A csapadék eloszlása Magyarországon az 1937. évben.

Internationale Rundschau der Arbeit (15. évf. 12. sz., Berlin—Genf 1937, ném.). — Szövetségi hivatal az Amerikai Egyesült Államokban a szociális biztonság biztosítására. — Steinwarz H.: A munka szépsége. — (16. évf. 1. sz., 1938.) — Mossé R.: A tévgazdaság elmélete. — Brugmans H.: A szocialisztikus munkásképzés a Németalföldön. — (2. sz.) — Pribram K.: A társadalombiztosítás Európában és a „szociális biztonság” az Amerikai Egyesült Államokban I. — A kivándorlás és a tengerentúli település. — (3. sz.) — Pribram K.: A társadalombiztosítás Európában és a „szociális biztonság” az Amerikai Egyesült Államokban II. — (4. sz.) — A szakmai képzés. — Vándorlás és telepítés I. — (5. sz.) — Dechamp C.: A társadalombiztosító intézetek tökének elhelyezése. — Vándorlás és telepítés II. — (6. sz.) — Reddaway W. B.: A bérpolitika Ausztráliában az 1929—1937. években. — Vándorlás és telepítés III.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik (147. köt. 6. sz., Jena 1938, ném.). — Gabriel S. L.: Ausztria a nagynémet gazdasági életben. — A nemzetközi pénz- és tőkepiac és egyes államok piacainak alakulása 1937-ben.

Journal de la Société de Statistique de Paris (79. évf. 1. sz., Páris 1938, fr.). — D'Harcourt F.: Gazdaságtudományi módszerek a villamossági iparban. — Kuczynski R. R.: Meg lehet-e alapítani a korszerűtlen tagozódásból a természetes népmozgalom irányát? — (2. sz.) — Vacchini R.: A statisztikai szolgálat szervezete Olaszországban. — (3. sz.) — Depoid P.: A halandóság alakulása családi állapot szerint, a házasságfelbontások tekintetével a házasság tartamára és a házasságok életkorára.

Közgazdasági Szemle (62. évf. 5—6. sz., Budapest 1938, m.). — Judik J.: Az ötéves terv közgazdasági és pénzügyi szempontjai. — Neubauer Gy.: Monopólium és szabad verseny. — Tornay A.: A magyar pénzügyi helyzet Szlovákiában. — Ferenczi I.: A túlnépesség ismérvei.

L'Est Européen Agricole (7. évf. 24. sz., Páris 1938, fr.). — T. G.: A mezőgazdasági termelés különböző ágai Lengyelországban. — Baird E., Markijanowicz, Czerny St.: A lengyel állattenyésztés. — Ostrowski F.: A lengyel húsipar fejlődésének jelentősége a kivitel és a mezőgazdaság szempontjából. — Ondrák H.: A mezőgazdasági munkásbiztosításra vonatkozó törvényhozás Csehszlovákiában. — (25. sz.) — Degon: A mezőgazdaság eladósodása és a mezőgazdasági hitelszervezet Kelet-Európa államaiban. — Radwan J.: A földbirtokok tagosítása Lengyelországban. — Kaltenberg P.: A lengyel mezőgazdasági nyersanyagpolitika. — Hlavaček J.: Az ételzsírok elő-

állítás és fogyasztása Csehszlovákiában és a mesterséges zsírok.

Magyar Gazdák Szemléje (43. évf. 5. sz., Budapest 1938, m.). — Lossonczy I.: Az Alföld öntözésének kérdései. — Boemelburg K.: A mezőgazdaság támogatásának és megszervezésének lehetőségei. — Elek P.: A földbirtokmegosztás és a mezőgazdasági népsűrűség összefüggései. — Szabó M.: A mezőgazdasági öregségi biztosításról szóló törvény. — (6. sz.) — Mennyei G.: Néhány adat a birtokos hitelének történetéhez Magyarországon. — Moskovits I.: A sertésitenyésztés nemzetközi irányvonalai. — Hévegy L.: A falupolitika célja, feladata és tárgyköre.

Népegészségügy (19. évf. 12. sz., Budapest 1938, m.). — Kovács F.: A felvilágosító egészségügyi és családvédelmi előadások nemzetvédő jelentősége. — Lehner I.: A társadalombiztosítás és az orvosi gyakorlat. — (13. sz.) — Kun L.: Egy baranyai falu földműves- és bányász népének táplálkozási viszonyai. — Havas I.: A typhus elleni küzdelem megszervezése Szegeden. — (14. sz.) — Dinnyés P.: Vízvezetési víz okozta typhusjárvány és a védőtások hatása a typhusmegbetegedések lefolyására.

Revue Internationale d'Agriculture (29. évf. 5. sz., Róma 1938, fr.). — Deslarzes J.: A mezőgazdasági termények önköltségi árának kiszámítása. — Emanuel A.: A mezőgazdasági kivitel jelenlegi fejlődése az Amerikai Egyesült Államokban. — Moskovits I.: Irányzatok a sertésitenyésztésben.

Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung (13. évf. 1. sz., Hamburg 1938, ném.). — Emminger O.: A brit-amerikai kereskedelmi szerződés. — Regul R.: Vámvédelem, ár védelem és szubvenció, mint az állami gazdaságpolitika eszközei. — Wagenführ R.: A termelési indexszámok és problémájuk.

Weltwirtschaftliches Archiv (48. köt. 1. sz., Kiel—Jena 1938, ném.). — Egner E.: Törekvések a külkereskedelmi elmélet megújítására Németországban. — Lösch O.: Hol érvényesül a komparatív költségek elmélete? — Schneider E.: Egy a gazdasági körökről szóló elmélet néhány alapkérdése. — Stisser R.: A német gépjárműipar, kiviteli problémái és versenyhelyzete a világpiacra. — Schmarsach H.: A svéd gépjárműipar különös tekintettel a német elhelyezési lehetőségekre.

Wirtschaftsdienst (23. évf. 23. sz., Hamburg 1938, ném.). — Biehl M.: Cseh-Szlovákia gazdaságterületi tagozódása. — Well P.: A német kivitelre dolgozó ipar területi megosztása. — Klöner H.: A német kézműipar üzemgazdasági feladatai. — (24. sz.) — Biehl M.: Cseh-Szlovákia gazdaságterületi tagozódása. — Peters J.: A forgalom és a tiszta nyereség Nagy-Hamburg kereskedelmében és kézműiparában. — (25. sz.) — Oberascher L.: Ausztria gazdasági életének átépítése. — (26. sz.) — Krämer C.: Az aranygazdaság irányzata. — Mickwitz E.: A „láthatatlan kivitel” a konjunktúra ritmusában. — (27. sz.) — Biehl M.: A német-angol gazdasági megegyezés. — Oberascher L.: Az árképzés feladatai Ausztriában. — (28. sz.) — Biehl M.: Anglia küzdelme a délkeleti államokért. — Hunck J.: Daladier felélénkíti az építőipart. — (29. sz.) — Huhle F.: Németország kereskedelem-politikai viszonya Nyugateurópával.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság 1938. évi szakosztályülése az 1937. évi külkereskedelmi forgalom végleges egy-ségértékeit állapította meg. Az V., VI., XI., XIII., XIV., XV., XVII., XIX., XX., XXII és XXIII. szak-osztály ülésén a Bizottság elnökségét *Farkas János* dr. miniszteri tanácsos, h. elnök képviselte. Az előadók a XIX., XX. és XXII. szakosztály ülésén *Meszlényi Emil* dr. miniszteri osztálytanácsos, az V., VI. szakosztályán *vitéz Pap László* dr. minisz-teri titkár, a Bizottság titkárai, végül a XI., XIII., XIV., XV., XVII. és XXIII. szakosztályán *Petriche-vich-Horváth Miklós* br. dr. miniszteri s. titkár voltak.

A **XXIII. szakosztály** március hó 11-én tartotta ülését *Iovasi Balogh Gábor* m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Félix* Ala-dár, *Herpy Arnold*, *Lipp Ernő* és *Tieberger Imre* kereskedelmi tanácsosok, valamint *Donáth Sándor*, *Hörcher Gyula*, *Liszt Hugó*, *Mogyoróssy Gyula*, *Pejtsik Géza*, *Radványi István*, *Schmitt Ottó* és *Ungár Ernő* szakértők.

A drágakőszakma helyzetéről *Tieberger Imre* számolt be, előadta, hogy a forgalomban lassú ja-vulás észlelhető. Míg az előző években külföldi briliáns behozatalra alig került, 1937. évben belga és angol klíringen jelentős mennyiség jött be. Az arany- és ezüsfeldolgozó-iparban a nagy tárgyak behozatala teljesen megszűnt és a hazai szükségle-tet a belföldi ipar egészen ellátja, a hazai áru egyes cikkeknel minőségben a külföldit is eléri. Egyes cikkek-ből, így ceruzából is, még igen je-lentős behozatalunk van. Viszont karkötőkből csak egyes mintadarabok jönnek be, iparosaink ezek után tökéletes darabokat készítenek. Az ötvösipar szükségletét képező féldrága- és drágaköveket to-vábbra is Németországból és Franciaországból fe-dezzük.

Az órásszakma helyzetét *Herpy Arnold* ismer-tette. Az 1937. évben a forgalom emelkedett. Ja-vulás volt észlelhető darabszám, minőség és érték tekintetében is. Az év legkedvezőbb szakasza az őszi hónapokra esett, de jelentékeny volt a kará-csonyi forgalom is.

A fényképészeti cikkek forgalmáról *Pejtsik Károly* olvasta fel jelentését. A belföldi termelés terén az előző évhez viszonyítva változás állott be. Egyrészt az év folyamán üzembe helyezett lemez-és filmgyár, másrészt azáltal, hogy az egyik gyár berendezkedett a 16 mm-es néma és hangos film és a 16 mm-es keskenyfilmvetítógépek gyártására. Ezeket a készülékeket a gyár közvetlenül árusítja iskolai filmoktatási és újabban vidéki kis film-színházak részére. A régebben itt működő fény-képészeti papírgyár úgy látszik, kellően van fog-lalkoztatva és megfelelő mértékben részesedik a belföldi fogyasztás ellátásában. Ezenkívül a kis-ipar több ága is foglalkoztatást talált a belföldi szükséglet egyes cikkeinek előállításánál, mint pl. bőrpar, finom mechanika, stb.

A szakma forgalma az előző évvel szemben néhány százalékos, egészen lényegtelen emelkedést mutat, amely azonban a detailkereskedelem üzem-költségeit is alig fedezi. A látszólagos behozatali többlet nem áll arányban a forgalomemelkedéssel, mert a behozott mennyiség nagy része eladatlan maradt. A beszerzési árakban változás nem volt. Némi áremelkedés mutatkozott, ami azonban a részben bevezetett márkás áru árvédelmére vezet-hető vissza, amely akciónak a gyáripár részéről való további cikkek-re való kiterjesztése elé vára-kozással tekint a kiskereskedelem. A behozatalban mennyiségileg emelkedés mutatkozik az összes cik-kekben, kivéve a lemezeket, ami a film és különö-sen a kis méretek előretörése miatt háttérbe szo-rult. A fényképészeti papírok kivitele visszaesett. Behozatalban, miként a múltban is, első helyen áll Németország $\frac{2}{3}$ részesedéssel, míg a többi or-szágok, mint Anglia, Belgium, Ausztria, U. S. A. együttesen annak $\frac{1}{3}$ -át képviselik. A kötött for-galom ezt a kizárólag importra szoruló szakmát a legnehezebb helyzetbe hozta.

Az optikai üvegekről *Chmura László* küldött be jelentést. Ebben kifejti, hogy az 1937. év for-galma az előző évekkel szemben az év első felé-ben örvendetes javulást mutatott, amely azonban nem mutatkozott tartósan. A forgalom nagy álta-lánosságban 10%-kal haladta meg az előző év for-galmát. A szakmában egy új szemüvegkeret-gyár alakult, amely az olcsó, ú. n. pénztári szemüveg-kereteket állítja elő, de oly nagy mennyiségben, hogy már túltermelés is mutatkozik, ami az árak-nak néhány filléres csökkenésében nyilvánult.

A nyers optikai üvegek behozatala jelentéke-nyen, 2 q-ról 29 q-ra emelkedett. A közszállításoknál ugyanis kötelezővé tették a magyar gyártmányú üvegek felhasználását, ami a termelés fokozását idézte elő. A gyártás azonban még így sem bizo-nyul eléggé rentabilisnak, még akkor sem, ha az üvegek minőségével szemben nem támasztanak túl magas követelményeket. Az egyéb optikai lencsék behozatali értéke 26 ezer pengőről 110 ezer pen-gőre emelkedett. Kétségtelen, hogy a hazai preci-ziós-mechanikai gyárak fokozódó termelése tette szükségessé nagyobb mennyiségű objektív és egyéb optikai lencse behozatalát.

Emelkedést mutat az egyéb optikai műszerek behozatala is, a behozatal értéke 184 ezer pengőről 256 ezer pengőre növekedett. A kivitelünk e cik-kekből 19 ezer pengő értékű volt. Csökkent a 13×18 cm-nél nagyobb fényképezőgépek behozatala 5 ezer pengővel, emelkedett azonban a kisebb ka-marák behozatala 26 ezer pengővel, értéke 452 ezer pengőt tett. Növekedett a képvetítő és nagyító készülékek behozatala is 62 ezer pengőről 97 ezer pengőre.

Sajnálattal állapítja meg, hogy a váci fényképé-szeti papírgyár (Kodak) kivitele csökkent, ameny-nyiben az előző évi 256 ezer pengővel szemben az 1937. évben 235 ezer pengő volt a kivitel. Ugyan-

akkor a külföldi behozatalunk 311 ezer pengőről 401 ezer pengőre emelkedett.

A fényképezés népszerű voltát bizonyítja, hogy a filmek behozatala 697 q-t tett 923 ezer pengő értékben, a behozatal mennyiségileg csak 1%-kal, de értékben 10%-kal volt nagyobb, mint 1936-ban. A közönség ugyanis mindinkább áttér a kisméretű gépek használatára, az ilyen filmek ára pedig súlyegységre átszámítva jóval magasabb, mint a nagy filmeké. A filmek növekvő népszerűségével szemben a lemezek felhasználása csökkent, a behozatal értéke 20 ezer pengővel volt kevesebb, mint az előző évben és 214 ezer pengőt tett.

A filmipar helyzetéről *Castiglione* Henrik jelentése számol be. A hazai filmgyártás 1937-ben örvendetes fejlődést mutat. A magyar filmeknek 20%-os arányban való kötelező bemutatása az intenzívebb hazai gyártásra vezetett, a hatéves fejlődését az alábbi adatok mutatják:

É v	A gyártott magyar filmek száma
1932	2
1933	7
1934	11
1935	14
1936	20
1937	32

A magyar filmgyártás nagy fejlődését visszatükrözik a nyersfilmek forgalmára és a kész filmek behozatalára vonatkozó adatok. Amíg a kész filmek importja az utolsó 6 év alatt mennyiségileg $\frac{2}{3}$ -ára csökkent, a nyersfilmbehozatal ez időszak alatt megkétszereződött.

É v	Nyers film mennyiség q-ban	Kész film
1932	208	106
1933	256	116
1934	334	85
1935	399	99
1936	416	86
1937	461	71

Nemzetgazdasági szempontból a filmgyártás fejlődése kétségtelenül örvendetes jelenség, de csak addig, amíg a hazai filmek gyártása a piac szükségletéhez igazodik. Sajnos, a produkció ezt a keretet 1937-ben már meghaladta, ez a túltermelés a nagyközönségnek a magyar filmek iránt megnyilvánuló érdeklődését jelentős mértékben csökkentette. A magyar film üzleti sikere — kétségtelenül egyéb okoknál fogva is — ma már igen illuziórussa vált. Félő, hogy a jelenleg nagyrészt konjunkturális rúgókon nyugvó magyar filmvállalkozás reakciója rövidesen bekövetkezik.

Ezekután a Bizottság áttért a drágakövek, nemesfémek, órák, optikai üvegek és műszerek, fényképeszeti cikkek és a filmek értékelésére.

A **XIX. szakosztály** március hó 14-én tartotta ülését *Stromfeld* Ferenc kereskedelmi főtanácsos elnökletével. Jelen voltak: *Dénes* Vilmos, *Haidekker* Sándor, *Kollerich* Pál, *Lugossy* Géza, *Salgó* Imre és *Unger-Ullmann* Elek bizottsági tagok, valamint *Berkovits* Béla szakértő.

A *vasszakma* helyzetét *Lugossy* Géza ismertette.

Az 1937-es évben úgy a belföldön, mint külföldön tovább folytatódott a gazdasági élet javulása. Ehhez járult még, hogy külföldön a nagy-

hatalmak fegyverkezési versenye következtében a vas- és acéltermelés és felhasználás óriási mértékű emelkedése következett be. Az említett verseny folyamányaként természetesen a *vasárak ár-nívója* — úgy a belföldi fogyasztásban, valamint a behozatali és kiviteli viszonylatban — bizonyos mértékű emelkedést mutatott úgy, hogy Magyarországon a vasárak termelési és fogyasztási viszonyai még mindig nem lépték túl a normális, jó konjunktúrájú évek méreteit, az árviszonyokban inkább csak az előző évek dekonjunkturális, alacsony árai tűntek el, de a normális nívót nem igen lépték túl.

A behozatali és kiviteli statisztika adataiból örvendetes állapítható meg, hogy a vasárak behozatala nem emelkedett olyan mértékben, mint aminő mértékben a fogyasztás nőtt és ennek az a magyarázata, hogy első sorban a hazai ipari termelésnek fejlesztése tudta a megnövekedett fogyasztást ellátni.

A kivitel tekintetében a hazai ipar fejlődését az mutatja, hogy különösen vasárakban a külföld részéről exportunk elé gördített legkülönbözőbb akadályok ellenére is komoly fejlődés tapasztalható.

Minden remény megvan arra, hogy az 1937. évben bekövetkezett egészséges fejlődés az 1938. évben folytatódni fog, ami a vasárak termelésében is a hazai ipar foglalkoztatásának egyenletes emelkedését és amellet az árnívónak normális színvonalon való tartását fogja biztosítani.

Ezután a szakosztály rátért a vasipari cikkek 1937. évi egységértékeinek megállapítására.

A **XI. szakosztály** március hó 16-án ülésezett *Tranger* József m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Balog* Imre, *Binetter* Jenő, *Durand* Félix, *Herz* Henrik, *Járitz* Nándor, *Karczag* Vilmos és *Moiret* Gusztáv kereskedelmi tanácsosok, *Binder* Iván meghívott tag, valamint *Aschner* Pál, *Fejes* Sándor és *Milkó* Elemér szakértők.

A papírszakma helyzetéről *Durand* Félix olvasta fel jelentését. Előadta, hogy az állandó és egyenletes gazdasági fellendülés, mely az 1932. évi krízis megszűnése óta mind az öt világrészben jelentkezett, az elmúlt esztendő első felében ugyan folytatódott, azonban az év második felében a felfelé ívelő konjunkturális görbe megtört és sok országban, de főleg az Amerikai Egyesült Államokban már igen jelentékeny gazdasági válság mutatkozott. A tudósok véleménye erősen megoszlik abban a tekintetben, vajjon a konjunktúrának ez a hanyatlása egy hosszabb időtartamú és súlyosabb dekonjunkturális periódusnak kezdetét jelenti-e, avagy pedig csak egy rövidebb és átmeneti jellegű depresszióval kell számolni. Ez egyrészt lehet a rendkívül feszült nemzetközi helyzet folyománya, másrészt lehet a nyersanyagpiacon az 1936. év végén és 1937. év elején észlelt és túlhajtott hosszmozgalom természetes reakciója is. Az Amerikai Egyesült Államokban az 1938. év első hónapjaiban sem mutatkoztak még a javulás jelei, amit igazol az a körülmény, hogy a *Bethlehem Steel Corporation* elnökének kijelentése szerint a társaság üzemei továbbra is csak kapacitásuknak 25%-áig vannak foglalkoztatva. Minthogy pedig az általános politikai helyzet az utolsó hónapokban még inkább romlott, ennek következtében a viszonyok gyors javulására sem Amerikában, sem azokon a piaco-

kon, amelyekre az amerikai gazdasági helyzet közvetve, vagy közvetlenül kihat, sajnos, nem igen számíthatunk.

Magyarország általános gazdasági helyzete az elmúlt esztendőben elég jónak mondható. A statisztikai adatok szerint Magyarország ipari össztermelése az 1937. évben mennyiségileg az előző évhez viszonyítva kb. 16%-kal emelkedett és kétségtelen, hogy el fogja érni a 3 milliárd pengőt az 1936. évi 2,5 milliárd pengővel szemben.

E kedvező termelési viszonyok azonban nem minden iparágnál jelentkeztek, mert a fogyasztási javakat gyártó iparnál, általában és elsősorban a bőr-, textil-, vegyészeti iparban és a bennünket közelebbről érdeklő papirosiparban az első félév kedvező üzletmenete után az év harmadik negyedében a fogyasztás csökkenése folytán stagnáció állt be, amelyet az év utolsó negyedében egy határozott és elég jelentékeny visszaesés követett. Ennek folyományaképpen az említett iparágakban, tehát a papírgyártóiparban is, a vállalatok az év negyedik negyedében termelésüket elég lényeges mértékben korlátozni voltak kénytelenek. A papírgyárak szeptember hónap óta csak négy, illetve öt napot dolgoztak, amely gyárban pedig több papírgép van, ott az egyes gépeket felváltva netekre le kellett állítani. Az üzemkorlátozások dacára a gyárak papírkészletei az év végén igen jelentősek voltak, ami végeredményben azt jelenti, hogy a fogyasztás erőteljesebb fellendülése sem jelenthet foglalkoztatás szempontjából egyelőre lényegesebb javulást. Egész más viszonyokat találunk a beruházási javakat termelő iparágaknál, így elsősorban a vas-, fém- és gépiparnál, melyek egész éven át igen jól voltak foglalkoztatva, úgy, hogy a szén és kokszt fogyasztásával, valamint a munkások számával kapcsolatos kedvező számok elsősorban is ezeknek az iparágaknak állandó jó konjunktúrájára vezethetők vissza.

Mielőtt a papírgyártó ipar helyzetét tovább jellemezném, az utolsó három év papírfogyasztásra vonatkozó számadatokat közlöm:

	1935. évben	1936. évben	1937. évben
a gyárak belföldi eladása . . .	4.103 vagón	5.226 vagón	4.867 vagón
behozatal . . .	3.969 „	4.198 „	4.076 „
összesen	8.072 vagón	9.424 vagón	8.943 vagón
kivitel	151 „	158 „	150 „
fogyasztás	7.921 vagón	9.266 vagón	8.793 vagón

Ezek a számok igazolják, hogy a magyarországi papírgyárak belföldi eladása az 1937. évben 359 vagónnal, vagyis összesen 6,8%-kal volt kevesebb, mint az 1936. évben, az összpapírfogyasztás pedig 9.266 vagónról 8.793 vagónra, vagyis 473 vagónnal, tehát kb. 5%-kal csökkent.

Helytelen volna az 1937. és 1936-os évek számadataiból a papírfogyasztás tényleges 5%-os csökkenésére következtetni, mert kétségtelen, hogy a magyar gyáraknak 1936. évi belföldi eladása több volt, mint amennyi az ország tényleges szükségletének megfelelt és pedig azért, mert 1937. január 1-én a pénzügyi kormány a papirosra is forgalmiadóátalányt léptetett életbe, ennek következtében a nagykereskedelem és a nagyfogyasztók az 1936. év utolsó negyedében a normális szükségletükön felül halmoztak fel papirost. 250—300 vagónra becsül-

hető az ilymódon szállított többletmennyiség, amely természetesen csak 1937-ben került tényleg felhasználásra. Rá kell mutatnom azonban még egy másik körülményre is, amely jellemző az 1937. évi viszonyokra. Már tavalyi beszámolóim alkalmával voltam bátor rámutatni arra, hogy a fa- és cellulose ára a világpiacon ugrásszerűen emelkedik, úgy, hogy a belföldi papír- és papírlemezárak emelkedése elkerülhetetlen lesz. Ez be is következett és a papirosárak lassú emelkedése az 1937. év első felében további nagy fedezeti vásárlásokra készítette a piacot, amelynek reakciója július-augusztusban szükségszerűen beállott, amennyiben a kereslet a papír és papírlemez iránt erősen lecsökkent. Ezt a tartózkodást az év utolsó negyedében még növelte az a körülmény is, hogy a piac a papírárak csökkenésére számított, mert a cellulose közel 80—100%-os áremelkedése augusztusban megállott és az év negyedik negyedében az emelkedés folyamán elért legmagasabb árához viszonyítva kb. 15—20%-kal csökkent. Bármilyen szemszögből vizsgáljuk is a kérdést, kétségtelen, hogy az 1937. évi papírfogyasztás az 1936. évi felhasználásnál legalább is 250 vagónnal volt kevesebb és így az utóbbi években oly szépen fejlődött fogyasztásunkban visszaesés állott be, úgy, hogy a fejkvóta már nem érte el a 10 kg-ot.

A papírfogyasztás csökkenésével szemben viszont a papírgyártóipar kapacitása lényegesen emelkedett. A 450 vagón összkapacitással bíró Szentendrei Papírgyár ugyanis üzembe került és üzembe került az Angyalföldi Papírgyár is évi 250 vagónos kapacitással. Ezenfelül az Első Magyar Cartonlemezgyár r.-t. üzemét barna és fehér lemez gyártásával bővítette ki és Magyaróváron egy osztrák papírgyári érdekeltség megkezdte egy lemezgyár építését.

Magyarországon tehát az 1937. évben ténylegesen tíz papírgyár, egy papír-, kartonlemez- és kézilemezgyár és végül két kézilemezgyár létezett, melyek össztermelőképesége kb. 9.500 vagónra becsülhető, vagyis ténylegesen több, mint a magyarországi összpapírfogyasztás, amely jelenleg kb. 8.800 vagónra tehető. Figyelembe kell venni azonban, hogy az osztrák-magyar kereskedelmi szerződés Ausztriának agrárkivitelünk érdekében különféle papír- és lemezfajtákban közel 3.000 vagónos behozatali kontingenst biztosított. Németország, Csehország és Finnország kontingenseivel az egész import a 4.000 vagónt is meghaladja. Minthogy ezek a behozatali kontingensek lényegesebb mértékben nem csökkenthetők, következik, hogy magyarországi papírgyártóipar még évi 5.000 vagónt sem tud a belföldön elhelyezni és így kapacitásának csak kb. 52%-át tudja ténylegesen kihasználni. Ez a kép csak lényegtelenül javul azáltal, hogy a meglevő gyárak közül kettő üzemét a múlt év folyamán a kedvezőtlen konjunktúra folytán beszüntette és az egyik újonnan létesült papírgyár, dacára annak, hogy hónapok óta teljesen kész és üzemképes állapotban van, működését nem kezdte meg, egy másik pedig csak időszakos üzemet folytat. E négy gyár összkapacitása azonban az 1.000 vagónt sem haladja meg. A magyarországi papírgyártóipar tehát súlyos időknek néz elébe és kedvező változás csak a behozatali kontingensek lényegesebb csökkenése, avagy pedig a papírfogyasztás erőteljesebb növekedése esetén várható.

Múlt évi beszámolómban rámutattam arra, hogy az évek óta stabil papírárak az emelkedő fa- és

celluloseárak következtében tarthatók nem lesznek. Ez be is következett. A fehérítetlen cellulose ára ugyanis kb. 100%-kal, a fehérített cellulose és a fa ára pedig 80%-kal emelkedett. Ezért a papírgyárak, az Árelemzőbizottsággal előzetesen folytatott tárgyalások után az író-nyomó papírárakat április-május havi szállításra 5·5—12·5%-kal, június 1-től kezdve további 5—7%-kal emelték. Az áremelkedés a kötések és korábbi eladások révén ténylegesen csak az év második felében jelentkezett a piacon és alacsonyabb volt, mint a cellulose és fa tényleges áremelkedése.

Az 1937. évben cellulosebehozatalunk 3.783 vagón volt 10,863.000 pengő értékben, 1936-ban pedig 3.741 vagónt tett, ami 7,959.000 pengő értéket képviselt. Két év alatt tehát Magyarországra összesen 7.524 vagón cellulost hoztak be. Ez a mennyiség több, mint amennyit a gyárak kétévi termelésük alapján ténylegesen felhasználtak, tehát ezidőszakra a normálnál lényegesen nagyobb mennyiségű nyersanyag tárol a gyárakban. A Neményi Testvérek csepeli cellulosegyár építkezése a befejezéshez közeledik. Az 1938. évben azonban még nem helyezhető üzembe, mert a szennyvíz-levezetőcsatorna kérdése, sajnos, még mindig nem nyert végleges megoldást, így tehát a magyarországi papírgyárak még a folyó évben is 100%-ig külföldi celluloseval lesznek ráutalva.

E helyen kívánok rámutatni arra az óriási nemzetgazdasági érdekre, amely a mezőgazdasági terményekből gyártható celluloseproblémának megoldásához fűződik. A kereskedelmi kormány felismerte ennek a kérdésnek nagy horderejét és a maga részéről jelentékeny anyagi áldozatokkal támogatja Sigmond műegyetemi tanár kísérleteit. Rozs-szalma, lenkóró, esetleg kukoricaszár képezik a kísérletek anyagát és remélhető, hogy ez a probléma a közeljövőben gyakorlati eredményekkel is fog járni. Olaszország példáját kellene e tekintetben követni, ahol hatalmas erőfeszítéseket tettek arra nézve, hogy az igen fejlett belföldi papírgyártását a külföldi fenyőcellulose, illetve fenyőfa-importtól teljes mértékben függetlenítse és hazai iparát belföldön készült rozs-szalmacelluloseval lássa el.

Az 1937. évben a papírlemez, papiros- és papíráruban az egész behozatal 4.076 vagón volt. Ebből a mennyiségből 567 vagón, vagyis 13·9% esett papírlemezre, 3.426 vagón, 84%-a papírra és 83 vagón 2%-a pedig a különféle papírárukra. Lemezről az egész importmennyiség 90·4%-a, papírból pedig ennek 64·7%-a Ausztriából jött be. A németországi behozatal is emelkedett, míg a többi országokból való csak néhány papírfajtára szorítkozott.

A 491—534. vámtarifaszám alá tartozó árucsoportokból kivitelünk jelentéktelen maradt, egész kivitelünk 160 vagónt tett. E mennyiségből a könyvek és folyóiratok exportjára 132 vagón esik. Az utódállamokban a magyar könyvek és újságokkal szemben fennálló szigorú korlátozó rendelkezések egy erőteljesebb exportot, sajnos, még mindig lehetetlenné tesznek.

A papírkereskedelem helyzete az elmúlt év első felében kedvező volt, mert a forgalom igen élénk és az eladási árak is megfelelőek voltak. Nagyon megváltozott a helyzet a második félévben, amikor a kereslet lényegesen lecsökkent. Az író-nyomó kereskedői szakmában, mely szakma 1935-ben egy egyezményt létesített, a viszonyok ennek dacára

tűrhetőek maradtak, mert a változatlan gyári árak alapján kalkulált eladási árakat a nagykereskedelem elég pontosan betartotta. Egész más volt a helyzet a csomagolópapír-piacon. A csomagolópapír nagykereskedelem két év óta egyáltalán nincs megszervezve és ennek folytán a forgalom csökkenésével párhuzamosan olyan féktelen verseny indult meg, hogy hónapok óta már a nagykereskedelem a legtöbb cikket beszerzési áron alul adja el és pedig nemcsak a régebben raktáron levő árut, hanem a legújabban beszerzett árut is. Ennek eredménye, hogy a nagykereskedői csomagolópapírárak mintegy 10%-kal csökkentek az utolsó négy hónapban, noha a gyári árak teljesen változatlanok maradtak.

A nyomdák foglalkoztatása az előző évvel szemben némi javulást mutat. A nyomdai árak, sajnos, változatlanul rosszak voltak, úgy, mint a korábbi években is és pedig a blokált nyomdák féktelen versenye következtében. A minimális munkabérek, valamint a maximális munkaidő az egész országra nézve rendeletileg szabályozást nyert, úgy, hogy most már csak a végrehajtási utasításnak kell megjelenni, hogy a kérdés végleges szabályozást nyerjen. E rendelet következtében meg fog szűnni az a visszás helyzet, hogy egy árszabályszerű nyomda árban versenyezni kénytelen olyan nyomdával, amely 50%-kal alacsonyabb munkabéreket fizet és 6 óra helyett esetleg 10 és 12 órán át dolgoztatja munkásait.

A papírfeldolgozó ipar normális esztendőre tekinthet vissza. Az irkák készítésével foglalkozó üzemek nagy eredményeket várnak a múlt évben kidolgozott és folyó év első hónapjában életbe léptetett rendeletről, amely a középiskolákban használt irkák típusát szabályozta. E rendelet folytán az elemi iskolákban már az 1938/39. tanévtől kezdve, a középiskolákban pedig 1939/40. tanévtől kezdve csak szabvány minőségű papíron készült, előírt alaknagyságú és lapszámú, tehát teljesen egyező kivitelű irkákat szabad csak használni. A szabványosítás nagy gazdasági eredményét mi sem igazolja jobban, minthogy a szabványosított elemi iskolai füzetek, noha az eddiginél lényegesen vastagabb papíron készülnek és a lapszámuk is nagyobb, változatlanul 4 filléres árban kerülnek forgalomba.

Ezután a Bizottság megkezdte a papiros és papirosárak, valamint a sokszorosítóipar termékeinek értékelését.

A XIV. szakosztály március hó 17-én ülésezett Mössner Pál dr. m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöke alatt. Jelen voltak: Just Emil, Kirschner János, Morvay Izsó kereskedelmi tanácsosok, valamint Willheim-Vajna Jenő, Wiegand Artúr és Zombory Gyula szakértők.

A len-, kender- és jutaipar helyzetéről Morvay Izsó olvasta fel jelentését. Előadta, hogy a szakosztály, amelynek hatáskörébe a len, kender s juta tartozik, évek óta legbehatóbban a lennel foglalkozott és pedig azért, mert hazánkban e rostos növény kultiválása elsőrendű feladat. Lenből a belső termelés még távolról sem fedezi a szükségletet és rossz termés esetén még a fele sem terem meg annak a rostmennyiségnek, amelyre a hazai fogyasztásnak szüksége van. A lenfogyasztás a vevőerő csökkenése s az olcsó pamutárak miatt emelkedni nem tud. A jelentés évében lenből és lenkócból 7.449 q-t hoztunk be, 675.000 pengő értékben, amire megfelelő termés esetén nem lett

volna szükség. Az 1937. évben 7.500 kat. holdon termeltek lent, a tavaszi esős időjárás következtében későn vetett mag nem hozott megfelelő termést s nemcsak mintegy 1.000 kat. hold termése ment veszendőbe, de a megmaradó 6.500 kat. hold átlag 12 métermázsás rosttermése csak 78.997 q lenkórót eredményezett, az előző évi 96.019 q-val szemben. Ez a kórómennyiség mintegy 90 vagón lenrostot adott, tehát a felét annak, amennyire a belföldi fogyasztásnak szüksége volt.

Külkereskedelmünk adataiból kitűnik, hogy lenkivitelünk nagyobb volt a behozatalunknál. A lenolajmag termelésre bevetett terület 10.000 kat. holdat tett, ennek szalmája tört állapotban került kivitelre. Majdnem az egész mennyiség Németországba ment, ahová 46.914 q-t szállítottunk 14·97 pengőjével, kivitelünk értéke 690.000 pengőt tett ki. Az év első felében még $11\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ márkát fizettek a németek mázsánként, később csak 10 márkát s most az hírlik, hogy csak 8 márkát kínálnak érte, amely ár mellett az export semmi jövedelmezőséget nem fog nyújtani. Továbbá kivitelre került 64 vagón fonásra nem alkalmas lenkóchulladék 44 pengős egységárban, ebből is a legnagyobb mennyiséget Németország vásárolta. E tételnél 675.000 pengő értékű behozatallal szemben 995.000 pengő értékű kivitel áll.

Ezután kifejtette, hogy a hazai lenkészítő telepek évek óta kérik a Földművelésügyi Minisztériumot, hogy honvédelmi, közgazdasági s egyéb okokból támogassa a hazai termelést s elébe tárják azokat az erőfeszítéseket, amelyeket más államok a lentermelés előmozdítására hoztak. Magyarországon az 1933. évben 2.800, 1934-ben 3.450, 1935-ben 4.400, 1936-ban 5.600, 1937-ben 7.500 kat. holdon vetettek lent, tehát 1933 óta több mint két és félszeresre emelkedett a termőterület, sajnos azonban, ezzel a területtel is csak a 16-ik helyen állunk. Európában első helyen van Oroszország, ezt követi Lengyelország 232.000 kat. hold termő területtel, majd Románia 50.000, Csehország 28.000 és Jugoszlávia 23.000 kat. holddal következnek. De amíg más államokban a gazda termel, vet, elad olyan áron, amennyit áruja megér, s az állam premizálja a kórót, a rostot és export esetén a fonalat is, addig nálunk más a helyzet. Magyarországon a kikészítő gyáraknak előre megállapított áron kell a termést a gazdától átvenni, sőt ha a világpiacon az ár bizonyos időn belül emelkedik, a kóró ára automatikusan növekszik.

A lennek, mint nyersanyagának ára, a világpiacon az év folyamán ingadozott, azonban végeredményben nem sokat változott, mert ha a szokásos B. K. K. O.-minőséget vesszük alapul, ennek 1936 decemberében 48 angol font, 1938 januárban pedig 47 angol font volt a jegyzése tonnánként.

Lenfonógyáraink a jelentős évében teljes kapacitással dolgoztak, termelésüket 20.000—22.000 sokkra becsülték, amely mennyiség teljes egészében elhelyezést is nyert. Az üzletmenet az év első felében elég élénk volt, majd lefelé haladó irányzatot mutatott s az év vége felé teljes ellanyhulás állott be. Lenszövőgyáraink állami szállítással a jelentős évében nem voltak eléggé ellátva s legfeljebb az év első 4 hónapjában voltak olyan beszerzések, amelyek néhány havi foglalkozást adtak az üzemeknek. A 48 órás munkahét s a legkisebb munkabérek megállapítása, mint szociális intézkedéseket a szakma örömmel üdvözölte. Azonban ezek az intézkedések a termelést drágábbá tették, a

többletkiadás a fogyasztóra áthárítható nem volt, mert a lencikkeknek bárminő drágítása a lenfogyasztást csökkentette volna.

A kendertermelésre — már éghajlati viszonyainknál fogva is — sokkal több alkalmas terület van az országban, mint a lentermelésre és az a körülmény, hogy a kender aratása nem esik egybe a kalászos terményekével, inkább ösztönzi a gazdákat annak termelésére, mint a len, amelyet ugyanakkor kell nyűni, amikor a kalászosokat aratják.

Az 1936. és 1937. években mintegy 12.000 kat. holdon folyt szerződéses kendertermelés s az átlagos hozam kat. holdankint 1936-ban 40 q-t, 1937-ben 35 q-t tett ki, a lennek 18, illetve 12 q-ás átlagtermésével szemben, a kender tehát jobban fizetett.

Kenderből a behozatalunk 137 vagón volt 1.084.000 pengő értékben, a kivitelünk pedig 147 vagónt tett 1.206.000 pengő értékben. Kenderkócból a behozatalunk 32 vagónra rúgott 138.000 pengő értékben, a kivitelünk viszont 184 vagónt tett 984.000 pengő értékben. Az 1936. évhez viszonyítva a kenderárak erősen visszaestek, mert míg 1936-ban a kender ára 120—130 pengő között, a kócé pedig 70—80 pengő között mozgott, addig 1937-ben a kenderé csak 100—105 pengőt, a kócé pedig 55—68 pengőt tett.

Kender- és kócbelhozatalunk 1937-ben túlnyomórészt Jugoszláviából, Olaszországból történt, a kivitelünk pedig Belgiumba, Nagybritanniába, Ausztriába, Jugoszláviába és Svájcba irányult. A kivitel a kenderből gyártott cikkek közül főleg fonalakból volt jelentős, amelyekből nyersen és fehérítve 112 vagónnal vittünk ki, a világ minden részébe. Kócelet, alattságot $11\frac{1}{2}$ vagónnal, zsineget pedig 263 q-t exportáltunk.

A behozatalunk nyers jutából a jelentős évében 144.643 q volt 4.675.000 pengő értékben. A nyers juta ára 1937-ben tonnánként 19—21·75 angol font között váltakozott. Az 1937. évi termés elég forgalmas üzletet hozott jutazsákokból. Azonban a lucerna, lóhere, valamint a borsó és tökmag exportjának visszaesése érezhető volt. Ezzel szemben paprika, gyapjú s hagyma a zsákokban jó üzletet eredményezett, a kalászosokban mutatózó elég jó termés is éreztette hatását. Az új és használt jutazsákok kivitele 14.530 q-t tett 94.000 pengő értékben az előző évi 3.543 q-val szemben.

Megemlítette végül, hogy az 1937. évben a 264.112 q-ás nyerspamutbehozatal értéke 27.078.000 pengőt tett, a 146.643 q-ás jutabehozatal értéke pedig 4.675.000 pengőt képviselt. A két külföldi rostanyagért tehát 31.753.000 pengőt adott ki az ország. Ezért fontos volna, hogy az olajmagra termelt lenkóró olyképp volna feldolgozható, hogy az a pamutot, ha részben is pótolni tudná s ilyképp a nyerspamutbehozatal csökkenthető lenne, miáltal a tengerentúlról behozott rostanyag mennyiségére kiadott devizák egy része megtakarítható volna.

Ezután a bizottság áttért a len-, kender- és jutacikkek értékelésére.

A XV. szakosztály március 18-án tartotta ülését Dischka Győző dr. m. kir. kereskedelmi tanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: Willerstorfer József m. kir. kereskedelmi főtanácsos, Aczél Ottó, Brammer Ödön, Heltai Sándor, Holzer Sándor, Horváth György, Lajtha Rezső, Lipcsei Vilmos, Magyar Bertalan, Pártos Zsigmond, Semler Tibor, Stern Alfréd és Takács Sándor kereskedelmi taná-

csosok, valamint *Taussig* György és *Weisz* Sándor szakértők.

A gyapjúipar helyzetéről *Dischka* Győző dr. számolt be. Előadta, hogy az 1937. évben a gyapjúipar és szövetkereskedelem a mezőgazdasági cikkek árának emelkedéséből jó üzletet remélt és ennek megfelelően jól felkészült az őszi idényre. Azonban a jó üzlet elmaradt, mert a hosszú, enyhe ősz erősen kitolta a téli szükséglet jelentkezését. A gyapjú világpiacon áresése következtében pedig, amely a kereskedők és a fogyasztók körében azt a reményt keltette, hogy a készárak ára is hamarosan csökkenni fog és ezért erősen korlátozták szövetvásárlásaikat, a gyapjúipar foglalkoztatottságának csökkenését vonta maga után. A fogyasztásnak ez a csökkenése súlyos helyzetbe hozta a gyapjúipart, melynek még jó üzletmenet mellett is súlyos gondot okozott a magyar gyapjútermés átvételi kötelezettsége. A gyapjufeldolgozógyárak az év végén szokatlanul nagy, drágán beszerzett gyapjúkészletekkel rendelkeztek és készáruüzletük is erősen megduzzadt. Ezenkívül a gyapjúértékesítési rendelet alapján a Futura által átvett gyapjumenyiségnek jelentős része is eladatlan volt az év végén, sőt eladatlan ma is, aminek eredeti áron való átvétele érdekében a külföldi gyapjúbehozatalt pedig a rendeletileg megállapított arányszámokkal szemben is erősen lezserítették. Ilyen körülmények között az ipar nem volt abban a helyzetben, hogy a szöveteladási árakat általában le szállítsa, azonban egyes gyárak kénytelenek voltak visszamaradt nagy készleteik egyes tételeit áron alul értékesíteni.

Az év folyamán a gyapjúiparban érvénybe lépett a 48 órás munkahétre, valamint a legkisebb munkabérekre vonatkozó rendeletek, melyek — bár a termelési költségeknek némi emelkedését vonták maguk után — nehézségeket az ipar termelésében nem okoztak, mivel az ipar már hosszabb időn át előkészült a kormány szociális reformjainak keresztülvételére.

Végül örömmel állapítja meg a szövetkivitelnek és a konfekcionált női ruhaexportnak nagyarányú fejlődését, mely mennyiségileg 90%-kal, illetve 55%-kal emelkedett. Szövetexportunk emelkedése elsősorban annak tulajdonítható, hogy gyapjúiparunknak sikerült a Közel-Keleten kívül a Távol-Keleten, Kínában, nagyobb szövetmenyiségeket elhelyeznie. Sajnos, hogy ezt a szépen megindult exportunkat a japán-kinai háború teljesen megakasztotta.

Ezután *Aczél* Ottó olvasta fel jelentését a textilkereskedelem helyzetéről. Megállapította, hogy a textilkereskedelem egyike a kereskedelem azon ágazatának, amely erősen konjunktúraérzékeny és a gazdasági élet alakulása itt mutatja leggyorsabban hatását. Ez volt a helyzet 1937. év folyamán is. Az év első felében a fogyasztás tartotta az előző évi színvonalat, a második felében azonban már visszahanyatlás mutatkozott. Ebben része van annak, hogy az általános drágulás hatásaként a városi lakosság fogyasztóereje gyengült, de oka a kedvezőtlen őszi és téli időjárás is. A fogyasztás alakulására legjellemzőbb, hogy ha az 1927. évet 100-zal számítjuk, akkor az 1936. év első háromnegyedében a pamutárak fogyasztása 100·9, 117·6, 105·5 indexet mutatott, 1937. első háromnegyedében pedig 100·3, 104·4, majd 77·4 volt az indexszám. Itt tehát igen erőteljes volt a visszaesés. Műselyemáraknál viszont némileg emelkedett a fogyasztás, amennyiben 1927. évi alaphoz kiindulva, 1936 har-

madik negyedében 402·6 volt az indexszám, 1937. év harmadik negyedében pedig több, mint 20%-kal 489·7 indexre emelkedett. A gyapjúárak fogyasztása körülbelül az előző év színvonalán mozgott.

A textilkereskedelem helyzetét erősen befolyásolta az áralakulás. Általában drágulás következett be, ami a nyersanyagárak emelkedésének volt a következménye. Így az év elejétől az év végéig a gyapjuszövet 4·5, a selyemsövet 20, a jutazsák 5·4, a kötszövöttárak 33, a férfikonfekciók 9, a férfi fehérnemű 4%-kal drágult. Változatlan árszínvonalat mutattak a lenkészítmények, míg a pamutkészítmények ára 3%-kal visszaesett. A kedvezőtlen őszi és koratéli időjárás erősen befolyásolta a textilkereskedelem őszi forgalmát. A nagykereskedelemben ez a hatás nem mutatkozott meg, mert hiszen korábban eladták árujukat, de a kiskereskedelem erősen megsínylette a következményeket. Valószínűnek látszik, hogy ennek hatására 1938. évben a fizetésképtelenségek száma növekedik. A magán- és kényszeregyességek száma a szakmában az 1935. évben 347 volt, 1936-ban 346 fordult elő, 1937-ben pedig számuk 350 körül mozgott. A passzívák összege nem haladta túl az előző évi színvonalat.

A textilkereskedelem jórészt a belföldi ipar készítményeit hozta piacra. Gyapjuszöveteknél egyes különleges textiláraknál természetesen volt még behozatal is. Ezzel kapcsolatban a kereskedelem azt sürgette, hogy a behozatali engedélyeket könnyebben adják ki és engedjék meg a ki nem használt engedélyeknek hasonló árucsoportba tartozó áruk behozatalára való felhasználását. Sok reménnyel fogadta a kereskedelem az év utolsó negyedében a köztisztviselők fizetésemelésére vonatkozó rendelet megjelenését s kedvező hatásokat vár a magántisztviselők szociális helyzetének megjavítására vonatkozó intézkedésektől is. A belföldi piacon elcsendesült ez a vita, ami az előző esztendőben a textilipari vállalatok és textilkereskedelem között folyt a fogyasztók közvetlen kiszolgálása ügyében. A textilipar ezt a teret — egy-két esettől eltekintve — átengedte a kereskedelemnek.

Az egyes textilkereskedelmi szakmák közül a női divat-cikkkel foglalkozó kereskedelemnek általában kedvezően alakult a konjunktúrája. A férfikonfekció helyzete stagnáló volt, a szövetkereskedelem forgalma pamutszövetekben valamivel visszaesett. A fonálkereskedelem helyzete megjavult, a köt-szövöttárak piaca erősen romlott, kivéve a női divatcikkeket és harisnyaneműeket.

Ezután a Bizottság áttért a gyapjú, gyapjúárak és a textilanyagokból konfekcionált cikkek értékelésére.

A **XXII. szakosztály** *Stromszky* Sándor udvari tanácsos elnökletével március 19-én tartotta ülését. Jelen voltak: *Haidegger* Ernő dr., *Holitscher* Pál dr., *Horovitz* György dr., *Perci* Egon, *Wicar* Reinhold és *Szalay* István bizottsági tagok, továbbá *Holitscher* Géza, *Reiman* Andor dr. és *Wilhelm* Gusztáv szakértők.

A *villamossági szakma* helyzetét *Stromszky* Sándor szakosztályelnök ismertette.

Az előző évekhez képest az 1937. évben a nyersanyagok árának emelkedése folytatódott. Ezek között vezetőhelyet foglalnak el a vörösréz, a pamut, a gummi stb., amelyek drágulása természetesen a termelést is megdrágította. A nyersanyagokban beállott árdragulás ellenére az ipar messzemenő módon figyelemmel volt a lakos-

ság felvevőképességére és az árakat ebben az iparágban egyelőre nem emelte. Ha ezért mégis az árakban az egyes gyártmányoknál, mint például a vezetékhanyagoknál némi ingadozás mutatkozott is, ennél a gyártási ágánál már évekkal ezelőtti bevezetett rézklauzula eredménye, amely végeredményben azért lépett életbe, hogy a rézár emelkedése esetén az ipart az árak változatlanul való megtartása mellett károsodás ne érje.

Ami a forgalmi viszonyokat illeti, amíg az 1936-os évben az előző évhez viszonyítva 28%-os forgalmi emelkedés mutatkozott, addig az 1937-es évben a megelőző 1936-os évhez viszonyítva a forgalmi emelkedés közel 40%-os, tehát igen lényeges volt.

Ez a forgalomemelkedés elsősorban az 1937. év folyamán beállott nagymérvű építkezési konjunktúra eredménye volt, amely azonban az év vége felé kissé megcsappant.

Az árviszonyokat illetően a helyzet az iparra nézve a nagy forgalomemelkedés ellenére nem volt kedvező, mert növekedő önköltségek mellett változatlan árakon kellett eladnia, ami a haszon csökkenését idézte elő és a tőkegyűjtés lehetőségét kedvezőtlenül befolyásolta.

Az *automobilszakma* helyzetét Horovitz György dr. ismertette.

Az elmúlt évben az autók száma Magyarországon erőteljes lendülettel tovább fejlődött és különösen a személyautók száma annyira gyarapodott, hogy állományuk, amely 1936 végén újból elérte a válság előtti terjedelmet, további 17,7%-kal növekedett (1929 = 13.293 db, 1936 = 13.987 db, 1937 = 16.451 db). A teherautók száma evvel szemben inkább visszafelé fordult, mert a gyarapodás 1936-ban csak 325 darabot, 1937-ben 284 darabot tett ki, holott a válság előtt, 1927-től 1929-ig évente állandóan több mint 1.000 teherkocsi kelt el. Ennélfogva a használati kocsik állománya oly lassan emelkedett, hogy a jelenlegi 4.844 darabjával még mindig tetemesen visszamaradt az 1929. évi 5.759 darabos létszámmal szemben.

A személyautók terén a kiskocsik előrenyomulása az elmúlt évben fokozott mértékben volt tapasztalható. Az importált, illetőleg az eladásra került kocsik között csak kb. 5% tartozott a nagyobb kocsikhoz, azaz az 1400 kg-nál nagyobb súlyú autók kategóriájához. A fennmaradó darabszámból több mint $\frac{1}{3}$ könnyebb volt 800 kg-nál és ennek megfelelőleg az összehozatalnál kiszámított érték, amely 1929-ben még 5.860 P-t tett ki kocsinként, tavaly már csak 2.770 P-nek felelt meg, az elmúlt évben pedig tovább apadt 2.550 P-re.

Múlt évi jelentésemben felsoroltam már azokat a tényezőket, melyekből ez a helyzet adódott. A jó gazdasági konjunktúra előmozdította az autók vásárlásokat, de a mobil tőke hiánya az érdeklődést majdnem kizárólag a kiskocsikra irányította, amelyek nemcsak az olcsó beszerzés és olcsó fenntartási költség, de a luxusadómentesség és a csekély utadó következtében legjobban feleltek meg a piac követelményeinek. Egyébként nagy vonásokban ugyanez mutatkozott Európa többi országaiban is és az autópipar mindenhol a széles vevőrétegek szükségletéhez alkalmazkodott, amikor a kistípusok fejlesztését főfeladatává tűzte ki.

Ami az importált kocsik eredetét illeti, úgy az elmúlt évben Németország azt a vezető pozíciót, amelyet az utolsó évek folyamán összehoz-

talunkban kivívott magának, fokozott mértékben megszerezte az automobilizmus terén is, sőt kimondottan túlsúlyba jutott az olasz importtal szemben. Ahogy a következő összeállításból kitűnik, részesedése 1937-ben 1936-tal szemben 56,6%-ról 60,8%-ra emelkedett, holott az olasz behozatal 31,7%-ról 23,6%-ra apadt le, bár — abszolút számokban véve — pozícióját meg tudta őrizni.

Az amerikai import a devizakorlátozások következtében majdnem teljesen megszűnt, hacsak nem tekintjük amerikai kocsiknak a General Motors tulajdonát képező OPEL-gyár és a kölni FORD-gyár gyártmányait, amely a német importkontingensben 29,6%-kal szerepelnek és most magyarországi szerelés útján is a magyar piacra kerülnek.

Ilyen szerelési tervek most több márkára részére állanak megfontolás alatt, ami talán bevezetésnek tekinthető egy tényleges belföldi gyártáshoz. Jelenleg csak az Állami Gépgyár és a Győri Magyar Waggongyár gyártanak teherkocsikat a fentemlített szerény keretek között.

Majd a szakosztály rátért a szakosztály körébe tartozó áruk 1937. évi egységértékeinek megállapítására.

A XX. szakosztály március hó 21-én tartotta ülését Szász Lajos kereskedelmi főtanácsos elnökelésével. Jelen voltak: *Hirrmann Ferenc* kereskedelmi főtanácsos, *Baróti Jenő*, *Finger Lajos János*, *Haidekker Sándor*, *Huszár Lajos*, *Kulcsár Sándor*, *Lakos Gábor*, *Messik Ödön*, *Salgó Izso*, *Sugár Samu*, *Theil Hermann* és *Wicar Reinhold* bizottsági tagok, valamint *Kátai Ernő*, *Klein József*, *Kollmann Armand*, *Lugosi József*, *Rajna Sándor* és *Steiner Lajos* szakértők.

A *fémipari szakma* helyzetét *Kollmann Armand* ismertette.

Az 1937. év munka szempontjából a legszebb reményekkel indult. Már az 1936-os év vége szép bevezetője volt e reményeknek. Úgy a kohóművek, mint a gyárak munkával és megrendelésekkel kellőképpen el voltak látva.

Eme előnyös körülmények lehetővé tették, hogy az előző évek munkaéhség folytán lemorzsolódott árai némileg nivellálódjanak.

Így az anyagárak elég szépen emelkedtek, pl. az elektrolit réz elérte márciusban az utolsó 10 év alatti maximumát, 80 £-t, nemkülönben szép karriert futottak be az ón, horgany és a többi fémek is. Hazánkban a vasban pillanatszerűleg hiány is keletkezett, de szerencsére hamar túl estünk rajta.

Természetesen a munkabérek is megfelelően emelkedtek, úgyhogy minden tényező meg volt ahhoz, hogy az árak nivellálódjanak.

Csodálatosképpen a kis- és középipar általánosságban eme előnyös lehetőségben nem vette ki a részét.

Ez részben a bátortalanságra vezethető vissza, részben a szervezetlenségre. A kis- és középgyárak szervezetlenségét egyes nagyobb vállalatok ki is használták s maguk is berendezkedtek a nem nekik való cikkek gyártására s ezen ténykedésükkel az árakat lemorzsolták.

Ezek szerint a konjunktúra kihasználásának lehetősége csak egyes nagyobb vállalatoknak nyújtott előnyt.

De nemcsak a kis- és középiparnak jutott az a sors osztályrészül, hogy a konjunktúra gyümölcsét nem tudta leszedni, hanem voltak a nagyiparnak is olyan érdekeltségei, amelyek hasonló sorsban részesültek. Így 1937. évben hazánkban két

újabb rézhengermű nyilott meg. Nagymagyarországnak volt két rézhengerműje, csonka Magyarországnak ma van 5 és ennek tetejében elméletileg még egy hatodik van alakulóban. Az igaz, hogy a rézhengerművek elburjánzásában a régi henger-művek a hibásak, mert védett helyzetüket a nagy haszonnal való dolgozásra használták fel s a kitűnő szimatú tőke, látván az erős prosperitást, egyszerre két helyen is kért magának részvételi helyet.

Sajnos, azonban az így kifejlődött árversenyből a fogyasztóknak semmi előnyük, hanem csak káruk lesz, mert valószínű, hogy az 5 mű között kartel fog létre jönni, s a kartel kénytelen lesz az eddigi árakat emelni, mert kis hazánkban nincsen oly mérvű fogyasztás, hogy az 5 hengermű racionálisan foglalkoztatva legyen, tehát a rezsi-költség növekedni fog, mely költségnövekedést a fogyasztó fogja megfizetni.

De még egy veszedelem éri majd a fogyasztót, s a nem vertikális gyárat. Az említett művek, hogy berendezésüket minél jobban kihasználják, félgyártmányaik egyrészét saját üzemükben kész gyártmánnyá fogják feldolgozni. Ez rájuk nézve igen előnyös, a félgyártmányokat lényegesen olcsóbban tudják kalkulálni, továbbá az elhasznált félgyártmány mennyisége nem esik kontingens alá.

Ezek a körülmények a nem vertikális gyárat igen hátrányosan érintik. Ezért a nem vertikális gyárak egy része úgy véli, hogy az összefogáshoz kell folyamodnia, azaz megalapítani a hatodik hengerművet, amely a nem vertikális gyárak tulajdona lenne s ez a nem vertikális gyárat látná el kartelen kívüli olcsó áru félgyártmányokkal. Így a nem vertikális gyárak félvertikális gyárakká alakulnának át.

Ki kell itt térnem még egy más sajnálatosan érdekes dologra. Csehországnak majdnem minden irányú exportja többé-kevésbébe redukálódik, kivéve a munkagép exportját, mely meredeken növekedik. Ennek oka az, hogy az egész világ industrializálódni akar, mindent maga akar előállítani, s ehhez munkagépek kellenek. Ha valaki a lipcsei vásáron figyelemmel kísérte, láthatta, hogy egyedül a munkagépipar volt az, amely a legjobb vásárt csinálta. A munkagépgyárak két évig terjedő megrendelésekkel vannak ellátva. Az angolok Magyarországra jönnek ócska esztergapadokat vásárolni a dominiumok részére.

Mikor a munkagépek e hatalmas konjunktúráját látjuk, elszorul a szívünk, hogy Magyarországon csak egyetlen egy nagy munkagépgyár volt, a Vulkán, ez is megszűnt. Igaz, hogy egy-két nagyobb iparvállalat állít elő munkagépeket, sőt a kisipar is kopírozza a meglevőket, de ez igazán távol áll attól, amit konjunktúra kihasználásának lehet nevezni.

E szomorú kitérés után még egy szomorúbb folytatásra kell visszatérnem.

A szép reményekkel megindult 1937. évi konjunktúra az év közepén, lehet mondani derékban ketté tört.

Egyes minisztériumok az új költségvetési évben újabb munkát nem adtak ki, az építkezés, mely 42 iparágat foglalkoztat, összehúzta szárnyait, úgyhogy elég meredek lejtőn az év végére a konjunktúra lecsúszott, s újra lemorzsolódott árakat eredményezett.

Majd a szakosztály rátért a fémipari cikkek 1937. évi egységértékeinek megállapítására.

A VI. szakosztálynak folyó évi március hó 22-én megtartott ülése a szakosztályelnök: Viau Jenő m. kir. gazdasági főtanácsos, a Felsőház tagja vezetése alatt folyt le. Jelen voltak: Gruber György, Müller Pál dr. és Salgó Imre kereskedelmi tanácsos, Spiegel Béla m. kir. kormányfőtanácsos, Weisinger György és Zárai Samu kereskedelmi tanácsos tagok, valamint Bodnár Ottó, Gerenday Antal, Iványi József, Kármán Dezső, Kovács Jenő dr. és Severlay Zoltán szakértők.

A szakosztály ügykörébe tartozó áruk piaci viszonyait Müller Pál dr. ismertette:

A szakosztály anyagát tevő áruk forgalmára az építő tevékenységnek van döntő befolyása. Visszatekintve az 1937. esztendő építkezéseire, mindenekelőtt megállapítható, hogy azokat országos viszonylatban bizonyos egyenetlen alakulás jellemzi.

Ez az egyenetlenség megnyilatkozik már a székesfőváros építő tevékenységében is. A legújabban megjelent részletes statisztikai adatok világosan illusztrálják, hogy a budapesti lakástermeles az utóbbi évek gazdasági javulásával, az abból adódó nagyobb fogyasztóképesseggel, a fokozódó igényekkel és a népesség szaporodásával sem minőségi, még kevésbé mennyiségi vonatkozásban nem tartott lépést. Ez a tény tükröződik vissza a lakás-üresedések statisztikai adataiban is. Vannak lakástípusok, amelyekben ma már úgyszólván semmi kínálat nincs, mások iránt viszont a piaci kereslet igen jelentős és állandóan nő. Ez különösen a modern kislakásokra vonatkozik, míg egészen nagy lakások iránt a kereslet lényegesen alábbhagyott.

Az építőtevékenység egyenetlensége vidéki viszonylatban is megnyilatkozik, bár a jelentés évében az országos építkezések súlypontja erősen a vidék felé tolódott el. Az egyes országrészeket vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a Dunántúlon folytatódott a már 1936-ban jelentkezett javulási folyamat, míg a Tiszántúlon és a Duna-Tisza közén hosszú válságos évek óta első ízben számolhatunk be határozottabb javulásról. Az északi vármegyék helyzete nem igen változott tavalyhoz képest, csupán a sorozatos árvizek okoztak ott olyan nagy károkat, hogy építkezésekre a lakosságnak a jövőben is csak korlátolt mértékben fog telni.

Általánosságban és országos nézőpontból megállapítható, hogy az építkezési volumen a jelentés évében nemcsak hogy a lakáskereslettel nem állott arányban, hanem elmaradt az ország egyetemes gazdasági és konjunkturális színvonala alatt is.

Az az örvendetes folyamat, amely a válság fokozatos megszűnésével, a mezőgazdasági cikkek árjavulásában és az ipari lakosság fogyasztóképeségének növekedésében mutatkozik, a városi és falusi lakóházépítkezések, az ipari és mezőgazdasági üzemi építkezések, valamint az építőtevékenység minden egyéb vonalán egyformán megteremtette a kedvezőbb létfeltételeket. Hogy ezek a körülmények az elmúlt esztendőben nem hozták magukkal az építkezések erős fellendülését, annak okai elsősorban a finanszírozás és a stimuláció zökkenőiben kereshetők.

A fentvázolt körülmények jegyében állott az építőanyagok termelése és áralakulása. A vázolt egyenetlen alakulás különösen a durvakerámiai cikkekben éreztette hatását. A budapesti téglaeladások az előző évivel szemben körülbelül 20%-kal csökkentek. Ezt a visszaesést kiegyenlí-

tették a fellendülő vidéki eladások. Országos viszonylatban egyenetlenül alakult a téglára is. A vidéki árak általában javuló irányzatot mutattak, míg a fővárosban és a környéken a téglapiac lanyhulásra hajlott. Érdekes jelenség, hogy a cserépiac ennek fordított képet mutatta, amennyiben a budapestkörnyéki árak szilárdultak, míg a vidék sok helyén a cserépiac igen lanyha maradt.

Jóval kedvezőbb helyzetet tüntetnek fel a speciális téglagyártmányok. Ezeknél az eladások az 1936. évekhez képest 20—25%-kal emelkedtek.

A tűzálló kerámiai cikkek fogyasztása — az általános ipari konjunktúrának, főleg a nehézipari foglalkoztatottságnak megfelelően — tovább növekedett, bár az 1929. évi színvonalat még mindig nem érte el. Ezeknek az ágazatoknak termelésében a mennyiségi fejlődésen túlmenően az utóbbi időben igen jelentős differenciálódás és minőségi javulás volt tapasztalható, minek következtében a termelés a volument meghaladó értéksaporulatot tüntet fel.

A mészfogyasztás 15%-kal nőtt, változatlan árak mellett.

A külforgalmat szemlélve, általában örömdetes fejlődésről adhatunk számot. A durvakerámiai cikkek, valamint az égetett mész kivitele nem mutat lényegesebb változást, viszont a tűzálló áruk exportja az elmúlt évi kerek 40.000 q mennyiségről 60.000 q-ra szökött fel, ami kb. 600 ezer pengő értéksaporulatnak felel meg. Örömdetes jelenség ebből a szempontból a samottárak behozatalának visszaesése, ami a belföldi ipar egyre fokozódó teljesítőképessége mellett tesz tanúságot.

Úgy általános gazdasági, mint konjunkturális vonatkozásban megemlítendő az útépités, mint olyan beruházási tevékenység, mely a szakosztályunk anyagát tevő cikkek közül kedvezően befolyásolta a cement- és kőfogyasztást. Ma, amikor egy nagyszabású beruházási program keretében a kormányzat különösen fontos szerepet szán az úthálózat kiépítésének, nemcsak az érintett iparágak szempontjából kell biztató körülményt látni ebben a jövőre nézve, hanem nemzetgazdasági szempontból is hangsúlyozni kell ezeknek az útépitőanyagoknak száz százalékig hazai voltát. A beruházási program keretében fokozott cementfogyasztást jelent a jövőre nézve az út- és vasútépitéssel kapcsolatos különböző műtárgyak létesítése.

Az elmondottakból kitűnik, hogy bár a szakosztály tárgyát tevő áruk termelése, áralakulása és forgalma a jelentős évben nem mutat egységes alakulást, mégis szép számban találhatók oly körülmények, melyek nemcsak mint örömdetes tényekként könyvelhetők el, hanem a jövőre nézve is bizalomra jogosítanak. A jövő kilátásaival kapcsolatban azonban nyomatékosan rá kell mutatnunk a további fokozott állami beruházások és ösztönzés szükségességére, mert figyelemmel az építőipari és az általános ipari konjunktúra közötti szoros kapcsolatra, elsőrendű gazdasági érdekek fűződnek ahhoz, hogy a beruházási és építőtevékenység visszaeséstől, vagy akár csak stagnációtól is megóvassék.

Ezután a szakosztály az ásványok, valamint a cement- és kőipar termékeinek egységértékeit állapította meg.

A XIII. szakosztály március 23-án tartotta ülését. A Szurday Róbert halálával megüresedett elnöki tisztséget az ülésen óbudai Freudiger Dénes m. kir. kormányfőtanácsos, kereskedelmi tanácsos

töltötte be. Jelen voltak: Ausch Gyula, Dániel Ervin, Donáth Jenő, Kiss Endre, Kozma Gyula, Mössmer József és Takács Sándor kereskedelmi tanácsosok, valamint Nádasdi Mátyás szakértő.

A pamutipar helyzetéről Ausch Gyula számolt be. Előadta, hogy az esztendőkön át fokozatosan fejlődő és egyre emelkedő termelési irányzat után az 1937. év termelési viszonyaiban érzékeny visszaesés következett be, amely az elmúlt év közepétáján vette kezdetét. Ennek következtében a magyar pamutfonó- és szövőgyárak kénytelenek voltak üzemüket az év befejezéséig, körülbelül 20%-kal csökkenteni, de már előzőleg is az 1936. év második felében az exportüzlet átmeneti ellanyhulása folytán egyes pamutszövőgyárak kisebb üzemredukciót hajtottak végre. A belső fogyasztás és exportüzlet nem tudott lépést tartani a pamutszövőgyárak termelésével és ennek káros hatása már az év elején mutatkozott. A szövőüzemek korlátozása túlnyomórészt csak az 1937. év második felében történt meg, így a gyárak pamutszövet- és műselyemszövet-készletei felszaporodtak. Minőségileg szövőgyáraink örömdetes haladásról tesznek tanúságot, amelynek eredményeképpen a finom pamutszövetek csoportjába tartozó legtöbb cikket már belföldön állítjuk elő és csak bizonyos különleges finom és legfinomabb pamutszöveteket hozunk be külföldről.

A kisebb gabonatermés arra indította a gazdaságszolgát, főleg pedig a falusi lakosságot, hogy gabonakészletének és egyéb terményeinek értékesítésével várjon és kisebb bevételéhez képest mérsékelte bevásárlásait is. A szakma forgalmában legtöbbet jelentő őszi idény tehát rosszul indult, amit betetőzött még a rendkívül enyhe őszi időjárás és ezzel kapcsolatban a téli pamutszövetek és ruházati cikkek eladásában beállott a pangás, amelyet az évvégi hideg időjárás már nem tudott ellensúlyozni. A forgalomnak az év második felében bekövetkezett visszaesése csak részben indokolható tehát a lakosság vásárlóerejének gyengülésével, mert a mezőgazdaság egyéb ágai jól jövedelmeztek, így a forgalom hanyatlása főleg a fentemlített jelenségeknek tudható be.

Lényegesen kedvezőbb képet nyerünk exportkereskedelmünk múlt évi forgalmáról, mely az előző év számadataihoz viszonyítva kb. 10%-os emelkedést mutat. Tekintettel arra, hogy kivitelünk túlnyomórésze nyomott pamutszövetből és nyomott műselyemszövetből áll, az export főleg a nyomógyárral rendelkező üzemek részére jelentett előnyt, de rendszerint minden haszon nélküli művelet, mert a gyáraknak különösen a nemesvalutájú piacokon határtalan éles versennyel kell megküzdeniök, ami az árakat nagyon leszorítja. Kormányhatóságunk által létesített exportkassza sem képes ellensúlyozni azt a nagy árkülönbözetet, amelyet gyárainknak egyes külföldi piacokon át kellett hidalni.

A nyersgyapot múlt évi hirtelen árzuhanása számbajövő veszteséget okozott a pamutiparnak és a pamutfonalak árában mintegy 15%-os visszaesést idézett elő. Ez a hanyatlás azonban nem jut teljes mértékben kifejezésre a nyers pamutszövetek árában, amelyek kb. 5%-kal olcsóbbodtak, még kevésbé a pamut készárak árában, amelyek nagyjában megtartották a régi árszintet, mivel a pamut készárak a rendkívül erős belföldi verseny következtében a nyersgyapot drágulása idején sem tud-

ták követni az emelkedő irányzatot és állandóan mélyen nyomott nívón mozogtak.

Ezután a Bizottság a nyers pamut, a pamutfonalak és szövetek értékelésével foglalkozott.

Az **V. szakosztály** folyó évi március hó 24-én tartotta meg ülését, melyen a megjelenésben akadályozott *Chorin Ferenc* dr. m. kir. titkos tanácsos szakosztályelnök helyett *Vuk Gyula* m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Jelen voltak: *Balassa József*, *Balásy Ferenc* kereskedelmi tanácsos, *Benedek Sándor* m. kir. kormányfőtanácsos, *Fenyő Emil*, *Haasz Emil*, *Hoffmann Ferenc*, *Klinger Dezső*, *Németh Ferenc*, *Pollák Gyula* és *Reimann Ernő* dr. kereskedelmi tanácsos, *Rényi Oszkár* m. kir. kereskedelmi főtanácsos, *Schanzer Pál* dr., *Sternischa Károly*, *Tábor Gyula*, *Teltsch Árpád* és *Vigh Gyula* kereskedelmi tanácsos tagok, továbbá *Jordán János* dr. és *Vida Pál* szakértők.

Az ülésen a szénbányászat viszonyait *Reimann Ernő* dr. ismertette.

A hazai szénbányák 1937. évi termelése az előző évvel szemben 13·1%-kal, az utolsó békeév (1913) termeléséhez viszonyítva pedig 27·18%-kal emelkedett. Az 1937. évben a feketeszenttermelés 10·9%-kal, a barnaszénttermelés 13·56%-kal, végül a lignittermelés 10·9%-kal volt nagyobb az 1936. évinél.

A magyar bányák 1937. évi szállításai az előző évhez képest 13·4%-kal emelkedtek. A fogyasztó főcsoportok közül a közlekedés fogyasztása (MÁV, magánvasutak, hajózás) 15·1%-kal nőtt. Az ipar 11·9%-kal nagyobb mennyiséget fogyasztott. Ez emelkedés keretén belül a vas-, cement-, mész-, tégl-, papír- és textilipar szénfogyasztása jelentős növekedést, az olaj- és petróleumgyárak, továbbá a cukorgyárak szénfogyasztása viszont visszaesést mutat. A mezőgazdasági szénfelhasználás az 1936. évi színvonalon mozgott. A közműveknél 10·4%-os többlet jelentkezett oly módon, hogy mind az elektromosművek, mind pedig a gázgyárak lényegesen több szénfogyasztottak, míg a budapesti vízműnél visszaesés mutatkozott.

A háztartási szénfogyasztás 17·28%-kal ugyancsak emelkedett. E fogyasztás keretén belül az 1937. évi brikettszállítás az előző évvel szemben 17·62%-kal volt nagyobb. Ennek ellenére mégis meg kell állapítani, hogy tekintettel a hazai brikettgyárak évi 125.000 vagónos összkapacitására, az 1937. évi brikettszállítás még mindig csak 31·07%-os kihasználást jelentett.

Az 1937. év utolsó három hónapjában az 1936. év azonos időszakával szemben a hazai bányák termelése és szállítása nem emelkedett olyan ütemben, mint az 1937. év első kilenc hónapjában.

Az 1937-ben kivitt szén mennyisége 3·2 millió métermázsát tett az előző évi 2·6 millió q-val szemben.

Ausztria felé különösen a köszénkivitel mutat nagymérvű emelkedést. Az emelkedés egyrészt a hajózás önkezelési céljaira vette igénybe. Csehszlovák exportunk emelkedése az ottani ipari konjunktúrának folyománya. Jugoszláviai, romániai, bulgáriai és németországi exportunk a hajózás önkezelési céljait szolgálta. Románia és Jugoszlávia felé magánfelek részére a magas tiltóvámok következtében hazai bányáink csak minimális exportot tudnak lebonyolítani.

Az 1937. évi szénbehozatal (2·1 millió q) az 1936. évi szénbehozattal szemben (1·9 millió q)

8·58%-kal, az 1937. évi kokszebehozatal (3·7 millió q) az 1936. évi kokszebehozattal szemben (2·7 millió q) 35·67%-kal emelkedett. A nagymérvű emelkedés a vasiparra esik, ami hutáink és öntődéink fokozottabb foglalkoztatásának tudható be.

Mindazok a bányászati cikkek és segédanyagok, amelyek a szén termelési költségeire befolyással vannak, 1937-ben tovább drágultak. Különösen ug-rásszerű volt az emelkedés a bányafánál. A magasabb termelési költségek a szénárakban nem jutottak kifejezésre.

A foglalkoztatott bányamunkások létszáma az utolsó 7 év december hónapjában a következő volt:

	Az alkalmazott összes földalatti és külszíni mun- kások	A vájárok
	s z á m a	
1931	30.571	13.024
1932	31.497	13.778
1933	30.739	12.725
1934	32.300	13.214
1935	35.354	15.588
1936	36.551	15.718
1937	39.465	15.855

Az elmúlt évben nagyobb munkásmozgalmak — a pécsi bányában 1937 február havában fellépett sztrájkot kivéve — a hazai bányákban nem voltak.

A hazai bányák termelésének, illetve szállításának továbbfejlődését az általános gazdasági helyzet szabja meg. A vasúti forgalom, az ipar foglalkoztatottsága, a mezőgazdaság konjunktúrája mind azonnal érezhetővé válik a szénfogyasztásban. Az esetleges konjunktúrarosszabbodás hatásai enyhíthetők volnának a szén további át- és feldolgozásával, valamint a külföldről származó mindenemű tüzelőanyag kiszorításával. Hazai bányáink a barnaszénből való gázgyártás problémáját teszik tanulmány tárgyává s emellett megoldásra vár a kohókoksze előállításának kérdése.

Legfontosabb behozatali tételünknek, a *nyers és megmunkált fának* külkereskedelmi forgalmáról *Schanzer Pál* dr. számolt be:

Az 1937. évben összes fabehozatalunk 108.676 vagón volt, 60·7 millió pengő értékben, az előző évi 95.723 vagónnal (47·9 millió P) szemben.

Az 1936. és 1937. esztendőben beállott jelentékeny áremelkedések folytán fabehozatalunk változásáról tiszta képet csak akkor nyerhetünk, ha elsősorban a mennyiségi emelkedést vizsgáljuk. Míg a fabehozatal 1935-ről 1936-ra 16.800 vagónnal, azaz 21·3%-kal emelkedett, addig 1937-ben az emelkedés 12.953 vagón, vagyis csak 13·6%. Összbehozatalunk mennyisége 1935-ről 1936-ra kerekén 47.000 vagónnal (17%-kal) emelkedett, míg 1937-ben az összbehozatal emelkedése 14.856 vagón, vagyis csak 4·5% volt. Mint látjuk, a fabehozatal emelkedése mindkét esztendőben lényegesen nagyobb, mint az összimportunk növekedése.

Értékben az összes fabehozatal egész importunk értékének az 1935. évben 9·13%-át, 1936-ban 10·97%-át, 1937-ben 12·76%-át tette, amiben élesen visszatükröződik a faárak terén beállott jelentékeny áremelkedés. Ez még jobban feltűnik, ha szembeállítjuk azt, hogy míg 1935-ről 1936-ra

összbehozatalunk 34 millió pengővel (8·5%-kal) emelkedett, addig fabehozatalunk értékének emelkedése 1935-ről 1936-ra egymagában 11·2 millió pengőt tett, ami az 1935. évi kerek 36 millió pengős behozatali többlet 30%-a.

1936-ról 1937-re fabehozatalunk összértéke 48 millióról 60·7 millió pengőre emelkedett, ami egy 12·8 millió pengős, vagyis 27%-os emelkedés akkor, amikor összbehozatalunk csak 39 millióval, vagyis 8·2%-kal emelkedett. Fabehozatalunk így az összes importemelkedésnek kereken egyharmadrészét tette.

Az egyes fanemek emelkedését vizsgálva, 1937. évi tűzifaimportunk 16.600 vagónról 23.400 vagónra nőtt. Ebből az emelkedésből Romániára nem egészen 3.000, Jugoszláviára 1.500, Cseh-Szlovákiára 1.700 vagónos emelkedés esik.

Kereken 10%-kal volt nagyobb a gömbfa (puha fűrészgömbfa) behozatal, ami 40.600 vagónt tett ki 16·7 millió pengő értékben. Ez a behozatal körülbelül fele-fele mennyiségben Ausztria és Cseh-Szlovákia között oszlik meg.

A faragott és fűrészelt fa együttesen az 1936. évi 43.007 vagónos mennyiségről (32·2 millió P), 1937-ben 44.690 vagónra (39·2 millió P) emelkedett. Az emelkedés tehát mennyiségben csupán 1.683 vagónt tett ki az előző évi majdnem 10.000 vagónos, azaz 27%-os emelkedéssel szemben. Itt tűnik ki a legjobban a faárak emelkedése: a majdnem azonos mennyiségű faragott és fűrészelt fáért 1937-ben majdnem kereken 7 millió pengővel (22%-kal) kellett többlet fizetnünk.

A behozatal egyes országokra vonatkozó megoszlását tekintve, Ausztriából a fűrészelt- és faragottfa behozatala 2.850 vagónnal 19.400 vagónra, vagyis 17%-kal emelkedett. Ezzel szemben Cseh-Szlovákiából 417 vagónnal kevesebbet, 2.085 vagónt hoztunk be, amelynek értéke nem egészen 2 millió pengőt tett. Miután kontingensünknek alig a felét használtuk ki, a magyar-cseh-szlovák kereskedelmi szerződés, az osztrák fabehozatalhoz hasonlóan a cseh-szlovák fa kötelező behozatalát támogatja, amely intézkedés, tekintettel az aránylag túl magas cseh-szlovák árakra, súlyosan érinti a magyar fakereskedelemnek és ezzel kapcsolatban az építő gazdáknak érdekeit. Romániából csak valamivel, 429 vagónnal csökkent a 17.800 vagónos behozatalunk, értéke azonban ugyanakkor 14·4 millió pengőről 16·9 millióra, tehát 2·5 millióval, vagyis 17·5%-kal emelkedett. Az áremelkedés e tételnél azért nem jut teljes mértékben kifejezésre, mert az év első harmadában behozott famennyiségek még olcsóbb, régebbi kötésekől származnak. Hasonló lényegtelen mennyiségű, 354 vagónos csökkenés mutatkozik a Jugoszláviából való behozatalnál.

Iparunk erőteljes fejlődése mutatkozik a faszén-, bányafa- és keményfabehozatalainknál, amennyiben faszénbehozatalunk az előző évi 3.428 vagónról 1937-ben 3.911 vagónra, vagyis 14%-kal emelkedett. A bányafabehozatal az előző évi 9.558 vagónról 1937-ben 10.409 vagónra nőtt, ami 10%-os emelkedést jelent. Legjobban kifejezésre jut ez azonban lombos gömbfa- és lombos fűrészanyag-behozatalunknál. A lombgömbfa importja az 1936. évi 4.196 vagónról 6.824 vagónra (62%-kal) emelkedett. A behozatal értéke 3·8 millió pengőt tett az előző évi 1·8 millióval szemben. E behozatal túlnyomó része, majdnem 5.200 vagón Jugoszláviából származott, ahonnan az előző évben csak

2.800 vagónt tett a behozott mennyiség, itt tehát az emelkedés 85%. Romániánál (1.507 vagón) csak 250 vagónos az emelkedés.

E tételnél meg kell emlékezni a kivitelről is, ami majdnem 1.000 vagónt tett 840 ezer pengő értékben, az előző évi 714 vagónnal (307 ezer P) szemben.

Erős emelkedést mutat a fűrészelt lombosfabehozatalunk is, amely az 1936. évi 1.615 vagónos mennyiségről (1·6 millió P) 2.442 vagónra (2·5 millió P) emelkedett. A mennyiségi emelkedés tehát kerek 50%.

A vasúti talpfánál nem egészen 400 vagónos csökkenés mutatkozik az előző esztendővel szemben, míg a jobb szüreti kilátások folytán a kádárfa behozatala 49 vagónról 190 vagónra emelkedett.

A múlt esztendőben is erősen mutatkozott, hogy fabehozatalunk mind ár, mind pedig mennyiség tekintetében mennyire függ a nagy világpiacok, főképpen pedig a skandináv, lengyel, angol fapiacok konjunktúrájától és mennyire érzéketővé vált nálunk a külföldi termelő-országok együttműködése, melyek az export szabályozásával meg tudták akadályozni a nyugati országokban az elmúlt év utolsó harmadában beállott erős puhafa-árcsökkenésnek hazánkban való érvényesülését. Sőt! A nyugati országokban beállott árcsökkenéssel szemben a belföldi piacon részint a román vasúti fuvardíjemelés és lei-felár, részint pedig a fázisadóalapnak a magyar kormány által való emelése még bizonyos áremelkedést idéztek elő a piacon, míg osztrák viszonylatban hónapok óta folynak a tárgyalások az osztrák áremelési kívánságok elhárítására.

A mai időkben nem lesz érdektelen annak vizsgálata, hogy Magyarország fabehozatala milyen szerepet játszik az egyes államok faexportjában.

Ausztria túlelvű fűrészgömbfa exportja 1936-ban, úgy mint 1937-ben is, egész faexportjának kb. 24%-át tette, míg a Magyarországra exportált gömbfa a kivitt mennyiségnek 1936-ban 22%-át és 1937-ben 18·5%-át tette. A bányafa exportja (az összes exportnak mintegy 3%-a) majdnem teljes egészében Magyarországra irányult. Legnagyobb kiviteli tétele a puhafa fűrészelt áru (faexportjának 45·5, illetve 46%-a). E tételnek 1936-ban 28, 1937-ben pedig 22%-a került Magyarországra. Nagy kiviteli tétele Ausztriának a cellulozefa is (16·5%), ebből azonban Magyarországra csak 6·75, illetve 4·5%-ot hozott. Puhafa faragott fakivitele a faexport 5·5, illetve 6%-a volt, ennek 41, illetve 35%-át exportálta Magyarországra.

Cseh-Szlovákia is jelentékeny mennyiségű gömbfát exportál évente, 23, illetve 24·5%-át fakivitelének. Ebből Magyarországra 36, illetve 32% mennyiséget hozott. Igen jelentékeny cellulozefakivitele, 1936-ban faexportjának 40·5%-át tette ki, míg 1937-ben majdnem a felére, 24%-ra csökkent. Ez majdnem teljes egészében Németországba ment. A puhafa fűrészelt fa kivitele 12·5, illetve 1937-ben 23·5%. Ebből azonban Magyarországra csak 11·5, illetve 8% jött be, 3%-át tette fakivitelének bányafaexportja, melyet teljes egészében Magyarország vett át.

Jugoszláviának puhafa fűrészgömbfakivitele jelentéktelen, kivitelének csupán 0·5, illetve 4%-a, amelyből Magyarországra csak egész jelentéktelen mennyiség érkezett. Ennél sokkal jelentékenyebb a keményfa exportja, mindkét évben 8%. Az ide-

tartozó bükkfából 1936-ban 66, 1937-ben 38% Magyarországra került. Tölgykiviteléből a magyarországi részesedés 7,5, illetve 22%. A többi fajta keményfából pedig Magyarországra 13, illetve 18% jött be. A talpfa, valamint a faragott fa kivitele mintegy 6,5—7%-a a faexportnak. Talpfából 1936-ban 34, 1937-ben 19%-ot vettünk át, míg faragott fából 14%-ot. A legnagyobb tétele azonban a faexportnak 49, illetve 51% a fűrészelt lombfa, amelyből Magyarországra csak 9, illetve 4%-nyi mennyiség került.

Romániának fűrészelt gömbfakivitele egészen jelentéktelen, mintegy 2%. Ennek több mint $\frac{3}{4}$ -ad része Magyarországra jött. Majdnem hasonló keretben mozog a bányafaexport is, amelyből a magyar részesedés 67, illetve 95%. A faragott faexport 7,5, illetve 1937-ben csak 1,5%-a a faexportnak, aminek Magyarország mintegy $\frac{3}{4}$ -ad részét vette át. A puha fűrészelt fa 64, illetve 60%-a Románia faexportjának, ebből azonban a magyar részesedés csak 19, illetve 1937-ben 17% volt.

Ezek a számok mutatják a legjobban, hogy Magyarország a többi nagy piacokkal szemben, aránylag milyen kis átvevője volt az utolsó két esztendőben azoknak a termelő országoknak, ahonnan a fát beszerezte és hogy a nyugati német nagy fapiacokon való részesedésük mennyire befolyásolja a magyar fapiacot.

A bútortipar helyzetéről *Fenyő Emil* tett jelentést:

Az 1937. évben az általános gazdasági helyzetnek megfelelően a magyar fabútorkivitelben is bizonyos optimisztikusabb megítélés uralkodott. Az áruforgalom akkor úgy mennyiségileg, mint árakban, illetve összértékben emelkedő számokat mutatott. Az év utolsó harmadában azonban a kezdetben kedvezőbb megítélés fokozatosan romlott és a jelentési év vége felé már bizonyos depressziós tünetek léptek előtérbe.

Mindent egybevetve azonban az 1937. gazdasági év az 1936. évnél gazdaságilag valamivel kedvezőbbnek volt mondható, habár a konjunktúra vonala cikkenként még a faiparon belül sem volt egyenletes.

Az 1937. év május havában a már korábban megállapított bérminimum a bekövetkezett munkásmozgalom folytán, az iparügyi minisztérium közbejöttével emeltetett és ez az újabb szabályozás, valamint a még korábban bevezetett maximális munkaidő kihatásaiban, karöltve a fokozatosan emelkedő nyersanyagárakkal, a készáru termelési költségeit kb. 10—12%-kal növelte. Ez a körülmény természetesen kihatással volt exportunkra.

Sajnos, a külföldön a nyersanyagok árában bekövetkezett esés a magyar piacon csak erősen korlátozott mértékben érezte hatását, úgyhogy exportunknak e nehézségekkel az év egész második felében állandóan küzdenie kellett.

Legjelentősebb exportpiacunk változatlanul Anglia volt. Az év első felében odairányuló exportunk emelkedett, azonban bizonyos belső tényezők az ottani felvevőképeséget hátrányosan befolyásolták (mint pl. az addig igen intenzív építkezési tevékenység lanygulása, a tőzsdei helyzet, az árutőzsdék standardértékeinek bizonytalan áralakulása, a politikai helyzet tisztázatlan volta, stb.), úgyhogy a második félévben már visszaesés volt tapasztalható.

Második legjelentősebb exportpiacunk Olaszország, még pedig úgy a quarnerói szabadzóna, mint a belső olasz területek. Ezen a piacon az év első felében, kapcsolatosan a líra helyzetének átmeneti bizonytalanságával, némi áremelkedés volt észlelhető, azonban tekintettel arra, hogy az exportőrök kénytelenek a teljes valutáris kockázatot viselni, az ott szokásos hosszabb lejáratú kihitelezés mellett nem minden esetben látszott a kivitel forszirozása ebben a relációban indokoltnak. Az év végén ez a tényező mint veszélyforrás egyelőre megszűnni látszott, azonban az ilyenkor mindig visszatérő árlemorzsolódás viszont magára az üzleti tevékenységre hatott bénítóan, úgyhogy az 1938. évre a tavalyi számok nehezen lesznek elérhetőek, hacsak az év folyamán más erőtényezők fel nem lépnek, melyek ismét élénkítő lendületet adnak olasz exportunknak. Ide egyébként főleg jobb minőségű ebédlő és hálóbútor exportáltatott, míg angol exportunk túlnyomó részben hálósobabútor.

További exportterületeink a Délafrikai Unió, Hollandia és Franciaország. Ezekbe az országokba aránylag jelentősebb tételek szállítottak, míg a még ezeken kívüli viszonylatokban csak Skandinávia mondható említésreméltónak.

Fabútorokon kívül jelentős tételekben exportáltunk enyvezett lemezárakat is, még pedig főleg Angliába és Délafrikába, hajlított fabútorokat pedig Angliába és Hollandiába.

A XVII. szakosztály március 26-án ülésezett *Hüttl Frigyes* m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Aschner Dávid*, *Herrling Vilmos*, *Kemény Béla* kereskedelmi tanácsosok és *Békeffy Béla*, *Havas Sándor* és *Zoltán Frigyes* szakértők.

Az öblösüvegáruk termelési, forgalmi és árviszonyairól *Havas Sándor* olvasta fel jelentését. Kifejtette, hogy az öblösüvegáruk 1937. évi termelésének értéke 6,5 millió pengőt tett. Kivitelre 18 ezer métermázsas áru került 850 ezer pengő értékben. A magyar üveggyárak termelésüket a világ igen sok államába eljuttatták, legjelentősebb kivitelünk azonban Nagy-Britanniába, Franciaországba, az Amerikai Egyesült Államokba, Egyiptomba és több ázsiai országba volt. A nagy kivittel szemben e cikkekből a behozatal mindössze 4 ezer métermázsát tett, értéke 500 ezer pengőt képviselt. A behozatal a kivitelnek nem egész egynegyed részét tette, a magyar gyárak termelési értékének pedig csak egynegyedét, az olyan minimális mennyiség, amely nem zavarja a magyar üveggyárpár érdekét. Kereskedelmünk csak finomabb, értékesebb árut hozott be az országba és szükségletének jelentős részét a hazai gyáraktól szerezte be. A magyar üveggyáraknak az utóbbi években előállított gyártmányai minőségben és minden egyéb tekintetben óriási emelkedést mutatnak és az általuk forgalomba hozott áruk úgy a kereskedelem, mint a nagyközönség igényeit a legmesszebbmenőkig ki is elégítik. Természetes azonban, hogy hazánk öt öblösüveggyártással foglalkozó gyára nem tudja azt a választékot nyújtani, amelyet a kereskedelem kénytelen saját létfenntartása érdekében és a fogyasztók rohamosan fejlődő és változó ízlése miatt üzletében tartani. Ezért importra szorul. A megállapított kontingensek mennyiségileg nem túlzottak és kielégítők lennének, ha a vámtételen belül olyan korlátozások nem volnának előírva, amelyek nemcsak, hogy nem adnak módot a kereskedelem-

nek a kontingensek teljes kihasználására, de sok esetben magát a gyáripár érdekeit is sértik. Behozatalunk legnagyobb volt Németországból, Ausztriából, Csehországból, emellett kisebb mennyiség jött be Olaszországból és Svédországból is. A belföldi gyártmányok árai az előző évhez viszonyítva nem változtak. A gyárak elfoglaltsága normális volt, a rendelések kivitelezése és a szállítások fennakadás nélkül történtek úgy, hogy a kereskedelem mindig a kellő időben jutott a szükséges áruk birtokába. Befejezésül örömmel emlékezhetem meg arról, hogy a magyar üvegipar egy új cikkel lett gazdagabb. Egyik kisebb üzem berendezkedett a jénai rendszerű tűzálló laboratóriumi üvegáruk és a most igen keresett tűzálló kis viharlámpaüvegek gyártására is.

A tábla- és öntöttüvegszakma helyzetéről Székács Imre küldött be jelentést, ebben előadja, hogy a táblaüvegből az épületüvegek eladása emelkedett, ezzel szemben a mezőgazdasági kertészüveg forgalma visszaesett. Az öntöttüveg forgalma megnőtt, de egyedüli öntöttüveggyárunk még így is az év legnagyobb részében szünetelni kénytelen, mert a hazai fogyasztás nem elegendő a gyár termelőképességének kihasználására. Károsnak tartja, hogy e kereskedelmi tárgyalások során nagy behozatali

kontingenseket adnak a külföldi behozatalra, ami ezt az új és törekvő gyár létét veszélyezteti. Megállapítja, hogy a tüközüveg forgalmában változás nem volt.

A porcellánszakma helyzetéről *Mattyasovszky-Zsolnay* Tibor küldött be jelentést. Ebben közli, hogy a porcellánszakmában az 1937. évben változás az előző évvel szemben alig történt. A behozatal keretei ugyanazok voltak, mint az előző évben. A belföldi kereslet némileg megélénkült. Hazai gyáraink termelőképessége fedezte a mutatkozó szükségletet. Megemlítette, hogy a Drasche-gyár is berendezkedett porcellán edényáruk gyártására s kb. 17 vagon árut hozott forgalomba. Az év folyamán a gyáraknak sikerült a kereskedőkkel olyan megállapodást létesíteni, amelynek értelmében az egymásközi kíméletlen versenyt a jövőben kiküszöbölik. Az emelkedő előállítási költségek folytán a gyári áraknál augusztus 1-től kb. 5%-os áremelés lépett életbe, aminek hatása azonban csak az 1938. évben lesz érezhető. Kőedénygyáraink az előző évek arányában folytatták exporttevékenységüket. A belföldi keresletet az építkezési konjunktúra kedvezően befolyásolta.

Ezután a Bizottság rátért a különféle üvegek és az agyagpiar termékeinek az értékelésére.

Várszeghy János † (1889—1938)

A Magyar Statisztikai Szemle május—júniusi számában rövid gyászír közölte a Szemle kitűnő munkatársának, Várszeghy János dr. miniszteri titkárnak, korai elhúnytát.

Várszeghy Jánost a mai nehéz életviszonyok között ritka emberi kvalitások jellemezték. Mindenkin segíteni akaró jóindulat, meleg baráti érzés voltak egyéniségének emberi alapvonásai. Hivatalos munkájában páratlan kezdeményező erejével, kiváló szaktudásával, ritka tárgyaló és szervező képességével vált ki. Példaképe volt a jó köztisztviselőnek, aki mindenkor teljes lélekkel a közérdeket kívánja előbbrevinni. Lángoló hazafias érzületével világosan látta, hogy Magyarország csak úgy válhat ismét naggyá, ha szűk határait szellemi felsőbbségünk expanzív ereje feszíti szét. Nemes becsvágygal törekedett azért arra, hogy abban a munkakörben, amely reá bízott, Magyarország nemzetközi viszonylatban is kiváljon és követendő példával szolgáljon. Odaadó munkáját, sajnos oly rövid pályafutása alatt is, szép siker koronázta.

Várszeghy János a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Szajol községben született 1889 december hó 18-án. Középiskolai tanulmányait a szentesi főgimnáziumban végezte. Államtudori oklevelét a budapesti kir. Pázmány Péter tudományegyetemen nyerte el. A statisztikai szolgálatba fiatalon, 18 éves korában, állott be. Kezdetben, mint a Központi Statisztikai Hivatal ideiglenes alkalmazottja. A Hivatal fogalmazási karába miniszteri segéd-fogalmazóként 1918-ban neveztetett ki és hivatali

pályáján fokozatosan előrehaladva, 1937-ben lett valóságos miniszteri titkárrá. A fogalmazói karba történt kinevezetéséig az országgyűlési képviselő-választási, az ipari és munkásügyi, majd pedig a tanügyi statisztikák munkálatainál működött, túlnyomórészt már akkor is fogalmazási munkakörben. Részt vett azonkívül számos egyéb különleges statisztikai felvételnél is. Értékes munkásságának gerincét azonban a közlekedési statisztika területén folytatott tevékenysége alkotta. A Hivatal közlekedési statisztikai csoportjában rövid ideig beosztott tisztviselő volt, majd 1921-ben annak vezetője lett. Alig van az életnek olyan tere, amelynél a legújabb idők fejlődése oly sok újszerű közérdekű jelenséget teremtett volna, mint amennyit a közlekedés fejlődésénél látunk. A technika haladása új eszközöket teremtett a forgalom lebonyolítására, a közlekedésnek új útjai nyíltak és a forgalom méretei megnövekedtek. Más oldalról a nemzetek elzárkózása, egymás iránti bizalmatlansága okozott változást a közlekedés régi rendjében. Mindezeknek a jelenségeknek statisztikai megfigyelése állandó éberséget, gyors kezdeményezést, újszerű módszerek alkalmazásával is, ügyes és körültekintő szervezést kívánt. Ennek a nehéz feladatnak Várszeghy János minden tekintetben a legmesszebbmenően megfelelt. A gépjármű állományának és forgalmának, a személyszállító és teherfuvarozó automobil vállalatoknak, a vámhatáron át közlekedő gépjárműveknek, a benzinfogyasztásnak, a téli kikötőknek, a csepeli petróleumkikötő forgalmának,

nek a kontingensek teljes kihasználására, de sok esetben magát a gyáripár érdekeit is sértik. Behozatalunk legnagyobb volt Németországból, Ausztriából, Csehszorból, emellett kisebb mennyiség jött be Olaszországból és Svédországból is. A belföldi gyártmányok árai az előző évhez viszonyítva nem változtak. A gyárak elfoglaltsága normális volt, a rendelések kivitelezése és a szállítások fennakadás nélkül történtek úgy, hogy a kereskedelem mindig a kellő időben jutott a szükséges áruk birtokába. Befejezésül örömmel emlékezhetek meg arról, hogy a magyar üvegipár egy új cikkel lett gazdagabb. Egyik kisebb üzem berendezkedett a jénai rendszerű tűzálló laboratóriumi üvegáruk és a most igen keresett tűzálló kis viharlámpaüvegek gyártására is.

A tábla- és öntöttüvegszakma helyzetéről Székács Imre küldött be jelentést, ebben előadja, hogy a táblaüvegből az épületüvegek eladása emelkedett, ezzel szemben a mezőgazdasági kertészüveg forgalma visszaesett. Az öntöttüveg forgalma megnőtt, de egyedüli öntöttüveggyárunk még így is az év legnagyobb részében szünetelni kénytelen, mert a hazai fogyasztás nem elegendő a gyár termelőképességének kihasználására. Károsnak tartja, hogy e kereskedelmi tárgyalások során nagy behozatali

kontingenseket adnak a külföldi behozatalra, ami ezt az új és törekvő gyár létét veszélyezteti. Megállapítja, hogy a tüközüveg forgalmában változás nem volt.

A porcellánszakma helyzetéről *Mattyasovszky-Zsolnay* Tibor küldött be jelentést. Ebben közli, hogy a porcellánszakmában az 1937. évben változás az előző évvel szemben alig történt. A behozatal keretei ugyanazok voltak, mint az előző évben. A belföldi kereslet némileg megélenkult. Hazai gyáraink termelőképessége fedezte a mutatkozó szükségletet. Megemlítette, hogy a Drasche-gyár is berendezkedett porcellán edényáruk gyártására s kb. 17 vagon árut hozott forgalomba. Az év folyamán a gyáraknak sikerült a kereskedőkkel olyan megállapodást létesíteni, amelynek értelmében az egymásközi kíméletlen versenyt a jövőben kiküszöbölik. Az emelkedő előállítási költségek folytán a gyári áraknál augusztus 1-től kb. 5%-os áremelés lépett életbe, aminek hatása azonban csak az 1938. évben lesz érezhető. Kőedénygyáraink az előző évek arányában folytatták exporttevékenységüket. A belföldi keresletet az építkezési konjunktúra kedvezően befolyásolta.

Ezután a Bizottság rátért a különféle üvegek és az agyagpiar termékeinek az értékelésére.

Várszeghy János † (1889—1938)

A Magyar Statisztikai Szemle május—júniusi számában rövid gyászír közölte a Szemle kitűnő munkatársának, Várszeghy János dr. miniszteri titkárnak, korai elhúnytát.

Várszeghy Jánost a mai nehéz életviszonyok között ritka emberi kvalitások jellemezték. Mindenkin segíteni akaró jóindulat, meleg baráti érzés voltak egyéniségének emberi alapvonásai. Hivatalos munkájában páratlan kezdeményező erejével, kiváló szaktudásával, ritka tárgyaló és szervező képességével vált ki. Példaképe volt a jó köztisztviselőnek, aki mindenkor teljes lélekkel a közérdeket kívánja előbbrevinni. Lángoló hazafias érzületével világosan látta, hogy Magyarország csak úgy válhat ismét naggyá, ha szűk határait szellemi felsőbbbségünk expanzív ereje feszíti szét. Nemes becsvágygal törekedett azért arra, hogy abban a munkakörben, amely reá bízott, Magyarország nemzetközi viszonylatban is kiváljon és követendő példával szolgáljon. Odaadó munkáját, sajnos oly rövid pályafutása alatt is, szép siker koronázta.

Várszeghy János a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Szajol községben született 1889 december hó 18-án. Középiskolai tanulmányait a szentesi főgimnáziumban végezte. Államtudori oklevelét a budapesti kir. Pázmány Péter tudományegyetemen nyerte el. A statisztikai szolgálatba fiatalon, 18 éves korában, állott be. Kezdetben, mint a Központi Statisztikai Hivatal ideiglenes alkalmazottja. A Hivatal fogalmazási karába miniszteri segéd-fogalmazóként. 1918-ban neveztetett ki és hivatali

pályáján fokozatosan előrehaladva, 1937-ben lett valóságos miniszteri titkárrá. A fogalmazói karba történt kineveztetéséig az országgyűlési képviselő-választási, az ipari és munkásügyi, majd pedig a tanügyi statisztikák munkálatainál működött, túlnyomórészt már akkor is fogalmazási munkakörben. Részt vett azonkívül számos egyéb különleges statisztikai felvételnél is. Értékes munkásságának gerincét azonban a közlekedési statisztika területén folytatott tevékenysége alkotta. A Hivatal közlekedési statisztikai csoportjában rövid ideig beosztott tisztviselő volt, majd 1921-ben annak vezetője lett. Alig van az életnek olyan tere, amelynél a legújabb idők fejlődése oly sok újszerű közérdekű jelenséget teremtett volna, mint amennyit a közlekedés fejlődésénél látunk. A technika haladása új eszközöket teremtett a forgalom lebonyolítására, a közlekedésnek új útjai nyíltak és a forgalom méretei megnövekedtek. Más oldalról a nemzetek elzárkózása, egymás iránti bizalmatlansága okozott változást a közlekedés régi rendjében. Mindezeknek a jelenségeknek statisztikai megfigyelése állandó éberséget, gyors kezdeményezést, újszerű módszerek alkalmazásával is, ügyes és körültekintő szervezést kívánt. Ennek a nehéz feladatnak Várszeghy János minden tekintetben a legmesszebbmenően megfelelt. A gépjármű állományának és forgalmának, a személyszállító és teherfuvarozó automobil vállalatoknak, a vámhatáron át közlekedő gépjárműveknek, a benzinfogyasztásnak, a téli kikötőknek, a csepeli petróleumkikötő forgalmának,

a tengerhajózási vállalatoknak, a légiforgalomnak, a rádióknak, a forgalmi baleseteknek stb. statisztikáját Magyarországon elsősorban Várszeghy János munkájának köszönhetjük. Ezen kívül számos, már régebben folytatott vasúti és hajózási felvételek korszerű tökéletesítése is az ő érdeme. A Hivatalos Statisztikai Munkatervben ily módon szinte minden esztendőben szerepeltek Várszeghy János tervei alapján kidolgozott új közlekedési adatgyűjtések.

Várszeghy János munkássága azonban nem szorítkozott csupán az adatgyűjtések megszervezésére és lebonyolításuknak irányítására. Oktató előadásokkal is igyekezett azoknak pontosságát és jóságát előmozdítani. Így több hónapos tanfolyamban képezte ki a statisztikai szolgálatra a posta-vezérigazgatóságnak statisztikai személyzetét. Egyéb előadásai közül a Magyar Statisztikai Társaságban és a rádió útján tartott előadásait emeljük ki.

A közlekedési adatgyűjtések eredményeit főleg lapunk hasábjain rendszeresen és világos előadásban nem ritkán elméleti tudományos értékkel is bíró tanulmányok keretében ismertette. Irodalmi munkásságából kiemeljük következő tanul-

mányait: „Az újjászervezett vízforgalmi statisztika első négy esztendejének eredményei (1931—1934)“ c. (Vízügyi Közlemények 1935. év) szép és terjedelmes tanulmányát, a Városi Szemlében a budapesti közúti forgalomszámlálásokról és a budapesti közúti forgalmi balesetekről közzétett nagyobb dolgozatait, az Association Internationale Permanente des Congrès de la Route 1938. évi hágai kongresszusa alkalmából *Dárday*-val közösen írt jelentését „Les accidents sur les routes“ címen, melynek „Méthode et unification de la statistique“ és „Etablissement de la cause des accidents“ c. fejezetei a (kérdőívet) származik tőle és a Magyar Statisztikai Szemle 1938. évi 2. számában „A gépjárművek állománya Magyarországon az 1937. évben“ c., már betegsége közben elkészített utolsó cikkét.

Várszeghy János, ki testi gyengesége miatt katonai szolgálatot nem teljesített, talán éppen azért még fokozottabb önfeláldozással igyekezett a honvédelem érdekeit munkássága során előmozdítani. Az e téren kifejtett értékes tevékenységéért a honvédelmi miniszter kitüntető elismerését nyerte el. Érdemei a legfelsőbb helyen is elismerésre találtak, ami a Magyar Vörös Kereszt érdemkeresztjének adományozásával jutott kifejezésre.

A Magyar Statisztikai Társaság pályatételei a magyar nemzeti jövedelem módszerének és a magyar adóstatisztika rendszerének megállapítására.

Prix offerts par la Société Hongroise de Statistique pour des études relatives au calcul du revenu national et à une nouvelle méthode concernant la statistique des impôts.

A Magyar Statisztikai Társaság a magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének és a magyar adóstatisztika legcélszerűbb rendszerének megállapítására pályázatot hirdet. A pályázat feltételei a következők:

A)

Első pályatétel.

A magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének megállapítása.

1. A pályázatban ki kell fejteni, hogy a Magyarország nemzeti jövedelmének megállapítására irányuló számításoknál milyen jövedelmi elemeket kell figyelembe venni és ezek közül melyeket lehet statisztikai adatokkal ezidőszert is kellőképpen megrögzíteni. Tételről-tételre meg kell állapítani továbbá, hogy a ma rendelkezésre álló adatok alapján a kiszámításnál mennyiben és milyen módon kell a leginkább termelési és forgalmi statisztikai anyagot használó tárgyi módszert és mennyiben kell a főként adóstatisztikára támaszkodó személyi módszert alkalmazni.

2. A magyar nemzeti jövedelem számításnak egy olyan részletes tervezetét kell elkészíteni, amely az 1936. évi állapot szerint, tételről-tételre megjelöli a felhasználható statisztikai adatokat és az ezeknek

alapján eszközölhető számítások módját. Ha ez alkalommal olyan számítási mód jelölné meg, amely az eddig már megjelent munkákban alkalmazott számítással lényegileg azonos, az eredeti forrást meg kell nevezni.

3. E tervezettel kapcsolatosan részletesen ki kell terjeszkedni arra, hogy az egyes tételek megállapításához a rendelkezésre álló statisztikai anyag mennyiben kielégítő. Meg kell állapítani továbbá azt is, hogy Magyarország termelési, forgalmi és fogyasztási, nemkülönben népességi és társadalombiztosítási statisztikáját mennyiben kellene nagyobb nehézségek nélkül úgy javítani vagy kiegészíteni, hogy e módosítások révén a magyar nemzeti jövedelem alakulására vonatkozó számítások a lehetőségig tökéletessé váljanak.

4. A 2. pont értelmében be kell mutatni Magyarország 1936. évi nemzeti jövedelmének tételek szerint részletezett kiszámítását.

B)

Második pályatétel.

A magyar adóstatisztika rendszerének megállapítása.

1. A pályázatban mindenekelőtt azokat az irányelveket kell felsorolni, amelyek szerint a ma

a tengerhajózási vállalatoknak, a légiforgalomnak, a rádióknak, a forgalmi baleseteknek stb. statisztikáját Magyarországon elsősorban Várszeghy János munkájának köszönhetjük. Ezen kívül számos, már régebben folytatott vasúti és hajózási felvételek korszerű tökéletesítése is az ő érdeme. A Hivatalos Statisztikai Munkatervben ily módon szinte minden esztendőben szerepeltek Várszeghy János tervei alapján kidolgozott új közlekedési adatgyűjtések.

Várszeghy János munkássága azonban nem szorítkozott csupán az adatgyűjtések megszervezésére és lebonyolításuknak irányítására. Oktató előadásokkal is igyekezett azoknak pontosságát és jóságát előmozdítani. Így több hónapos tanfolyamban képezte ki a statisztikai szolgálatra a postavezérigazgatóságnak statisztikai személyzetét. Egyéb előadásai közül a Magyar Statisztikai Társaságban és a rádió útján tartott előadásait emeljük ki.

A közlekedési adatgyűjtések eredményeit főleg lapunk hasábjain rendszeresen és világos előadásban nem ritkán elméleti tudományos értékkel is bíró tanulmányok keretében ismertette. Irodalmi munkásságából kiemeljük következő tanul-

mányait: „Az újjászervezett vízforgalmi statisztika első négy esztendejének eredményei (1931—1934)“ c. (Vízügyi Közlemények 1935. év) szép és terjedelmes tanulmányát, a Városi Szemlében a budapesti közúti forgalomszámlálásokról és a budapesti közúti forgalmi balesetekről közzétett nagyobb dolgozatait, az Association Internationale Permanente des Congrès de la Route 1938. évi hágai kongresszusa alkalmából *Dárday*-val közösen írt jelentését „Les accidents sur les routes“ címen, melynek „Méthode et unification de la statistique“ és „Etablissement de la cause des accidents“ c. fejezetei a (kérdőívettervezet) származik tőle és a Magyar Statisztikai Szemle 1938. évi 2. számában „A gépjárművek állománya Magyarországon az 1937. évben“ c., már betegsége közben elkészített utolsó cikkét.

Várszeghy János, ki testi gyengesége miatt katonai szolgálatot nem teljesített, talán éppen azért még fokozottabb önfeláldozással igyekezett a honvédelem érdekeit munkássága során előmozdítani. Az e téren kifejtett értékes tevékenységéért a honvédelmi miniszter kitüntető elismerését nyerte el. Érdemei a legfelsőbb helyen is elismerésre találtak, ami a Magyar Vörös Kereszt érdemkeresztjének adományozásával jutott kifejezésre.

A Magyar Statisztikai Társaság pályatételei a magyar nemzeti jövedelem módszerének és a magyar adóstatisztika rendszerének megállapítására.

Prix offerts par la Société Hongroise de Statistique pour des études relatives au calcul du revenu national et à une nouvelle méthode concernant la statistique des impôts.

A Magyar Statisztikai Társaság a magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének és a magyar adóstatisztika legcélszerűbb rendszerének megállapítására pályázatot hirdet. A pályázat feltételei a következők:

A)

Első pályatétel.

A magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének megállapítása.

1. A pályázatban ki kell fejteni, hogy a Magyarország nemzeti jövedelmének megállapítására irányuló számításoknál milyen jövedelmi elemeket kell figyelembe venni és ezek közül melyeket lehet statisztikai adatokkal ezidőszert is kellőképpen megrögzíteni. Tételről-tételre meg kell állapítani továbbá, hogy a ma rendelkezésre álló adatok alapján a kiszámításnál mennyiben és milyen módon kell a leginkább termelési és forgalmi statisztikai anyagot használó tárgyi módszert és mennyiben kell a főként adóstatisztikára támaszkodó személyi módszert alkalmazni.

2. A magyar nemzeti jövedelem számításnak egy olyan részletes tervezetét kell elkészíteni, amely az 1936. évi állapot szerint, tételről-tételre megjelöli a felhasználható statisztikai adatokat és az ezeknek

alapján eszközölhető számítások módját. Ha ez alkalommal olyan számítási mód jelölné meg, amely az eddig már megjelent munkákban alkalmazott számítással lényegileg azonos, az eredeti forrást meg kell nevezni.

3. E tervezettel kapcsolatosan részletesen ki kell terjeszkedni arra, hogy az egyes tételek megállapításához a rendelkezésre álló statisztikai anyag mennyiben kielégítő. Meg kell állapítani továbbá azt is, hogy Magyarország termelési, forgalmi és fogyasztási, nemkülönben népességi és társadalombiztosítási statisztikáját mennyiben kellene nagyobb nehézségek nélkül úgy javítani vagy kiegészíteni, hogy e módosítások révén a magyar nemzeti jövedelem alakulására vonatkozó számítások a lehetőségig tökéletessé váljanak.

4. A 2. pont értelmében be kell mutatni Magyarország 1936. évi nemzeti jövedelmének tételek szerint részletezett kiszámítását.

B)

Második pályatétel.

A magyar adóstatisztika rendszerének megállapítása.

1. A pályázatban mindenekelőtt azokat az irányelveket kell felsorolni, amelyek szerint a ma

fennálló adórendszer és adózási eljárás figyelembevételével a magyar adóstatisztika rendszerét megállapítani, illetőleg módosítani kellene.

2. Ezekre az irányelvekre támaszkodva változni kell azokat a javításokat, vagy kiegészítéseket stb., amelyek a magyar adóstatisztika mai rendszerében kívánatosak volnának, abból a célból, hogy a magyar adóstatisztika a statisztikai pontosság, szabatoság és áttekinthetőség követelményeinek megfeleljen és hogy annak adatai a különféle adózási, pénzügyi, gazdasági, társadalmi stb. kérdésekben a lehetőségig teljes tájékozódást nyújtson. A pályázatban különös tekintettel kell lenni arra, hogy az ajánlott változtatások révén az adóstatisztika adatai a nemzeti jövedelemre és a nemzeti vagyoni vonatkozó számítások szempontjából is megfelelő számítási alapul szolgálhassanak.

3. Az 1. és 2. pontok alapján a pályázónak el kell készítenie a magyar adóstatisztikának olyan tervezetét, amely teljes részletességgel magában foglalja a táblázatok címeit és rovatait is.

C)

A magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének és a magyar adóstatisztika legcélszerűbb rendszerének megállapítása tárgyában a Magyar

Statisztikai Társaság f. évi március hó 22-én, 29-én, április hó 5-én és 22-én szakértekezletet tartott. Mindkét pályatételt az értekezleten elhangzottak figyelembevételével kell kidolgozni. A szakértekezleten tartott előadásokat külön kiadvány tartalmazza. Ez a kiadvány a Társaság titkárságánál kapható.

D)

A két tételre külön-külön kell pályázni. Az első (a nemzeti jövedelem számítására vonatkozó) tétel pályadíja 1.000 pengő, a második (az adóstatisztika rendszerére vonatkozó) tétel pályadíja 750 pengő.

A jeligével ellátott pályázatokat két gépirásos példányban, a pályázónak jeligés zárt borítékba helyezett névjegyével együtt legkésőbb 1939. évi április hó 30-ig kell a Magyar Statisztikai Társaság titkárságához (Budapest, II., Buday László-utca 1.) eljuttatni.

A beküldött pályázatokat a Magyar Statisztikai Társaság által felkért szakemberekből álló bizottság fogja megbírálni és az eredményt a Magyar Statisztikai Szemle fogja közzétenni.

Budapest, 1938. évi június hó.

Magyar Statisztikai Társaság.

Összefoglaló helyzetjelentés. *Résumé de la situation en Hongrie.* 1938. június. — Juin 1938.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel. Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les chiffres de juin 1938:

Par rapport au même mois de l'année précédente, le nombre et la proportion des nouveaux mariages (5.652, 7.7 pour 1000 habitants) ont légèrement monté. Le nombre des naissances (14.296, 19.4 pour 1000) ayant un peu baissé et celui des décès (10.056, 13.6 pour 1000), légèrement augmenté, l'accroissement naturel (4.240, 5.8 pour 1000) a été inférieur à celui de juin précédent.

L'activité économique s'étant ralentie, le nombre des chômeurs augmentait. Il s'est élevé à 20.405, grandissant de 616 (+ 3.1%) par rapport au mois précédent et de 43.3% par rapport au chiffre correspondant de l'année dernière.

La production de houille, ainsi que celle de lignite, qui avaient été favorisées naguère par des conjonctures bien propices, baissaient en juin comparativement au mois précédent dans une mesure dépassant la régression saisonnière normale (— 8.0% et — 5.9%). Par rapport à juin

précédent, on y voit une légère augmentation. Pendant les six premiers mois de l'année, la production de lignite, d'ailleurs toujours plus grande que celle de houille, n'a monté que de 5.3% par rapport à la même période de l'année dernière.

La production de minerai de fer et scorie de fer, ainsi que celle de fonte à affiner, accusaient une augmentation sur mai dernier, mais elles ont baissé par rapport à juin précédent (— 2.0% et — 9.0%). Pendant les six premiers mois de l'année, la première a, par rapport au chiffre correspondant de l'année dernière, monté de 8.4%, tandis que la seconde accusait une légère régression. En ce qui concerne la quantité de courant électrique distribué pour actionner des machines, on constate également, comparativement à l'année dernière, une diminution: 3.1%.

La balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent de 2.1 millions de pengős. La valeur des importations (34.4 millions de pengős)

fennálló adórendszer és adózási eljárás figyelembevételével a magyar adóstatisztika rendszerét megállapítani, illetőleg módosítani kellene.

2. Ezekre az irányelvekre támaszkodva változni kell azokat a javításokat, vagy kiegészítéseket stb., amelyek a magyar adóstatisztika mai rendszerében kívánatosak volnának, abból a célból, hogy a magyar adóstatisztika a statisztikai pontosság, szabatoság és áttekinthetőség követelményeinek megfeleljen és hogy annak adatai a különféle adózási, pénzügyi, gazdasági, társadalmi stb. kérdésekben a lehetőségig teljes tájékozódást nyújtson. A pályázatban különös tekintettel kell lenni arra, hogy az ajánlott változtatások révén az adóstatisztika adatai a nemzeti jövedelemre és a nemzeti vagyoni vonatkozó számítások szempontjából is megfelelő számítási alapul szolgálhassanak.

3. Az 1. és 2. pontok alapján a pályázónak el kell készítenie a magyar adóstatistikának olyan tervezetét, amely teljes részletességgel magában foglalja a táblázatok címeit és rovatait is.

C)

A magyar nemzeti jövedelem számítási módszerének és a magyar adóstatisztika legcélszerűbb rendszerének megállapítása tárgyában a Magyar

Statisztikai Társaság f. évi március hó 22-én, 29-én, április hó 5-én és 22-én szakértekezletet tartott. Mindkét pályatételt az értekezleten elhangzottak figyelembevételével kell kidolgozni. A szakértekezleten tartott előadásokat külön kiadvány tartalmazza. Ez a kiadvány a Társaság titkárságánál kapható.

D)

A két tételre külön-külön kell pályázni. Az első (a nemzeti jövedelem számítására vonatkozó) tétel pályadíja 1.000 pengő, a második (az adóstatisztika rendszerére vonatkozó) tétel pályadíja 750 pengő.

A jeligével ellátott pályázatokat két gépirásos példányban, a pályázónak jeligés zárt borítékba helyezett névjegyével együtt legkésőbb 1939. évi április hó 30-ig kell a Magyar Statisztikai Társaság titkárságához (Budapest, II., Buday László-utca 1.) eljuttatni.

A beküldött pályázatokat a Magyar Statisztikai Társaság által felkért szakemberekből álló bizottság fogja megbírálni és az eredményt a Magyar Statisztikai Szemle fogja közzétenni.

Budapest, 1938. évi június hó.

Magyar Statisztikai Társaság.

Összefoglaló helyzetjelentés. *Résumé de la situation en Hongrie.* 1938. június. — Juin 1938.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel. Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les chiffres de juin 1938:

Par rapport au même mois de l'année précédente, le nombre et la proportion des nouveaux mariages (5.652, 7.7 pour 1000 habitants) ont légèrement monté. Le nombre des naissances (14.296, 19.4 pour 1000) ayant un peu baissé et celui des décès (10.056, 13.6 pour 1000), légèrement augmenté, l'accroissement naturel (4.240, 5.8 pour 1000) a été inférieur à celui de juin précédent.

L'activité économique s'étant ralentie, le nombre des chômeurs augmentait. Il s'est élevé à 20.405, grandissant de 616 (+ 3.1%) par rapport au mois précédent et de 43.3% par rapport au chiffre correspondant de l'année dernière.

La production de houille, ainsi que celle de lignite, qui avaient été favorisées naguère par des conjonctures bien propices, baissaient en juin comparativement au mois précédent dans une mesure dépassant la régression saisonnière normale (— 8.0% et — 5.9%). Par rapport à juin

précédent, on y voit une légère augmentation. Pendant les six premiers mois de l'année, la production de lignite, d'ailleurs toujours plus grande que celle de houille, n'a monté que de 5.3% par rapport à la même période de l'année dernière.

La production de minerai de fer et scorie de fer, ainsi que celle de fonte à affiner, accusaient une augmentation sur mai dernier, mais elles ont baissé par rapport à juin précédent (— 2.0% et — 9.0%). Pendant les six premiers mois de l'année, la première a, par rapport au chiffre correspondant de l'année dernière, monté de 8.4%, tandis que la seconde accusait une légère régression. En ce qui concerne la quantité de courant électrique distribué pour actionner des machines, on constate également, comparativement à l'année dernière, une diminution: 3.1%.

La balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent de 2.1 millions de pengős. La valeur des importations (34.4 millions de pengős)

et celle des exportations (36·5 millions) ont été considérablement au-dessous de celles de l'année dernière. Pour les six premiers mois de l'année en cours, la balance montre un excédent de 51·3 millions de pengős, inférieur de 23·4 millions à celui de la même période de l'année précédente.

La régression de la valeur des importations a été due en partie à des baisses de prix, en partie au fait que les quantités importées étaient inférieures à celles de l'année dernière. Ce sont surtout les importations de matières premières et de demi-produits qui accusent, au point de vue de la quantité, une régression d'une proportion considérable. Celles de laine ont, comparativement à juin précédent, diminué de près de deux tiers. Pour la quantité importée de soude caustique, on voit une régression d'une proportion semblable; pour celle de cellulose, une diminution de plus de deux tiers. Les importations de soie et de fils de soie (14 wagons) accusent une régression de 63·7%; celles de minerai de fer ont baissé de 45·8%; celles de ferraille, de 33%. Par contre, on constate une augmentation de 178 mille pengős quant aux achats de machines et appareils.

En ce qui concerne les marchandises vendues à l'étranger, on a noté une diminution de 2 millions de pengős pour les exportations de bêtes à cornes. En revanche, l'exportation de porcs, augmentant fort, eut un résultat dépassant du double celui de juin précédent. L'exportation de volaille vivante a baissé, mais cela a été complètement compensé par les ventes de volaille tuée. Les exportations de froment (seulement 407 wagons) ont été inférieures de 1.014 wagons à celles du mois de juin de l'année dernière; celles de seigle ont diminué de plus de moitié. En raison des dommages causés par la gelée, la quantité des fruits frais exportés (à peine plus de 60 wagons) a été bien inférieure à celle de juin précédent (270 wagons). Par rapport à ce mois-là, les exportations de légumes frais ont diminué de plus de trois quarts. Celles de vin ont progressé de 50%. On a vu également augmenter les exportations de charbon (de 46·3%), de demi-produits en fer (de 97·3%) et de machines et appareils (de 43·4%).

Le trafic ferroviaire, baissant dans une mesure dépassant la régression saisonnière normale, a été sensiblement inférieur (—9·6%) à celui de juin précédent. A cause de cela, les chiffres du premier semestre ne sont pas non plus satisfaisants; pour la quantité des marchandises transportées, ils montrent une diminution de près de 2%.

Le trafic postal, baissant pour certaines sortes d'envois, augmentait sous plusieurs rapports pour des causes saisonnières. Par rapport à juin précédent, il a particulièrement progressé pour le

nombre des conversations téléphoniques ayant eu lieu à Budapest et pour celui des télégrammes (+2·6% et +6·9%).

A la fin de juin, il y avait en Hongrie 115.976 postes téléphoniques principaux, nombre dépassant de 989 celui de mai et de près de 10 mille celui du mois de juin de l'année dernière; et le nombre des postes récepteurs de T. S. F., bien que baissant du fait de causes saisonnières par rapport à mai, a été fort supérieur au chiffre de juin précédent.

Le nombre des véhicules à moteur en circulation était à la fin de juin dernier de 34.846, 3.505 de plus qu'un an auparavant (+11·2%). Il comprenait 15.374 véhicules destinés au transport des personnes, 3587 camions, 11.188 motocyclettes. C'est quant aux voitures servant au transport des personnes qu'on constate, comparativement à la situation d'il y a un an, la plus forte augmentation (2.359 unités).

En ce qui concerne les prix de gros, ceux des marchandises industrielles ne variaient guère, tandis que ceux des produits agricoles diminuaient considérablement, faisant baisser l'indice général à 98, soit de 3 points par rapport à mai dernier. Toutefois, à la fin de juin cet indice dépassait de 4 points celui de juin précédent. Depuis plus d'un an, le niveau des prix industriels baissait en général, contrairement à celui des prix agricoles, qui augmentait progressivement. Depuis juin précédent, l'indice des prix agricoles, montant de 10 points, passa à 88 et l'indice des prix industriels, baissant de 10 points, est descendu à 117. Aussi, à la fin du premier semestre, les „ciseaux agricoles“ montraient 75·2, contre 61·4 un an auparavant.

Les prix de détail ayant baissé pour les vivres et les vêtements, l'indice du coût de la vie, diminuant de 1·8 point, est revenu à 102·7, niveau dépassant de près de un point celui de juin précédent.

Les dépôts en banque, après avoir baissé depuis le début de l'année jusqu'à la fin de mai, ont bien augmenté en juin. Les dépôts d'épargne, s'accroissant particulièrement (de 27·5 millions), s'élevèrent à 744·2 millions. Les dépôts en compte courant, augmentant de 35 millions de pengős, se sont élevés à plus de 1.445 millions; par rapport à la situation d'un an auparavant, ils ont monté de 13·3 millions.

A la Bourse de Budapest, la hausse, commencée en mai dernier, a continué dans la première quinzaine de juin. Vers la fin de ce mois-là, il y eut une baisse; c'est pourquoi l'indice d'actions de juin (113·3) montre si peu de variation par rapport au mois précédent (113·2). Cependant, par rapport au mois de juin de l'année dernière (159·8),

il accuse un fort changement. — Les transactions boursières étaient relativement peu nombreuses: on a vendu 177 mille actions, contre 218 mille en mai dernier. Par rapport également à ce mois-là, le montant total des livraisons et des acceptations — 11·2 millions de pengős — montre peu de diminution.

Le nombre des nouvelles insolvabilités a été de 99, dépassant de 15 celui de mai dernier et de 45 celui de juin précédent. Ainsi donc, il y eut là une augmentation, les difficultés de paiement ayant été plus grandes qu'aux dites époques précédentes. Le total des passifs des concordats privés et judiciaires, représentant 2·3 millions de pengős, dépassait considérablement — de près de 278% — celui de juin précédent. Dans le premier semestre, par rapport à la même période de l'année dernière, le nombre des insolvabilités a monté de 22% et les passifs des concordats judiciaires, de 39%. gagements, plus nombreux qu'en mai dernier et premier semestre, s'élevait à la fin de juin à 29·1 en juin précédent, étaient supérieurs aux dégagements. Le montant total des prêts, grandissant de plus en plus pendant les trois derniers mois du premier semestre s'élevait à la fin de juin à 29·1 millions de pengős.

*

Népmozgalom.

A házasságkötési mozgalmat 1938 júniusában némi élénkülés jellemezte. Ugyanakkor az élveszületések száma kissé mecsappant; minthogy pedig a halálozásoké — ha csak árnyalatilag is — megnagyobbodott, a természetes szaporodás nem érte el az előző júniust.

Júniusban jóval több (5.652) házasság került megkötésre mint egy évvel előbb (4.775) s az ezer lélekre számított arány is 6·5-ről 7·7-re ugrott. A családalapítás gyakoribb volta a korábban kezdődött mezőgazdasági munka miatt az előző hónapban elmaradt házasságkötéseket részben pótolta. Az új házaspárok félévi száma azonban ennek ellenére valamivel az előző január—júniusi mögött maradt. Az élveszületési mozgalomban ezúttal ismét némi visszaesés jelentkezett, amennyiben a múlt évi júniusi 14.640 gyermekkel szemben az idei júniusban csak 14.296 gyermek született, az arányszám pedig 19·9%-ról még jobban a 20-as határvonal alá, 19·4%-re csúszott vissza. A félévi végeredmény ennek ellenére az élveszületések számának — bár csak szerénymérvű — emelkedéséről tanuskodik. A halálozások számának ezidén következetes növekedése júniusban is megfigyelhető, de nem öltött aggasztó mértéket: a tavaly júniusi halálozási szám (9.913) és arány (13·5) ugyanis mindössze 10.056-ra, ill. 13·6-ra nőtt. A csecsemőhalandóság árnyalatnyi megromlása és az 1—6 éves gyermekek halálozásának nagy javulása mellett a 7 évnél idősebb korban elhaltak száma lényege-

sebben megnövekedett. Az 1938. év kedvezőtelenebb voltát főleg az első hat hónap halottainak egyesített száma mutatja, mely az előző év megfelelő időszakában kimutatott adatnál 3.500-zal nagyobb. Minthogy júniusban a halálozások száma kissé emelkedett, az élveszületéseké pedig visszaesett, a természetes szaporodás (4.240, vagyis 5·8‰) nem éri el az előző júniust (4.727, azaz 6·4‰). Kedvezőtlen tünet, hogy ez a csökkenés január—júniust összefoglalva még szembeötlőbb.

Időszak	Házasságkötések	Élveszületések	Halálozások	Természetes szaporodás
		s z á m	m a	
1929. I—VI.	38.261	105.279	81.819	23.460
1930. I—VI.	38.290	106.790	67.255	39.535
1931. I—VI.	37.589	104.499	77.658	26.841
1932. I—VI.	34.371	104.080	77.834	26.246
1933. I—VI.	35.494	94.563	70.117	24.446
1934. I—VI.	30.077	96.633	63.716	32.917
1935. I—VI.	35.177	95.480	70.455	25.025
1936. I—VI.	37.301	89.217	65.354	23.863
1937. I—VI.	38.418	89.158	66.486	22.672
1938. I—VI.	37.260	89.988	70.050	19.938

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

1929. I—VI.	—	—	—	—	—
1930. I—VI.	+	0·1	+	1·4	—
1931. I—VI.	—	1·8	—	2·1	+
1932. I—VI.	—	8·6	—	0·3	+
1933. I—VI.	+	3·3	—	9·1	—
1934. I—VI.	+	4·5	+	2·2	—
1935. I—VI.	—	5·1	—	1·2	+
1936. I—VI.	+	6·0	—	6·6	—
1937. I—VI.	+	3·0	—	0·1	+
1938. I—VI.	—	3·0	+	0·9	+

Munkapiac.

Júnus hó végén a munkanélküliek száma az előző havihoz képest mérsékelte, az egy év előttihez viszonyítva ellenben igen figyelemreméltó emelkedést mutatott.

A munkanélküliségi számsor idényszerű hullámlásában már április és május hónapokban is rendellenesség volt észlelhető. Június hó folyamán a szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma, ellentétben az évek hosszú során át jelentkező idényszerű hanyatlással, 616-tal (+3·1%) 20.405-re emelkedett, az egy év előttihez képest pedig 43·3%-os növekedést mutatott.

A szakszervezetek által június hó végén kimutatott munkanélküliek számának alakulását, több évre visszatekintően, a csatolt összeállítás tünteti fel:

	Munkanélküliek száma	Változás %-ban
1929 június végén . . .	14.708	—
1930 " " . . .	19.789	+ 34·5
1931 " " . . .	24.411	+ 23·4
1932 " " . . .	29.332	+ 20·2
1933 " " . . .	27.270	— 7·0
1934 " " . . .	23.349	— 14·4
1935 " " . . .	19.346	— 17·1
1936 " " . . .	16.426	— 15·1
1937 " " . . .	14.242	— 13·3
1938 " " . . .	20.405	+ 43·3

A június hó végén kimutatott munkanélküliek 86·9%-a férfi, 13·1%-a pedig nő volt. Az előző havival szemben 2·4, illetve 8·3%-os emelkedés jött létre.

A munkanélküliek szakmák szerinti megoszlását vizsgálva azt látjuk, hogy az előző hónappal szemben a szállodai és éttermi alkalmazottaknál 21·8%-os, a ruházati iparban 12·9%-os, az építőiparban 3·5%-os, a sokszorosító-iparban pedig 2·0%-os hanyatlás következett be, ami jórészt idényszerű okokra vezethető vissza. Ellenben emelkedett a munkanélküliek száma a faiparban (+27·6%), az élelmezési iparban (+5·0%), a bőr- iparban (+2·0%), a vasiparban (+0·6%) és az egyéb iparnál (+26·0%).

Termelés.

Az év első hónapjaiban a gazdasági konjunktúra még tetőpont körül mozgott, azóta azonban a sok zavaró körülmény folytán a fejlődés megállott és hónapról-hónapra bizonyos visszaesés tapasztalható. A fontosabb termelési adatsorok alakulása június hó folyamán is híven jelzi a gazdasági élet fejlődésében bekövetkezett változást. A konjunktúrális hanyatlás azonban még nem öltött nagyobb arányokat.

A *kőszén* termelése több mint 8%-kal hanyatlott, a *barnaszén* pedig kereken 6%-kal esett az előző havi alá. A mult évihez képest a *kőszén* 4·4%-os, a *barnaszén* ellenben csupán árnyalati emelkedés mutatható ki (+0·5%). Az év első hat hónapjában több mint 5 millió q *kőszén* termeltünk, csaknem egymillió q-val többet (+23·6%), mint a mult év azonos időszakában. A 38·2 millió q-t kitevő *barnaszén* termelése azonban nem egészen 2 millió q-val (+5·3%) emelkedett. A termelés ütemében tehát már bizonyos lassúbbodás észlelhető.

Az első hat hónap termelési adatait, a százalékos változások feltüntetésével, a megelőző konjunktúraciklus tetőpontjáig visszatekintően, a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Kőszén- termelés 1.000 q-ban	Változás %-ban	Barnaszén- termelés 1.000 q-ban	Változás %-ban
1929. I—VI.	4 242·5	—	33.856·8	—
1930. I—VI.	4.182·2	— 1·4	29.868·3	— 11·8
1931. I—VI.	3.771·8	— 9·8	27.290·4	— 8·6
1932. I—VI.	4.366·7	+ 15·8	27.327·0	+ 0·1
1933. I—VI.	4.032·8	— 7·6	25.509·5	— 6·7
1934. I—VI.	3.860·5	— 4·3	28.721·8	+ 12·6
1935. I—VI.	4.023·6	+ 4·2	29.856·7	+ 4·0
1936. I—VI.	3.997·7	— 0·6	31.239·7	+ 4·6
1937. I—VI.	4.106·7	+ 2·7	36.308·1	+ 16·2
1938. I—VI.	5 076·5	+ 23·6	38.219·6	+ 5·3

Jóllehet a *vasérc- és vassalak* termelése 11·0%-kal, a *finomításra való nyers vasé* pedig 10·6%-kal emelkedett a megelőző havihoz képest, a mult évvel szemben mindkét számsornál visszaesés mutatko-

zik. A *vasérc*nél ez a hanyatlás megközelítette a 2%-ot, a *finomításra való nyers vas*nál pedig elérte a 9%-ot. A január—júniusi időszakban termelt *vasérc* 1·4 millió q-t tett, 1937 azonos időszakának 1·3 millió q-t kitevő termelésével szemben (+8·4%). A *finomításra való nyers vas* első havi termelése ellenben, mely 1·7 millió q-ra rugott, árnyalatilag a mult évi alá süllyedt.

E két fontos termelési adatsor első félévi eredményeit, a százalékos változásokkal együtt, a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Vasérc- és vassalak- termelés 1.000 q-ban	Válto- zás %-ban	Finomításra való nyers vastermelés 1.000 q-ban	Válto- zás %-ban
1929. I—VI.	1.222·3	—	1.843·2	—
1930. I—VI.	838·6	— 31·4	1.307·5	— 29·1
1931. I—VI.	442·7	— 47·2	838·6	— 35·9
1932. I—VI.	805·8	— 30·9	409·2	— 51·2
1933. I—VI.	244·2	— 20·1	408·9	— 0·1
1934. I—VI.	248·8	+ 1·9	656·4	+ 60·5
1935. I—VI.	748·7	+ 200·9	813·0	+ 23·9
1936. I—VI.	1.465·6	+ 95·8	1.555·8	+ 91·4
1937. I—VI.	1.336·2	— 8·8	1.727·2	+ 11·0
1938. I—VI.	1.448·3	+ 8·4	1.718·1	— 0·5

Budapest székesfőváros *elektromosáramtermelése* idényszerű behatásokra kereken 2 millió kilowattórával 25·3 kwó-ra hanyatlott (—7·4%) s a tavalyival szemben is közel 6%-os visszaesés mutatkozik. A visszaesést főleg a *mótorikus célokra elosztott áram* mennyiségének csökkenése idézte elő. Az ily célokra elosztott áram mennyisége ugyanis az előző havihoz képest 3·5%-kal, a mult évihez képest pedig 3·1%-kal hanyatlott. A *magánvilágítási célokra elosztott áram* mennyisége, mely a tárgyalt hó folyamán 10·0%-os idényszerű hanyatlást szenvedett, a mult évvel szemben az áramfogyasztók számának emelkedése folytán 12·4%-os gyarapodást ért el. Az *elektromos áramfogyasztók* száma egy hó leforgása alatt 80-nal 266.717-re emelkedett, a mult év azonos időpontjához képest pedig 9 ezerrel nőtt.

Kereskedelem és közlekedés.

Külkereskedelmi forgalmunk mennyiségileg és értékben is visszaesést szenvedett mind a megelőző havihoz, mind pedig a tavalyihoz képest. A behozatal tételei közül főleg a nyersanyagok és a félkészárúk mutatnak nagy visszaesést.

A vasúti forgalom évszaki behatásokra erőteljesen hanyatlott az előző havihoz képest, a konjunktúra rosszabbodása folytán pedig jelentős százalékos arányban süllyedt a mult évi alá. Az első félévi eredmények is gyengébbek voltak a tavalyinál.

A konjunktúra iránt kevesebb érzékenységgel viseltető postaforgalmi adatsorok alakulása sem az előző havihoz, sem pedig a mult évihez képest nem mutatott egyöntetű képet. Az első félévi eredmények azonban jobbak a tavalyinál.

Magyarország gépjárműállománya június hó folyamán jelentős arányokban emelkedett és újabb tetőpont jött létre. Mint az előző hónapban, úgy most is, a vidék gépjárműállománya fejlődött erőteljesebb ütemben.

Külkereskedelem. A június havi forgalom a behozatalban 34·4 millió pengős, a kivitelben pedig 36·5 millió pengős értéket képviselt, 2·1 milliós aktív egyenleggel. Külkereskedelmi forgalmunk azonban a tavalyival szemben számottevő csökkenést mutatott s az aktívum is 2·5 millió pengővel maradt a megelőző évi alatt. Az év első hat hónapjában a behozott áruk értéke 200·3, a kivitelé pedig 251·6 millió pengőre rúgott, a múlt év azonos időszakának 218·5, illetve 293·2 millió pengős értékével szemben. Az első félévi 51·3 millió pengőt kitevő aktív egyenleg 23·4 millióval maradt a tavalyi mögött. Az aktív egyenleg azonban a bekövetkezett visszaesés ellenére is igen figyelemre méltó s messze kiemelkedik az 1933—1936. évek megfelelő időszakainak aktív egyenlegi sorából.

Időszak	Behozatal	Kivitel	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet
m i l l i ó p e n g ő b e n			
1929. I—VI.	544·5	397·1	— 147·4
1930. I—VI.	404·2	452·3	+ 48·1
1931. I—VI.	300·2	258·4	— 41·8
1932. I—VI.	165·8	153·5	— 12·3
1933. I—VI.	143·7	158·6	+ 14·9
1934. I—VI.	163·4	182·8	+ 19·4
1935. I—VI.	175·4	189·8	+ 14·4
1936. I—VI.	221·3	215·2	— 6·1
1937. I—VI.	218·5	293·2	+ 74·7
1938. I—VI.	200·3	251·6	+ 51·3

A behozatali értéknek a múlt évvel szemben bekövetkezett erőteljes csökkenésében — az árhanyatlásokon kívül — a behozatali mennyiség konjunktúrális okokból történt visszaesésének is nagy része volt. A behozatal tételei közül a nyers és megmunkált fa mennyiségben és értékben ugyan valamit emelkedett, az ásványolaj tételénél (1.351 vg) pedig 41·0%-os növekedés mutatkozott, a behozatal többi tételeinél azonban lényeges a visszaesés. A nyers pamutnál az értékcsökkenést az egy év előttihez képest főleg a világpiacokon bekövetkezett áresés idézte elő. Nyers jutabehozatalunk a felét sem érte el a tavalyinak (56 vg, 125 vg). Gyapjúimportunk pedig közel egyharmadára esett vissza, értéke pedig mindössze csak 138 ezer pengőt tett, a múlt évi 457 ezer pengővel szemben. A nyers bőr értéke főleg az árhanyatlások folytán egymillió pengővel hanyatlott. Égetett szódából alig valamivel több, mint egyharmadát hoztuk be a tavalyi mennyiségnek. Celluloidimportunk mennyisége azonban a múlt évi június havi mennyiség egyharmadánál is kevesebbre zsugorodott

össze. Papirosbehozatalunk, a mennyiség 15·8%-os csökkenése folytán, közel 300 ezer pengővel esett, összesen 2 millió pengőt tett. A behozott pamutfonál mindössze 190 ezer pengő értéket képviselt, a múlt évi 364 ezer pengővel szemben. A 14 vagónt kitevő selyem és selyemfonál 63·7%-kal hanyatlott. A vasérc 2.992 vagónos tételénél 45·8%-os visszaesés tapasztalható, de az ócskavasimport csökkenése is megközelítette a 33%-ot. Erőteljes visszaesés észlelhető még az üveg és üvegárak, továbbá a vasfélgártmányok tételénél, viszont a gépek és készülékek behozatala 178 ezer pengős értékgyarapodást ért el.

Kivitelünkben a szarvasmarha tétele 7.076 darabbal 5.617-re esett vissza s a tavalyéhoz képest értékben is közel 2 millió pengős csökkenés mutatkozik. Az itt előállott veszteséget azonban jórészt pótolta a sertésexport emelkedésénél előállott értéknövekedés. A kivitt sertés mennyisége a tavalyi kétszeresénél is magasabbra szökött s 3·1 millió pengő értéket képviselt. A sertéshús kivitele ellenben egészen összezsugorodott, értékben mindössze csak 16 ezer pengőt tett, a tavalyi 270 ezer pengővel szemben. Lókivitelünk 262 darabbal esett, értékben pedig közel 200 ezer pengős csökkenés következett be. Az élő baromfinál jelentkező 90 ezer pengős hanyatlást a leölt szárnyasok exportjának 179 ezer pengős emelkedése teljesen ellensúlyozta. Tojás-kivitelünk közel háromszorosára emelkedett, az értéknövekedés pedig 965 ezer pengőt tett. A kivitt 464 ezer pengő értékű toll ellenben több, mint 50%-os visszaesést mutatott. Erős hanyatlás mutatkozik a búza exportjánál, amelyből mindössze csak 407 vg-t exportáltunk, 1.014 vg-nal kevesebbet, mint tavaly. Rozskivitelünk (400 vg) több, mint a felére hanyatlott s mindössze csak 544 ezer pengő értékű volt, a múlt évi 1·9 millió pengővel szemben. A búkőnyénél (90 ezer pengő) az értékcsökkenés 161 ezer pengőt tett. A fagykárok folytán friss gyümölcsből alig 60 vg-t exportáltunk, a tavalyi 270 vg-nal szemben. A kivitt friss főzelék mennyisége a negyedrészt sem érte el a tavalyinak. A bor tételénél közel 50%-os emelkedés tapasztalható. Emelkedett ezenkívül a szén exportja 46·2%-kal, az 1.653 vg-t kitevő vasfélgártmányoké 97·3%-kal, és a 153 vg-t kitevő gépek és készülékek tétele 43·4%-kal.

Vasúti forgalom. A gazdasági élet lassúbbodását a vasúti forgalmi adatsorok erőteljesebben jelzik. Június hónapban a szállított áruk mennyisége 6·2%-kal süllyedt a megelőző havi alá és 9·6%-kal volt kisebb a tavalyinál. Az árutonnakilométer adatsoránál 6·7, illetve 13·8%-os csökkenés mutatkozott. A megrakott teherkocsik száma június hónapban 3.564-gyel 98.187-re esett (—3·5%), a múlt évi június havihoz viszonyítva pedig 7.579-cel csökkent

(—7·2%). A január—júniusi időszakban összesen 8·4 millió tonna áru került szállításra, 1·7%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. Az árutonnakilométer adatsoránál a hanyatlás valamivel kisebb (—1·0%).

A fontosabb vasútforgalmi adatsorok első félévi eredményeit, a százalékos változásokkal együtt, a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Szállított áru 1.000 tonna	Árutonna- kilométer millió km.	Szállított utasok száma e z r e k b e n	Megrakott teherkocsik száma
1929. I—VI.	11.026	1.259	44.055	652·0
1930. I—VI.	9.656	1.138	41.299	613·6
1931. I—VI.	7.996	964	36.606	547·3
1932. I—VI.	6.117	809	27.036	428·8
1933. I—VI.	5.533	740	26.133	422·7
1934. I—VI.	6.634	930	28.648	468·6
1935. I—VI.	6.564	890	29.823	466·7
1936. I—VI.	7.137	946	32.642	497·1
1937. I—VI.	¹⁾ 8.526	¹⁾ 1.133	¹⁾ 36.803	575·4
1938. I—VI.	¹⁾ 8.385	¹⁾ 1.122	¹⁾ 38.254	580·7

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

1929. I—VI.	—	—	—	—
1930. I—VI.	—12·4	—9·6	—6·3	—5·9
1931. I—VI.	—17·2	—15·3	—11·4	—10·8
1932. I—VI.	—23·5	—16·1	—26·2	—21·7
1933. I—VI.	—9·5	—8·5	—3·3	—1·4
1934. I—VI.	+19·9	+25·7	+9·6	+10·9
1935. I—VI.	—1·1	—4·3	+4·1	—0·4
1936. I—VI.	+8·7	+6·3	+9·5	+6·5
1937. I—VI.	¹⁾ +19·5	¹⁾ +19·8	¹⁾ +12·7	+15·8
1938. I—VI.	¹⁾ —1·7	¹⁾ —1·0	¹⁾ +3·9	+1·0

¹⁾ Ideiglenes adatok.

Postaforgalom. A postaforgalmi adatsorok alakulása nem mutatott egyöntetű képet. A *levélküldemények darabszáma* 7·7%-kal csökkent, a *csoomagküldeményeké* 1·1%-kal, a *táviratok száma* 4·1%-kal, a *postautalványoké* 1·8%-kal, azok összege pedig 16·0%-kal emelkedett. A budapesti helyi beszélgetések számánál is 3·9%-os gyarapodás mutatkozott. A múlt évhez képest a csomagküldeményeknél 1·5%-os, a postautalványok összegénél 2·9%-os visszaesés tapasztalható, a többi adatsoroknál ellenben 0·3—6·9% között ingadozó emelkedések jöttek létre. Legnagyobb arányban emelkedett a budapesti helyi beszélgetések és a táviratok száma (+2·6%, ill. 6·9%).

Az év első hat hónapjában a közönséges és ajánlott levelek száma 10·5%-os, a táviratok darabszáma 5·0%-os, a postautalványok száma 4·4%-os, a postautalványok összege pedig 16·6%-os gyarapodást ért el.

A négy legfontosabb postaforgalmi adatsor első félévi alakulását, a százalékos változásokkal együtt, a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Közönséges és ajánlott levelek sz. 1.000 db.	Postautalványok száma 1.000 db.	Postautalványok összege 1 000 P	Táviratok száma 1.000 db.
1929. I—VI.	213.822	4.817·4	781.805	1.928·4
1930. I—VI.	217.116	5.473·6	863.180	1.764·6
1931. I—VI.	192.836	5.043·1	796.525	1.593·3
1932. I—VI.	166.978	4.555·3	380.713	1.315·5
1933. I—VI.	175.862	4.367·0	368.480	1.211·2
1934. I—VI.	172.994	4.428·8	369.979	1.221·3
1935. I—VI.	191.692	4.641·0	387.085	1.218·8
1936. I—VI.	212.614	4.820·8	414.673	1.200·7
1937. I—VI.	225.876	4.938·1	455.103	1.310·0
1938. I—VI.	238.127	5.156·4	462.682	1.375·7

V á l t o z á s % - b a n

1929. I—VI.	—	—	—	—
1930. I—VI.	+1·5	+13·6	+10·4	—8·5
1931. I—VI.	—11·2	—7·9	—7·7	—9·7
1932. I—VI.	—13·4	—9·7	—52·2	—17·4
1933. I—VI.	+5·3	—4·1	—3·2	—7·9
1934. I—VI.	—1·6	+1·4	+0·4	+0·8
1935. I—VI.	+10·8	+4·8	+4·6	—0·2
1936. I—VI.	+10·9	+3·9	+7·1	—1·5
1937. I—VI.	+6·2	+2·4	+9·8	+9·1
1938. I—VI.	+10·5	+4·4	+16·6	+5·0

Június hó végén Magyarországon összesen 115.976 *távbeszélő főállomás* volt, 989-cel több, mint egy hónappal azelőtt és 9.528-cal több, mint a múlt év azonos időpontjában. A *rádióvevőberendezések* számánál június hó folyamán az évszaki erők nem okoztak lényegesebb visszaesést. A hó végén 395.175 rádióengedélyes volt, 1.045-tel kevesebb, mint május hó végén. Egy év leforgása alatt azonban a gyarapodás még így is 21.424 volt.

Gépjárműállomány. Magyarországon a géperejű járművek száma egy hó leforgása alatt 798-cal 34.846-ra emelkedett, ezzel újabb csúcsérték jött létre. A múlt évihez képest a gyarapodás 3.505 (+11·2%) volt. A hó végén Budapesten 17.106 géperejűjármű volt forgalomban, 139-cel (+0·8%) több, mint egy hónappal ezelőtt. Egy év leforgása alatt a szaporulat 1.340-et tett (+8·5%). A június havi emelkedést tehát főleg a vidék állományának növekedése idézte elő. A június havi gyarapodásból a személykocsik állagára 401 esett (+2·7%), úgyhogy a hó végén Magyarországon összesen 15.374 személykocsi volt forgalomban. A teherkocsik állománya 19-cel 3.587-re nőtt (+0·5%), míg a motorkerékpárok száma 380-nal 11.188-ra emelkedett (+3·5%). Egy év leforgása alatt a személykocsik száma 2.359-cel (+18·3%), a teherkocsiké 220-szal (+6·5%), a motorkerékpároké pedig 676-tal (+6·4%) nőtt.

A forgalomban lévő gépjárművek számát a félév végén, tíz évre visszatekintően, a százalékos változásokkal együtt, az alábbi táblázat tünteti fel:

	Magyar- országon	Válto- zás %-ban	Budapest	Válto- zás %-ban		Összes árak átlaga	Mezőgazda- ság és állattenyésztés	Egyéb ipar	Agrárrolló
1928 június végén	27.352	—	14.964	—	1929 jún. végén	122	119	133	89.5
1929 " "	30.345	+ 10.9	15.751	+ 5.3	1930 " "	94	82	124	66.1
1930 " "	30.500	+ 0.5	15.426	+ 2.1	1931 " "	93	85	111	76.6
1931 " "	28.516	— 6.5	14.130	— 8.4	1932 " "	96	90	109	82.6
1932 " "	27.031	— 5.2	13.341	— 5.6	1933 " "	79	66	106	62.3
1933 " "	23.263	— 13.9	11.724	— 12.1	1934 " "	81	68	107	63.6
1934 " "	25.939	+ 11.5	13.199	+ 12.6	1935 " "	87	75	110	68.2
1935 " "	28.311	+ 9.1	14.408	+ 9.2	1936 " "	85	70	116	60.3
1936 " "	31.341	+ 10.7	15.766	+ 9.4	1937 " "	94	78	127	61.4
1937 " "	34.846	+ 11.2	17.106	+ 8.5	1938 " "	98	88	117	75.2

Áralakulás.

A mezőgazdasági termékek erőteljes árhanyatlása a nagykereskedelmi árnívó süllyedését vonta maga után. Az áralakulás azonban nem volt egyöntetű, mert az iparcikkek áresése már korábban megállott. Amíg a múlt évihez képest az agrárindex számottevő emelkedést ért el, addig az ipari index lényeges visszaesést szenvedett, ami azután az agrárrolló számottevő összebbzáródását eredményezte az egy év előttihez képest.

A megélhetési költségek indexének hanyatlása az élelmezési cikkek kiskereskedelmi árának csökkenésével van szoros összefüggésben.

A válságmély óta a nagykereskedelmi árindex 101-es állásával az idén május hónap végén érte el legmagasabb állását. Júniusban az átlagos nagykereskedelmi árszínvonal számottevő hanyatlást szenvedett. A hivatalos nagykereskedelmi árindex egy hó leforgása alatt 3 ponttal 98-ra esett, de még így is 4 ponttal állott magasabban, mint egy évvel ezelőtt. Az áralakulás egyébként nem volt egyöntetű. A mezőgazdasági termékek árszintje lényegesen hanyatlott, ami a „mezőgazdaság és állattenyésztés” csoportindexének 4 pontos hanyatlásában jutott kifejezésre. Az index a hó végén 88-on állott. Egy év leforgása alatt azonban még így is 10 pontos emelkedés mutatkozik. Az ipari árszínvonal május óta stagnál. Az „egyéb ipar” indexe változatlanul 117-en, az egy hó előtti nívón állott. Az egy év előtti állásához képest azonban 10 pontos, tehát igen számottevő hanyatlás mutatkozik. Egyrészt a mezőgazdasági termékek árhanyatlása, másrészt pedig az ipari árnívó tartott volna miatt a tárgyalt hóban az „agrárrolló” ismét valamivel széjjelebb nyílt. Az iparcikkek és a mezőgazdasági termékek ára között mutatkozó diszparitás a félév végén 24.8%-ot tett, szemben az egy hó előtti 21.4%-kal és az egy év előtti 38.6%-kal. Egy év leforgása alatt tehát az agrárrolló az iparcikkek tartós árhanyatlása folytán mégis lényegesen összebbzárult.

A hivatalos nagykereskedelmi árindex és a csoportindexek június hóvégi állását, a százalékos változásokkal együtt, 1929-ig visszatekintően, a csatolt táblázat tünteti fel:

Változás százalékban

1929 jún. végén	—	—	—	—
1930 " "	— 22.9	— 31.1	— 6.8	— 26.2
1931 " "	— 1.1	+ 3.7	— 10.5	+ 15.9
1932 " "	+ 3.2	+ 5.9	— 1.8	+ 7.8
1933 " "	— 17.7	— 26.7	— 2.8	— 24.6
1934 " "	+ 2.5	+ 3.0	+ 0.9	+ 2.1
1935 " "	+ 7.4	+ 10.3	+ 2.8	+ 7.2
1936 " "	— 2.3	— 6.7	+ 5.5	— 11.6
1937 " "	+ 10.6	+ 11.4	+ 9.5	+ 1.8
1938 " "	+ 4.3	+ 12.8	— 7.9	+ 12.2

A megélhetési költségek indexe az élelmezési cikkek kiskereskedelmi árának hanyatlása folytán 1.8 ponttal 102.7-re esett, az egy év előttinél azonban 0.8 ponttal állott magasabban. Az „élelmezés” csoportindexénél 3 pontos hanyatlás következett be, úgyhogy a csoportindex a hó végén 94.8-on állott, 2.5 ponttal magasabban, mint egy évvel azelőtt. Az iparcikkek áresése folytán hosszú idő után végre a ruházati cikkek indexe is közel 2 pontos hanyatlást szenvedett és így az index a hóvégi 134.1-es állásával az idei legmélyebb pontra esett. Egy év leforgása alatt a ruházati cikkek indexe 2.8 ponttal süllyedt.

Pénz és hitel.

A bankjegyek mennyisége árnyalati, a váltótárca állománya ellenben lényegesebb hanyatlást szenvedett. Az érckészlet nem mutatott számottevő változást, de az egy év előttivel szemben örvedetes gyarapodás mutatkozik.

A betétállomány hanyatlása május hó végével megállott, júniusban pedig számottevő gyarapodás következett be. A februári tetőpont óta bekövetkezett veszteség azonban egy hó leforgása alatt nem térülhetett meg.

A budapesti értéktőzsdei árfolyamjavulások, a gazdasági helyzet jövőbeli alakulásának kedvezőbb megítélése folytán, júniusban is folytatódtak és az emelkedés üteme gyorsabbá vált. Csak a hó utolsó részében állott meg az árfolyamemelkedés s váltotta azt fel lassú hanyatlás. A júniusi árfolyamjavulások egyébként szűk forgalmi keretek között jöttek létre.

A hitelbiztonsági viszonyok romlása tovább folytatódott és a hitel feszültség nőtt, ez azonban csak a fizetésektelenségek számának az emelkedésében és a magán- és kényszeregyességek passzívájának növekedésében jutott kifejezésre. Az óvatolt váltók összege nemcsak, hogy nem emel-

kedett, hanem mind az előző havihoz, mind pedig a múlt évihez képest visszaesést mutatott.

A Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott *bankjegyek* mennyisége egy hó leforgása alatt 2·5 millióval 581·1 millióra csúszott vissza, de még így is 143·6 millió pengővel állott magasabban, mint egy évvel azelőtt. A *váltótárca állományában* az előző hóvégi állapothoz képest 31·5 millió pengő csökkenés következett be. A leszámított váltók és előlegek hóvégi, 438·8 millió pengőt kitevő állaga azonban 38·8 millió pengős emelkedést mutatott az egy év előttihez képest. A bank aranytartáléka változatlanul 84·1 millió pengőt tett. A devizák és valuták állománya pedig árnyalati hanyatlást mutatott az előző havihoz képest. Ennek folytán a 163·4 millió pengőre rugó *érckészlet* is 1·6 millió pengővel állott alacsonyabban a májusinál. A múlt évihez képest azonban 17·1 millió pengős gyarapodás mutatkozik. Az *ércfedezeti arány* a hó végén 24·5%-ot tett, az előző havi 24·1%-kal és a múlt évi 28·7%-kal szemben. A kamattételek továbbra is változatlanok.

Betétállomány. Az év eleje óta észlelhető hanyatló irányzat megtört és az állomány a hó végéig már jelentős gyarapodást ért el. A postatakarékpénztárnál és a PK budapesti pénzügyintézetinél elhelyezett *takarékbetétek állaga* 27·5 millió pengővel 744·2 millió pengőre emelkedett s az egy év előttihez képest is 6·5 millió pengős növekedést mutatott. A júniusi gyors ütemű emelkedés azonban az utolsó három hónapban bekövetkezett hanyatlás által okozott veszteséget nem tudta behozni s így a takarékbetétek állománya még lényegesen alatta áll a februári 806·2 millió pengőt kitevő összegnek, amely egyúttal tetőponti helyzetet is jelentett. A *folyószámlabetétek* állományában aránylag kisebb méretű, mindössze csak 7·3 millió pengős gyarapodás következett be. Így a hó végén a folyószámlabetétek állaga valamivel 700 millió pengő fölött állott. Az *összes betétek* állaga 34·9 millió pengővel 1.445·2 millióra emelkedett s a múlt évinél is 18·3 millió pengővel állott magasabban.

Tőzsde. A gazdasági helyzet jövőbeli alakulásának kedvezőbb megítélése folytán a budapesti értéktőzsdén május hó folyamán igen gyorsütemű árfolyamjavulás vette kezdetét. A hanyatló irányzat ezzel — amint azt az előző hónapra vonatkozó helyzetjelentésünkben egyébként már közöltük — megállott. A tőzsdei depresszió alatt, április hó végéig az árfolyamok különben is már oly mélyre süllyedtek, hogy a részvénytőzsde belső adottságai folytán is számolni lehetett a közeli, erőteljesebb javulással. A május havi árfolyamjavulások azonban ezeket a kereteket messze felülmúlták. Június hóban az árfolyamemelkedések tovább folytatód-

tak s csak a hó második felében következett be az emelkedés ütemében lassúbbodás s vette kezdetét az árfolyamnívó lassú süllyedése, amely azóta is tart. A hóvégi részvényindex éppen azért az előző havihoz képest nem is mutatott lényegesebb változást. A hivatalos részvényindex a félév végén 113·3-en állott, az előző havi 113·2-del és a múlt évi 159·8-del szemben. Egy év leforgása alatt tehát az index a május—június havi árfolyamjavulások ellenére is több mint 29%-os hanyatlást szenvedett.

A részvényindex évközepe állását, a százalékos változásokkal együtt, a csatolt összeállítás tünteti fel:

		A részvényindex 1926=100	Változás %-ban
1929	június	végén 140·2	—
1930	"	" 119·5	— 14·8
1931	"	" 92·9	— 22·3
1932	"	" ¹⁾ —	¹⁾ —
1933	"	" 80·4	— 13·5
1934	"	" 68·0	— 15·4
1935	"	" 99·6	+ 46·5
1936	"	" 121·7	+ 22·2
1937	"	" 159·8	+ 31·3
1938	"	" 113·3	— 29·1

¹⁾ A budapesti tőzsde zárva volt.

A június havi egyenlőtlen árfolyamalakulás viszonylagosan szűk forgalmi keretek között következett be. Alig valamivel több, mint 177 ezer darab részvény cserélt kezét, az előző havi 218 ezerrel és a múlt évi június havi 198 ezerrel szemben. A tőzsdei forgalom összege a hó első felében kialakult magas árfolyamnívó folytán — a szűk forgalom ellenére is — 11·2 millió pengőt tett, de 1·1 millió pengővel maradt a megelőző havi mögött. Az év első felében összesen valamivel több mint 1·3 millió darab részvény cserélt kezét, a múlt év azonos időszakának közel 3 millió darabos forgalmával szemben (—61·2%). A szállítások és átvételek összege 81·4 milliót tett, 1937 január—júniusi időszakának kerekén 210 millió pengős forgalmával szemben (—55·8%).

Az alábbi összeállítás a tőzsdei forgalomra vonatkozó két fontos adatsor első hat hónapjának eredményeit tünteti fel, a százalékos változásokkal együtt, tíz évre visszatekintően:

Időszak	Az eladott részvények darabszáma ezrekben	Változás %-ban	Szállítások és átvételek összege millió P	Változás %-ban
1929. I—VI.	3.829	—	187·6	—
1930. I—VI.	1.970	— 48·6	81·5	— 56·6
1931. I—VI.	1.555	— 21·1	72·5	— 11·0
1932. I—VI.	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —
1933. I—VI.	275	— 82·3	17·9	— 75·3
1934. I—VI.	528	+ 92·0	18·2	+ 1·6
1935. I—VI.	1.413	+ 167·7	71·4	+ 291·3
1936. I—VI.	1.514	+ 7·1	115·6	+ 61·9
1937. I—VI.	2.997	+ 98·0	209·7	+ 81·4
1938. I—VI.	1.324	— 61·2	81·4	— 55·8

¹⁾ A budapesti tőzsde zárva volt.

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés		Egység	1936	1937	1 9 3 7							
			átlag Moyennes		január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août
Népmozgalom.¹⁾												
1	Házasságkötés	szám	6.435	6.613	7.237	6.017	5.129	5.444	9.816	4.775	3.816	5.486
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·6	8·8	9·5	8·7	6·7	7·4	12·8	6·5	5·0	7·2
3	Élvezületés	"	15.281	14.818	14.958	14.114	15.978	14.318	15.141	14.640	14.626	15.576
4	Élvezületés 1000 lélekre	"	20·4	19·8	19·6	20·4	20·9	19·4	19·8	19·9	19·1	20·4
5	Halálozás	"	10.694	10.566	11.468	10.832	11.805	11.163	11.305	9.913	10.257	10.276
6	Halálozás 1000 lélekre	"	14·3	14·1	15·0	15·7	15·4	15·1	14·8	13·5	13·4	13·5
7	Egy éven aluli elhalt	"	2.124	1.999	2.053	1.938	2.052	1.817	2.107	1.719	2.185	2.469
8	Egy éven aluli elhalt 100 évesülöttre	"	13·9	13·4	13·7	13·7	12·8	12·7	13·9	11·7	14·9	15·8
9	Gümőkórban elhalt	"	1.137	1.082	1.129	1.151	1.386	1.426	1.422	1.182	1.020	853
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·52	1·45	1·48	1·66	1·81	1·93	1·86	1·60	1·33	1·12
11	Természetes szaporodás	"	4.586	4.252	3.490	3.282	4.182	3.155	3.836	4.727	4.369	5.300
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	6·1	5·7	4·6	4·7	5·5	4·3	5·0	6·4	5·7	6·9
13	Kivándorolt	"	90	128	85	56	110	106	141	154	134	137
14	Visszavándorolt	"	83	40	37	46	55	38	41	45	48	27
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	—	1.001·8	1.026·1	1.045·3	1.102·1	1.121·0	1.092·1	1.096·9	1.116·5
Ebből:												
16	Férfi	"	—	—	638·5	659·2	669·7	721·7	741·4	723·3	735·6	751·9
17	Nő	"	—	—	363·3	366·9	375·6	380·4	379·6	368·8	361·3	364·6
Munkánélküli:												
18	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	15.637	14.279	15.640	16.148	15.878	14.984	13.637	13.513	13.169	12.584
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	8.270	8.030	8.251	8.786	8.697	7.933	7.405	7.523	7.374	7.275
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	800	945	969	1.012	1.011	943	936	729	815	843
21	Szakszervezeti munkánélküli együtt	"	16.437	15.224	16.609	17.160	16.889	15.927	14.573	14.242	13.984	13.427
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	16.426	18.106	17.069	19.071	21.159	19.404	19.605	18.310	16.571	19.334
23	Munkakereső	"	52.114	48.359	54.407	56.192	56.782	53.865	50.273	45.740	43.915	45.904
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	319	269	318	294	268	277	256	250	265	237
25	Munkaközvetítés	"	13.981	14.356	14.686	16.097	17.403	15.910	14.917	13.788	12.756	14.491
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	85·1	79·4	86·0	84·4	82·2	82·0	76·1	75·3	77·0	75·0
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·51	0·58	0·52	0·55	0·53	0·57	0·60	0·59	0·58	0·56
28	Asztalos	"	0·46	0·51	0·47	0·44	0·44	0·51	0·53	0·55	0·55	0·53
29	Szabó	"	0·39	0·55	0·38	0·47	0·61	0·57	0·54	0·57	0·58	0·63
30	Kőműves	"	0·56	0·63	—	0·56	0·60	0·60	0·59	0·64	0·63	0·69
31	Napszámos	"	0·31	0·35	0·36	0·31	0·31	0·39	0·33	0·34	0·35	0·36
32	Gyári munkásnő	"	0·20	0·23	0·23	0·21	0·21	0·28	0·23	0·22	0·25	0·23
33	Napszámosnő	"	0·27	0·28	0·25	0·30	0·29	0·21	0·29	0·28	0·26	0·28
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	689·0	764·2	742·1	589·6	596·7	769·4	677·2	748·7	821·3	791·8
35	Barnaszén	"	5.920·8	6.712·6	7.555·6	6.741·5	6.085·5	5.543·7	5.105·9	5.275·9	5.733·2	6.110·4
36	Vasérc és vassalák	"	233·0	241·3	197·6	196·7	250·4	219·8	214·8	256·9	257·1	230·1
37	Finomításra való nyers vas	"	255·2	297·7	203·7	264·3	334·7	298·0	296·6	330·0	318·1	301·2
38	Szesz	1.000 hl.	31·3	38·7	63·1	71·0	41·1	27·2	18·7	7·5	5·1	11·8
39	Cukor	1.000 q	119·9	92·5	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·2
Budapest Szföv. Elektromos művei:												
40	Villamosáram	1.000 kw. óra	28.084	28.851	30.232	27.403	28.206	27.403	26.195	26.849	26.840	26.874
41	Motorikus célra elosztott áram ²⁾	"	12.782	13.485	12.892	11.686	11.819	12.771	13.522	13.325	14.710	14.580
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ²⁾	"	5.436	5.765	8.450	8.215	6.967	6.141	5.627	4.360	3.757	3.390
43	Egyéb célokra elosztott áram ³⁾	"	4.202	3. 18	3.995	3.806	3.719	3.537	3.635	3.678	3.782	3.611
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	—	258.573	259.100	259.054	258.905	258.208	257.715	257.532	257.899

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32). — ¹⁾ Az 1937. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. — ³⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása is bennfoglaltatik.

Tableau économique.*)

				1 9 3 8						Unités	Désignation
sept.	október	nov.	dec.	január	február	márc.	április	május	június		
Sept.	Octobre	Nov.	Déc.	Janvier	Février	Mars	Avril	Mai	Juin		
Mouvement de la population.¹⁾											
5.987	8.895	10.799	5.949	5.675	8.728	3.979	5.457	7.769	5.652	nombre	Mariages
8·1	11·6	14·6	7·8	7·4	12·5	5·2	7·4	10·1	7·7	"	Mariages pour 1000 habitants
16.197	15.185	13.339	13.740	15.071	14.307	15.835	15.433	15.046	14.296	"	Nés vivants
22·0	19·9	18·1	18·0	19·6	20·6	20·6	20·8	19·6	19·4	"	Nés vivants pour 1000 habitants
9.692	10.338	9.296	10.452	12.472	10.917	12.728	12.208	11.669	10.056	"	Décès
13·2	13·5	12·6	13·7	16·2	15·7	16·6	16·5	15·2	13·6	"	Décès pour 1000 habitants
2.340	2.006	1.581	1.720	2.019	2.027	2.393	1.849	2.058	1.737	"	Décédés au-dessous d'un an
14·4	13·2	11·9	12·5	13·4	14·2	15·1	12·0	13·7	12·1	"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.
801	799	854	965	1.186	1.089	1.307	1.398	1.341	1.143	"	Décès par tuberculose
1·09	1·05	1·16	1·26	1·55	1·57	1·70	1·89	1·75	1·55	"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants
6.505	4.847	4.043	3.288	2.599	3.390	3.107	3.225	3.377	4.240	"	Accroissement naturel
8·8	6·4	5·5	4·3	3·4	4·9	4·0	4·3	4·4	5·8	"	Accroissement naturel pour 1000 habitants
93	175	208	134	120	120	176	118	146	96	"	Émigrés
25	60	24	31	13	27	28	29	39	11	"	Émigrés rentrés
Marché du travail.											
1.122·5	1.149·5	1.129·6	1.038·9	1.043·8	1.067·4	1.132·2	1.158·0	1.170·5	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc.
745·7	766·7	747·8	672·3	674·7	694·1	743·4	769·8	776·6	.	"	Dont:
376·8	382·8	381·8	366·7	369·1	373·3	338·8	388·2	393·9	.	"	Sexe masc.
										"	Sexe féminin.
Chômeurs:											
12.895	12.896	13.840	16.163	19.108	18.142	17.486	18.476	18.767	19.191	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie
7.758	7.809	8.353	9.199	10.271	10.181	9.876	10.164	10.299	10.915	"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest
864	896	1.116	1.211	1.270	1.211	1.150	1.061	1.022	1.214	"	Aux syndicats soc. chr. de Budapest
13.759	13.792	14.956	17.374	20.378	19.353	18.636	19.537	19.789	20.405	"	Chômeurs syndiqués au total
Bureaux de placem., offic. et privés grat.:											
19.301	17.939	16.393	13.117	14.104	14.881	18.566	16.836	16.638	15.378	nombre	Offres d'emploi
44.946	45.187	36.968	46.132	49.832	50.442	50.850	47.423	46.445	45.415	"	Demandes d'emploi
233	252	226	352	353	339	274	281	279	295	"	Demandes pour 100 offres d'emploi
14.305	13.881	13.046	10.992	11.665	12.180	14.402	13.414	13.310	12.505	"	Placements
74·1	77·4	79·6	83·8	82·7	81·8	77·6	79·7	80·0	81·3	"	Placem. pour 100 offres d'emploi
Salaires horaires offerts											
0·58	0·59	0·64	0·59	0·57	0·60	0·55	0·60	0·60	0·62	pengós	Ferblantiers
0·54	0·52	0·55	0·53	0·51	0·53	0·53	0·53	0·56	0·56	"	Menuisiers
0·59	0·53	0·55	0·55	0·58	0·61	0·54	0·61	0·62	0·58	"	Tailleurs
0·64	0·70	0·66	0·67	0·66	0·65	0·68	0·65	0·65	—	"	Maçons
0·37	0·37	0·40	0·36	0·38	0·36	0·38	0·36	0·34	0·36	"	Journaliers
0·28	0·21	0·19	—	0·21	0·22	0·19	0·25	0·24	0·25	"	Ouvrières de fabrique
0·36	0·35	0·22	0·29	0·32	0·34	0·33	0·39	0·30	0·34	"	Journalières
Production.											
825·8	880·1	861·6	865·9	905·3	817·1	901·5	821·3	849·7	781·6	1.000 q	Houille
7.176·2	8.616·7	8.536·8	8.069·9	8.508·4	6.789·3	6.331·7	5.658·8	5.630·7	5.300·7	"	Lignite
306·5	247·6	240·4	277·2	230·0	240·2	279·5	219·3	227·2	252·1	"	Minerai de fer et scorie de fer
331·1	286·3	289·9	318·4	269·3	281·4	362·9	232·5	271·6	300·4	"	Fonte à affiner
17·2	47·5	76·6	77·7	51·6	39·0	31·9	24·2	20·2	.	1.000 hl	Alcool
6·6	739·6	364·1	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	1.000 q	Sucre
Usines Electr. de la V. de Budapest:											
28.693	31.523	32.912	33.078	32.046	29.157	30.176	27.539	27.306	25.282	1.000 kwh	Energie électrique
14.559	14.366	14.230	13.358	13.412	12.516	12.858	13.593	13.387	12.918	"	Energie él. d. pour moteurs ²⁾
3.682	4.789	6.026	7.779	8.934	8.430	6.942	6.293	5.452	4.899	"	Energie él. distr. pour l'éclairage privé ²⁾
3.763	3.914	4.930	4.645	4.520	4 140	4.180	3.800	3.694	3.629	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ³⁾
60.065	261.764	264.226	266.807	268.026	268.272	268.422	268.506	266.637	266.717	nombre	Consommateurs d'énergie électrique

*) Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — ¹⁾ Les moyennes relatives à l'année 1937 sont provisoires. — ²⁾ Sans les villes situées aux environs de Budapest. — ³⁾ Y compris les villes situées aux environs de Budapest.

Megnevezés		Egység	1936	1937	1 9 3 7							
			átlag Moyennes		január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem: ¹⁾												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	36·1	39·6	28·0	32·2	37·9	41·1	38·8	40·5	41·7	41·2
E b b ő l:												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	797·8	905·6	486·7	522·0	630·7	888·5	990·9	1.007·5	1.082·4	899·8
47		1.000 P	3.962	5.056	2.077	2.332	2.976	4.919	6.122	5.870	6.257	5.919
48	Szén	1.000 q	387·7	482·7	416·8	423·5	419·3	501·3	460·8	525·7	545·2	462·8
49		1.000 P	1.148	1.380	1.218	1.214	1.205	1.423	1.308	1.520	1.572	1.332
50	Papiros és papirosárak	q	69.490	57.585	62.978	54.201	71.439	73.954	59.515	65.614	68.440	77.649
51		1.000 P	2.015	2.353	1.753	1.550	2.069	2.277	1.979	2.290	2.694	3.113
52	Nyers pamut	q	23.986	22.009	21.377	20.736	24.459	23.160	23.390	20.602	20.898	16.306
53		1.000 P	2.475	2.257	2.234	2.246	2.606	2.560	2.518	2.297	2.398	1.741
54	Gépek és készülékek	q	5.899	6.126	2.880	4.731	9.307	3.697	3.307	4.538	5.901	5.395
55		1.000 P	1.458	1.642	931	1.253	1.740	1.236	1.003	1.514	1.596	1.506
56	Nyers bőr	q	11.434	13.198	17.547	17.211	13.223	13.239	11.936	12.711	13.263	14.111
57		1.000 P	1.795	2.462	2.874	2.973	2.975	2.671	2.498	2.583	2.793	2.500
58	Nyers dohány	q	976	1.059	—	2.970	1.249	1.053	2.947	1.180	906	1.486
59		1.000 P	337	399	—	1.070	790	316	1.128	335	428	609
60	Selyem és selyemfonál	q	2.995	3.236	2.873	2.649	3.912	3.949	3.448	3.775	2.658	3.200
61		1.000 P	1.058	1.060	880	831	1.164	1.234	1.083	1.197	875	1.089
62	Ásványolaj	1.000 q	214·9	233·4	159·7	112·3	155·3	211·3	34·9	95·8	107·1	407·0
63		1.000 P	1.251	1.698	859	606	908	1.614	287	681	781	3.016
64	Pamutszövet	q	613	586	529	510	803	641	522	566	418	596
65		1.000 P	393	373	224	315	503	390	341	402	252	376
66	Kivitel összesen	1,000.000 P	42·2	49·1	45·8	50·7	53·5	49·7	48·4	45·1	40·1	48·6
E b b ő l:												
67	Szarvasmarha	drb	6.454	8.960	7.649	8.504	9.683	10.699	14.693	12.693	12.171	7.722
68		1.000 P	2.024	3.138	2.689	2.854	3.238	3.655	4.970	4.328	4.008	2.641
69	Baromfi	q	17.147	21.769	30.413	11.861	13.604	11.776	6.853	7.939	9.561	15.615
70		1.000 P	1.855	2.139	3.016	1.150	1.208	1.267	790	892	946	1.516
71	Búza	1.000 q	476·0	299·0	517·9	440·5	465·7	483·1	416·2	142·1	90·2	241·8
72		1.000 P	6.713	5.191	8.640	7.864	8.308	8.593	7.125	2.650	1.428	3.637
73	Liszt	1.000 q	45·2	48·6	28·1	32·3	25·5	101·2	35·0	49·4	33·7	27·8
74		1.000 P	837	1.189	599	655	519	2.680	782	1.139	649	621
75	Villamos gépek és készülékek	q	2.115	2.549	2.384	2.175	1.667	1.494	1.508	1.817	2.156	3.194
76		1.000 P	2.275	2.371	2.621	2.566	1.481	1.640	1.371	1.875	2.006	2.742
77	Sertés	drb	14.619	13.774	9.404	8.178	4.445	3.308	9.324	10.173	15.368	19.607
78		1.000 P	2.084	2.028	1.535	1.231	744	510	1.397	1.509	2.267	2.922
79	Prémibőr, kikészített	q	387	395	73	322	562	592	475	455	409	628
80		1.000 P	632	856	206	827	1.236	1.634	966	818	729	1.393
81	Tojás	q	5.778	9.551	7.843	13.658	27.000	18.769	14.831	6.624	3.333	4.956
82		1.000 P	505	767	659	1.262	2.196	1.370	1.051	453	243	382
83	Toll	q	2.343	2.650	2.035	3.794	3.316	2.945	2.903	1.526	2.540	2.480
84		1.000 P	863	1.539	976	1.861	1.813	1.288	1.593	1.044	1.753	1.681
85	Friss gyümölcs	1.000 q	48·7	32·6	1·7	0·9	0·3	0·3	1·6	27·0	94·4	154·4
86		1.000 P	1.214	805	58	48	16	6	101	1.269	3.120	2.955
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 5·7	+ 9·4	+ 17·8	+ 18·5	+ 15·6	+ 8·6	+ 9·6	+ 4·6	— 1·6	+ 7·4
Vasúti forgalom: ¹⁾												
88	Szállított áru ²⁾ ³⁾	1.000 t.	1.481	1.622	1.387	1.356	1.368	1.482	1.538	1.537	1.537	1.739
89	Árutonna-kilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	194·2	220·5	187·5	200·8	199·0	201·0	203·8	212·7	216·5	248·4
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	100.584	108.440	92.138	86.597	93.490	96.762	100.665	105.766	106.319	118.588
91	Szállított utas ³⁾	1.000	5.624·6	6.313·0	5.539·6	5.290·2	6.136·9	5.779·6	6.639·5	6.537·7	6.037·0	6.695·4
92	Utaskilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	172·1	192·4	156·9	149·8	173·8	179·2	205·8	199·4	211·3	234·3

¹⁾ 50 q-n alul. — ²⁾ 500 pengőn alul. — ³⁾ Az 1937. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ⁴⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ⁵⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek.

				1 9 3 8						Unités	Désignation
szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin		
42·6	43·3	41·5	46·7	27·6	32·1	36·1	35·6	34·5	34·4	1,000.000 p	Commerce et transports.
											Commerce extérieur :¹⁾
1.192·5	918·6	1.133·8	1.110·9	840·6	918·2	672·2	637·7	923·5	1.078·0	1.000 q	Importations totales 45
6.899	5.069	6.143	6.071	2.833	3.740	3.563	3.775	5.504	6.217	1.000 p	Dont :
415·7	502·6	540·1	578·7	481·1	462·9	526·8	478·7	460·1	449·6	1.000 q	Bois bruts et ouvrés 46
1.177	1.409	1.532	1.653	1.384	1.329	1.511	1.355	1.292	1.265	1.000 p	Charbon 47
66.229	75.892	64.251	82.899	29.029	46.095	44.473	53.056	51.005	55.261	q	Papier et articles en papier 50
2.703	2.931	2.445	2.426	1.169	1.656	1.787	1.843	1.752	2.009	1.000 p	Coton brut 51
17.072	20.139	26.099	29.874	31.173	18.749	25.339	17.030	13.077	20.036	q	Machines et appareils 52
1.759	1.922	2.266	2.531	2.607	1.531	2.086	1.428	1.135	1.710	1.000 p	Peaux brutes 53
4.259	6.185	5.861	17.449	4.575	4 127	6 037	4.418	6.922	5.756	q	Tabacs bruts 54
1.251	2.221	1.717	3.733	1.331	1.412	1.878	1.506	2.090	1.692	1.000 p	Soie et fils de soie 55
14.372	10.973	10.801	8.886	11.226	12.361	11.066	15.630	13.303	12.198	q	Huile minérale 56
2.558	1.871	1.760	1.489	1.690	1.884	1.693	2.107	1.666	1.555	1.000 p	Tissus de coton 57
263	212	23	419	436	717	2.184	2.392	1.997	5.211	q	Exportations totales 60
72	98	10	233	194	326	970	945	1.053	1.710	1.000 p	Dont :
3.445	3.479	2.735	2.761	1.439	2.151	2.121	1.702	1.468	1.372	q	Bêtes à cornes 61
1.169	1.226	1.053	946	524	747	772	667	529	548	1.000 p	Volaille 62
462·7	445·3	335·7	273·8	157·6	127·0	209·5	189·2	240·6	135·1	1.000 q	Froment 63
3.556	3.475	2.573	2.018	1.204	984	1.842	1.524	1.794	1.000	1.000 p	Farine 64
385	654	691	716	270	412	561	450	379	349	q	Machines et appareils électriques 65
277	429	511	457	178	288	456	309	307	272	1.000 p	Porcs 66
47·0	48·9	50·6	60·2	43·4	43·2	47·0	41·6	39·9	36·5	1,000.000 p	Pelletteries apprêtées 67
5.971	6.886	5.251	5.593	7.878	5.046	6.069	7.220	6.547	5.617	tête	Oeufs 68
2.262	2.654	2.055	2.311	3.243	2.007	2.487	2.872	2.690	2.398	1.000 p	Plumes 69
18.763	28.519	40.403	65.919	26.311	20.638	13.247	8.200	7.748	8.209	q	Fruits frais 70
1.919	2.963	3.813	6.190	2.851	2.193	1.360	862	927	981	1.000 p	Excédent des imp. (—) ou des exp. (+) 87
135·8	161·2	127·8	350·7	109·4	209·0	177·6	156·2	108·7	40·7	1.000 q	Trafic des chemins de fer:¹⁾
2.500	2.817	2.401	6.336	2.021	3.541	2.983	3.130	2.231	851	1.000 p	Marchandises transportées ^{2), 3)} 88
38·7	36·5	131·6	43·7	13·8	30·7	20·8	30·1	10·3	59·8	1.000 q	Tonnes-kilom. ^{2), 3)} 89
900	828	3.860	1.039	309	688	488	759	233	1.312	1.000 p	Wagons chargés ²⁾ 90
3.364	3.773	3.583	3.512	2.447	2.510	1.810	1.724	1.826	1.395	q	Voyageurs transportés ³⁾ 91
3.103	3.214	2.911	3.020	2.343	1.950	1.693	1.554	1.781	1.519	1.000 p	Kilomètres-voyageurs ^{2), 3)} 92
20.691	25.083	24.923	14.788	13.344	18.076	13.364	13.623	21.419	21.252	tête	
2.974	3.579	3.556	2.105	1.958	2.534	1.925	1.901	3.072	3.101	1.000 p	
675	489	229	110	147	260	354	440	354	404	q	
1.411	1.117	417	243	312	454	571	832	744	539	1.000 p	
5.126	4.453	4.988	3.035	1.699	26.599	24.627	24.591	26.348	17.494	q	
451	429	430	274	188	2.174	1.594	1.530	2.063	1.418	1.000 p	
1.522	3.317	2.181	3.243	2.742	2.801	2.973	1.938	1.525	1.104	q	
911	2.202	1.363	1.984	1.818	1.444	1.459	922	548	464	1.000 p	
68·1	38·2	2·9	1·4	0·4	0·1	0·1	0·1	0·0	6·0	1.000 q	
1.234	736	78	43	15	9	5	4	1	384	1.000 p	
4·4	+ 5·6	+ 9·1	+ 13·5	+ 15·8	+ 11·1	+ 10·9	+ 6·0	+ 5·4	+ 2·1	1,000.000 p	
1.908	2.478	1.819	1.553	1.402	1.332	1.437	1.342	1.482	1.390	1.000 t.	
270·4	316·3	244·6	216·3	184·5	182·9	195·3	179·5	196·5	183·4	1,000.000 km	
28.022	158.502	116.561	97.935	93.855	88.124	102.836	95.921	101.751	98.187	nombre	
790·7	6.750·5	6.421·2	6.657·4	6.124·0	5.855·2	6.153·2	6.896·3	6.828·9	6.896·0	1.000	
237·7	195·8	186·2	193·1	171·5	163·9	172·3	198·3	211·7	213·8	1,000.000 km	

¹⁾ Au-dessous de 50 q. — ²⁾ Au-dessous de 500 pengős. — ³⁾ Les moyennes relatives à l'année 1937 sont provisoires. — ²⁾ Les chiffres ne se rapportent qu'au trafic payant. — ³⁾ Pour les 13 derniers mois, chiffres provisoires.

M e g n e v e z é s		Egység	1936	1937	1 9 3 7							
			átlag Moyennes		január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août
Postaforgalom:¹⁾												
93	Levélküldemény ²⁾	1.000 db	37.149	39.426	36.928	34.494	45.947	37.270	35.036	36.102	37.856	36.112
94	Csomagküldemény	"	781.1	817.4	711.1	705.6	844.9	706.3	736.5	779.8	782.8	746.2
95	Postautalvány	1.000 db	836.5	866.8	799.3	799.0	859.4	843.8	800.3	836.3	966.8	823.0
96		1.000.000 P	77.6	82.5	66.9	75.1	78.0	78.5	77.9	78.7	98.9	68.9
97	Távirat	1.000 db	217.2	235.0	201.3	188.3	218.4	212.2	243.8	246.0	261.7	278.4
98	Budapesti helyi beszélgetések	1.000	10.198	10.706	10.270	10.891	9.974	10.861	11.467	11.229	10.352	9.473
99	Helyközi beszélgetés	"	344.9	382.8	329.9	314.7	327.7	343.2	359.7	386.0	421.0	433.4
100	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	103.036	103.685	104.360	104.775	105.304	106.448	107.076	107.737
101	Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	371.198	374.164	376.088	376.569	376.563	378.751	372.281	371.287
102	Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	129.593	130.553	131.388	131.629	131.946	130.785	130.655	129.734
Gépjárművek:												
103	Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	13.727	13.825	14.308	14.885	15.485	15.766	16.034	16.299
104	Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	27.306	27.426	28.173	29.423	30.638	31.341	31.953	32.529
E b b ő l:												
105	Személykocsi	"	—	—	10.633	10.763	11.213	11.889	12.529	12.915	13.350	13.697
106	Bérrautó	"	—	—	3.045	3.053	3.074	3.107	3.139	3.174	3.185	3.215
107	Autobusz	"	—	—	557	550	560	577	597	608	611	613
108	Teherkocsi	"	—	—	3.162	3.166	3.186	3.240	3.334	3.367	3.423	3.461
109	Egyéb gépkocsi	"	—	—	724	727	735	747	762	765	765	773
110	Motorkerékpár	"	—	—	9.185	9.167	9.405	9.863	10.277	10.512	10.619	10.770
Benzinkutak forgalma:												
111	Kimért benzin	1.000 lit.	100.9	87.5	55.4	49.3	71.7	83.2	118.3	108.4	123.2	135.5
112	Kimért benzinszeszkeverék	"	2.140.0	2.525.7	1.697.8	1.604.4	1.867.9	2.164.6	2.755.2	2.951.6	3.220.3	3.355.0
Áralakulás.												
Nagykereskedelmi árindex:												
113	Összes áruk átlaga	1913 = 100	89.0	94.4	96	93	95	94	95	94	94	94
114	Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	75.4	80.4	83	78	80	79	79	78	80	80
115	Gyarmatárúk	"	177.0	174.8	177	177	175	172	172	172	174	173
116	Malomipar és cukoripar	"	105.2	112.0	113	110	112	110	111	113	113	112
117	Egyéb ipar	"	117.3	124.5	124	125	128	128	129	127	125	125
118	Agrárrolló ³⁾	"	35.7	35.4	33.1	37.6	37.5	38.3	38.8	38.6	36.0	36.0
Megélhetési index:												
119	Összesen lakbérrel	1913 = 100	96.2	102.5	101.4	102.2	102.1	101.8	101.7	101.9	102.1	102.3
120	Összesen lakbér nélkül	"	99.4	116.1	106.2	107.2	107.1	106.7	106.6	106.8	107.1	107.3
121	Élelmezés	"	87.3	93.9	93.2	93.6	93.4	92.6	92.2	92.3	93.0	93.3
122	Ruházat	"	117.9	128.2	133.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.7
123	Fűtés, világítás	"	133.5	137.5	134.4	136.0	136.4	137.1	138.5	139.3	138.1	138.1
124	Lakás	"	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3
Nagykereskedelmi árak:												
125	Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	16.84	20.42	21.10	18.75	21.35	19.70	20.03	19.65	20.93	20.23
126	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	14.00	18.94	18.78	17.18	19.63	20.25	20.63	19.00	19.55	19.18
127	0-ás liszt	P/kg	0.33	0.39	0.40	0.38	0.40	0.38	0.38	0.40	0.40	0.39
128	2-es „	"	0.32	0.38	0.39	0.37	0.39	0.37	0.37	0.39	0.39	0.38
129	6-os „	"	0.27	0.30	0.32	0.30	0.30	0.28	0.30	0.31	0.30	0.30
130	Tengeri, dunántúli származású	P/q	12.37	11.89	13.05	11.15	11.93	11.25	11.65	11.33	11.70	11.95
131	Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1.46	1.85	1.54	1.64	1.65	1.65	1.74	1.76	1.86	1.92
132	Borjú	P/kg élő súly	0.97	1.07	1.22	1.13	0.98	0.96	1.11	0.92	0.94	1.12
133	Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	1.04	1.11	1.24	1.23	1.21	1.18	1.08	1.02	1.00	1.05
134	Sertésszár	P/kg	1.60	1.69	1.68	1.76	1.76	1.76	1.74	1.70	1.68	1.68
135	Tojás, friss teatojás	P/kg	1.59	1.41	1.42	1.55	1.20	1.02	1.08	1.10	1.16	1.39
136	Borjúbőr	P/kg	2.17	2.54	2.78	2.78	2.83	2.80	2.70	2.60	2.60	2.65
137	Marhabőr	"	1.29	1.53	1.75	1.70	1.75	1.75	1.65	1.50	1.55	1.55
138	Nyers gyapjú	"	1.87	2.10	2.04	2.04	2.15	2.17	2.17	2.20	2.16	2.18
139	Nyers pamut, amerikai	"	1.91	1.86	2.07	2.06	2.31	2.09	2.09	2.01	1.85	1.67
140	Barnaszén, hazai	P/q	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22
141	Kőszén, porosz	"	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80

¹⁾ Az 1937. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az ajánlott küldemények is bentfoglaltatnak. — ³⁾ A mezőgazdasági termékek és az ipari áruk ára közötti diszparitást jelzi.

				1 9 3 8						Unités	Désignation
szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin		
41.180	41.926	40.125	50.134	38.783	37.008	45.046	41.804	39.244	36.239	1.000 unités	Trafic postal : ¹⁾
849.1	922.4	868.0	1.156.6	760.3	737.5	838.2	855.9	759.5	767.9	"	Correspondances ²⁾ 93
839.5	972.5	835.4	1.026.2	834.1	829.1	852.2	978.8	823.7	838.5	1.000 unités	Colis 94
81.2	102.8	80.4	102.9	66.533	77.067	80.047	96.626	65.928	76.481	1.000.000 p	} Mandats-poste 95
251.3	256.8	228.5	233.8	211.6	199.1	226.5	223.9	251.7	262.9	1.000	Télégrammes 97
10.076	11.229	11.576	11.073	11.396	11.079	10.368	11.622	11.080	11.519	1.000	Conversations urbaines à Budapest . . . 98
432.0	440.2	410.6	395.5	381.7	354.1	378.2	398.1	400.9	445.0	"	Conversations interurbaines 99
108.835	109.765	110.733	111.765	112.545	113.329	111.020	114.514	114.987	115.976	nombre	Postes téléphoniques principaux . . . 100
372.240	374.719	378.797	383.274	389.056	392.251	394.711	395.692	396.220	395.175	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie . 101
130.117	131.190	132.710	134.465	136.708	137.719	138.741	139.141	139.135	138.880	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest . 102
15.930	15.739	15.518	15.125	14.980	15.237	15.845	16.502	16.967	17.106	nombre	Effectif des véhicules à moteur :
32.368	31.952	31.462	30.770	30.072	30.410	31.602	33.031	34.048	34.846	"	Véhicules à moteur à Budapest 103
13.725	13.573	13.450	13.225	13.037	13.217	13.842	14.499	14.953	15.374	"	Véhicules à moteur en Hongrie 104
3.254	3.242	3.235	3.226	3.168	3.195	3.211	3.204	3.251	3.218	"	Dont :
613	597	596	596	587	595	607	636	669	670	"	Automob. de ville et de tourisme . . . 105
3.502	3.531	3.551	3.486	3.351	3.374	3.439	3.505	3.568	3.587	"	Autom. de louage 106
772	767	765	762	752	755	773	793	799	809	"	Autobus 107
10.502	10.242	9.865	9.475	9.177	9.274	9.730	10.394	10.808	11.188	"	Camions automobiles 108
115.7	84.0	56.0	49.6	46.1	44.4	52.0	59.4	.	.	"	Autres automob. 109
3.062.2	2.948.2	2.408.0	2.273.1	1.974.3	2.052.7	2.384.1	2.651.7	.	.	1.000 l.	Motocyclettes 110
96	93	94	95	94	93	94	101	101	98	1913 = 100	Distributeurs d'essence :
83	80	82	83	82	81	82	93	92	88	"	Essence débitée 111
172	178	178	178	178	178	178	178	178	178	"	Mélange d'essence et d'alcool débité . 112
113	113	111	113	113	112	112	113	117	119	"	Mouvement des prix.
123	121	120	119	119	119	119	118	117	117	"	Indice des prix de gros :
32.5	33.9	31.7	30.3	31.1	31.9	31.1	21.2	21.4	24.8	"	Moyennes pour l'ensemble des marchand. 113
103.5	103.5	103.2	103.8	104.7	103.7	103.8	104.5	104.5	102.7	1913 = 100	Agriculture et élevage 114
108.9	108.9	108.6	109.4	110.5	109.2	109.3	110.2	110.2	107.9	"	Denrées coloniales 115
95.8	95.7	95.2	96.4	98.2	96.3	96.4	97.8	97.8	94.8	"	Minoterie et industrie sucrière . . . 116
136.7	136.7	136.7	136.7	136.2	136.2	136.0	136.0	136.0	134.1	"	Autres industries 117
138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	"	„Ciseaux agricoles“ ³⁾ 118
86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	"	Indice du coût de la vie :
20.75	20.88	20.53	21.10	21.03	20.95	21.00	22.28	23.98	23.28	1 q, en pengős	Au total, y compris le loyer 119
18.93	18.75	18.65	19.05	18.95	18.85	18.70	18.80	18.45	16.55	"	Au total, non compris le loyer 120
0.39	0.39	0.38	0.39	0.39	0.38	0.38	0.38	0.40	0.41	1 kg, en pengős	Alimentation 121
0.38	0.38	0.37	0.38	0.38	0.37	0.37	0.37	0.39	0.40	"	Vêtement 122
0.30	0.31	0.30	0.31	0.30	0.30	0.30	0.31	0.33	0.35	"	Chauffage et éclairage 123
13.40	11.05	11.65	12.60	12.45	12.70	12.90	14.70	15.60	17.00	1 q, en pengős	Logement 124
1.93	2.20	2.16	2.16	2.00	2.01	1.95	1.85	1.64	1.49	1 kg, en pengős	Prix de gros :
1.16	1.12	1.09	1.11	1.14	1.11	0.99	0.95	0.86	0.79	1 kg de poids	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg 125
1.06	1.09	1.08	1.12	1.11	1.11	1.12	1.10	0.99	0.86	vif, en p. \	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest 126
1.64	1.64	1.64	1.62	1.62	1.62	1.62	1.62	1.62	1.60	1 kg, en pengős	Farine No 0 127
1.59	1.73	1.88	1.79	1.70	1.13	1.01	1.23	1.13	1.20	"	„ No 2 128
2.60	2.35	1.90	1.90	2.00	2.00	2.00	1.80	1.70	1.60	"	„ No 6 129
1.50	1.40	1.10	1.10	1.20	1.10	1.10	1.10	1.10	1.10	"	Maïs, de Transdanubie 130
2.21	2.01	1.90	1.94	1.94	1.94	1.94	1.94	1.90	1.90	"	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér. 131
1.56	1.53	1.51	1.52	1.50	1.60	1.54	1.54	1.40	1.53	"	Veau 132
3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	1 q, en pengős	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg 133
6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	"	Saindoux 134
										"	Oeufs frais dits à thé 135
										"	Cuir de veau 136
										"	Cuir de boeuf 137
										"	Laine brute 138
										"	Coton brut, américain 139
										"	Lignite, indigène 140
										"	Houille, prussienne 141

¹⁾ Les moyennes relatives à l'année 1937 sont provisoires. — ²⁾ Y compris les lettres recommandées. — ³⁾ Indique la disparité entre les prix agricoles et les prix industriels.

Megnevezés	Egység	1936	1937	1 9 3 7							
		átlag Moyennes		január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août
142 Vörösréz	P/kg	1·25	1·60	1·60	2·00	2·10	1·70	1·75	1·60	1·65	1·65
143 Ólom	"	0·52	0·72	0·83	1·00	0·95	0·78	0·70	0·65	0·70	0·65
144 Ón	"	6·13	6·53	6·50	6·80	7·80	6·80	6·80	6·50	6·50	6·50
Pénz és hitel.											
145 Állami bevételek bruttó eredménye . . .	1,000.000 P	—	—	64·5	75·4	62·7	58·6	79·4	85·3	59·2	80·4
146 Állami kiadások bruttó előirányzata . .	"	—	—	70·5	67·5	60·1	64·7	65·3	71·6	69·8	70·3
Magyar Nemzeti Bank:											
147 Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	414·6	418·3	417·1	435·3	420·6	437·5	459·6	453·3
148 Leszámitolt váltók és előlegek	"	—	—	474·8	461·8	450·8	421·0	405·2	400·0	398·4	416·4
Érckészlet:											
149 Arany	1,000.000 P	—	—	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1
150 Deviza és valuta	"	—	—	44·4	46·6	47·4	48·5	51·1	53·9	56·4	57·8
151 Összesen	"	—	—	138·0	140·8	141·1	141·9	144·9	146·3	147·1	147·0
152 Ércfedezeti arány	%	26·6	27·4	26·9	27·1	27·4	28·1	28·9	28·7	29·2	27·6
153 Leszámitolási kamatláb	"	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0
154 Elsőrendű üzleti váltók kamattétele . . .	"	4·0-6·54	4·0-6·50	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5
155 Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3·0	3·0	3	3	3	3	3	3	3	3
156 Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2
Betétállomány:											
Takarékbetét:											
157 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	113·2	119·5	118·3	119·2	120·6	118·0	119·4	121·2
158 A PK. budapesti pénzügyintézeténél ³⁾ .	"	—	—	602·5	605·1	605·1	605·6	604·6	619·7	623·5	626·2
159 Összesen ³⁾	"	—	—	715·7	724·6	723·4	724·8	725·2	737·7	742·9	747·4
Folyószámlabetét:											
160 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	46·5	50·0	47·5	45·1	51·0	50·2	49·1	53·6
161 A PK. budapesti pénzügyintézeténél ³⁾ .	"	—	—	628·4	637·0	637·6	641·7	644·8	639·0	638·3	639·9
162 Összesen ³⁾	"	—	—	674·8	687·0	685·1	686·8	695·8	689·2	687·4	693·5
Betétek együtt:											
163 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	159·7	169·5	165·8	164·2	171·7	168·1	168·4	174·8
164 A PK. budapesti pénzügyintézeténél ³⁾ .	"	—	—	1.230·9	1.242·2	1.242·7	1.247·4	1.249·3	1.258·8	1.261·9	1.266·1
165 Összesen ³⁾	"	—	—	1.390·5	1.411·7	1.408·5	1.411·6	1.421·0	1.426·9	1.430·3	1.440·9
166 A 31 legn. vidéki pénzügyint. betétállománya	"	—	—	109·5	110·2	111·4	108·8	109·3	111·3	110·9	112·2
Tőzsde:											
167 Részvényindex ¹⁾	1926 = 100	130·6	162·3	170·7	183·3	185·5	155·3	146·4	159·8	175·9	167·3
168 Eladott részvény	szám	337.058	356.512	393.122	516.478	672.459	700.371	517.154	197.578	324.841	178.458
169 Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	25·4	25·4	33·0	41·0	42·6	44·7	32·9	15·5	22·5	13·9
Hitelbiztonság:											
170 Csőd ²⁾	szám	4	3	5	6	4	4	3	6	—	2
171 Magán- és kényszeregyesség ³⁾	"	59	60	92	62	55	68	44	48	41	26
172 Össz. új fizetésképtelenségek Magyarorsz.	"	62	64	97	68	59	72	47	54	41	28
Ebből:											
173 Új fizetésképtelenség Budapesten . . .	"	20	20	31	20	19	23	13	17	11	8
174 Magán- és kényszeregyesség passzíván	1.000 P	1.053	1.274	1.488	1.035	2.338	1.905	528	483	708	275
175 Magyarországon aktíván	"	1.796	2.024	2.674	1.677	3.013	3.212	917	834	1.146	436
176 Magán- és kényszeregyesség passzíván	"	477	574	865	427	425	1.295	200	183	417	57
177 Budapesten aktíván	"	849	929	1.531	692	879	1.877	407	295	681	94
178 Övátolt váltók Magyarországon	szám	2.975	2.838	2.748	2.499	2.757	2.738	2.865	2.902	2.923	2.787
179 Övátolt váltók Budapesten	1.000 P	1.505	1.426	1.799	1.249	1.077	1.283	1.535	1.276	1.703	1.301
180 Övátolt váltók Magyarországon	szám	1.365	1.355	1.357	1.340	1.419	1.311	1.445	1.381	1.228	1.299
181 Övátolt váltók Budapesten	1.000 P	824	774	1.083	654	615	639	919	755	806	663
Zálogházi forgalom:											
182 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	245	255	262	232	249	265	265	262	256	244
183 Zálogfelvétel Magyarországon	1.000 P	4.942	5.157	5.138	4.748	5.107	5.226	5.351	5.476	5.209	4.964
184 Zálogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	241	249	227	220	255	241	243	243	252	243
185 Zálogkiváltás Magyarországon	1.000 P	4.897	5.052	4.872	4.633	4.959	4.676	4.817	4.964	5.020	4.830
186 Zálogátladékok Magyarországon	1.000 tétel	—	—	1.307	1.139	1.313	1.337	1.359	1.378	1.382	1.383
187 Zálogátladékok Budapesten	1.000 P	—	—	26.462	26.577	26.725	27.276	27.810	28.322	28.510	28.644
188 Kényszerárverésre került Budapesten .	tétel	7.779	7.455	9.452	8.810	7.260	7.478	6.979	8.496	7.372	7.797

¹⁾ Csak 18 részvény alapján számítva. — ²⁾ Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. — ³⁾ Az 1936. évi május havától közölt új sorozat a Pénzügyintézet Központ kötelekébe tartozó budapesti pénzügyintézeteknél elhelyezett betétállományt jelzi.

				1 9 3 8						Unités	Désignation	
szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin			
1·50	1·30	1·20	1·20	1·20	1·20	1·15	1·20	1·10	1·17	1 kg, en pengós	Cuivre	142
0·60	0·60	0·58	0·54	0·50	0·50	0·57	0·54	0·40	0·38	"	Plomb	143
6·30	6·30	6·00	5·50	5·50	5·50	5·00	4·80	4·50	4·80	"	Étain	144
Monnaie et crédit.												
72·7	75·3	91·4	87·8	66·6	76·2	66·1	60·6	80·3	.	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . .	145
63·8	68·0	63·6	67·9	76·1	69·5	63·9	69·5	68·0	77·8	"	Dépenses brutes de l'État (prév. budg.)	146
Banque Nationale de Hongrie :												
457·1	468·5	430·8	466·2	436·9	444·5	547·0	585·4	583·6	581·1	1,000.000 p	Circulation des billets de banque . .	147
419·2	425·2	422·0	449·7	385·7	384·6	456·8	471·4	470·3	438·8	"	Effets escomptés et avances	148
Encaisse métallique :												
84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	1,000.000 p	Or	149
57·7	54·9	56·4	58·5	58·2	61·1	65·9	70·7	72·7	71·9	"	Devises et monnaies	150
145·7	143·1	147·7	149·4	153·0	156·1	159·7	163·3	165·0	163·4	"	Total	151
26·9	26·2	26·7	25·1	28·4	29·7	24·1	24·0	24·1	24·5	%	Proportion de la couvert. métallique .	152
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	"	Taux d'escompte	153
4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-25-6·5	4-25-6·5	4-25-6·5	4-25-6·5	"	Taux d'effets de comm. de prem. ordre	154
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois .	155
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à vue	156
Effectif des dépôts :												
Dépôts d'épargne :												
122·9	124·6	127·8	127·4	136·5	139·9	133·2	131·2	128·1	125·2	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	157
628·9	633·5	643·3	660·7	665·7	666·3	606·1	597·0	588·6	619·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	158
751·8	758·1	771·1	788·1	802·2	806·2	739·3	728·2	716·7	744·2	"	Total	159
Dépôts en compte courant :												
51·4	53·5	57·1	53·4	49·4	58·1	56·0	49·5	60·9	56·5	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	160
649·0	654·5	651·7	658·3	635·4	635·8	631·7	625·9	632·7	644·4	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	161
700·4	708·0	708·8	711·7	684·8	693·9	687·7	675·4	693·6	700·9	"	Total	162
Ensemble des dépôts :												
174·3	178·1	184·9	180·8	185·8	198·0	189·2	180·7	189·1	181·7	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	163
1.277·9	1.288·0	1.295·0	1.319·0	1.301·2	1.302·1	1.237·8	1.222·8	1.221·2	1.263·4	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	164
1.452·2	1.466·1	1.479·9	1.499·8	1.487·0	1.500·0	1.427·0	1.403·5	1.410·3	1.445·2	"	Total	165
113·6	115·2	116·3	119·4	119·4	119·4	117·9	114·9	113·1	115·5	"	Dép. dans les 33 princ. établ. de c. de prov.	166
Bourse :												
157·2	156·0	147·3	143·4	140·1	130·6	100·9	97·7	113·2	113·3	1926 = 100	Indice d'actions ¹⁾	167
191.032	284.163	146.728	155.756	125.908	191.647	275.674	335.974	217.973	117.159	nombre	Actions vendues	168
13·6	20·8	11·8	12·6	9·4	12·4	17·4	18·7	12·3	11·2	1,000.000 p	Montant des livraisons et des accept. .	169
Sécurité du crédit :												
3	4	2	1	5	5	9	4	1	2	nombre	Faillites ²⁾	170
35	61	77	116	94	62	59	64	83	97	"	Concordats privés et judiciaires ²⁾ .	171
38	65	79	117	99	67	68	68	84	99	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie . .	172
Dont :												
19	24	22	30	31	25	21	25	31	19	"	Nouv. insolvabilités à Budapest	173
1.071	1.257	2.386	1.810	2.162	2.092	1.067	1.405	2.050	1.888	1.000 p	Concord. privés et judiciaires { actifs	174
1.535	1.940	3.788	3.112	3.815	2.929	1.718	2.202	3.314	3.149	"	en Hongrie { passifs	175
300	679	1.434	610	1.352	1.687	505	1.040	1.090	548	"	Concord. privés et judiciaires { actifs	176
513	1.012	2.155	1.010	2.387	2.261	859	1.596	1.783	933	"	à Budapest { passifs	177
2.972	2.989	2.876	2.994	2.913	2.226	2.765	3.009	3.209	3.433	nombre	} Lettres de change protest. en Hongrie	178
1.328	1.471	1.570	1.520	1.448	933	1.114	1.820	1.459	1.240	1.000 p		179
1.440	1.362	1.333	1.343	1.346	1.017	1.230	1.357	1.391	1.472	nombre	} Lettres de change protest. à Budapest	180
722	693	783	952	763	489	600	1.126	817	636	1.000 p		181
Mouv. des monts-de-piété :												
247	253	273	251	280	246	277	257	271	275	1.000 reconn.	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182
5.001	5.185	5.420	5.054	5.540	4.981	5.456	5.070	5.451	5.607	1.000 p		183
257	285	261	262	237	228	270	247	264	244	1.000 reconn.	} Dégagem. aux monts-de-piété de Bpest	184
5.200	5.759	5.553	5.342	5.106	4.764	5.316	4.923	5.270	5.034	1.000 p		185
1.373	1.341	1.353	1.342	1.385	1.402	1.409	1.420	1.427	1.458	1.000 reconn.	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186
28.445	27.871	27.738	27.450	27.884	28.101	28.242	28.389	28.570	29.142	1.000 p		187
6.594	6.674	7.394	5.151	9.595	6.752	8.113	6.593	8.124	7.993	reconnaiss.	Ventes par contr. aux m.-de-p. de Bpest	188

¹⁾ Seulement d'après les cours de 18 actions cotées en ce moment. — ²⁾ Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — ³⁾ A partir de mai 1936, série relative aux dépôts placés dans les établissements budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières.

Hitelbiztonság. Június hó folyamán Magyarországon 99 új *fizetéseképtelenségi* eset fordult elő, 15-tel több, mint a megelőző hónapban (+17·9%) és 45-tel több, mint tavaly (+83·3%). A hitelbiztonsági viszonyoknak május hó folyamán megindult romlása tehát júniusban is folytatódott, illetve a hitelfeszültség nőtt. A *magán- és kényszeregyességek* 3·1 milliót kitevő passzívái ugyan nem érték el az előző havit (—5·0%), a tavalyit azonban 2·3 millió pengővel haladták meg (+277·8%). Az első félévben összesen 485 fizetéseképtelenségi eset fordult elő, 87-tel több, mint a múlt év azonos időszakában (+21·9%). A magán- és kényszeregyességek passzívái 17·1 millió pengőre rugtak, a múlt évi 12·3 millió pengővel szemben (+39·0%).

A csatolt összeállítás a fizetéseképtelenségekre és a magán- és kényszeregyességekre vonatkozó félévi összegeket tünteti fel, a százalékos változásokkal együtt, 1929-ig visszatekintően:

Időszak	Fizetés- képtelenségek száma	Magán- és kényszeregyességek	
		aktívája millió	passzívája pengőben
1929. I—VI.	1.058	35·6	55·4
1930. I—VI.	1.467	48·0	77·4
1931. I—VI.	1.329	42·2	65·6
1932. I—VI.	1.045	42·9	62·2
1933. I—VI.	298	19·9	24·8
1934. I—VI.	331	9·6	11·3
1935. I—VI.	415	6·7	10·8
1936. I—VI.	398	5·2	9·0
1937. I—VI.	398	7·8	12·3
1938. I—VI.	485	10·7	17·1

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

1929. I—VI.	—	—	—
1930. I—VI.	+ 38·7	+ 34·8	+ 39·7
1931. I—VI.	— 9·4	— 12·1	— 15·2
1932. I—VI.	— 21·4	+ 1·7	— 5·2
1933. I—VI.	— 71·5	— 53·6	— 60·1
1934. I—VI.	+ 11·1	— 51·8	— 54·5
1935. I—VI.	+ 25·4	— 30·2	— 4·4
1936. I—VI.	— 4·1	— 22·4	— 16·7
1937. I—VI.	0·0	+ 50·0	+ 36·7
1938. I—VI.	+ 21·9	+ 37·2	+ 39·0

Az *óvatolt váltók* száma, mely 3.433-ra rugott, mind a megelőző havihoz, mind pedig a múlt évihez képest jelentős arányú emelkedést mutatott

(+7·0%, +18·3%). Az óvatolt váltók összege ellenben, mely csak 1·2 millió pengőt tett, —17·8%-kal esett a megelőző havihoz képest és 2·8%-kal hanyatlott a múlt évi alá. Az első félévben összesen 17.555 váltó került óvatolásra, 1.046-tal (+6·3%) több, mint a múlt év ugyanezen időszakában. A váltóóvások összege, mely alig valamivel több, mint 8 millió pengőt tett, alatta maradt a tavalyinak (—2·5%).

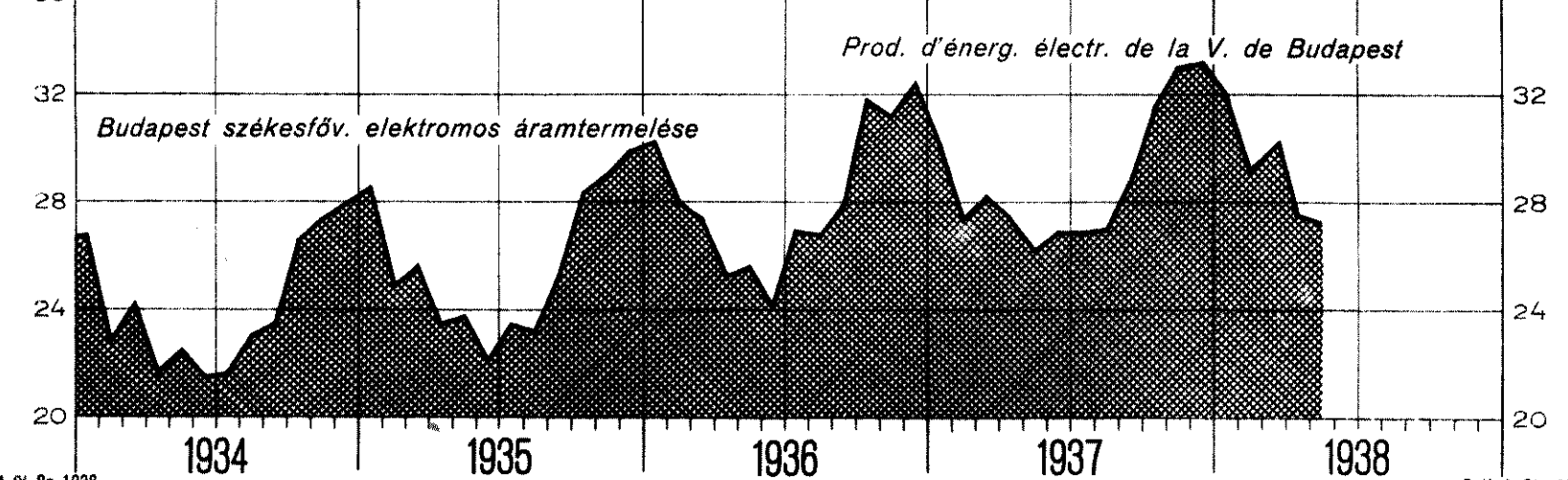
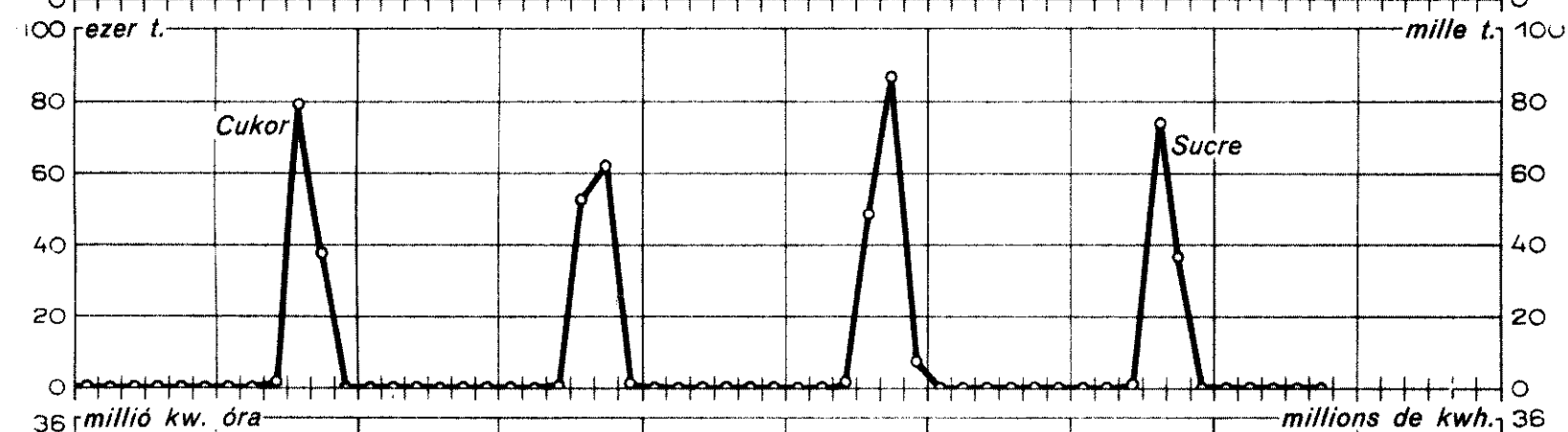
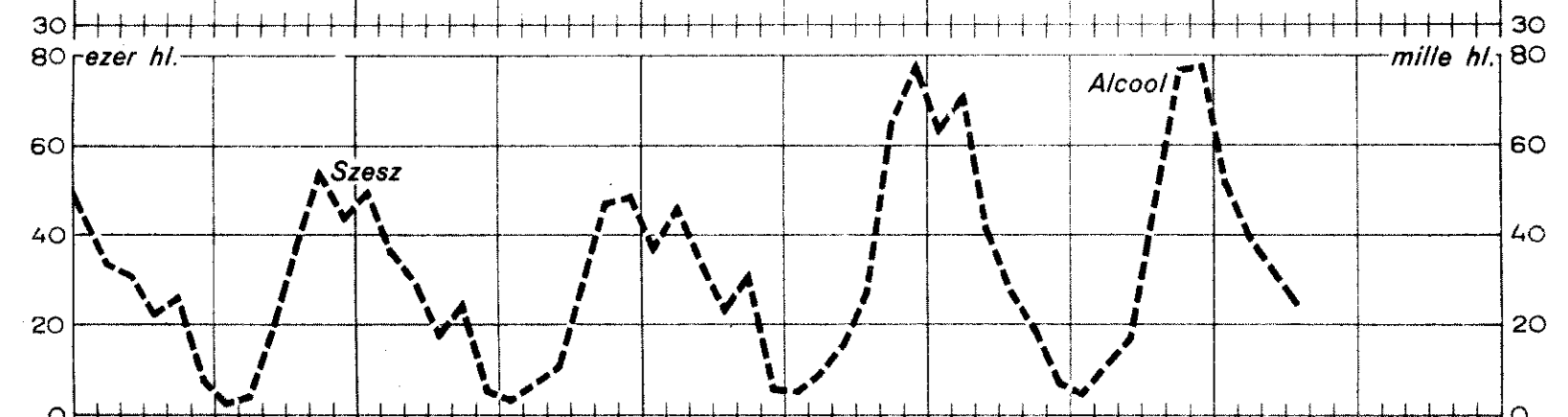
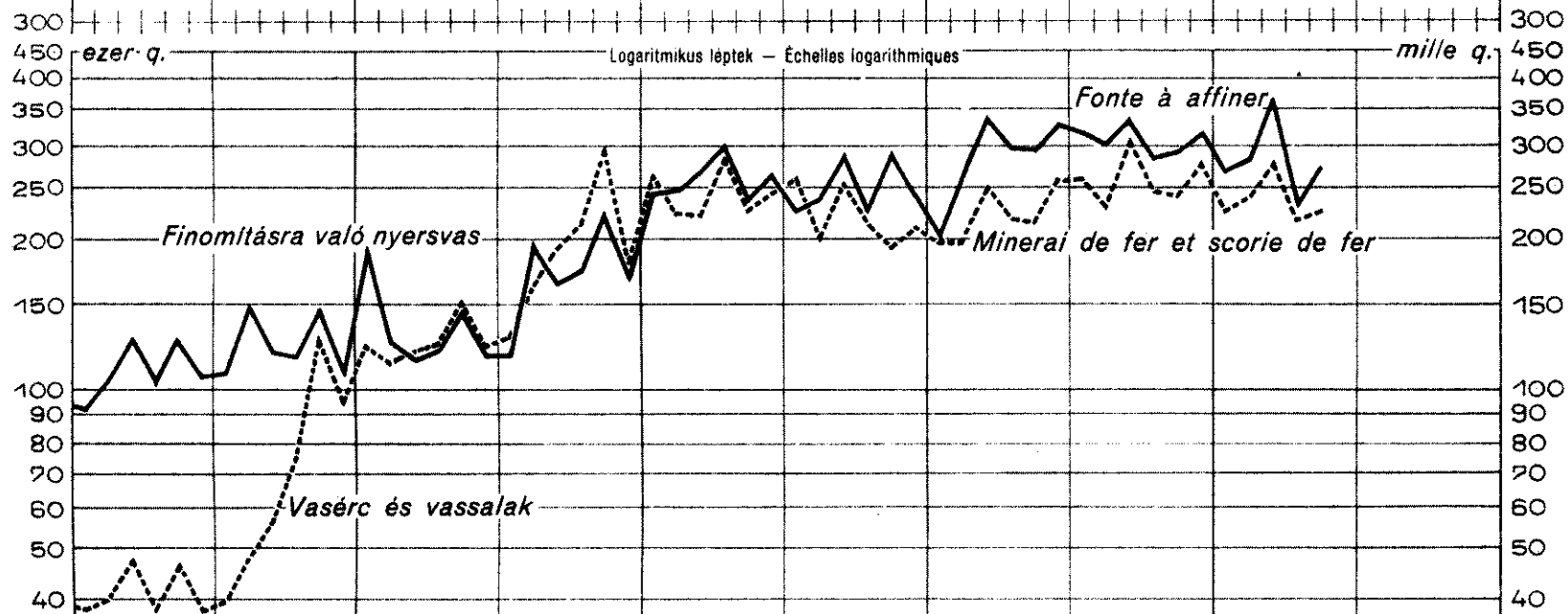
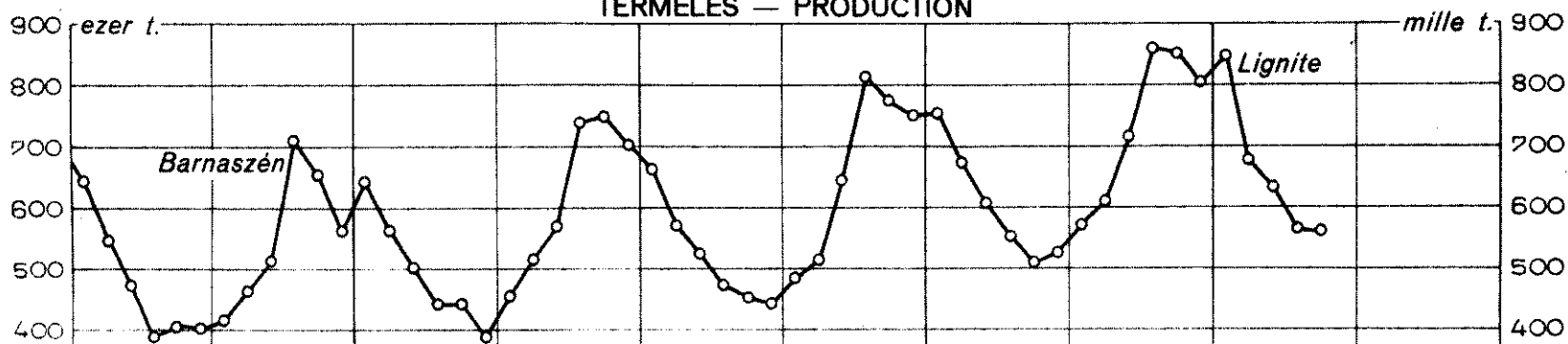
A váltóóvásokra vonatkozó adatsorok január—júniusi eredményeit, 1929-ig visszatekintően, a százalékos változások feltüntetésével, a csatolt táblázat tünteti fel:

Időszak	Váltóóvások száma	Változás %-ban	Váltóóvások összege 1.000 P-ben	Változás %-ban
1929. I—VI.	68.905	—	48.646	—
1930. I—VI.	80.489	+ 16·8	50.536	+ 3·9
1931. I—VI.	73.315	— 8·9	52.774	+ 4·4
1932. I—VI.	60.540	— 17·4	41.798	— 20·8
1933. I—VI.	30.182	— 50·1	20.280	— 51·5
1934. I—VI.	20.870	— 30·9	12.159	— 40·0
1935. I—VI.	20.286	— 2·8	10.669	— 12·3
1936. I—VI.	16.721	— 17·6	8.898	— 16·6
1937. I—VI.	16.509	— 1·3	8.219	— 7·6
1938. I—VI.	17.555	+ 6·3	8.014	— 2·5

Zálogházi forgalom. A zálogházi forgalom az év első negyedében eső, a második negyedben pedig emelkedő irányzatot mutatott. Június hó folyamán összesen 275 ezer tétel került elzálogosításra, a megelőző havi 271 ezer és a múlt évi 262 ezerrel szemben. A zálogfelvételek összege 5·6 millió pengőre rugott s több, mint 150 ezer pengővel haladta túl a megelőző havit. A zálogkiváltások tétele száma feltűnő visszaesést mutat az előző havihoz képest. A zálogkiváltások összege is visszaesett s csak 5 millió pengőt tett, a május havi 5·3 millióval szemben. Így a zálogálladék tovább emelkedett és a hó végén kimutatott 29·1 millió pengővel új tetőpontot ért el. Május hó végén a zálogkiváltások összege 28·6, 1937 közepén pedig 28·3 millió pengőt tett. A zálogálladék növekedésének üteme az év második negyedében meggyorsult. Június hó folyamán összesen 7.993 tétel került elzálogosításra, 131-gyel kevesebb, mint a megelőző hónapban és 503-mal kevesebb, mint tavaly.

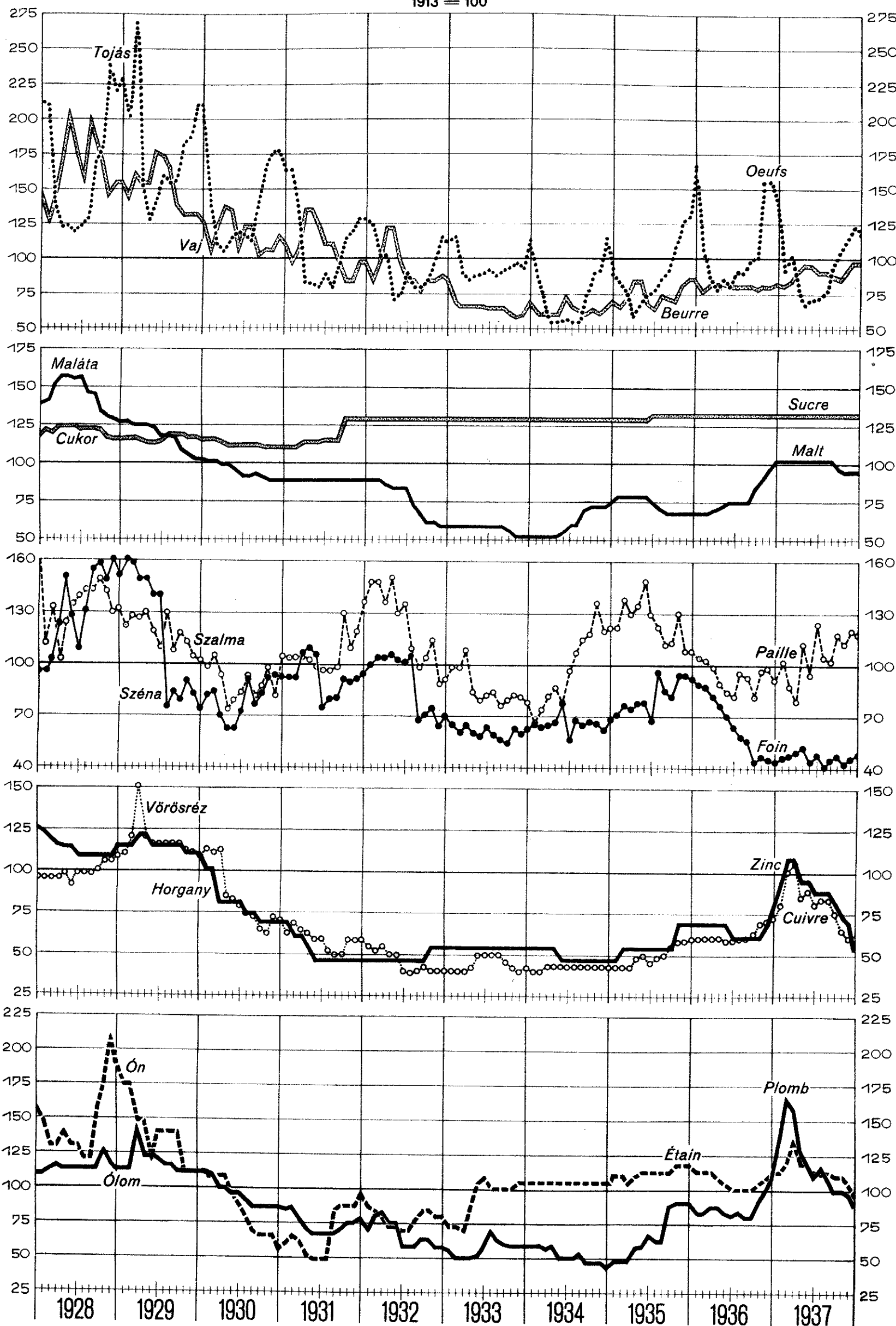
RAJZOK A GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

TERMELEÉS — PRODUCTION

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZÓTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

NAGYKERESKEDELMI ÁRAK INDEXSZÁMAI — INDICE DES PRIX DE GROS
1913 = 100

NAGYKERESKEDELMI ÁRAK INDEXSZÁMAI — INDICE DES PRIX DE GROS
1913 = 100

